ch. brontë

«Năzuind mereu la viață liberă, egală cu cea a bărbatului, dar fără nici un libertinaj, căutînd mereu o dragoste desăvîrșită, care nu admite compromisuri și jumătăți de măsuri, Jane Eyre (sau Charlotte Brontë) are nu numai curajul de a-și deschide sufletul, de a da pe față toată intimitatea ființei sale, tăria pasiunii și aspirațiilor ei de femeie, dar este totodată o răzvrătită împotriva mentalității și moravurilor vremii sale. Tocmai pentru că avusese parte de atîtea suferințe și nedreptăți, pentru că se lovise mereu de gratiile unei vieți de temniță, ea se răzvrătește împotriva convențiilor și constrîngerilor sociale caracteristice epocii în care trăia.»

PETRU COMARNESCU

Vol. I și II lei 10

editura minerva

318

ch. brontë

ch. brontë

jane eyre

Ilustrația copertei : *Ana Maria Smighelski*

charlotte brontë

jane eyre

ROMAN

*

TRADUCERE DE
PAUL B. MARIAN ŞI D. MAZILU
PREFAŢA DE
PETRU COMARNESCU

1970
EDITURA MINERVA
BUCUREŞTI

Ediția a II-a

CHARLOTTE BRONTË
JANE EYRE
Collins Clear-Type Press
London and Glasgow

PREFAȚĂ

„Degeaba se crede că oamenii ar trebui să fie fericiți atunci cînd au liniște: lor le trebuie acțiune și dacă n-o au și-o creează. Milioane de ființe sînt condamnate la o viață mai monotonă decît a mea și milioane se răzvrătesc împotriva soartei. Nimeni nu-și închipuie cîte revolte, afară de cele politice, dospesc în masa ființelor vii care populează pămîntul. Ne închipuim că femeile sînt totdeauna foarte potolite, dar femeile sînt ca și bărbații: au nevoie să-și folosească puterile ca și frații lor, le trebuie un cîmp pe care să-și desfășoare strădaniile, întocmai ca și bărbații lor. Ele suferă din pricina constrîngerii prea strașnice și a nemișcării prea absolute, exact așa cum ar suferi și bărbații. Frații lor mai fericiți dau dovadă de orbire cînd spun că ele trebuie să se mărginească la a face budinci, la a împleti ciorapi, a cînta la pian și a broda săculețe".

Amara reflexie de mai sus, făcută de eroina acestui roman în toiul luptei ei cu viața nedreaptă și lipsită de bucurii pe care o duce, constituie de fapt ideea călăuzitoare a întregii narațiuni. Jane Eyre, eroina care își povestește suferințele, umilințele, lupta și năzuințele, este însăși autoarea. Este Charlotte Brontë, o apariție cu totul înnoitoare în vremea ei și care a rostit, în contact

cu realitățile vieții, o seamă de adevăruri către care năzuiau, ca la un vis îndepărtat, cele mai nobile ființe din prima jumătate a veacului trecut.

Autoarea acestui roman al răzvrătirii femeii împotriva unei mentalități înapoiate și al revendicării dreptului la o viață mai plină și mai liberă s-a născut și a trăit într-un mediu sumbru și apăsător. Era fiica unui om cu „principii" rigide, fire dîrză și aprigă, puritan pînă în măduva oaselor, pastorul Patrick Brontë. Fiu de țărani irlandezi, tatăl scriitoarei a fost mai întîi învățător în nordul Irlandei, apoi, din banii agonisiți cu cazna, a urmat teologia la Cambridge și a ajuns vicar în York.

Forma singulară a numelui „Brontë", care nu-i nici saxonă și nici celtă, a stîrnit îndoieli că acesta ar fi fost numele adevărat al familiei. Biografia Emiliei Brontë a arătat că tatăl scriitoarelor se numea Patrick Prunty și, fiind om studios și cu imaginație, i s-a părut că pronunțarea engleză a numelui *Prunty* se apropie de cuvîntul grecesc Bronte (trăsnet) și astfel și-a transformat numele. (Émile Montégut, *Écrivains modernes de L'Angleterre*, Paris, Hachette, 1885, nota de la p. 214.)

In 1816, Patrick Brontë conduce o parohie în orășelul Thornton, aflat în apropierea orașului industrial Bradford. La Thornton, se naște în acel an Charlotte. Soții Brontë mai aveau două fetițe și, treptat, familia se mărește: în 1817, se naște singurul fiu, Patrick Branwell; în 1818, Emily și, în 1820, Anne. Puțin timp după nașterea celei din urmă fiice, familia se mută tot în ținutul Yorkului (Yorkshire, Anglia de Nord-Est), în satul Haworth.

Satul unde funcționează acum ca pastor Patrick Brontë este așezat în valea unor coline acoperite de bălării. O natură mai mult pustie, sumbră, bătută de vînturi, copleșită de sărăcie și tristețe. Pămînt mai mult sterp, cu recolte restrînse și nesigure. Neputînd trăi de pe urma agriculturii, o parte din populație lucra la manufacturile din vecinătate. Traiul ei era pe jumătate citadin, pe jumătate rural. Localnicii aveau o fire aspră, închisă, neîncrezătoare, explicabilă prin grelele condiții ale traiului și prin climatul acela neprielnic și neplăcut ce va fi evocat cu dramatism de către surorile Brontë.

La Haworth își vor petrece cea mai mare parte a vieții surorile Brontë, cele trei scriitoare a căror biografie este atît de strîns împletită încît nu poți vorbi de Charlotte fără a pomeni de Emily sau de Anne.

În anul mutării la Haworth, soția pastorului, secătuită de greutățile traiului, împovărată cu creșterea a șase copii și atinsă de ftizie, moare, iar în locul ei vine să îngrijească de copii sora acesteia — o ființă posacă și neînțelegătoare — care va face și mai sumbră viața tinerelor ființe. Cînd Charlotte împlinise nouă ani, cele două surori mai mari se sting de ftizie, boală care mai tîrziu nu o va cruța nici pe Emily.

La vîrsta de opt ani, Charlotte a fost trimisă, împreună cu sora ei Emily, să învețe la școala pentru fiicele de preoți, de la Cowan Bridge, unde au cunoscut atît foamea și traiul într-o locuință insalubră cît și umilințele, absurditățile și cruzimea unei educații ipocrite.

Această timpurie experiență, care le-a făcut să sufere cumplit și să se închidă în sine, va fi evocată în romanele de mai tîrziu. Nu au stat însă multă vreme acolo, căci, murind surorile mai mari, Charlotte și Emily au fost aduse acasă la Haworth, unde mătușa s-a ocupat, cum s-a priceput, de educația lor. Charlotte a început să scrie la o vîrstă neobișnuit de fragedă și, timp de doi ani, copila aceasta, nespus de simțitoare și chinuită de viața ce o ducea, a scris cu migală și sinceritate douăzeci și două de caiete, fiecare de cîte șaizeci sau o sută de pagini, texte ce s-au păstrat pînă azi.

Trimisă din nou la școală, cînd împlinește cincisprezece ani, are de data aceasta parte de un mediu mai prielnic sensibilității și minții ei dornice de o cunoaștere cît mai cuprinzătoare. La școala de la Roehead, direc-

toarea, *Miss Wooler*, se poartă ca o mamă cu dînsa și aici se împrietenește pe viață cu două colege, pe care le va descrie în romanul *Shirley*.

Este prețuită pentru cunoștințele-i excepționale — desigur rodul influenței preocupărilor cărturărești alte tatălui ei ca și al nestăvilitei pasiuni cu care citea orice-i cădea în mînă și în special literatură, de la Shakespeare pînă la poeții moderni —, pentru darul de a povesti, pentru firea-i prietenoasă ce se manifestă în pofida traiului aspru care o făcuse în genere rezervată, închisă, oțărîtă.

Biografa ei, scriitoarea Elizabeth Clerghorn Gaskell (1810—1865), o înfățișează așa cum arăta pe atunci: o fetiță liniștită, gînditoare, de statură micuță, cu păr castaniu, cu ochi căprui bătînd în roșu, cu o căutătură iute care putea arăta brusc înflăcărare sau răzvrătire, dînd întregului chip o expresivitate puternică, în ciuda trăsăturilor cam urîte, comune, nefericit îmbinate. Avea ochi atît de expresivi și întregul chip i se însuflețea așa de mult, încît această transfigurare precumpănea cusururile fizice, făcîndu-te să uiți și nasul prea mare și buzele lipsite de frumusețe și celelalte trăsături.

În *Jane Eyre*, în capitolul în care eroina sosește la Thornfield, scriitoarea se descrie singură: *„Nu aveam obiceiul să disprețuiesc aparențele și să nu mă gîndesc la impresia pe care aș putea-o face asupra celorlalți; dimpotrivă, dorisem totdeauna să par cît mai bine și să plac, atît cît putea îngădui lipsa mea de frumusețe. Cîteodată îmi părea rău că nu eram mai frumoasă. Aș fi dorit să am obraji trandafirii, un nas drept, o gură mică și strălucitoare; dorisem să fiu înaltă, bine făcută. Simțeam că era trist să fii așa de mică, de palidă, să ai trăsături neregulate și așa de accentuate."*

Nu acestea însă erau preocupările ei de căpetenie și nu acestea îi vor explica drama și revolta. Charlotte Brontë era frămîntată de probleme și năzuințe mult mai înalte.

Năzuința spre libertate, spre un alt fel de viață, spre o realizare mai deplină a personalității, îi stăpînește ființa. Greutățile traiului, asprimea și constrîngerile lui, îi stăvilesc însă mereu avînturile. Nevoită să fie profesoară la Roehead, apoi guvernantă în două case, una neospitalieră, alta mai binevoitoare, Charlotte își cheltuiește economiile pentru întreținerea fratelui, care nu face nici o ispravă. Profesoratul nu se potrivește nici cu firea ei interiorizată, neliniștită, frămîntată de gînduri, nici cu metodele pedagogice din vremea aceea. Sentimentală, dorind o căsătorie ideală, în care să iubească și să fie iubită deplin, această ființă legată profund de realități, dar aplicînd în viața de fiece zi acel romantism cotropitor al epocii, refuză cererea în căsătorie pe care i-o face în 1837 fratele prietenei ei Ellen Nussey, un tînăr pastor, dîndu-și seama că nu-l iubește într-atît încît „să fie gata să și moară pentru el". La fel va proceda și Jane Eyre față de pastorul St. John Rivers, cu care are totuși multe afinități.

O atrage literatura, scrie poezii, dar socotindu-le nesatisfăcătoare renunță la ele. Simțămîntul poetic și-l va exprima, însă, în toată opera sa. Profesoratul i se pare totuși pentru moment singurul mijloc acceptabil de existență. Intenționînd să deschidă o școală proprie, Charlotte și Emily vor să-și asigure pregătirea necesară și de aceea intră în pensionul profesorului Héger la Bruxelles. Surorile Brontë se dovedesc atît de studioase încît doamna Héger le propune să rămînă profesoare acolo. Din nou, un eveniment familial le aduce în tristul Haworth: murise mătușa și cum Anne se angajase ca preceptoare într-o familie, acum ele trebuiau să îngrijească de tatăl care își pierdea vederea și de fratele rătăcitor care se reîntorsese la ai săi. După cîtăva vreme, Emily își ia asupra-și grija familiei și Charlotte se reîntoarce la Bruxelles, atrasă mai ales de personalitatea profeso-

rului Héger, un fin intelectual, care a avut o certă înrîurire asupra formării personalității ei artistice. Dragostea nefericită a Charlottei pentru acest om însurat și pudic — pe care-l va descrie într-unul din eroii romanului *Shirley* — constituie încă o experiență ce avea să-i îmbogățească, dar nu și să-i lumineze chinuita existență. Din nou la Haworth, încearcă să deschidă o școală împreună cu Emily, dar nu găsesc elevi.

Aceasta din pricina relei reputații a fratelui lor, căci, pe lîngă atîtea suferințe și dificultăți, surorile au avut o mare deziluzie datorită lui Patrick Branwell Brontë. Multă vreme centrul atențiilor și nădejdilor familiei, care a făcut jertfe pentru educarea și bunăstarea lui, Patrick Branwell nu a corespuns totuși așteptărilor. Avînd oarecare talent artistic, scriind și el, a fost trimis să învețe la Londra, de unde a trebuit să se înapoieze după cîtva timp, familia nemaifiind în stare să-l întrețină la studii. Funcționar și preceptor în diferite părți, Patrick a ajuns prin 1842 preceptor în casa unui bogat pastor, Robinson. Anne era guvernantă în aceeași casă. Soția pastorului, mai în vîrstă cu douăzeci de ani, s-a îndrăgostit de tînărul Brontë. Legătura lor de dragoste a ținut pînă ce pastorul, om suferind, a aflat și l-a izgonit. Înapoiat acasă, Patrick a trăit cu nădejdea că după moartea pastorului va putea să se căsătorească cu iubita sa. Pastorul însă i-a lăsat soției averea, cu condiția de a nu-l mai vedea niciodată pe Patrick. Silită să aleagă între dragoste și avere, femeia a ales, fără șovăire, averea. Căzut în beție încă de mai înainte, Patrick are acum stări groaznice, care înspăimîntă pe surori. În crizele de *delirium tremens*, el le terorizează cu tot felul de gînduri și coșmaruri. Între tatăl, amenințat de orbire, și fratele decăzut, care ducea o viață contrarie principiilor morale ale familiei, surorile Brontë îngrijeau de casă și, în același timp, cultivau scrisul. Le devenise o necesitate, și prin scris își vor exprima cumplitele experiențe și năzuințele curate. Patrick Branwell Brontë moare, în urma unei crize de *delirium tremens*, la vîrsta de treizeci și unu de ani (1848), plîns, dar nu prea regretat de ai săi.

În asemenea condiții îngrozitoare, cele trei surori află că fiecare dintre ele scrisese pe ascuns versuri și se hotărăsc să încerce publicarea laolaltă a producției lor.

Micul volum intitulat *Poems* (Poezii) apare în 1846 sub un întreit pseudonim: Currer, Ellis and Acton Bell. Tot împreună se străduiesc să-și găsească un editor, în anul următor, pentru volumele lor de proză. Editorul Newby asigură tipărirea „în condiții aproape ruinătoare pentru autoare" a romanului Emiliei Brontë *Wuthering Heights (La răscruce de vînturi)* și a romanului celeilalte surori, Anne, intitulat *Agnes Grey*. În schimb, Charlotte întîmpină greutăți, romanul *The Professor (Profesorul)*, rătăcind de la un editor la altul fără nici un rezultat mulțumitor. Casa de editură „Smith, Elder and Co." îi refuză acest roman, dar patronul editurii propune lui Currer Bell (pseudonimul masculin sub care se ascundea Charlotte Brontë) să-i ia în cercetare un alt roman.

Charlotte termină în grabă romanul *Jane Eyre*, care apare în trei volume în toamna anului 1847. Cartea stîrnește vîlvă, ca și lucrările celorlalte două surori, și abia atunci află chinuitul lor tată, chiar de la fiice, că ele sînt scriitoare, minunîndu-se totodată cum de li s-au publicat cărțile fără ca ele să plătească ceva pentru tipărire.

Tinerele scriitoare au fost nevoite să-și dezvăluie în public identitatea, cînd editorul Newby a anunțat apariția noii cărți a Annei drept opera „autorului lui *Jane Eyre*". Emily fiind bolnavă, Charlotte și Anne au plecat la Londra pentru a dovedi editorilor cine sînt.

Faptul că autoarele acestor romane erau femei și nu bărbați, așa cum se crezuse, ba încă trei surori, le-a sporit și mai mult succesul. Pe atunci, femeile scriau, mai ales sub înrîurirea lui Samuel Richardson, o literatură dulceagă, convențională, lipsită de vigoarea adevărului. În-

noirea adusă de surorile Brontë se face imediat simțită.

Emily și Anne se sting în 1849, anul în care Charlotte își publică noul roman *Shirley*.

În această carte ea descrie condițiile de viață și de muncă ale țesătorilor din Yorkshire, loviți de concurența mașinilor și de urmările revoluției industriale, cunoscînd salarii de mizerie și șomajul. Deși autoarea nu are cunoștințe adînci asupra situației și cauzelor care au dus la înrăutățirea stării muncitorilor, ea își arată înțelegerea față de cei în suferință și descrie în mod viu o grevă și alte aspecte din intensificarea mișcării muncitorești. Episoadele acestea se îmbină cu descrieri din viața familiei Brontë și ale relațiilor ei cu oamenii bisericii, cu profesorii pe care i-au avut scriitoarele. Carolina, eroina romanului, are în parte trăsăturile Emiliei Brontë.

În anul acela — 1849 — cînd, în mai, moare Anne, iar în decembrie, Emily, Charlotte face o scurtă vizită la Londra. Este sărbătorită cu ocazia vizitei făcute lui Thackeray — căruia îi dedicase cea de a doua ediție din *Jane Eyre* — și altor scriitori și critici. În corespondența ei, Charlotte Brontë și-a exprimat admirația față de Thackeray *„pentru că îl consider primul reformator social al acelei armate muncitoare, care năzuiește să îndrepte ordinea deformată a lucrurilor"*. De asemenea, a prețuit-o pe Harriet Beecher-Stowe, autoarea romanului *Coliba unchiului Tom* — lucrare *„pătrunsă de un sentiment real și nu de unul de fațadă"*, iar la Balzac a apreciat îndeosebi măiestria și forța care *„constă în analiza impulsului omenesc și în înțelegerea celor mai ascunse și neobservate mișcări, ce se petrec în mintea și sufletul omului"*.

În 1851, Charlotte Brontë începe să lucreze la un nou roman, *Villette*, pe care, însă, din pricina bolii ei și a tatălui, nu-l termină decît peste doi ani.

Charlotte este cerută din nou în căsătorie, de data

aceasta de către reverendul A. B. Nicholls, vicar al parohiei tatălui ei. Patrick Brontë se opune însă la căsătorie, iar reverendul Nicholls, din această pricină, demisionează. Împotrivirea tatălui nu e însă de lungă durată și peste un an, în 1854, căsătoria are, în sfîrșit, loc. Soților nu le-a fost hărăzit să se bucure decît prea puțin de această căsnicie, căci peste un an, la 31 martie 1855, Charlotte Brontë-Nicholls moare în vîrstă de treizeci și nouă de ani. „Am fost atît de fericiți", i-au fost ultimele cuvinte adresate soțului.

*

Romanul *Jane Eyre*, ca și celelalte romane ale Charlottei Brontë, este izvorît dintr-o viață plină de greutăți și suferințe, de frămîntări și constrîngeri, care au ascuțit mult agerimea de spirit a acestei ființe nespus de simțitoare. Literatura nu a fost pentru scriitoare un prilej de evadare din cruda realitate, ci, tocmai, într-o epocă în care în Anglia romantismul mai stîrnea ravagii, izolînd pe oameni, făcîndu-i să deplîngă ruinele trecutului sau paradisurile pierdute, Charlotte Brontë folosește arta pentru a proclama adevăruri trăite, dînd vieții tuturor ceva din propria ei viață amară și tragică, mărturisindu-și revoltele și nădejdile, deziluziile și visurile.

După cum s-a observat de către critici, una din însușirile caracteristice romanelor Charlottei Brontë și mai cu seamă a celui publicat în volumul de față este pătrunderea adîncă și cu adevărat intimă a vieții interioare, adică darul autoarei de a se înfățișa pe sine fără artificii și măști. Romanul, scris la persoana întîi, e o adevărată confesiune, care dezvăluie din adîncul ființei, din cutele cele mai ascunse ale sufletului, o seamă de năzuințe, dorințe și visuri în care vibrează zbuciumările deplin trăite. Spre deosebire de romanele înaintașilor și con-

temporanilor scriitoarei, aici, în romanul *Jane Eyre*, simţim că autoarea şi opera nu pot fi despărţite una de alta, că viaţa povestită şi povestirea vieţii sînt contopite, făcîndu-ne să ne gîndim mereu la personalitatea povestitoarei. Tonul acesta de confidenţă a existat şi mai înainte, dar numai ca o metodă de a atrage pe cititor, nu ca ceva autentic şi de aceea s-a subliniat că Charlotte Brontë este *„primul romancier care pune accentul pe nota de intimitate, de dezvăluire a eului"* (Arthur Compton-Rickett, *A History of English Literature).* Aceasta a constituit una din înnoirile constructive ale epicii, în sensul apropierii de viaţă şi explică, în parte, caracterul modern al romanului *Jane Eyre.*

Dacă în privinţa cadrului şi a conflictelor, romanul acesta continuă tradiţia capodoperelor romantice — nelipsind nici unele situaţii şi efecte melodramatice — modern, am zice contemporan nouă, este elementul de lucidă analiză psihologică, forţa lui psihică. Prin această forţă psihică, prin pătrunderea în adîncul sentimentelor, prin sondarea sinceră, directă, neprefăcută a vieţii interioare, Charlotte Brontë şi-a depăşit vremea şi a anticipat pe romancierii secolului nostru. Cu toată experienţa relativ restrînsă a autoarei, cu toată imaginaţia ei cotropitoare şi înclinaţia spre o transfigurare poetică a idealurilor de dragoste şi fericire, mereu lovindu-se de o tragică dezamăgire, în roman predomină autenticitatea experienţei trăite şi confruntate lucid, în numele unor înalte ţeluri umane. În *Shirley*, Charlotte Brontë vorbeşte chiar de „şcoala experienţei", de rostul binefăcător al experienţei, în confruntarea cu idealurile tinereţii şi, în genere, al vieţii.

Scriitoare de temperament, cu o mare tărie sufletească, pe care a căpătat-o datorită cumplitelor încercări proprii, dar şi contactului cu oamenii umili din Yorkshire — ei înşişi căliţi şi îndîrjiţi de traiul anevoios, nemulţumiţi şi revoltaţi de condiţiile nedrepte în care vieţuiau —

Charlotte Brontë a depăşit romantismul epocii anterioare. Ca scriitoare, ea aparţine realismului critic, ce-şi face drum în epoca victoriană, mai ales prin Dickens, Thackeray şi George Eliott, această scriitoare contemporană cu Charlotte, şi avînd adesea un spirit de observaţie realist, o pătrundere adîncă a caracterelor umane, pe care le construieşte cu înţelegeri de intelectuală evoluată.

Capitolele de început ale romanului *Jane Eyre*, cuprinzînd copilăria şi nefericitele încercări ale eroinei, sînt printre cele mai emoţionante şi mai autentice descrieri ale experienţei de care autoarea a avut parte, într-un mediu neprielnic ei. Viaţa tinerei guvernante, care intră în contact cu Rochester, acest aristocrat aspru, ciudat, descumpănit, avînd încă ceva din convenţionalul unor tipuri romantice, este analizată cu o remarcabilă forţă psihologică. Valoroasă este descrierea propriilor sentimente ale eroinei, care nu acceptă orice situaţii şi, răzvrătită, fuge de la Rochester, pentru a avea o experienţă şi mai dezamăgitoare în contact cu pastorul St. John Rivers, fire despotică, austeră, lipsită de gingăşie, trăindu-şi cu o înflăcărare inumană problemele spirituale. Partea din urmă a romanului, cu revenirea Janei la Rochester aparţine, în parte, melodramatismului romantic (incendiul pricinuit de soţia dementă şi în care aceasta moare, castelul în ruine, orbirea lui Rochester, vocea lui, pe care Jane o aude ca o chemare), dar iarăşi asistăm la o răscumpărare a acestor convenţii desuete (unele cerute, se pare, de către editor), prin valorile sufleteşti ale eroinei, prin curăţenia şi virtutea ei.

Jane Eyre este romanul în care autoarea şi-a descris viaţa interioară şi şi-a confruntat imaginaţia cu experienţa realităţii. În *Villette* îşi va descrie şi mai mult viaţa morală, pentru ca în *Shirley*, ieşind mai mult din propria-i viaţă, să privească realităţile populaţiei din Yorkshire, pătrunzînd suferinţele şi revoltele muncitorilor.

Față de sora ei, Anne Brontë, Charlotte dovedește o mai puternică pătrundere a vieții interioare. Eroina romanului *Agnes Grey*, scris de Anne, este tot o guvernantă, ca și Jane Eyre, și ca și aceasta depinde de familia care nu-i poate oferi o viață mulțumitoare. Suferințele familiale apar și la Anne, inspirată de același mediu și avînd unele experiențe similare. Superioară în unele privințe este epica celeilalte surori, Emily, adică romanul *La răscruce de vînturi*, unde forța psihică ajunge la o imaginație îndrumată spre fantastic, spre situații tragice, ce o apropie de literatura expresionistă și existențialistă din secolul nostru. Pasiunile capătă la Emily Brontë o putere copleșitoare, o transfigurare tragică, identificîndu-se cu însăși forțele naturii, cu viața primitivă din ținutul acela pustiu, bătut de vînturi, cu chinurile traiului dus de cei mulți. Emily a avut o imaginație mai sumbră, mai violentă, mai neliniștită, în care spaima morală, răscolirile instinctelor și intensitatea pasiunilor răvășesc totul, asemeni vînturilor care zguduie și uneori îngroapă buruienile.

Unii critici explică, în mod excesiv, părțile sumbre și apăsătoare din romanele Charlottei și Emiliei prin înrîurirea naturii din preajma Haworth-ului, prin peisajul acela pustiu, dezolant, copleșitor. Dar mai ales Charlotte caută omenescul dincolo de natură și dincolo de instinctele primitive, năzuind către valorile superioare ale umanismului, către o viață luminoasă, pură, pentru ea și pentru ceilalți nedreptățiți. După cum, pe bună dreptate, observă criticul Arthur Compton-Rickett, Charlotte și Emily ar fi fost ființe la fel de tragice și dacă ar fi trăit în cele mai vii și plăcute medii urbane. Charlotte se răzvrătește împotriva robiei, împotriva convențiilor de la începutul epocii victoriene, care o apasă și o nemulțumesc ca ființă dornică de emancipare, dornică de libertate și dragoste înaltă, nutrind sentimentele unei intelectuale adesea lucide și evoluate.

Charlotte Brontë nu a scris nici pentru bani, nici pentru glorie, ci dintr-o nevoie lăuntrică, văzînd în literatură oaza liniștii și a realizării. De aici, sinceritatea și gravitatea scrisului ei, nota de intimitate, aerul de confesiune, care ulterior au găsit atîția urmași. Charlotte Brontë a fost o ființă pasionată și lucidă totodată, înlăuntrul căreia mereu s-a dat lupta între sentiment și datorie, între pasiune și demnitate, între realitate și vis, o ființă care a dorit o viață ideală. Dacă nu a avut o asemenea viață, ea s-a ferit de măruntele compromisuri, de satisfacțiile banale.

Așa cum a procedat ea în viață, procedează și eroinele din paginile romanelor sale. E aceeași luptă. Ezitările pe care Jane Eyre le are în fața cererii în căsătorie a lui Rochester și apoi în fața aceleia a lui St. John Rivers, dovedesc tocmai această luptă.

În gîndurile și năzuințele de dragoste ale eroinei există idealizarea romantică, încă tipică epocii, — acea proiectare a pasiunilor pe plan de mit, năzuința spre perfecția ideală, spre trăirea pasiunii absolute, dar interesant este că pe Charlotte Brontë — sau dacă vreți pe Jane Eyre, e totuna — nereușitele sau dezamăgirile departe de a o izola de viață, de a o însingura, o leagă dimpotrivă mai puternic de ea, o implîntă mai adînc în realitate, o călesc, conferindu-i tărie și măreție.

Cu *Jane Eyre* apare în epica engleză tipul femeii care nu se mai socoate inferioară bărbatului, care vrea să-și trăiască viața din plinătatea drepturilor ei de ființă omenească, liber și fățiș, nu în felul celor mai multe dintre contemporanele și înaintașele ei, care se mulțumeau cu farmece exterioare și cuceriri facile sau se resemnau la rolul de păpuși și sclave. Pentru prima oară se ivește, o dată cu Jane Eyre, afirmarea drepturilor femeii de a se bucura de viață la fel ca și bărbații, o bună parte din sensurile vieții exprimîndu-se aici din perspectiva femeii.

Dacă şi după ce scriitoarea şi-a dezvăluit identitatea s-au mai găsit încă mulţi care să refuze a crede că *Jane Eyre* era opera unei femei, aceasta se datorește și faptului că modul de exprimare al Charlottei Brontë este viguros, direct, curajos, depărtat de stilul prea gingaş, siropos şi străin de clocotul trăirii, în care se exprimaseră pînă la ea cele mai multe dintre femeile scriitoare.

Într-o scrisoare din 1 noiembrie 1849, vorbind de scrisul şi planurile ei, Charlotte Brontë mărturisește : *„Orice m-ar aștepta, eu nu pot ca, lucrînd la carte* (este vorba de romanul *Shirley*, n.n.) *să mă gîndesc numai la mine şi la graţia şi farmecul feminin. Nu acestea sînt scopurile şi idealurile pentru care am luat prima dată pana în mînă şi, dacă numai în asemenea condiţii mi se va oferi posibilitatea de a scrie, atunci mai bine voi părăsi cu totul pe cititori şi nu-i voi mai tulbura cu nimic."*

Cu doi ani mai înainte, în scrisoarea din 6 noiembrie 1847, romanciera îşi manifestase năzuința de a cuprinde mai larg realitatea, folosind cunoaşterea şi imaginaţia, dincolo de experiența personală : *„Mă sfătuiţi... să nu părăsesc terenul solid al experienţei personale, deoarece voi slăbi pătrunzînd în domeniul imaginaţiei şi deoarece — după cum vă exprimaţi — «experiența reală reprezintă un interes permanent pentru toţi oamenii». Şi eu simt că este adevărat, dar, dragă domnule, experienţa fiecărei persoane în parte nu este ceva limitat ? Iar dacă scriitorul apelează doar la propria-i experienţă, nu cade oare în primejdia de a se repeta, de a se transforma într-un egocentric ? Apoi, pe lîngă toate acestea, imaginaţia este un dar puternic şi neliniştitor, care cere să i se dea atenţie şi să fie folosit. Oare se cuvine să rămînem surzi la glasul ei şi nesimţitori faţă de avînturile ei ? Cînd în faţa noastră se desfăşoară tablouri luminoase, nu trebuie să privim de loc la ele şi să nu ne străduim a le oglindi ?"*

Imaginaţia, la care se referă scriitoarea, este adînc împlîntată în realitate, constituind o lărgire şi o meditare asupra propriei experienţe. Şi tocmai autenticitatea şi lărgirea experienţei proprii explică înnoirea din epica scriitoarei.

Jane Eyre este o fiinţă tare, cu neclintită convingere în temeinicia dreptului ei de a iubi şi de a fi iubită, cu deplina conştiinţă a nedreptăţii constrîngerilor şi umilinţelor de care are parte, şi de aceea nu este doborîtă de viaţă, oricîte suferinţe şi dezamăgiri o tulbură, ascuţindu-i sensibilitatea, înflăcărîndu-i pasiunea, mărindu-i luciditatea. Pentru a se explica tăria şi spontaneitatea ei s-a spus că ar fi o fiinţă primitivă. Dar o fiinţă care ştie să nu se prăbușească în situaţiile tragice, care nu face compromisuri şi rămîne mereu demnă, aproape puritană, avînd necontenit conştiinţa condiţiei sale, cunoscîndu-şi limitele, ştiind prea bine că nu este o zînă din poveşti şi nici măcar o frumusețe obişnuită, nu poate fi o primitivă. Lupta cu viaţa o face mai concentrată, mai dîrză şi o înnobilează. Jane Eyre trăieşte cutremurarea pasiunii, dar nu ajunge la orbirea patimei, pentru că este o fiinţă superioară, o femeie cultă şi lucidă şi de aici izvorăşte măreţia acestui personaj modern, care ridică în faţa vieţii pretenţii noi şi ştie că, asemenea oricărui om, are dreptul să ceară împlinirea lor.

Năzuind mereu la o viaţă liberă egală cu cea a bărbatului, dar fără un libertinaj, căutînd mereu o dragoste desăvîrşită, care nu admite compromisuri şi jumătăţi de măsuri, Jane Eyre (sau Charlotte Brontë) are nu numai curajul de a-şi deschide sufletul, de a da pe faţă toată intimitatea fiinţei sale, tăria pasiunii şi aspiraţiilor ei de femeie, dar este totodată o răzvrătită împotriva mentalităţii şi moravurilor vremii sale. Tocmai pentru că avusese parte de atîtea suferinţe şi nedreptăţi, pentru că se lovise, mereu de gratiile unei vieţi de temniţă,

ea se răzvrătește împotriva convențiilor și constrîngerilor sociale, caracteristice epocii în care trăia.

Evenimentele contemporane autoarei explică, în bună măsură, atitudinea ei critică și protestatară. Literatura lui Dickens, Thackeray sau a Charlottei Brontë a fost adînc înrîurită de încordata luptă de clasă, ce se ducea în Anglia pe vremea aceea. Chartismul, *„cea dintîi mișcare revoluționară-proletară, mișcare largă, cu adevărat de masă, închegată din punct de vedere politic“*[1], cum o caracterizează Lenin, zguduise toate conștiințele. Muncitorimea ținută în mizerie și lipsită de drepturi luase parte activă la lupta pentru reforma parlamentară din 1832, iar mai tîrziu legile votate de parlamentul ales de burghezie, ca aceea din 1834, care prevedea munca forțată a șomerilor în așa-numitele *Work-Houses* (case de muncă) au stîrnit mînia celor exploatați. Lupta organizată de muncitorime pentru obținerea unei charte democratice și populare s-a prelungit pînă în 1854. Răsunetul acestor lupte se vădește în literatura progresistă a vremii și pe drept cuvînt creația Charlottei Brontë a căpătat prețuirea lui Karl Marx, care o considera ca făcînd parte, împreună cu Dickens, Thackeray și alții, din *„strălucita școală actuală de romancieri din Anglia, ale căror pagini fine și elocvente au dezvăluit lumii mai multe adevăruri politice și sociale decît toți politicienii, publiciștii și moraliștii de profesie la un loc“*[2].

În paginile romanului *Jane Eyre* există o seamă de scene sau pasaje în care este exprimată revolta scriitoarei împotriva multor rele din vremea sa. Educația ipocrită, sălbatică, umilitoare, cu nelipsitele pedepse corporale, educația din școli și din familie apare aici în toată grozăvia ei. Cele descrise în roman nu sînt decît ecoul

[1] V. I. Lenin, *Opere*, vol. 29, E.P.L.P., București, 1956, p. 293.

[2] K. Marx. — F. Engels, *Despre artă și literatură*, E.P.L.P., București, 1953, p. 293.

suferințelor îndurate de autoare în vremea cînd a învățat la Cowan Bridge, unde a cunoscut foamea, frigul, lipsa de igienă, purtarea lipsită de orice înțelegere, ba chiar batjocoritoare, a educatoarelor. Bolile care secerau atîtea vieți fragede, mai ales oftica, bîntuiau cu furie în aceste școli de tristă amintire, pe care Charlotte Brontë, ca și Dickens, le-a înfierat în opera sa.

De asemenea, bigotismul a revoltat pe fiica pastorului de la Haworth și trăsături bigote, ipocrite, îmbinate cu iscusită fățărnicie, apar în caracterul lui St. John Rivers, omul „virtuos“, omul „datoriei“, care își face un țel din misionarismul colonial, în fond chiar din colonialism, și o dorește părtașă la acest țel și pe Jane Eyre. De ce îl refuză Jane pe St. John? De ce nu vrea să-l ia de soț, deși între ei există unele afinități? Jane își dă bine seama că simțămintele lor nu pot fi confundate cu dragostea adevărată și desăvîrșită. Și dragoste deplină nu putea avea față de un astfel de om plin de contradicții, în care eroina romanului vede fanatismul religios, egoismul tăinuit sub masca unui pretins altruism, lipsa de mărinimie.

În afară de St. John, în roman mai apare și un alt pastor, Brocklehurst, care se ocupă de educația copiilor în orfelinatul Lowood. Smerenia și austeritatea, pe care le propovăduiește acest reprezentant al bisericii, sînt în plină contradicție cu modul de viață practicat de el și de familia lui. Autoarea dă în vileag această contradicție. Tocmai cînd Brocklehurst povățuia pe copile să se îmbrace modest, chiar sărăcăcios, apar în fața lor soția și fiica pastorului, amîndouă gătite luxos. Copiii din orfelinat își dau seama de fățărnicia pastorului și predicile își pierd orice înrîurire.

Fără a fi o adversară a religiei, Charlotte Brontë a consemnat fățărnicia, fanatismul și uscăciunea fețelor bisericești, ceea ce a constituit un act de curaj, precum

cu același curaj a descris, mai tîrziu, în *Shirley*, o petrecere a preoților din Yorkshire.

Nu-i de mirare că elementele realist-critice din epica ei au stîrnit vajnice opoziții și condamnări din partea celor criticați. După apariția romanului *Jane Eyre*, s-au găsit unii care să învinuiască pe autoare de „grosolănie și imoralitate“, deoarece cutezase să vorbească despre egalitatea în dragoste și căsnicie a femeilor cu bărbații. Resentimentele însă porneau din cauze mai adînci, neiertîndu-i-se scriitoarei modul în care descrisese pe cei doi pastori și, în genere, ideile lor. De aici, acuzația că romanul ar fi „necreștin“. Într-adevăr, într-o recenzie publicată în decembrie 1848 s-a scris că: *„Autobiografia Janei Eyre este, înainte de toate, o lucrare necreștină. De la început și pînă la sfîrșit, se cîrtește împotriva bunăstarii bogătașilor și lipsurilor săracilor, adică împotriva a ceea ce este orînduit de Dumnezeu. În lucrare se manifestă o afirmare trufașă și stăruitoare a drepturilor omului... Cartea este pătrunsă de acel ton de nemulțumire față de Dumnezeu, care înseamnă cel mai primejdios și mai rafinat rău, împotriva căruia trebuie să lupte acum legea și religia. Afirmăm, fără șovăire, că spiritul care răstoarnă puterea și care încalcă orice fel de legi — omenești sau divine — și care alimentează la noi chartismul și răzvrătirea este tocmai spiritul care a dus la crearea lucrării* Jane Eyre.“

Din acest citat, reiese limpede cum se asociau — și nu fără logică — în mințile adversarilor cărții diferitele valențe ale criticismului întreprins cu sinceritate de către Charlotte Brontë. Spiritele conservatoare și reacționare își dădeau seama că dezideratele și revendicările scriitoarei — care astăzi ne par firești și chiar timide — duceau în mod inevitabil la revendicări mai mari, deosebit de grave pentru clasele exploatatoare. Nemulțumirea autoarei, de care pomenește recenzia din 1848, atingea nu numai inegalitatea în familie și în muncă a femeii și bărbatului, ci însăși orînduirea economică și socială, cu nedreptățile ei adînci. De aici, referințele la bunăstarea bogătașilor și la nevoile celor săraci și legătura pe care o fac criticii scriitoarei între chartism, răzvrătire și romanul *Jane Eyre*. Scriitoarea își manifestă respectul față de muncă, față de oamenii muncii și totodată disprețul față de trîntori și paraziți.

Aristocrația este văzută de pe o poziție critică, deoarece atmosfera din castelul lui Rochester, lumea de acolo sînt nespus de sumbre și întristătoare. În paginile cărții străbate revolta scriitoarei împotriva unor vieți încătușate în absurde și inumane tradiții și legi.

Dacă răzvrătirea Charlottei Brontë are o seamă de limite și critica ei socială nu posedă un caracter revoluționar, în schimb, însemnată și pozitivă, poate cea mai însemnată caracteristică a romanului acesta, este lupta pentru emanciparea femeii, lupta împotriva stării de inferioritate a femeii față de bărbat. Într-adevăr lupta pentru desăvîrșirea de sine, pentru libertatea lăuntrică, pentru dreptul la o viață la fel ca a bărbatului constituie o contribuție temeinică a Charlottei Brontë la cauza progresului. Înainte de mișcarea pentru emanciparea femeilor, Charlotte Brontë exprimă revolta semenelor sale împotriva orînduirii sociale și a mentalității de atunci. Într-un loc, scriitoarea vorbește despre ciulinii pe care vîntul îi duce în vîrtejuri și, fără să vrem, ne vine în minte refuzul acestei ființe dîrze și lucide de a trăi și a se lăsa dusă de vînturile vieții ca o simplă buruiană. În purtarea și lupta Janei Eyre vedem, dimpotrivă, conștiința femeii moderne, răspunderea ei spirituală în fața lumii, năzuința spre o altfel de viață.

În tragica ei condiție de ființă oropsită, înconjurată de o lume ostilă, lipsită din fragedă copilărie de afecțiunea după care mereu va tînji și trăind în mijlocul

acelei naturi sumbre și aspre, cu mlaștini, bălării, stînci colțuroase și brazi care își păzesc cu țepii frumusețea, lăsînd vîntul să bîntuie în voie — Charlotte Brontë și-a populat lumea ei cu înalte aspirații izvorînd din realitatea imediată, dar și cu o seamă de rămășițe ale vechilor superstiții și prejudecăți, ușor romantizate, îmbinînd astfel romantismul desuet al căinării de sine și însingurării, cu realismul viguros, deschizător de mărețe perspective.

Atmosfera creată în narațiune de priveliștile din York, cu satele risipite și castelele pline de taine, care numai măreție și fericire nu ascund, constituie de asemenea o viziune modernă a naturii privită în legătură cu stările sufletești ale oamenilor, cu situația lor reală, și contribuind la explicarea caracterelor, deși tragicele suferințe și mizerii ale unora dintre eroi își au obîrșia în cauze mult mai adînci, care țin de orînduirea socială din vremea aceea, de condițiile specifice în care viețuiesc aceste familii de pastori și castelani, de mici burghezi și nobili de țară, de firea și aspirațiile acestor oameni, care mai toți caută o salvare din apăsătorul și tristul lor trai. Ținutul acela mlăștinos și stîncos, bîntuit de vînturi și molime, este doar un fundal pe care se proiectează și mai puternic dorul de viață și de dragoste al eroilor.

Roman, cu multe inegalități — am semnalat elementele misterioase și melodramatice, unele exagerări și efuziuni convenționale, rămășițe ale mentalității învechite, ale desuetelor procedee literare legate de extravagantele romanțiozități „gotice“ din secolul al XVIII-lea — *Jane Eyre* exprimă însă în ceea ce are esențial și înnoitor oglindirea directă a realității și tocmai aceasta este virtutea-i de căpetenie. Dintre romanele Charlottei Brontë *Jane Eyre* este cel mai plin de viață și mai semnificativ. Poate că *Shirley* e o lucrare mai unitară, mai închegată artisticește, mai egală cu sine *însăși* dar în *Jane Eyre* se vădește puterea scriitoarei de a reda viața, o viață reală, plină de drame și suferințe, dar și de perspective luminoase, pe care întotdeauna le aduc literaturii dorința de adevăr, dragostea și sinceritatea, precum și răzvrătirea împotriva minciunii, ipocriziei, neomeniei.

Romanul acesta cuprinde atîtea scene și acțiuni, atîtea stări sufletești și năzuințe care izvorăsc din contactul direct cu realitatea, încît și astăzi, la un secol și mai bine de la apariția lui, uimește prin vibranta-i autenticitate, prin vitalitatea personajelor, prin pătrunderea vieții interioare, prin comunicarea emoționantă a adevărurilor trăite.

PETRU COMARNESCU

TABEL CRONOLOGIC

1815 Generalul Wellington, comandantul trupelor reunite împotriva Franței, cîștigă bătălia de la Waterloo. Exilat la Sf. Elena, Napoleon va muri acolo în 1821.

1816 21 aprilie. Se naște la Thornton, orășel din comitatul Yorkshire, Charlotte, cel de al treilea copil al pastorului Patrick Brontë și al soției sale Mary, născută Branwell. Cu doi ani și cu un an înainte, se născuseră fiicele Maria și, respectiv, Elizabeth.

1817 Se naște al patrulea copil și singurul băiat, Patrick Branwell Brontë.

1818 Se naște Emily Brontë.

1820 Anglia cunoaște o mare dezvoltare economică. Industria engleză se dezvoltă, datorită monopolului industrial pe care îl dobîndește în condițiile ei specifice. Exporturile sporesc masiv.

1820 Se naște Anne Brontë. Familia Brontë se mută la Haworth, o mică parohie din Yorkshire, situată într-un ținut aspru și puțin roditor. Moare soția pastorului.

1824 Charlotte și Emily Brontë sînt trimise la școala-internat pentru fiicele de preoți de la Cowan Bridge.

1825 Maria și Elizabeth mor de ftizie. Charlotte și Emily sînt aduse acasă, la Haworth. Charlotte începe să scrie, notîndu-și în caiete diferite confesiuni și povestiri.

1830—1840 Se dezvoltă industria grea, industriile constructoare de mașini, industriile textile. Se construiesc căi ferate. Începe, din pricina șomajului și a relei salarizări, emigrația în Australia și în alte părți ale lumii. În 1830, se înființează Asociația națională pentru Protecția muncii (100 000 membri).

1831 Charlotte Brontë își continuă studiile la școala din Rochead, ținută de Miss Wooler. Rămîne un an acolo, apoi se întoarce la Haworth.

1832 Reforma electorală extinde dreptul de vot de la 220 000 persoane la circa 670 000 (populația 11.000.000).

1833 Se desființează sclavia în coloniile engleze.

1834 Se votează „legea cu privire la sărăcie“, înființîndu-se case de muncă *(Work-Houses)*, prin care păturile sărăcite sînt îndrumate spre fabrici în mod forțat, pentru salarii de mizerie. Mișcarea muncitorească se intensifică, întemeindu-se o nouă orga-

nizaţie de trade-unionuri „Marele sindicat naţional reunit".

1835 Charlotte Brontë revine — acum ca profesoară — la şcoala din Roehead. Nu rămîne însă decît trei luni. Se înapoiază acasă şi continuă să scrie.

1836 Începutul mişcării chartiste.

1837 Este încoronată ca regină a Angliei, *Victoria* I (1819—1901). Istoria literaturii şi artei engleze cuprinde, sub denumirea de „epoca victoriană", seria de mari personalităţi, care s-au manifestat, cu orientări şi merite diferite, în timpul lungii domnii a reginei Victoria. Printre creatorii „epocii victoriene" sînt poeţii Alfred Tennyson, Robert Browning, Dante Gabriel Rossetti, William Morris, Algernon Charles Swinburne, romancierii Charles Dickens, William Makepeace Thackeray, George Meredith, Thomas Hardy, eseiştii John Ruskin şi Thomas Carlyle. În aceeaşi epocă s-au manifestat şi o seamă de scriitoare: poetesa Elizabeth Barett Browning, romanciera George Eliott şi surorile Brontë.

1837 Charlotte Brontë este cerută în căsătorie de un tînăr pastor, fratele prietenei sale Ellen Nussey. Charlotte îl refuză.

1838 Adepţii comerţului liber înfiinţează Liga contra legilor cerealelor, ceea ce va duce la desfiinţarea, în 1846, a taxelor vamale pe grîu. *Free-traderii* urmăreau desfiinţarea barierelor vamale pentru mărfurile engleze, cucerirea pieţelor de desfacere ale lumii.

1839 Sănătatea Charlottei şi Emiliei Brontë se şubrezeşte, încît Emily, care conducea o şcoală la Halifax, este nevoită să se înapoieze acasă. Anne şi Charlotte se angajează ca guvernante. După o neplăcută experienţă ca guvernantă, Charlotte revine acasă, la sfîrşitul anului 1839.

1840 Se înfiinţează Asociaţia naţională chartistă.

1842 A doua petiţie chartistă — avînd 3.300.000 semnături — formulează revendicări politice şi economice (salarii mai mari pentru muncitori, micşorarea zilei de muncă, elaborarea unor legi pentru protecţia muncii).

1840—1841 Surorile Brontë şi fratele lor continuă să scrie. Emily compune poeme. Branwell şi Charlotte trimit eseuri lui Wordworth şi altor scriitori celebri.

1841 Charlotte părăseşte din nou casa părintească pentru un post de guvernantă. Deşi acum munceşte într-o casă ospitalieră, renunţă la această meserie. Vrea să deschidă o şcoală. În vederea unei mai bune pregătiri ca profesoare Charlotte şi Emily pleacă la Bruxelles. Locuiesc în pensiune la profesorul Héger. Moartea mătuşii le obligă să se înapoieze acasă. Emily rămîne să îngrijească de casă.

1842 Patrick Branwell Brontë este preceptor în casa unui bogat pastor, Robinson, iar Anne guvernantă acolo.

1843 Mişcarea chartistă capătă un caracter proletar.

1843 Charlotte Brontë se înapoiază la Bruxelle la începutul anului şi rămîne acolo pentru a-şi continua studiile cu Héger.

1844 Charlotte se înapoiază la Haworth şi, împreună cu Emily, vrea să deschidă o şcoală dar nu găsesc elevi. Aceasta din pricina relei reputaţii a fratelui lor.

1845 Liderii de stînga ai chartiştilor înfiinţează Societatea fraţilor democraţi, la crearea căreia participă Marx şi Engels.

1846 Surorile Brontë scriau în secret poezii. Charlotte descoperise din întîmplare un manuscris al Emiliei şi îi arată că şi ea scrie poezii. În mai 1846, surorile publică o culegere de poeme *Poems* — sub pseudonime masculine : Currer (Charlotte), Ellis (Emily) şi Acton (Anne) Bell. Plătesc 50 lire pentru tipărire. Se vînd doar două volume. Tatăl lor este ameninţat să orbească, iar fratele Branwell, înapoiat acasă, după aventura amoroasă cu soţia pastorului Robinson, cade în darul beţiei şi are crize de *delirium tremens*. În asemenea apăsătoare condiţii, surorile plănuiesc să publice laolaltă un volum epică. Astfel, Emily începe să lucreze la romanul *Wuthering Heights (La răscruce de vînturi)*, Anne la romanul *Agnes Grey* şi Charlotte la romanul *The professor (Profesorul)*. Primele două găsesc editor, pe cînd Charlotte întîmpină greutăţi, cerîndu-i-se o altă scriere.

1847 Clasa muncitoare obţine o victorie prin votarea legii celor zece ore de muncă pentru femei şi minori.

1847 Charlotte Brontë publică, sub pseudonimul Currer Bell, romanul ***Jane Eyre.***

1848 Mişcarea chartistă cunoaşte un nou avînt. Burghezia engleză ia atitudine potrivnică faţă de mişcările revoluţionare de pe continent.

1848 Moare, într-o criză de *delirium tremens*, Patrick Branwell Brontë.

1849 Anne Brontë moare în mai, Emily moare, tot de ftizie, în decembrie. Charlotte publică sub numele-i adevărat romanul *Shirley*. Vizitează Londra, unde vede pe Thackeray şi alţi scriitori.

1850 Începe perioada de avînt a capitalismului „liber" premonopolist. Anglia devine prima putere industrială a lumii, metropola capitalului. Îşi deschide drum spre noi expansiuni colonialiste.

1851 Charlotte Brontë începe să scrie romanul ***Villette.***

1852 Charlotte Brontë vizitează la Manchester pe scriitoarea şi viitoarea ei biografă Elizabeth Gaskell.

1853—1856 Anglia participă la războiul Crimeii.

1853 Charlotte Brontë publică romanul *Villette.*

1854 29 iunie: Charlotte se căsătorește cu asistentul tatălui ei, reverendul Arthur Nicholls.

1855 31 martie: Charlotte moare de tuberculoză în casa de la Haworth.

P.G.

Lui W. M. THACKERAY,
esq... această operă
îi este cu respect dedicată
de către autor.

PREFAȚĂ

La prima ediție a lui Jane Eyre n-am dat nici o prefață, socotind că nu e necesară; această a doua ediție cere cîteva cuvinte, atît pentru a-mi arăta recunoștința, cît și pentru a face diferite observații.

Datorez mulțumiri:

Publicului, pentru bunăvoința cu care a ascultat o poveste banală, lipsită de pretenții.

Presei, pentru cîmpul larg pe care sufragiile ei cinstite l-au deschis unui obscur aspirant.

Editorilor mei pentru ajutorul acordat prin tactul, energia, simțul practic și sincera lor generozitate, unui autor necunoscut și nerecomandat de nimeni.

Presa și publicul sînt pentru mine doar vagi personificări și trebuie să le mulțumesc tot în termeni vagi. Însă editorii mei sînt bine cunoscuți; ca și anumiți critici generoși care m-au încurajat cum numai oamenii cu inimă largă și minte luminată știu să încurajeze pe un străin care luptă; lor, adică editorilor mei și distinșilor recenzenți le spun cordial: domnilor, vă mulțumesc din toată inima.

Recunoscîndu-mi astfel datoria față de cei care m-au ajutat și aprobat, mă întorc spre altă categorie: una restrînsă, după cîte cunosc eu, însă care nu trebuie — din această cauză — să fie trecută cu vederea. Vorbesc de

puţinii timoraţi sau de acei vînători de greşeli, care se îndoiesc de tendinţa unor cărţi cum e Jane Eyre ; *în ochii cărora orice lucru neobişnuit e şi greşit ; ale căror urechi desluşesc în fiecare protest împotriva făţărniciei — această rudă a crimei — o insultă adusă evlaviei, trimisul Domnului pe pămînt. Acestor oameni care se îndoiesc le-aş sugera anumite distincţii vădite ; le-aş reaminti anumite adevăruri simple.*

Convenţionalismul nu înseamnă moralitate. A supraestima propria-ţi valoare morală nu înseamnă a fi cucios. Atacarea celui dintîi nu înseamnă zdruncinarea celeilalte. A smulge masca de pe chipul fariseului nu înseamnă să ridici o mînă păgînă împotriva cununii de spini. Aceste lucruri şi fapte sînt diametral opuse — sînt la fel de deosebite ca viciul de virtute. Oamenii le confundă adesea ; ele n-ar trebui să fie confundate ; aparenţa nu ar trebui să fie luată drept adevăr ; îngustele doctrine umane, care ţintesc numai slăvirea şi înălţarea cîtorva, nu ar trebui să ia locul crezului lui Crist, care răscumpără păcatele întregii lumi. Există — repet — o deosebire ; şi nu e cituşi de puţin o faptă rea să marchezi apăsat şi limpede hotarul care le desparte.

Oamenilor poate că nu le va plăcea să vadă stările acestea despărţite, fiindcă s-au obişnuit să le confunde, socotind că se cuvine ca ceea ce e numai faţadă să treacă drept valoare solidă — să lase ca pereţii spoiţi să treacă drept altare curate. S-ar putea ca ei să-l urască pe cel care cutează să cerceteze şi să acuze, să ridice poleiala şi să arate metalul josnic de dedesubt, să pătrundă în mormînt şi să dezvăluie relicvele carnale dinlăuntrul lui — dar, oricît l-ar urî, îi rămîn îndatoraţi.

Lui Ahab[1] *nu-i plăcea Micaiah*[2], *fiindcă nu-i prorocea niciodată binele, ci numai răul ; probabil că-l plăcea mai mult pe linguşitorul fiu al lui Chenaannah*[1], *totuşi Ahab ar fi putut scăpa de-o moarte sîngeroasă, dacă şi-ar fi astupat urechile în faţa adulaţiei şi le-ar fi deschis către sfaturile devotaţilor.*

[1] Rege al tribului Israel.
[2] Profet al evreilor din sec. VIII î.e.n.

În zilele noastre trăieşte un om ale cărui cuvinte nu sînt sortite să gîdile urechile delicate, care, după părerea mea, vine în faţa mărimilor societăţii cum venea feciorul lui Imlah[2] *în faţa tronurilor regilor Iudeii şi Israelului şi care rosteşte adevăruri deopotrivă de adînci, cu o putere la fel de profetică şi cu o înfăţişare la fel de neînfricată şi cutezătoare.*

E necruţătorul autor al Bîlciului deşertăciunilor, *admirat de înalta societate ? Nu pot spune, dar cred că dacă vreunii dintre cei asupra cărora azvîrle focul grecesc al batjocurii sale şi trăsnetul denunţului său i-ar folosi la vreme avertismentele, ei sau odraslele lor ar putea scăpa totuşi de un fatal Ramoth-Gilead.*

De ce am pomenit de omul acesta ? Am pomenit de el, cititorule, fiindcă îl socotesc o minte cu mult mai profundă şi mai deosebită decît l-au recunoscut pînă acum contemporanii săi ; fiindcă-l socotesc primul regenerator social al epocii şi maestrul desăvîrşit al celor care se străduie să îndrepte actuala stare strîmbă de lucruri ; fiindcă socotesc că nici un comentator al scrierilor sale n-a găsit pînă acum comparaţia care i se potriveşte, termenul care să caracterizeze deplin talentul său. Se spune despre el că e asemenea lui Fielding ; se vorbeşte de spiritul, umorul şi forţa lui satirică. Seamănă cu Fielding cum seamănă acvila cu vulturul : Fielding se putea coborî asupra unui stîrv, dar Thackeray niciodată. Spiritul său

[1] Personaj biblic.
[2] Erou din *Rasselas* sau *Prinţul Abisiniei*, poem de Samuel Johnson, apărut în 1759. Rasselas, un prinţ închis în Valea fericirii, caută să evadeze şi pleacă în lume pentru a găsi care este modul cel mai fericit de viaţă, dar aflînd că nu există fericire fără pată se întoarce. În călătoria sa este însoţit de Imlah.

e strălucitor, umorul său atrăgător, însă amîndouă au tot atîta legătură cu geniul său grav, cît are simpla fulgerare care joacă pe creasta norului de vară cu scînteia electrică mortală ascunsă în pîntecul lui. În sfîrşit, am pomenit de Thackeray fiindcă lui — dacă vrea să primească tributul cuiva cu totul străin — i-am dedicat această a doua ediţie a lui Jane Eyre.

21 decembrie, 1847

CURRER BELL

NOTĂ LA A TREIA EDIŢIE

Folosesc prilejul pe care mi-l oferă apariţia celei de a treia ediţii a lui *Jane Eyre*, pentru a adresa din nou un cuvînt publicului, lămurind că pretenţia mea la titlul de romancieră se întemeiază numai pe această carte. De aceea, dacă mi s-au atribuit cumva şi alte romane, mi s-a acordat o cinste pe care n-o merit şi care — din această cauză — a fost răpită celor ce aveau dreptul la ea.

Această explicaţie va servi pentru rectificarea greşelilor care poate s-au şi făcut, şi pentru preîntîmpinarea altora.

13 aprilie, 1848

CURRER BELL

CAPITOLUL I

În ziua aceea nu aveam putința să ieșim la plimbare. E drept că rătăcisem dimineața un ceas prin crîngul desfrunzit, dar de la prînz (cînd nu avea pe nimeni, doamna Reed prînzea devreme), vîntul înghețat al iernii adusese nori atît de întunecați și o ploaie atît de pătrunzătoare, încît nici nu te puteai gîndi la plimbare.

Eram mulțumită. Nu mi-au plăcut niciodată plimbările lungi, mai ales pe frig, și eram îngrozită că o să trebuiască să mă întorc în înserarea rece, cu mîinile și picioarele înghețate, mîhnită de cuvintele cu care mă mustra Bessie, bona copiilor, și umilită de conștiința inferiorității mele fizice față de Eliza, John și Georgiana Reed.

Eliza, John și Georgiana erau acum adunați în salon, lîngă mama lor; iar mama, întinsă pe o canapea, în preajma focului, și înconjurată de toți cei dragi — care deocamdată nu se certau, nici nu plîngeau — părea pe deplin fericită. Doamna Reed îmi interzisese să mă alătur grupului lor, spunîndu-mi cît îi părea de rău că e silită să mă țină la distanță, dar pînă ce nu va afla mai întîi de la Bessie și pînă ce ea însăși nu va observa străduința

mea de a-mi schimba caracterul, devenind mai prietenoasă şi mai copilăroasă — ceva mai veselă, mai deschisă şi mai firească decît mă arătam — nu-mi va putea recunoaşte drepturile cuvenite numai copiilor ei mulţumiţi şi fericiţi.

— Ce spune Bessie că aş fi făcut ? întrebai eu.

— Jane, nu-mi plac de loc curioşii care mă pisează cu tot felul de întrebări ! De altfel, e într-adevăr nemaipomenit ca un copil să se poarte aşa cu cei mai în vîrstă. Stai la locul tău şi nu mai vorbi, dacă nu poţi vorbi ca o fată cuminte.

Din salon dădeai într-o mică sufragerie, unde era şi un dulap cu cărţi ; mă furişai acolo. Luai numaidecît o carte, avînd grijă să fie una cu cît mai multe ilustraţii. Mă aşezai în pervazul ferestrei ; strîngînd picioarele turceşte şi trăgînd draperia de damasc roşu, mă găseam adăpostită de amîndouă părţile. Cutele draperiei stacojii îmi ascundeau tot ce se găsea la dreapta mea ; în stînga erau geamurile limpezi, care mă ocroteau fără să-mi ascundă vederii priveliştea unei zile mohorîte de noiembrie. Din cînd în cînd, întorcînd foile cărţii, cercetam înfăţişarea acelei dupăamieze de iarnă. În depărtare se zărea o grămadă tulbure de pîclă şi de nori ; în apropiere, frunzişul ud, tufişuri biciuite de furtună şi o ploaie necurmată gonită sălbatic din urmă de vijelia tînguitoare. Mă întorsei la cartea mea. Era *Istoria păsărilor din Anglia* de Bewick. Nu mă prea sinchiseam de text ; existau, totuşi, cîteva pagini de introducere peste care nu puteam trece în fugă, cu toată vîrsta mea fragedă. Pomeneau despre locurile unde se aţin păsările de mare, despre „stîncile singuratice şi promontoriile" locuite numai de ele, despre acele coaste ale Norvegiei, presărate cu

insule de la marginea de miazăzi, Lindeness sau Naze, pînă la capul Nord.

„La nord unde-oceanul în valuri se zbate,
Ape în clocot izbind de stîncile-aride,
Acolo, spre Thula, talazuri se umflă,
Gem ca furtuna şi spală Hebridele ţărmuri."

De asemenea nu puteam să trec peste descrierea sumară a acelor ţinuturi îngheţate ale Laponiei, Siberiei, Spitzbergului, Noii Zemlia, Islandei, Groenlandei, cu vasta întindere a zonei arctice şi a acelor ţinuturi nemărginite, a acelor rezervoare de ger şi zăpadă, unde întinderi de gheaţă masivă, strînse în timpul iernilor de mai multe veacuri, sau îngrămădite în strălucire de sticlă, munţi peste munţi, înconjoară Polul şi concentrează acolo toată asprimea celui mai cumplit frig.

Îmi făurisem o idee a mea despre acele ţinuturi, palide ca moartea, idee neconturată, aşa cum sînt toate lucrurile, pe jumătate înţelese, care plutesc nelămurite în mintea copiilor ; dar ceea ce îmi închipuiam mă impresiona peste măsură. Textul acelor pagini introductive era legat de succesiunea gravurilor şi dădea un înţeles stîncii singuratice, în mijlocul unei înspumate mări vijelioase, corăbiei sfărîmate şi aruncate pe o coastă pustie, razelor înfiorătoare şi reci ale lunii care, strălucind printre perdelele de nori, luminau un naufragiu.

Nu pot descrie atmosfera ce domnea în cimitirul singuratic, cu monumentul funerar pe care se putea desluşi o inscripţie : gardul, cei doi copaci, orizontul strîmt, închis de un zid dărăpănat, cu secera lunii noi care prevestea ora fluxului de seară.

Cele două corăbii oprite pe marea liniştită mi s-au părut fantome marine.

Pe demonul care prindea cu o spangă traista în spinarea tîlharului l-am privit numai în fugă ; era o arătare de groază.

La fel şi făptura aceea neagră, cu coarne, cocoţată semeţ în vîrful unei stînci, cercetînd cu privirea o mulţime îndepărtată, strînsă în jurul unei spînzurători.

Fiecare gravură îmi spunea o poveste, deseori tainică pentru înţelegerea mea nedezvoltată şi pentru sentimentele mele nedesăvîrşite, dar totdeauna deosebit de interesantă ; interesantă ca şi acele poveşti pe care ni le spunea uneori Bessie, în serile de iarnă, cînd se întîmpla să fie bine dispusă şi cînd, după ce aducea masa de călcat în odaia copiilor, ne dădea voie să ne aşezăm lîngă ea. Atunci, în vreme ce făcea cute la dantelele şi scufiţele de noapte ale doamnei Reed, ne hrănea curiozitatea înflăcărată cu întîmplări de dragoste şi aventuri din vechi poveşti cu zîne şi balade şi mai vechi sau, aşa cum am descoperit mai tîrziu, din *Pamela* şi *Henry, conte de Moreland* [1].

Cu Bewick pe genunchi, eram fericită, fericită cel puţin în felul meu ; nu mă temeam decît de o întrerupere şi ea nu întîrzie să vină. Uşa sufrageriei fu deschisă violent.

— Ei ! Madam Mope ! strigă glasul lui John Reed. După aceea, tăcu, fiindcă i se păruse că odaia era goală. Unde dracu o fi ? Lizzy, Georgy ! Jane nu e aici, urmă el (vorbind cu surorile sale). Spuneţi mamei că Jane s-a dus să alerge prin ploaie — sălbatică lighioaie !

„Am făcut bine că am tras perdeaua“, mă gîndii eu şi doream din tot sufletul să nu mi se descopere ascunzătoarea. John n-ar fi descoperit-o

[1] Romane ale scriitorului englez *Samuel Richardson* (1689—1761).

niciodată ; n-avea nici privirea, nici mintea destul de ageră ; dar Eliza, băgînd capul pe uşă, strigă numaidecît :

— Poţi să fii sigur că e în pervazul ferestrei, John.

Am ieşit îndată de acolo, căci tremuram la gîndul de a fi tîrîtă de John afară din ascunzătoare.

— Ce vreţi ? întrebai eu, cu o neîncredere stîngace.

— Spune : „Ce doriţi, domnule Reed ?“ mi se răspunse. Vreau să vii încoa !

Apoi, aşezîndu-se într-un jilţ, îmi făcu semn să mă apropii şi să stau în picioare în faţa lui.

John Reed era un şcolar în vîrstă de paisprezece ani, cu patru ani mai mare decît mine, pentru că atunci eu nu aveam decît zece. Era destul de spătos şi îndesat pentru vîrsta lui ; avea pielea smolită şi nesănătoasă, trăsăturile grosolane, faţa largă, mădularele greoaie, iar mîinile şi picioarele dezvoltate. Din pricina obiceiului de a se îndopa la masă, pielea îi era plină de pete, ca a bolnavilor de ficat, ochii tulburi, obrajii buhăiţi. Ar fi trebuit să fie atunci la şcoală, dar mamă-sa îl luase acasă pe o lună sau două „din cauza sănătăţii sale delicate“. Domnul Miles, directorul pensionului, spunea că ar fi pe deplin sănătos, dacă i s-ar trimite mai puţine prăjituri şi dulciuri de-acasă ; dar inima mamei se împotrivise unei păreri atît de aspre şi-i surîdea mai mult ideea rafinată că aspectul nesănătos al lui John se datora prea marii lui sîrguinţe şi, poate, dorului de casă.

John nu-şi prea iubea nici mama, nici surorile, iar pe mine nu mă putea suferi. Mă pedepsea şi mă ocăra nu de două-trei ori pe săptămînă, nu o dată sau de două ori pe zi, ci într-una. Fiecare nerv al meu se temea de el şi fiecare părticică din

carnea sau din oasele mele tresărea cînd se apropia. Erau clipe cînd mă înfioram de groaza pe care mi-o insufla ; pentru că atunci cînd mă amenința sau mă bătea, nu puteam cere ajutorul nimănui. Servitorii s-ar fi temut să-l jignească pe tînărul lor stăpîn, luîndu-mi apărarea, iar doamna Reed era, în această privință, oarbă și mută. Ea nu-l vedea niciodată lovindu-mă, nu-l auzea niciodată ocărîndu-mă, cu toate că din cînd în cînd făcea și una și alta chiar față de dînsa, însă mai adesea în spatele ei.

Obișnuită să fiu supusă față de John, mă apropiai de jețul său. Timp de trei minute scoase limba la mine, de-un cot. Îmi dădeam seama că în curînd avea să mă lovească și, așteptînd cu spaimă lovitura, gîndul meu se oprea la înfățișarea dezgustătoare și urîtă a celui care mă va lovi.

Nu știu dacă mi-a citit gîndul pe față, dar deodată se ridică și, fără să vorbească, mă lovi cu putere. M-am clătinat și, regăsindu-mi echilibrul, m-am îndepărtat cu un pas sau doi de scaunul lui.

— Asta-i pentru nerușinarea cu care ai răspuns mamei, apoi fiindcă te-ai ascuns hoțește în dosul draperiei și la urmă pentru privirea pe care mi-ai aruncat-o adineauri, guzganule !

Obișnuită cu ocările lui John, nu mi-a trecut niciodată prin gînd să-i răspund ; grija mea era cum să fac să rezist loviturii ce trebuia neapărat să urmeze ocărilor.

— Ce făceai în dosul draperiei ? mă întrebă el.

— Citeam.

— Arată cartea.

Mă întorsei spre fereastră și-i adusei volumul lui Bewick.

— N-ai voie să ne iei cărțile ; mama spune că depinzi de noi, n-ai bani, fiindcă tatăl tău nu ți-a

lăsat nimic ; ar trebui să cerșești, nu să trăiești aici cu copii de gentilomi ca noi, să mănînci aceeași mîncare ca și noi, să porți aceeași îmbrăcăminte, pe cheltuiala mamei noastre ! Acum am să te învăț eu minte să-mi răscolești biblioteca în halul ăsta, fiindcă toate cărțile sînt ale mele, toată casa-i a mea sau o să fie peste cîțiva ani ; du-te la pervazul ușii, departe de oglindă și de fereastră.

M-am dus, fără să înțeleg mai întîi ce gînd avea ; apoi cînd îl văzui ridicînd cartea, ținînd-o în cumpănă și pregătindu-se s-o arunce, mă retrăsei instinctiv, scoțînd un țipăt ; n-o făcui însă destul de repede. Volumul zbură în aer, mă lovi și eu căzui izbindu-mi capul de ușă și făcîndu-mi o tăietură. Tăietura sîngera ; mă durea cumplit ; spaima mea trecuse de orice culme, făcînd loc altor sentimente.

— Băiat rău și crud ce ești ! îi strigai eu. Te porți ca un ucigaș, te porți ca un vătaf de sclavi — ca împărații romani !

Citisem *Istoria Romei* de Goldsmith [1] și-mi făcusem o anumită părere despre Neron [2], Caligula [3] și ceilalți. Făcusem în tăcere și paralele pe care pînă atunci încă nu mă gîndisem să le rostesc cu glas tare.

---

[1] *Oliver Goldsmith* (1728—1774), scriitor preromantic englez, de origine irlandeză. S-a făcut cunoscut mai ales prin romanul *Vicarul din Wakefield*, operă clasică a literaturii engleze.

[2] *Lucius Domitius Nero* (37—68), împărat roman, vestit prin cruzimile și crimele sale.

[3] *Caius Caesar Caligula* (37—41), împărat roman. A încercat să instaureze monarhia absolută și s-a proclamat zeu, atrăgîndu-și opoziția senatului. Istoricii romani l-au considerat dement și i-au atribuit unele ciudățenii (ca aceea de a-și fi făcut calul senator), și numeroase cruzimi. A fost ucis de pretorieni.

— Cum, cum ! exclamă el, mie mi-ai spus toate astea ? Ați auzit-o, Eliza, Georgiana ! Am s-o spun mamei, dar înainte de toate...

Spunînd aceste cuvinte, se năpusti asupra mea și-l simții cum mă înșfacă de păr și de umeri. Avea însă de-a face cu o ființă ajunsă la desperare. Vedeam cu adevărat în el un tiran, un ucigaș. Simțeam picături mici de sînge șiroindu-mi din cap de-a lungul gîtului și simțeam o durere ascuțită. Aceste senzații erau mai puternice decît teama care se prefăcu în furie. Nu prea știu ce făceam cu mîinile, dar îl auzii pe John strigîndu-mi : „Guzganule ! Guzganule !" și mugind ca o vită.

Ajutorul îi sosi curînd. Eliza și soră-sa alergaseră s-o cheme pe mama lor care se dusese sus. Doamna Reed intră în timp ce se petreceau toate astea. Camerista ei, domnișoara Abbot, și Bessie o însoțeau. Furăm despărțiți și auzii pe cineva rostind aceste cuvinte :

— Doamne ! Ce furie ! Să-l lovească pe domnul John !

— A mai văzut vreodată cineva atîta patimă ?

— Luați-o, spuse doamna Reed celor ce o urmau. Duceți-o și închideți-o în odaia roșie.

Patru mîini mă apucară și fui dusă imediat sus.

CAPITOLUL II

Pe drum m-am împotrivit ; asta era ceva cu totul nou în purtarea mea, ceea ce întări foarte mult părerea proastă pe care Bessie și domnișoara Abbot o aveau despre mine. Adevărul este că nu-mi mai țineam firea, sau mai curînd, cum ar spune francezii, *îmi ieșisem* din fire. Știam că pentru o clipă de împotrivire trebuia să mă aștept la pedepse deosebit de aspre, dar, ca oricare alt rob răzvrătit, eram hotărîtă în deznădejdea mea, s-o țin așa pînă la capăt.

— Domnișoară Abbot, ține-i brațul, spuse Bessie ; e ca o pisică turbată.

— Ce rușine ! ce rușine ! strigă camerista. Ce purtare urîtă, domnișoară Eyre. Să lovești un tînăr gentilom, fiul binefăcătoarei dumitale ! Tînărul dumitale stăpîn !

— Stăpînul meu ! Cum, el e stăpînul meu ? Dar ce sînt eu, servitoare ?

— Nu ! ești mai puțin decît o servitoare, căci nu faci nimic ca să-ți cîștigi existența. Stai aici și gîndește-te la ticăloșia ta.

Mă duseră între timp în odaia unde doamna Reed poruncise să fiu închisă și mă aruncară pe

un scaun. Întîiul meu imbold fu să mă ridic dintr-o săritură. Patru mîini mă ţinură pe loc.

— Dacă nu stai liniştită, va trebui să te legăm, spuse Bessie. Domnişoară Abbot, împrumută-mi jartiera dumitale, căci pe a mea ar rupe-o numaidecît.

Domnişoara Abbot se întoarse ca să-şi desprindă jartiera de pe piciorul ei voinic. Aceste pregătiri şi ruşinea mai mare ce mi se pregătea mă liniştiră puţin.

— Nu scoate jartiera, strigai eu, că nu mă mişc. Şi ca să-mi întăresc spusele, mă agăţai cu mîinile de scaun.

— Chiar ia seama să nu te clinteşti de aici, spuse Bessie.

Cînd fu sigură că eram într-adevăr hotărîtă să ascult, îmi dădu drumul. Atunci ea şi domnişoara Abbot îşi încrucişară braţele şi mă priviră posomorîte şi bănuitoare, ca şi cînd ar fi crezut că mi-am pierdut minţile.

— N-a făcut niciodată atîtea prostii, spuse Bessie, întorcîndu-se spre cameristă.

— Dar totdeauna era înclinată spre aşa ceva. Eu i-am spus adeseori doamnei părerea mea şi dînsa a recunoscut că am dreptate : e un copil prefăcut. N-am văzut niciodată o fetiţă de vîrsta ei aşa lipsită de sinceritate

Bessie nu răspunse, dar îmi zise numaidecît :

— Ar trebui să-ţi dai seama, domnişoară, că datorezi mult doamnei Reed. Ea te ţine şi dacă te-ar izgoni, ai fi silită să te duci într-un azil de săraci.

N-aveam ce răspunde la cuvintele astea. Nu erau noi pentru mine. Cele mai vechi amintiri din viaţa mea se legau de astfel de aluzii. Aceste imputări privitoare la starea de dependenţă în care mă aflam ajunseseră o litanie nelămurită pentru urechile mele : foarte dureroase şi apăsătoare, dar pe jumătate neînţelese. Domnişoara Abbot se amestecă şi ea :

— Şi nu se cuvine să te crezi la fel cu domnul şi domnişoarele Reed, numai pentru că doamna are bunătatea să te crească împreună cu dînşii. Copiii doamnei Reed vor avea o groază de bani, iar dumneata nimic ; trebuie deci să fii umilă şi să încerci a le fi pe plac.

— Ceea ce îţi spunem e spre binele dumitale, adăugă Bessie, cu glas mai puţin aspru. Trebuie să cauţi să fii folositoare şi plăcută, ca să te ţie aici ; dar sînt sigură că, dacă vei fi sălbatică şi furioasă, doamna o să te alunge.

— Şi apoi, urmă domnişoara Abbot, Dumnezeu o va pedepsi. Atunci unde va ajunge ? Ar putea s-o trăsnească tocmai cînd face nebuniile. Haide, Bessie, s-o lăsăm. Pentru nimic în lume n-aş vrea să am o inimă ca a ei. Cînd o să fii singură, fă-ţi rugăciunile, domnişoară Eyre ; dacă nu te vei căi, Dumnezeu va îngădui unui duh rău să coboare prin coş ca să te răpească.

Plecară, trăgînd uşa în urma lor şi încuind-o.

Camera roşie era o odaie de musafiri în care se dormea foarte rar. Aş putea chiar spune că niciodată, în afară de zilele cînd la Gateshead Hall soseau din întîmplare mulţi oaspeţi şi era nevoie să se folosească şi ultima odaie ; cu toate acestea era una din cele mai mari şi mai arătoase încăperi ale casei. În mijloc se înălţa un pat, ca un altar, susţinut de stîlpi de mahon masiv de care atîrnau draperii de mătase purpurie : două ferestre mari, cu jaluzelele totdeauna trase, erau pe jumătate ascunse de ghirlande şi draperii la fel cu ale patului ; covorul era stacojiu ; masa, aşezată la piciorul patului, acoperită cu un postav cărămiziu ; pereţii

vopsiți într-o culoare roșiatică cu reflexe trandafirii ; dulapul, toaleta, fotoliile, din mahon vechi, cu lustru de culoare închisă. În mijlocul acestor umbre întunecate, se înălța pe pat și strălucea, albă, o grămadă de saltele și de perne, totul acoperit cu o pătură de Marsilia, ca neaua de albă. Ascuns în umbră la capul patului, se zărea un jilț larg, capitonat, tot de culoare albă, care-mi părea un tron adumbrit, iar dedesubt se găsea un scăunel pe care se țin picioarele.

Odaia era rece, fiindcă se făcea rar focul în ea ; fiind departe de bucătărie și de odaia copiilor, era totdeauna tăcută și, cum rareori intra cineva aici, avea în permanență un aer solemn. Numai jupîneasa venea sîmbăta să șteargă praful strîns în liniște timp de o săptămînă pe oglinzi și pe mobile. Chiar doamna Reed o vizita la răstimpuri destul de mari, ca să cerceteze un anume sertar secret al dulapului, unde erau închise diferite hîrtii, sipetul ei de giuvaericale și o miniatură a răposatului său bărbat. Aceste din urmă cuvinte închid în ele taina odăii roșii, vraja care o făcea atît de singuratică, în ciuda întregii ei măreții.

Domnul Reed murise cu nouă ani înainte ; acolo își dăduse sufletul, zăcuse pe catafalc, de acolo fusese scos sicriul de către ciocli și din ziua aceea un simțămînt de tristă evlavie apărase camera de vizite frecvente.

Bessie și apriga domnișoară Abbot mă lăsară țintuită pe o sofa scundă lîngă căminul de marmură. Patul se înălța în fața mea ; în dreapta era dulapul înalt, întunecat, cu luciul mat al tăbliilor tulburat de reflexe stinse ; în stînga, ferestrele cu geamuri mate ; între ele o oglindă mare răsfrîngea pustia măreție a camerei și a patului. Nu eram de loc sigură dacă ușa fusese încuiată și de cum

îndrăznii să mă mișc, mă ridicai, vrînd să mă încredințez. Vai ! niciodată vreo temniță n-a fost mai bine închisă. Întorcîndu-mă, fui silită să trec prin fața oglinzii. Privirea mea fascinată se cufundă fără voie în adîncul ei. În abisul imaginar totul era mai rece, mai întunecat decît în realitate și ciudata, mica ființă care mă privea cu fața ei palidă, cu brațele desprinzîndu-se din umbră, cu ochii strălucitori de teamă și frămîntîndu-se în odaia aceea, unde totul era neclintit, îmi făcu deodată impresia unui duh, mi se păru ca o nălucă mică, jumătate zînă, jumătate spiriduș, despre care Bessie ne povestea seara, și pe care ne-o înfățișa ieșind din văi singuratice, mlăștinoase, năpădite de ferigi, spre a se arăta privirii călătorilor întîrziați. M-am întors la locul meu.

Toate superstițiile pe care le cunoșteam începură să mi se strecoare în minte, dar clipa izbînzii lor depline nu venise încă. Sîngele tot îmi mai încălzea vinele, furia roabei răzvrătite încă mă mai stăpînea cu puterea ei grozavă. Înainte de a mă lăsa abătută de spaima prezentului trebuia să încetinesc goana înspre trecut a amintirilor.

Asuprirea sălbatică a lui John Reed, trufașa nepăsare a surorilor lui, dușmănia mamei lor, părtinirea servitorilor îmi întunecau mintea, ca niște murdării azvîrlite într-o fîntînă tulbure. De ce trebuia să sufăr într-una ? De ce se purtau fără încetare disprețuitor cu mine ? Pentru ce vină eram osîndită fără nădejde de izbăvire ? De ce nu puteam să plec niciodată ? De ce zadarnic aș fi încercat să cîștig bunăvoința cuiva ? Eliza, deși încăpățînată și egoistă, era respectată. Georgiana, răsfățată, pizmașă, obraznică, certăreață, era tratată cu îngăduință de toată lumea. Frumusețea ei, obrajii trandafirii, cîrlionții de aur, păreau să în-

cînte pe toţi cei ce o priveau şi să-i răscumpere greşelile. John nu era niciodată contrazis, nici pedepsit, cu toate că sucea gîtul porumbeilor, omora păunaşii, asmuţea dulăii împotriva oilor, despuia de roade viţele din sere şi rupea mugurii plantelor rare ; îi zicea „zgripţoroaică" chiar mamei sale ; îi reproşa că are pielea smolită, cum o avea şi el ; nu ţinea de loc seama de dorinţele ei şi nu arareori îi rupea ori îi păta rochiile de mătase şi, totuşi, ea îl numea „scumpul meu odor". Eu nu îndrăzneam să fac nici o singură greşeală, mă străduiam să-mi îndeplinesc îndatoririle, dar cu toate astea, de dimineaţa pînă seara mi se spunea că sînt rea şi nesuferită, morocănoasă şi plină de ascunzişuri.

Capul mă durea încă şi-mi sîngera de lovitura pe care o primisem. Nimeni nu-l mustrase pe John pentru că mă lovise fără milă. Însă pentru că mă împotrivisem lui, ca să mă feresc de altă sălbăticie, mă împovărau toţi cu osîndele lor.

„Nedreptate ! Nedreptate !" striga mintea mea aţîţată de imboldul dureros al unei energii precoce, dar trecătoare. Ceea ce era în mine tărie de caracter, stîrnită de tot ce se petrecea în juru-mi, mă făcea să visez la cele mai ciudate mijloace menite să mă scape de asuprirea aceasta de nesuferit ; mă gîndeam să fug, sau, dacă n-oi putea fugi, să nu mănînc nimic, să mor de foame.

Ce jale în sufletul meu în acea după-amiază posomorîtă ! Cît de tulburată mi-era mintea şi cît de răzvrătită inima ! Totuşi, în ce beznă de neştiinţă se desfăşura acea luptă ! Nu puteam răspunde la această neîncetată întrebare a fiinţei mele lăuntrice : *de ce* eram sortită să sufăr aşa ? Acum, după ce au trecut mulţi ani — nu voi spune cîţi — toate acestea mi se par limpezi.

La Gateshead Hall eram un element discordant. Acolo nu semănam cu nimeni ; nu mă puteam potrivi de fel cu doamna Reed, cu copiii ei sau cu slugile la care ţinea ea mai mult. E adevărat că dacă ei nu mă iubeau, nici eu nu-i iubeam mai mult. Nu erau siliţi să arate dragoste unei fiinţe care nu putea iubi pe nici unul dintr-înşii, o fiinţă străină care se deosebea de ei prin fire, înţelegere şi porniri ; o fiinţă nefolositoare, care nu era în stare să le servească interesele sau să le sporească plăcerile ; o fiinţă dăunătoare, ce căuta să păstreze în ea sămînţa răzvrătirii împotriva purtării lor şi un dispreţ neînduplecat faţă de părerile lor. Ştiu că, dacă aş fi fost o copilă vioaie, strălucitoare, nepăsătoare, pretenţioasă, frumoasă, nebunatică, doamna Reed mi-ar fi îndurat mai uşor prezenţa cu toate că m-aş fi găsit tot sub stăpînirea ei şi tot lipsită de prieteni. Copiii ei mi-ar fi arătat mai mult din acea prietenie ce se vede de obicei între tovarăşii de joc şi servitorii ar fi fost mai puţin porniţi să facă din mine ţapul lor ispăşitor.

Lumina zilei începea să scadă în odaia roşie. Trecuse de ora patru şi norii care acopereau cerul trebuia să aducă în curînd un amurg posomorît. Auzeam ploaia bătînd mereu în geamurile scării şi vîntul urlînd în desişul dindărătul holului. Încetul cu încetul mă făcui rece ca piatra şi pierdui tot curajul. Obişnuita mea umilinţă, îndoiala, descurajarea omului părăsit, căzură ca ploaia rece pe cenuşa caldă încă a mîniei mele stinse. Toţi spuneau că aveam porniri rele şi poate era adevărat : nu plăsmuisem eu oare gîndul de a mă lăsa să mor de foame ? Asta ar fi fost cu siguranţă o crimă. Şi eram oare pregătită să mor ? Or, cripta de sub altarul bisericii din Gateshead era un liman ademenitor ! Mi se spusese că domnul Reed era înmor-

mîntat acolo. Gîndurile îmi aduseseră astfel în minte chipul mortului ; începui să stărui asupra acestei imagini cu o spaimă crescîndă. Nu puteam să mi-l amintesc, dar ştiam că-mi fusese unchi, fratele mamei, că mă luase la el cînd rămăsesem o biată orfană şi în ultimele sale clipe ceruse doamnei Reed să-i promită că voi fi crescută ca şi copiii lor. Doamna Reed credea fără îndoială că şi-a ţinut cuvîntul şi aş spune chiar că şi l-a ţinut, atît cît îi îngăduia firea. Cum ar fi putut să mă vadă cu încîntare, încălcînd drepturile copiilor săi, pe mine, care după moartea soţului ei nu eram prin nimic legată de dînsa ? Trebuie să-i fi fost tare neplăcut că se legase printr-un jurămînt silit să fie mama unei copile pe care nu o putea iubi şi să-şi vadă astfel viaţa de familie în permanenţă stingherită de o străină a cărei prezenţă nu era nimănui plăcută.

Un gînd ciudat miji în mintea mea. Nu mă îndoiam — nu mă îndoisem niciodată — că, dacă domnul Reed ar fi trăit, s-ar fi purtat bine cu mine, iar acum, pe cînd priveam patul acoperit cu pătura albă, pereţii cuprinşi încetul cu încetul de umbra nopţii şi-mi îndreptam, din cînd în cînd, privirea fascinată spre oglinda ce nu mai reflecta decît contururi întunecate, începui să-mi amintesc ce auzisem spunîndu-se despre morţii care, tulburaţi în morminte prin călcarea ultimelor lor dorinţi, se întorc pe pămînt spre a pedepsi pe cei ce-şi calcă jurămîntul şi a răzbuna pe cel obijduit. Mă gîndeam că duhul domnului Reed, hărţuit de suferinţele copilului surorii sale, îşi va părăsi poate lăcaşul, fie c-ar fi sub bolţile bisericii, fie în lumea necunoscută a morţilor şi se va ivi în faţa mea în acea odaie. Îmi ştersei lacrimile şi-mi înăbuşii suspinele, temîndu-mă ca nu cumva semnele unei dureri prea puternice să trezească un glas supranatural care să mă mîngîie, sau să facă să iasă din beznă vreun chip înconjurat de aureolă care să se aplece spre mine cu o milă ciudată. Simţeam că aceste lucruri, atît de alinătoare în poveste, ar fi grozave dacă s-ar înfăptui. Mă silii din răsputeri să înlătur acest gînd şi să fiu tare. Scuturîndu-mi părul de pe ochi, mi-am înălţat capul şi am încercat să privesc curajoasă în jurul meu.

În clipa aceea, o lumină se prelinse de-a lungul peretului. Mă întrebam dacă nu era o rază de lună strecurată printre jaluzele. Nu, razele lunii erau neclintite : fîşia de lumină se clătina. Pe cînd priveam, lumina alunecă pe tavan şi prinse să tremure deasupra capului meu. Azi sînt gata să cred că această fîşie de lumină era flacăra unui felinar purtat de cineva care trecea pe pajişte ; dar atunci, simţind spaima cuprinzîndu-mi inima şi biciuindu-mi nervii, luai acea rază ţîşnită fugar drept vestitorul unei vedenii venite de pe celălalt tărîm. Inima îmi bătea cu putere, capul îmi ardea. Un sunet ce semăna cu un fîlfîit de aripi ajunse pînă la urechile mele. Lîngă mine părea că se află ceva... Simţeam ca o apăsare pe piept şi mă-năbuşeam ; nu mai putui îndura... Mă năpustii la uşă, scuturai clanţa cu o stăruinţă deznădăjduită. Auzii paşi alergînd înspre odaia mea. Cheia fu răsucită în broască. Bessie şi domnişoara Abbot intrară.

— Ţi-e rău, domnişoară Eyre ? întrebă Bessie.

— Ce zgomot îngrozitor ! M-a cuprins spaima, exclamă domnişoara Abbot.

— Luaţi-mă ! Lăsaţi-mă să mă duc în odaia copiilor, strigai.

— De ce ? Te-ai lovit ? Ai văzut ceva ? întrebă din nou Bessie.

— Oh ! Am văzut o lumină și am crezut că o să vină o stafie.

O apucasem pe Bessie de mînă și ea nu și-o retrase.

— Ai strigat fără nici un rost, spuse domnișoara Abbot cu un fel de scîrbă. Și ce zbierete ! Ar putea fi iertată dacă ar fi suferit mai mult, dar voia numai să venim încoa. Cunosc eu prefăcătoriile ei viclene.

— Ce înseamnă toate astea ? întrebă un glas autoritar, și doamna Reed sosi pe coridor. Boneta îi flutura și mersul grăbit făcea să-i foșnească rochia. Bessie și Abbot, mi se pare că v-am poruncit s-o lăsați pe Jane în odaie pînă cînd voi veni s-o iau eu.

— Domnișoara Jane striga așa de tare ! îndrăzni Bessie.

— Lăsați-o ! Haide, fetițo, n-o mai ține pe Bessie de mînă. Fii sigură că nu vei izbuti prin tertipuri de astea. Disprețuiesc prefăcătoria, mai ales la copii, și e de datoria mea să-ți dovedesc că prin șiretenie nu vei dobîndi niciodată nimic. Vei sta aici o oră mai mult și-ți vei recăpăta libertatea numai cu condiția unei supuneri și liniști desăvîrșite.

— Oh ! mătușă ! Fie-ți milă de mine ! Iartă-mă ! Nu mai pot îndura ; pedepsește-mă altfel ! Am să mor aici...

— Taci ! Înverșunarea asta îmi face greață !

Și fără îndoială că așa simțea. Mă socotea o comediană precoce ; credea, cu toată sinceritatea, că sînt o ființă în care se găseau amestecate patimi aprinse, un spirit josnic și o fățărnicie primejdioasă.

Bessie și Abbot ieșiră din odaie. Doamna Reed, scoasă din răbdări de spaima și lacrimile mele, mă îmbrînci, zorită, înăuntru și mă închise, fără să spună măcar un cuvînt. O auzii plecînd. Cred că am avut atunci un fel de leșin, căci nu-mi amintesc ce a urmat.

CAPITOLUL III

Cînd mi-am venit în fire, mi s-a părut că am scăpat dintr-un vis îngrozitor şi că văd o lumină roşie, vărgată de dungi negre şi groase. Am auzit glasuri ce vorbeau în şoaptă, de parcă ar fi fost vătuite de murmurul vîntului sau al apei. Frămîntarea, nesiguranţa şi mai ales spaima, m-au zăpăcit de tot. După puţin timp, simţii pe cineva apropiindu-se de mine, ridicîndu-mă şi aşezîndu-mă într-o poziţie mai comodă ; nimeni nu se purtase pînă atunci faţă de mine cu atîta duioşie. Mi-am rezemat capul de o pernă sau de un braţ şi m-am simţit bine.

Cinci minute după aceea, buimăceala se risipise. Îmi dădui bine seama că eram culcată în patul meu şi că lumina roşie venea de la foc. Se lăsase noaptea, o lumînare ardea pe masă. Bessie stătea în picioare, la marginea patului şi ţinea în mînă un vas plin cu apă, iar un domn, aşezat pe un scaun lîngă perna mea, se apleca spre mine.

Simţii o uşurare nespusă, o alinătoare certitudine că eram ocrotită şi în siguranţă, cînd observai că în odaie se afla un necunoscut, un străin care nu locuia la Gateshead şi nu făcea parte din familia doamnei Reed. Luîndu-mi ochii de la

Bessie (cu toate că prezenţa ei era pentru mine mai puţin supărătoare decît a domnişoarei Abbot, de pildă) am cercetat faţa străinului. L-am recunoscut : era domnul Lloyd, farmacistul. Doamna Reed îl chema cîteodată, cînd se îmbolnăveau servitorii ; pentru ea şi pentru copii chema un doctor.

— Ştii cine sînt eu ? mă întrebă domnul Lloyd.

I-am rostit numele şi i-am dat mîna. El a luat-o şi mi-a spus zîmbind :

— În scurt timp, totul o să fie bine. Pe urmă îmi aşeză încet capul pe pernă şi adresîndu-se lui Bessie, îi spuse să vegheze cu multă grijă să nu fiu stingherită în timpul nopţii. După ce mai dădu cîteva îndrumări, lăsînd a se înţelege că va reveni a doua zi, plecă, spre marea mea părere de rău. Mă simţeam aşa de ocrotită, aşa de îngrijită, cît sta el pe scaun la căpătîiul meu ! Cînd închise uşa, pentru mine odaia se întunecă, rămăsei iar abătută şi mă copleşi o mîhnire de nespus.

— Simţi nevoia să dormi, domnişoară ? întrebă Bessie, aproape cu blîndeţe.

Abia dacă îndrăzneam să răspund, căci mă temeam că următoarele cuvinte vor fi prea aspre.

— O să încerc.

— Doreşti să bei ceva, sau crezi că ai putea să mănînci ?

— Nu, Bessie, mulţumesc.

— Atunci mă duc să mă culc, căci e trecut de miezul nopţii ; dar poţi să mă chemi, dacă ai nevoie de ceva peste noapte.

Ce minunat de îndatoritoare era ! Îmi dădu curaj să-i pun o întrebare.

— Bessie, ce-i cu mine ? Sînt bolnavă ?

— Cred că de atîta plîns ai leşinat în odaia roşie. În curînd o să te simţi mai bine, fără îndoială.

Bessie trecu alături, în odaia fetei din casă și o auzii spunînd :

— Sarah, hai să dormi cu mine în odaia copiilor. Pentru nimic în lume nu vreau să rămîn singură noaptea cu copilul ăsta nenorocit. Ar putea să moară ! Criza pe care a avut-o e așa de ciudată. O fi văzut de bună seamă ceva. Doamna e prea aspră.

Sarah se întoarse cu Bessie. Se culcară amîndouă. Le-am auzit șoptind vreo jumătate de ceas înainte de a adormi. Prinsei cîteva cuvinte din convorbire și ghicii subiectul.

„O formă îmbrăcată în alb a trecut prin fața ei și a pierit... Un cîine mare, negru venea în urmă... Trei lovituri puternice la ușa odăii... O lumină în cimitir, chiar deasupra mormîntului fiului său..."

La urmă adormiră amîndouă ; focul și luminarea se stinseră. Petrecui noaptea într-o veghe plină de teamă ; urechile, ochii, mintea îmi erau deopotrivă încordate de spaimă, una din acele spaime pe care numai copiii le pot simți.

Întîmplarea aceasta din odaia roșie n-a fost urmată de nici o boală lungă sau serioasă. Totuși, nervii îmi fură zdruncinați și urmările le simt încă și azi. Da, doamnă Reed, datorită dumitale am îndurat chinurile dureroase ale multor spaime ; dar trebuie să te iert, căci nu știai ce faci ; credeai că dezrădăcinezi numai apucăturile mele rele, cînd, de fapt, îmi sfărîmai corzile inimii.

A doua zi, către prînz, m-am sculat, m-am spălat și după ce m-am învelit într-un șal m-am așezat lîngă cămin. Mă simțeam slabă și sleită ; dar suferința mea cea mai mare venea de la o mîhnire de nespus ce mă făcea să plîng pe înfundate ; de-abia îmi ștergeam o picătură sărată de pe obraz, că altele urmau. Și totuși — gîndeam — ar fi trebuit

să fiu fericită, căci nimeni din familia Reed nu era de față : toți copiii plecaseră cu trăsura, cu mama lor. Abbot cosea și ea în altă odaie, iar Bessie, care intra și ieșea să rînduiască sertarele și să aranjeze jucăriile, îmi vorbea din cînd în cînd cu o blîndețe neobișnuită. Trebuia să mă cred în rai, obișnuită cum eram cu o viață de mustrări neîncetate, de străduinți nerăsplătite ; dar nervii îmi fuseseră atît de zdruncinați, încît liniștea nu mai avea putere de a-i potoli și nici o plăcere nu mai putea trezi în ei o senzație agreabilă.

Bessie coborî în bucătărie și-mi aduse o bucată de tort pe o farfurie de porțelan pictată în culori strălucitoare, pe care se vedea o pasăre a paradisului așezată pe o cunună de zorele și de boboci de trandafiri. Farfuria aceea trezise în mine o admirație înflăcărată ; cerusem, deseori, să mi se îngăduie să o văd mai de aproape, dar pînă atunci n-am fost socotită vrednică de acest hatîr ; iar acum acel porțelan prețios sta pe genunchii mei și eram îndemnată, prietenește, să mănînc prăjitura. Hatîr zadarnic ! Venea prea tîrziu, ca aproape toate favorurile mult timp dorite și deseori refuzate ! N-am putut mînca torta ; penele păsărilor și culorile florilor mi se păreau ciudat de șterse, fără viață. Pusei deoparte farfuria și torta. Bessie mă întrebă dacă vreau o carte. Acest cuvînt avu darul de a mă trezi în mod trecător și o rugai să aducă din bibliotecă *Călătoriile lui Gulliver*. Citisem și recitisem, cu o plăcere veșnic nouă, acest volum. Luam întîmplările cuprinse acolo drept fapte adevărate și ele îmi trezeau un interes mai adînc decît povestirile cu zîne, căci după ce căutasem în zadar zînele printre frunze, în corolele clopoțeilor, sub ciuperci, prin iederele care acopereau zidurile vechi, mă resemnasem la gîndul

trist că ele părăsiseră Anglia spre a se adăposti în vreo țară unde pădurile erau mai sălbatice și mai dese, iar populația mai rară.

În schimb Lilliput și Brobdingnag se aflau, după părerea mea, în vreun colț al pămîntului și nu mă îndoiam că va veni o zi cînd voi putea face o călătorie lungă și voi vedea cu ochii mei cîmpiile mici, casele și arborii, micul popor, vacile minuscule, oile și păsările unuia dintre regate — sau holdele înalte cît pădurile, dulăii nespus de mari, pisicile îngrozitoare, oamenii și femeile înalte cît turnurile, ale celuilalt. Totuși, cînd am avut în mînă acel volum drag, cînd începui să-l răsfoiesc pagină cu pagină, căutînd în minunatele sale gravuri farmecul pe care-l găsisem totdeauna în ele, totul mi se păru întunecat și trist : uriașii nu mai erau decît stafii jigărite ; pigmeii, spiriduși de temut și răufăcători ; Gulliver, un călător deznădăjduit, rătăcit în acele ținuturi îngrozitoare și primejdioase. Închisei cartea, căci nu mai aveam poftă de citit și o pusei pe masă, lîngă torta din care nu gustasem.

Bessie sfîrșise de măturat și dereticat odaia, iar după ce se spălă pe mîini deschise un sertar plin de mătăsuri și atlazuri strălucitoare și începu să facă o pălărie nouă pentru păpușa Georgianei. În timp ce lucra, cînta

„Pe vremea cînd pribegeam ca țiganii,
Ce mult e de-atunci..."

Auzisem deseori acest cîntec și totdeauna îmi făcuse mare plăcere, căci Bessie avea glas dulce, sau cel puțin așa mi se părea mie. Dar acum, deși vocea îi era tot dulce, melodia îmi apărea de o tristețe neînchipuită. Cîteodată, cu gîndul la lucrul ei, cînta foarte încet, tărăgănat, refrenul, iar cuvintele : *„Ce mult e de atunci"* reveneau totdeauna asemenea celei mai triste cadențe a unui marș funebru. Bessie trecu la altă baladă, de astă dată cu adevărat tristă :

„Trup ostenit, picioarele — o rană,
Drumul e lung, munții pierduți în fum ;
Amurgul cu posomorîtă geană
Orfanului sărman îi cade-n drum.

De ce mă sfîșie surghiun și plîngeri,
Tot printre stînci, prin mlaștina ursuză ?
Au inimi aspre oamenii ; voi, îngeri,
Orfanului îi sînteți călăuză.

Dar vîntul serii liniștit adie,
Senin e cerul, stelele-s ivite ;
În mila lui doar Dumnezeu mă știe,
Căci el e al orfanilor părinte.

Chiar dac-ar fi și-n mlaștini aș rămîne,
Eu împăcat îmi voi primi destinul.
Tatăl din cer va fi mereu cu mine,
El îi va da orfanului alinul.

Acesta-i gîndul ce mă-mbărbătează,
Deși părinții mei sînt azi morminte.
Cămin mi-e cerul, el îmi stă de pază,
Căci Domnul e-al orfanului părinte."

— Haide, domnișoară Jane, nu mai plînge ! exclamă Bessie, cînd sfîrși. Era ca și cum ar fi spus focului : „Nu arde !" Dar cum ar fi putut ea ghici că eram pradă unei suferințe bolnăvicioase ? Domnul Lloyd se întoarse dimineața.

— Ei, ce ! Te-ai și sculat ? spuse el intrînd. Ei, Bessie, cum se simte ?

Bessie răspunse că-mi merge foarte bine.

— Atunci ar trebui să fie mai veselă... Vino încoa, domnişoară Jane. Te cheamă Jane, nu-i aşa ?

— Da, domnule, Jane Eyre.

— Ei, dar ai plîns, domnişoară Jane Eyre ! Poţi să-mi spui şi mie de ce ? Ai vreun necaz ?

— Nu, domnule.

— Plînge fără îndoială pentru că nu s-a putut duce cu doamna, cu trăsura, interveni Bessie.

— Oh, nu ! E prea mare pentru o asemenea copilărie.

La fel socoteam şi eu şi, jignită de o astfel de învinuire, am răspuns iute :

— Niciodată n-am plîns pentru un lucru atît de neînsemnat ; nu pot suferi să merg cu trăsura. Plîng pentru că sînt nenorocită.

— Oh, domnişoară, ce ruşine ! exclamă Bessie.

Farmacistul cel bun păru cam încurcat. Mă aflam în faţa lui şi el mă privi stăruitor. Ochii îi erau cenuşii, mici şi nu prea strălucitori, dar acum cred că mi s-ar părea pătrunzători. Avea trăsături aspre, însă chipul lui exprima bunătate. După ce mă privi pe îndelete, mă întrebă :

— Ce ţi s-a întîmplat ieri de te-ai îmbolnăvit ?

— A căzut, zise Bessie, amestecîndu-se din nou.

— A căzut. Iar ca un copilaş ! Dar ce, la vîrsta ei nu ştie să meargă ? Trebuie să aibă opt sau nouă ani.

— M-a lovit şi m-a trîntit jos ! fu explicaţia neocolită smulsă de un alt acces dureros de mîndrie jignită. Dar nu de asta m-am îmbolnăvit, adăugai, pe cînd domnul Lloyd lua o priză de tabac.

În vreme ce-şi punea tabachera la loc în buzunarul hainei, clopotul sună pentru masa slugilor. El ştiu ce înseamnă acel sunet de clopot.

— E pentru dumneata, Bessie, spuse farmacistul întorcîndu-se spre bonă. Poţi să cobori : pînă te întorci, eu am să citesc ceva domnişoarei Jane.

Bessie ar fi vrut să rămînă, dar fu silită să plece, căci ştia că punctualitatea la mese era o datorie care la Gateshead Hall nu se putea încălca.

— Dacă nu te-ai îmbolnăvit din cauza căzăturii, atunci de ce ? urmă domnul Lloyd, după ce plecă Bessie.

— Am fost închisă singură într-o odaie, unde noaptea umblă o stafie.

Văzui pe domnul Lloyd zîmbind şi încruntînd sprîncenele totodată.

— O stafie ? spuse el. Ei bine, dacă ţi-e frică de umbre, nu eşti totuşi decît un copil.

— Da, urmai eu, mă tem de stafia domnului Reed. A murit în odaia aceea şi acolo a şi fost aşezat pe catafalc. Nici Bessie, nici nimeni altcineva nu intră noaptea acolo, dacă nu-i silit şi a fost o cruzime să mă închidă acolo singură, fără o lumînare, o cruzime pe care cred că n-o voi uita niciodată.

— Ce prostie ! Şi pentru asta te simţi atît de nefericită ? Ţi-e frică acum, în plină zi ?

— Nu, dar peste puţin o să se facă iar noapte. Şi, de altfel, sînt nefericită, foarte nefericită şi din alte pricini.

— Care ? Spune-mi cîteva din ele.

Cum aş fi dorit să pot răspunde pe larg la această întrebare, dar îmi venea aşa de greu. Copiii simt, dar nu-şi pot analiza sentimentele şi dacă ajung să facă această analiză în sinea lor, izbutesc doar parţial şi n-o pot exprima prin cuvinte. Temîndu-mă, totuşi, să nu pierd acest prim şi unic prilej de a-mi alina mihnirea, spunînd ce

aveam pe inimă, după o clipă de tulburare dădui acest răspuns scurt, dar adevărat :

— Mai întîi n-am nici tată, nici mamă, nici frate, nici soră.

— Ai o mătușă și veri, care sînt buni cu dumneata.

Am făcut iar o pauză, am rostit cu glas tremurat :

— John Reed m-a bătut și mătușa m-a închis în camera roșie.

Domnul Llody priză a doua oară.

— Castelul Gateshead nu ți se pare foarte frumos ? mă întrebă el. Și nu ești recunoscătoare că poți să stai într-o astfel de locuință ?

— Nu-i casa mea, domnule, și domnișoara Abbot spune că am chiar mai puține drepturi decît o slugă.

— Haida-de ! Doar nu ești așa de proastă să vrei să părăsești o locuință atît de frumoasă !

— Dacă aș putea să mă duc oriunde, aș fi fericită s-o părăsesc ; dar nu pot, cîtă vreme încă sînt copil.

— Poate, cine știe ! Afară de doamna Reed ai alte rude ?

— Nu cred, domnule.

— Nici una din partea tatălui dumitale ?

— Nu știu ; am întrebat o dată pe mătușa Reed și mi-a spus că se poate să am niște rude sărace cu numele Eyre, dar că nu știe nimic despre ele.

— Dacă ai avea, ai vrea să te duci la ele ?

Mă gîndii. Oamenilor mari sărăcia li se pare un lucru dureros, iar copiilor cu atît mai mult. Ei nu-și pot da seama ce este o sărăcie harnică, muncitoare și respectabilă ; cuvîntul nu le amintește decît de haine jerpelite, de lipsa de hrană, de cămin fără foc, de obiceiuri grosolane și vicii înjositoare ; pentru mine sărăcia era sinonimă cu degradarea.

— Nu, răspunsei eu, n-aș vrea să trăiesc printre săraci.

— Nici chiar dacă ar fi buni cu dumneata ?

Clătinai din cap ; nu puteam pricepe cum ar avea săracii cu ce să fie buni ; apoi, să învăț a vorbi ca ei, să le capăt obiceiurile, să rămîn o incultă, să cresc ca una dintre acele femei nenorocite pe care le vedeam cîteodată hrănindu-și copiii sau spălîndu-le hăinuțele la porțile caselor din sat ? Nu mă simțeam destul de curajoasă ca să plătesc libertatea cu prețul renunțării la casta mea.

— Dar rudele dumitale sînt atît de sărace ? Sînt muncitori ?

— Nu știu ; mătușa zice că, dacă am rude, trebuie să fie niște cerșetori și eu nu vreau să cerșesc.

— Ai vrea să mergi la școală ?

Chibzuii din nou. Nu prea știam ce-i o școală. Bessie îmi vorbise ca despre o casă unde fetele ședeau în bănci de lemn, în fața unei mese mari și unde li se cerea să fie cît mai blînde și ordonate. John Reed își ura școala și-și bătea joc de profesor, dar gusturile lui John Reed nu puteau sluji ca model gusturilor mele. Dacă amănuntele pe care mi le dăduse Bessie — amănunte aflate de la fetele dintr-o casă unde servise înainte de a veni la Gateshead — erau cam înspăimîntătoare, mă atrăgea în schimb învățătura căpătată de fetele acelea. Bessie îmi lăuda peisajele minunate și florile frumoase pictate de ele ; apoi fetele știau să cînte romanțe, să joace piese, să brodeze pungulițe, să tra-

ducă din cărţile franţuzeşti. Ascultînd-o pe Bessie, simţeam trezindu-se în mine rîvna de a le întrece. De altfel, şcoala mi-ar schimba viaţa pe de-a-ntregul, ar însemna să fac o călătorie lungă şi m-aş îndepărta cu totul de cei din castel; în sfîrşit, ar fi începutul unei vieţi noi.

— Aşa-i, mi-ar place mult să merg la şcoală! răspunsei eu drept încheiere a chibzuielilor.

— Aşa, bine! cine ştie ce se poate întîmpla? spuse domnul Lloyd, sculîndu-se. Acestui copil i-ar trebui o schimbare de aer şi de mediu, adăugă el, ca pentru sine; nervii-i sînt obosiţi.

Bessie se întoarse. În aceeaşi clipă se auzi în curte trăsura doamnei Reed.

— E stăpîna dumitale, Bessie? întrebă domnul Lloyd. Aş vrea să-i vorbesc înainte de a pleca.

Bessie îl pofti în sufragerie şi o luă înainte, să-i arate drumul. În întrevederea care urmă între el şi doamna Reed, eu socotesc că, după cele petrecute mai tîrziu, farmacistul a sfătuit-o să mă trimită la şcoală. Sfatul fu primit îndată, căci în aceeaşi seară Abbot şi Bessie veniră în odaia copiilor şi, crezîndu-mă adormită, vorbiră despre acest lucru. „Doamna, spunea Abbot, e mulţumită că scapă de copilul ăsta supărăcios şi nărăvit, care pare că totdeauna spionează pe toată lumea sau pune la cale vreun complot."

Eu cred că Abbot mă socotea un fel de Guy Fawkes [1].

Cu acelaşi prilej, din convorbirea dintre Abbot şi Bessie aflai pentru întîia oară că tata fusese un pastor sărac; mama se măritase cu el fără încuviinţarea rudelor, care socoteau această căsătorie ca nepotrivită pentru dînsa. Bunicul meu, Reed, supărat de neascultarea mamei, nu-i dăduse nici un ban. După un an de căsătorie, tata căzu bolnav de tifos. Se molipsise pe cînd vizita pe săracii dintr-un mare oraş cu fabrici în care îşi avea parohia şi unde bîntuia această molimă. Mama se îmbolnăvi şi ea îngrijindu-l şi amîndoi muriră în răstimp de o lună.

Bessie, după ce auzi povestirea, oftă şi zise:

— Biata domnişoară Jane e de compătimit, Abbot!

— Da, răspunse Abbot: dacă ar fi un copil cuminte şi frumos ţi-ar fi milă văzînd cît e de părăsit; dar cine să se uite la un brotac?

— Aşa e, spuse Bessie şovăind. Oricum, sigur că o frumuseţe ca domnişoara Georgiana te-ar mişca mai mult, dacă s-ar afla în aceeaşi stare.

— Da, exclamă zeloasa domnişoară Abbot, mie-mi place grozav domnişoara Georgiana. Micuţă scumpă! cu ochii ei albaştri, bucle lungi şi obrăjorii aşa de gingaşi, parcă ar fi de cadră! Bessie, am poftă să mănînc din iepure la cină.

— Şi eu, cu puţină ceapă prăjită. Hai să coborîm. Şi plecară.

[1] Unul din conducătorii aşa-zisului „complot al prafului de puşcă", îndreptat împotriva regelui Iacob I al Angliei (1606).

CAPITOLUL IV

După convorbirea avută cu domnul Lloyd și după discuția dintre Bessie și Abbot, pe care am relatat-o mai sus, nădejdea într-o apropiată schimbare a situației mele devenise îndeajuns de mare pentru a-mi trezi dorința de a mă însănătoși. Doream însănătoșirea și o așteptam în liniște, dar totul rămînea ca mai înainte. Zilele și săptămînile treceau, mă înzdrăvenisem și totuși nu se mai pomenea nimic despre ceea ce mă interesa așa de mult. Doamna Reed arunca uneori cîte o privire aspră asupra mea, dar rareori îmi vorbea : de cînd cu boala mea, trăsese o linie de separație mai accentuată ca oricînd între mine și proprii ei copii. Dormeam singură într-un mic iatac. Eram condamnată să mănînc singură, îmi petreceam tot timpul în odaia copiilor, pe cînd verii mei ședeau în salon. Mătușa nu lăsa, cu toate acestea, să-i scape vreun cuvînt despre trimiterea mea la școală. Aveam, totuși, certitudinea instinctivă că nu mă va mai suferi mult timp sub același acoperămînt, căci privirea ei, atunci cînd cădea asupră-mi, trăda o dușmănie adîncă și nepotolită.

Eliza și Georgiana, urmînd desigur îndrumările ce li se dăduseră îmi vorbeau cît puteau mai puțin. John se strîmba la mine, de cîte ori mă întîlnea. Într-o zi încercă să mă bată, dar numaidecît mă împotrivii, mînată de același simțămînt de mînie adîncă și revoltă deznădăjduită ce mă mai cuprinsese o dată, așa încît socoti că-i mai cuminte să mă lase în pace. Se îndepărtă, amenințîndu-mă și strigînd că i-am rupt nasul. Într-adevăr, lovisem acea parte proeminentă a obrazului său cu toată tăria de care fusese în stare pumnul meu ; cînd îl văzui speriat, fie de lovitură, fie de privirea mea, simții o arzătoare dorință să mă folosesc de avantajul cîștigat și să-l învăț minte, dar el și ajunsese la maică-sa. Îl auzeam spunîndu-i pe ton plîngăreț că „scîrboasa de Jane Eyre" se repezise la el ca o pisică turbată. Maică-sa îl întrerupse cu asprime :

— Nu-mi mai vorbi despre creatura asta, John. Ți-am spus să nu te mai apropii de ea ; nu merită s-o iei în seamă și nu vreau să te mai văd nici pe tine, nici pe surorile tale jucîndu-vă cu ea.

Eram foarte aproape și mă sprijineam de balustrada scării. Strigai deodată, fără să mă mai gîndesc la ce spuneam :

— Ba ei nu sînt vrednici să se joace cu mine !

Doamna Reed era o femeie destul de grasă, dar auzind aceste vorbe ciudate și îndrăznețe, urcă repede scara, mă tîrî valvîrtej în odaia copiilor și mă îmbrînci lîngă patul meu, interzicîndu-mi să părăsesc locul acela și să mai rostesc vreun cuvînt în tot restul zilei.

— Ce-ar zice unchiul Reed, dacă ar fi aici ? întrebai eu aproape fără voie. Spun fără voie, căci cuvintele acelea le rostea gura mea fără ca mintea să fi voit să le spună. Era în mine o putere care vorbea și căreia eu nu mă puteam împotrivi.

— Cum ? exclamă doamna Reed, aproape șoptit. Ochii verzi, de obicei reci și stăpîniți, se tulburară

și căpătară o expresie de teamă ; luă mîna de pe brațul meu, părînd că se îndoiește dacă sînt copil sau nălucă. Intrasem în horă, trebuia să joc.

— Unchiul Reed e în cer, urmai eu ; el vede tot ce faci și ce gîndești ; tata și mama văd și ei și știu că mă ții închisă toată ziua și că-mi dorești moartea.

Doamna Reed își reveni curînd. Mă zgîlții cu putere și după ce mă trase zdravăn de urechi plecă fără să mai spună vreun cuvînt.

Bessie mă mai dăscăli vreme de un ceas ; îmi dovedi că eram cea mai rea și cea mai părăsită fată care a locuit vreodată sub un acoperiș. Eram ispitită s-o cred, fiindcă nu simțeam în inima mea decît porniri rele.

Trecu noiembrie, decembrie și jumătate din ianuarie. Crăciunul și Anul nou se sărbătoriră la Gateshead cu veselia obișnuită ; s-au schimbat daruri și s-au dat ospețe. Eu eram, firește înlăturată de la aceste bucurii. Partea mea de veselie era să fiu de față, în fiecare zi, la găteala Elizei și Georgianei, să le văd coborînd în salon cu rochiile lor de muselină ușoară, cu eșarfele lor stacojii și cu părul lor inelat cu grijă ; să pîndesc apoi vînzoleala valeților, să ascult sunetul pianului și al harpei, clinchetul de pahare și de porțelanuri, în clipa cînd se aduceau în salon gustările. Cînd se deschidea ușa, murmurul întretăiat, al convorbirilor ajungea pînă la mine. Dacă îndeletnicirea asta mă obosea, plecam de la scară, ca să intru în pustia și tăcuta odaie a copiilor. Acolo, deși cam tristă, nu mă simțeam totuși nefericită. La drept vorbind, nu aveam nici cea mai mică dorință să mă aflu în societate, căci în societate eram foarte arareori luată în seamă. Dacă Bessie ar fi fost bună cu mine, aș fi preferat să-mi petrec serile cu ea, decît să stau

ceasuri întregi sub privirea cruntă a doamnei Reed, într-o încăpere plină de doamne și domni. Dar Bessie, de îndată ce erau îmbrăcate tinerele ei stăpîne, avea obiceiul să se îndrepte înspre regiunile pline de viață ale bucătăriei sau ale odăii jupînesei, și lua de obicei lampa cu ea ; așa că, pînă în clipa cînd murea focul, mă așezam lîngă cămin cu păpușa pe genunchi, aruncînd din cînd în cînd cîte o privire cercetătoare în juru-mi, spre a mă încredința că afară de mine nu se mai află nici o nălucă în acea odaie plină de umbre.

Cînd jarul devenea roșu întunecat, mă dezbrăcam repede, trăgînd cum mă pricepeam de noduri și de șireturi și căutam, în pătucul meu, un adăpost împotriva frigului și a întunericului. În acest pătuc luam de fiecare dată păpușa cu mine. Oamenii au totdeauna nevoie să iubească ceva și, negăsind nici un lucru mai vrednic de dragostea mea, o iubeam din toată inima pe păpușa aceea zdrențăroasă ca o sperietoare de ciori în miniatură. Acum îmi aduc aminte cu mirare de sinceritatea absurdă cu care iubeam acea mică jucărie, ce mi se părea aproape vie și în stare să simtă. Nu puteam adormi fără să învelesc păpușa în cămașa mea de noapte și cînd o știam acolo, în siguranță și la căldură, eram oarecum fericită, fiindcă o credeam și pe ea mulțumită.

Ceasurile mi se păreau lungi pînă la plecarea musafirilor. Ascultam pașii lui Bessie pe scară : venea cîteodată să ia degetarul sau foarfeca, ori să-mi aducă drept cină o prăjitură sau o plăcintă cu brînză. Dacă începeam să mănînc, se așeza lîngă patul meu și, cînd sfîrșeam, îmi așeza pătura și sărutîndu-mă de două ori îmi spunea : „Noapte bună, domnișoară Jane !“ Cînd se purta astfel, Bessie îmi părea ființa cea mai bună, cea

mai frumoasă și cea mai blîndă de pe pămînt; doream din tot sufletul s-o văd totdeauna așa de bună și de binevoitoare și doream să nu mă certe, să nu-mi mai dea de lucru peste puterile mele cum era de-atîtea ori îndemnată să facă.

Bessie Lee era, cred, o fată vrednică, fiindcă făcea totul cu îndemînare și pesemne că povestea minunat, căci basmele cu care mi-a fermecat copilăria mi-au rămas ca o imagine de neșters. Era și frumoasă, dacă nu mă înșală cumva aducerile-aminte; era o femeie mlădie, cu păr negru, cu ochi de culoare închisă. Îmi amintesc trăsăturile ei fine, culoarea albă și sănătoasă a feței; era însă iute și cu toane. Totuși, deși se arăta nepăsătoare față de principii și față de dreptate, o preferam tuturor celorlalți de la Gateshead Hall.

Ne aflam în 15 ianuarie. Pendula bătuse nouă dimineața. Bessie coborîse la micul dejun; verii mei nu fuseseră încă chemați de doamna Reed. Eliza își punea pălăria și rochia cea mai călduroasă, și se ducea să dea de mîncare găinilor. Era cea mai plăcută îndeletnicire a ei; dar îi plăcea — nu mai puțin — să vîndă ouă menajerei și să strîngă banii astfel căpătați. Avea un adevărat talent pentru negustorie și o pronunțată tendință de a strînge bani, care se vădea nu numai prin vînzarea ouălor și a puilor, dar și în îndelungile tocmeli cu grădinarul pentru răsaduri de flori, semințe și puieți. Grădinarul avea poruncă de la doamna Reed să-i cumpere toate roadele grădinii pe care dorea ea să le vîndă, iar Eliza și-ar fi vîndut și părul din cap, dacă ar fi putut scoate vreun cîștig frumos din asta. În ce privește banii, la început îi ținea ascunși prin diferite unghere, înveliți în zdrențe sau în bigudiuri vechi, dar unele ascunzători fiind descoperite de servitoare, Eliza se temu că într-o zi va pierde toată comoara și consimți s-o încredințeze mamei sale, cu o dobîndă cămătărească de 50 sau 60 la sută, pe care o pretindea necruțător la fiecare trimestru, ținînd cu mare grijă, într-o cărțulie, socoteala cîștigului.

Georgiana sta pe un scaun înalt în fața unei oglinzi. Își împletea în păr flori artificiale și pene ponosite pe care le găsise într-un dulap din mansardă. În timpul acesta eu îmi făceam patul. Primisem poruncă strictă de la Bessie ca patul să fie gata făcut înainte de înapoierea ei (căci Bessie mă folosea acum adeseori ca un fel de ajutoare a ei, punîndu-mă să curăț odaia și să șterg fotoliile de praf). După ce am întins cuvertura pe pat și am împăturit cămașa de noapte, m-am dus la fereastră, unde zăceau împrăștiate cîteva cărți cu poze și jucării. Am vrut să le rînduiesc, dar Georgiana mi-a poruncit cu asprime să-i las în pace lucrurile (fiindcă farfurioarele, ceșcuțele, scaunele acelea mici erau averea ei). Neavînd ce face, începui să suflu în florile de gheață ce se prinseseră pe geam și făcui astfel un ochi, prin care priveam afară pămîntul nemișcat și împietrit de un ger aspru. De la fereastră se zărea locuința portarului și aleea pe unde intrau trăsurile, iar după ce topisem de ajuns din frunzișul argintiu de pe geam, văzui deschizîndu-se porțile. O trăsură intra, îndreptîndu-se spre casă. O priveam cu nepăsare cum se apropie; veneau adesea trăsuri la Gateshead Hall, dar niciodată nu aduceau musafiri care să mă intereseze. Caleașca se opri în fața ușii. Se auzi sunînd și noul-venit fu primit. Cum toate acestea nu-mi spuneau nimic, îmi îndreptai atenția asupra unui prigor flămînd, care se așezase și ciripea în ramurile desfrunzite ale unui cireș din fața zidului, sub fe-

reastra mea. Îmi mai rămăsese pîine și lapte de la micul dejun : făcui firimituri dintr-un rest de pîinișoară și încercai să deschid fereastra, vrînd să risipesc firimiturile pe marginea ei, cînd Bessie urcă repede scara și intră în odaie strigînd :

— Domnișoară Jane, scoate șorțul. Ce faci aici ? Te-ai spălat azi dimineață pe obraz și pe mîini ?

Înainte de a răspunde, încercai iar să deschid fereastra, fiindcă țineam să dau eu însămi păsării firimiturile de pîine. Izbutii, aruncai o parte din firimituri pe jos și alta pe ramurile pomului ; pe urmă, închizînd fereastra, răspunsei liniștită :

— Nu, Bessie, de-abia am terminat de șters praful.

— Ce fetiță sîcîitoare și neîngrijită ! Ce făceai acolo ? Ești roșie, de parc-ai fi făcut vreo poznă. De ce ai deschis fereastra ?

Fui crutată de osteneala de-a mai răspunde, căci Bessie părea prea zorită ca să mai asculte lămuririle. Mă trase la lavoar, luă săpun, apă și un prosop ordinar, și-mi frecă fără milă fața și mîinile. Din fericire pentru mine, termină repede ; apoi îmi netezi părul cu o perie țepoasă, îmi scoase șorțul și împingîndu-mă pe scară îmi porunci să cobor repede în sufragerie, unde eram așteptată.

Tocmai mă pregăteam să întreb cine m-aștepta și dacă mătușa era jos, dar Bessie și dispăruse, închizînd ușa după ea.

Am coborît încet. De aproape trei luni nu mai fusesem chemată la doamna Reed. Închisă atîta timp în odaia copiilor, sufrageria și salonul ajunseseră pentru mine locuri impunătoare, în care mi-era teamă să intru.

Ajunsei în antreul gol, în fața ușii sufrageriei. Acolo m-am oprit intimidată și tremurînd. Teama de pedepse nedrepte făcuse din mine o mică ființă

bănuitoare și fricoasă. Nu îndrăzneam nici să mă întorc sus în odaia copiilor, nici să pătrund în salon ; rămăsei pe loc zece minute, șovăind. Deodată clopotul din sufragerie sună cu putere : *trebuia* să intru.

„Cine m-o fi așteptînd ? mă întrebam eu, în timp ce apăsam cu amîndouă mîinile clanța înțepenită care, o clipă sau două, rezistă opintirilor mele. Pe cine voi găsi la mătușa Reed ? Un bărbat sau o femeie ?“ Apăsai din toate puterile pe clanță și ușa se deschise. Înaintai, făcînd respectuos o reverență, și privii în jurul meu. Ceva întunecat și lung — un fel de coloană îngustă — îmi atrase privirea. Îmi dădui seama, în cele din urmă, că era un om întunecat, îmbrăcat în negru, care sta în picioare în fața căminului. Capul acelui străin ciudat părea o mască înfiptă într-o săgeată lungă.

Doamna Reed sta la locul ei obișnuit, lîngă foc. Îmi făcu semn să mă apropii. O ascultai și ea mă prezentă străinului, spunînd :

— Iată fetița despre care v-am vorbit.

Străinul întoarse încet capul spre mine și, după ce aținti asupră-mi cercetătorii săi ochi cenușii ce clipeau pe sub genele stufoase, întrebă, pe un ton solemn și cu o voce de bas :

— E micuță, cîți ani are ?

— Zece ani.

— Așa de mult ? întrebă el cu îndoială.

Și mai prelungi cercetarea cîteva minute ; pe urmă mi se adresă mie :

— Cum te cheamă, fetițo ?

— Jane Eyre, domnule.

Rostind aceste cuvinte, m-am uitat la el. Era foarte mare, dar poate că mi s-a părut așa, fiindcă pe atunci eram eu foarte mică. Avea trăsături prelungi și mi se părea că de altfel toate celelalte ca-

racteristici ale înfățișării sale îl arătau aspru și fățarnic.

— Ei bine, Jane Eyre, tu ești fetiță cuminte?

Nu puteam răspunde da: toți cei în mijlocul cărora trăiam credeau tocmai dimpotrivă; tăcui deci. Doamna Reed răspunse în locul meu printr-o clătinare din cap plină de înțeles. Adăugă repede:

— Cu cît vom vorbi mai puțin despre asta, cu atît va fi poate mai bine, domnule Brocklehurst.

— Îmi pare rău că aud așa ceva. Trebuie să vorbesc cîteva clipe cu ea.

Și, renunțînd la poziția sa perpendiculară, se așeză într-un jilț, în fața doamnei Reed.

— Vino încoa, îmi zise.

Pășii peste covoraș; străinul mă aduse drept în fața lui.

Acum, cînd chipurile noastre se aflau la aceeași înălțime, putui să-i văd mai bine fața. Ce nas mare! Și ce gură! Și ce dinți mari, ieșiți în afară!

— Nu-i nimic mai trist decît să vezi un copil rău, urmă el, mai ales o fetiță rea. Știi unde se duc după moarte cei afurisiți?

Răspunsul meu fu prompt și ortodox:

— În iad.

— Și poți să-mi spui ce este iadul?

— Este o prăpastie plină de flăcări.

— Ți-ar place să fii aruncată în acea prăpastie și să arzi în vecii vecilor?

— Nu, domnule.

— Și ce trebuie să faci ca să te ferești de-o asemenea soartă?

Mă gîndii puțin; de astă dată, auzindu-mi răspunsul, fu ușor să-i găsească slăbiciunea.

— Trebuie să fiu sănătoasă și să nu mor.

— Și cum îți poți păstra sănătatea? Copiii mai mici decît dumneata pier zilnic. Acu o zi, două,

am îngropat un copil numai de cinci ani; dar era bun și sufletul său e acum în cer. Ar trebui să-ți fie teamă că nu s-ar putea spune același lucru despre dumneata, dacă ai fi chemată pe lumea cealaltă.

Neputîndu-i risipi îndoielile, mi-am pironit ochii la picioarele lui mari și am oftat, dorind să mă aflu la capătul pămîntului.

— Sper că acest oftat vine din inimă, reluă domnul Brocklehurst, și te căiești că ai necăjit atîta pe nobila dumitale binefăcătoare.

„Binefăcătoare! Binefăcătoare! spusei eu în gîndu-mi. Toți îi spun doamnei Reed binefăcătoarea mea. Dacă este așa, atunci o binefăcătoare este ceva foarte neplăcut."

— Îți faci rugăciunea dimineața și seara? își urmă el interogatoriul.

— Da, domnule.

— Citești *Biblia?*

— Cîteodată.

— O faci cu plăcere? Îți place s-o citești?

— Îmi plac *Apocalipsul*, cartea lui Daniel, *Facerea, Samuel,* cîteva fragmente din *Exod* și unele părți din *Regi* și din *Cronici* și îmi plac cărțile lui Iov și a lui Iona.

— Dar *Psalmii?* Sper că-ți plac.

— Nu, domnule.

— Nu? Vai, ce rușine! Eu am un băiețel mai mic decît dumneata, care știe șase psalmi pe dinafară și cînd e întrebat ce-i place mai mult, să mănînce turtă dulce sau să învețe un verset din psalmi, răspunde: „Îmi place mai mult să învăț un verset, pentru că îngerii cîntă psalmi și eu vreau să fiu un mic înger pe pămînt". Atunci i se dau două bucăți de turtă, ca răsplată pentru cuvioșia lui.

— Psalmii nu sînt interesanţi, spusei eu.
— Asta dovedeşte că ai un suflet rău. Trebuie să ceri lui Dumnezeu să ţi-l schimbe, să-ţi dea altul nou şi curat, să-ţi ia inima asta de piatră şi să-ţi dăruiască una de carne.
Eram să întreb prin ce operaţie s-ar putea face această schimbare, cînd interveni doamna Reed poruncindu-mi să stau jos. Apoi luă ea în mînă firul convorbirii :
— După cîte îmi amintesc, domnule Brocklehurst, spuse ea, v-am pomenit în scrisoarea mea de acum trei săptămîni că această fetiţă n-are tocmai firea şi sentimentele pe care le-aş fi dorit eu. Dacă o primeşti în şcoala din Lowood, mi-ar face plăcere să li se ceară subdirectoarei şi institutoarelor s-o supravegheze îndeaproape şi mai presus de orice să se ferească de cusurul ei cel mai mare : pornirea de a minţi. Spun toate astea în faţa ta, Jane, adăugă ea, ca să nu încerci să amăgeşti pe domnul Brocklehurst.
Era firesc să mă tem şi s-o urăsc pe doamna Reed, căci niciodată nu uita să mă jignească adînc. Niciodată n-am fost fericită cînd se afla ea de faţă. Oricîtă silinţă mi-aş fi dat s-o ascult şi să-i fiu pe plac, strădaniile mele erau totdeauna respinse şi în schimbul lor nu căpătam decît jigniri, ca acelea arătate mai sus. Pentru mine, învinuirea aceea adusă de faţă cu un străin fu grozav de dureroasă. Începeam să întrezăresc cum mi se spulberă speranţele într-o viaţă nouă şi simţeam, fără să-mi dau prea bine seama, că ea seamănă ură şi rea voinţă pe drumul ce-l voi străbate în curînd. Mă vedeam transformată, în ochii domnului Brocklehurst, într-o fetiţă prefăcută şi periculoasă. Oare ce puteam face spre a şterge această nedreptate ? „Nimic, nimic“, mă gîndii. Mă străduiam să-mi

reţin un oftat şi-mi ştersei repede cîteva lacrimi, dovezi neputincioase ale suferinţelor mele.
— La un copil, minciuna e într-adevăr un cusur jalnic, spuse domnul Brocklehurst. Se înrudeşte cu înşelătoria şi acela care înşală în timpul vieţii va primi răsplata greşelilor sale într-o genună de flăcări şi de pucioasă. Vă asigur însă că va fi supravegheată ; voi vorbi eu cu domnişoara Temple şi cu institutoarele.
— Aş dori, urmă doamna Reed, să primească o educaţie potrivită cu starea ei, să devină folositoare şi smerită. În ce priveşte vacanţa, vă voi cere s-o petreacă tot la Lowood.
— Hotărîrile dumneavoastră sînt foarte chibzuite, doamnă, răspunse domnul Brocklehurst : smerenia e o virtute creştină şi ea este neapărat trebuitoare, mai ales elevelor din Lowood. Pentru asta cer eu neîncetat să li se insufle elevelor acest sentiment pios. Am studiat mult timp mijloacele de a le nimici prealumeasca lor mîndrie şi zilele astea am avut o îmbucurătoare dovadă a izbînzii mele. Cea de a doua fiică a mea, Augusta, s-a dus cu mamă-sa să viziteze şcoala şi la întoarcere a exclamat : „O, dragă tată, ce liniştite şi simple sînt toate fetele de la Lowood, cu părul pieptănat după urechi, cu şorţurile lungi şi cu buzunăraşele de la rochii cusute ! Sînt îmbrăcate ca şi copiii săraci !“ Apoi adăugă : „Se uitau la rochia mea şi a mamei, ca şi cînd n-ar mai fi văzut niciodată mătase“.
— Iată o stare de lucruri pe care o aprob întru totul, urmă doamna Reed. Să fi căutat în toată Anglia şi n-aş fi găsit ceva mai potrivit pentru Jane Eyre şi pentru firea ei. Modestie, dragă domnule Brocklehurst, asta cer : modestie în toate privinţele.

— Firește, doamnă, modestia este una dintre datoriile creștinești și la Lowood noi am respectat-o în toate : hrană și haine simple, un trai bun, pe care am avut grijă să nu-l exagerăm, obiceiuri aspre și sobre : acestea sînt regulile școlii.

— Foarte bine, domnule. Atunci pot nădăjdui că această copilă va fi primită la Lowood, că va fi crescută așa cum se cuvine stării sale și în vederea îndatoririlor ce-i vor reveni în viitor ?

— Doamnă, fiți fără grijă, va fi dusă în această grădină de plante alese și sper că privilegiul de nepreţuit al admiterii sale îi va trezi recunoștința.

— O voi trimite atunci cît mai curînd îmi va fi cu putință, domnule Brocklehurst, căci mă grăbesc să scap de o răspundere ce începea să mă stînjenească din cale afară.

— Negreșit, doamnă, adăugă el. Sînt silit să-mi iau rămas bun. Nu mă voi întoarce la Brocklehurst Hall decît peste o săptămînă sau două, pentru că arhidiaconul, cel mai bun prieten al meu, nu-mi îngăduie să-l părăsesc mai curînd, dar voi înștiința pe domnișoara Temple să-și aștepte noua elevă și astfel primirea domnișoarei Jane se va face fără nici o greutate. La revedere, doamnă.

— La revedere, domnule Brocklehurst. Salută din parte-mi pe doamna și domnișoara Brocklehurst, pe Augusta, pe Theodore și pe domnul Broughton Brocklehurst.

— Nu voi uita, doamnă. Micuțo, zise el întorcîndu-se către mine, iată o carte intitulată : *Călăuza copilului*. Vei citi rugăciunile ce se găsesc în ea, dar mai cu osebire partea unde se vorbește despre moartea năprasnică și îngrozitoare a Marthei G..., o fetiță rea, care avea obiceiul să înșele și să mintă.

Spunînd aceste cuvinte, domnul Brocklehurst îmi dădu o broșură subțire, cusută într-o copertă tare, și după ce porunci să i se aducă trăsura, ne părăsi.

Am rămas singură cu doamna Reed. Cîteva minute se scurseră în liniște. Ea lucra, iar eu o priveam.

Doamna Reed să tot fi avut la vremea aceea treizeci și șase sau treizeci și șapte de ani. Era o femeie voinică și cu umeri drepți, cu mădulare puternice. Nu era înaltă și — cu toate că era corpolentă — nu părea obeză. Fața cam mare, maxilarele dezvoltate și puternice. Avea fruntea joasă, bărbia proeminentă, gura și nasul destul de regulate ; ochii lipsiți de bunătate străluceau sub sprîncenele-i rare, pielea era negricioasă și opacă, părul foarte blond. Era sănătoasă tun, nu știa ce-i boala. Gospodină harnică și pricepută, ținea sub mîna ei la fel de bine fermele, ca și casa. Numai copiii îi sfidau cîteodată autoritatea și rîdeau de ea. Se îmbrăca totdeauna cu gust și știa să se poarte așa fel încît să-și scoată totdeauna în evidență toaletele.

Stînd pe un scăunaș, nu departe de jilțul ei, îi putusem cerceta toate trăsăturile. Țineam în mînă cartea, unde se povestea moartea năprasnică a unei mincinoase, spre care-mi fusese îndreptată atenția ca spre o foarte nimerită prevenire.

Cele petrecute, tot ce-i spusese doamna Reed domnului Brocklehurst, tonul convorbirii lor, erau încă proaspete, crude și dureroase în sufletul meu. Fiecare cuvînt mă străpunsese ca o săgeată și stam acolo frămîntată de o ură arzătoare.

Doamna Reed ridică ochii de pe lucru și-i pironi asupra mea, iar degetele i se opriră.

— Pleacă de aici : întoarce-te în odaia ta ! îmi porunci ea.

Fără îndoială că privirea mea, sau nu știu ce altceva o jignise. Cu toate că se stăpînise, tonul ei era foarte îndîrjit. Mă ridicai și mă îndreptai spre ușă ; dar mă întorsei, mă îndreptai spre fereastră, prin mijlocul odăii, apoi mă apropiai de doamna Reed.

Trebuia să vorbesc ! Fusesem călcată în picioare fără milă și *trebuia* să ripostez. Dar cum ? Care erau puterile mele, ca să lupt cu această dușmancă ? Toată energia mea răbufni în aceste cuvinte fățișe :

— Eu nu sînt prefăcută. Dacă aș fi prefăcută, ți-aș spune că te iubesc ; dar eu îți spun că nu te iubesc. După John Reed,pe dumneata te urăsc mai mult decît orice pe lume. Cartea asta despre mincinoși s-o dai fiicei dumitale, Georgiana ; ea minte, nu eu !

Degetele doamnei Reed rămaseră nemișcate, ochii ei de gheață continuau să mă privească la fel de reci.

— Ce mai ai să-mi spui ? mă întrebă ea, pe un ton mai potrivit față de o femeie în toată firea, decît față de un copil.

Privirea aceea, glasul acela îmi ațîțară și mai cumplit ura. Îmboldită de o furie nespusă, tremurînd din creștet pînă în tălpi, urmai :

— Sînt fericită că nu-mi ești rudă ; cît voi trăi n-am să-ți mai spun vreodată mătușă, niciodată nu voi veni să te văd cînd voi fi mare, iar de mă va întreba cineva dacă te iubesc și cum te-ai purtat cu mine, îi voi spune că numai amintirea

dumitale îmi face rău și că ai fost crudă față de mine, de o cruzime necruțătoare.

— Cum de îndrăznești să afirmi așa ceva, Jane Eyre ?

— Cum de îndrăznesc, doamnă Reed ? Cum de îndrăznesc ? Îndrăznesc pentru că acesta-i *adevărul*. Crezi că eu nu am simțire și pot trăi fără să mă iubească cineva cît de puțin, fără ca vreun om să fie bun cu mine ? Nu, nu pot trăi astfel, și dumneata n-ai milă. Îmi voi aminti totdeauna asprimea și violența cu care m-ai îmbrîncit înapoi în odaia roșie, cum m-ai încuiat acolo, să pier, deși mă zbăteam ca-n ceasul morții. Și, totuși, înăbușită de suferință, îți strigasem : „Fie-ți milă, mătușă Reed, îndură-te de mine !“ M-ai pedepsit în felul ăsta pentru că fusesem bătută și trîntită pe jos fără nici o vină de către nemernicul dumitale fiu. Voi spune adevărul tuturor celor care mă vor întreba. Oamenii cred că ești bună, dar inima dumitale e aspră și rea. Dumneata ești prefăcută !

Cînd sfîrșii de vorbit, mă cuprinse sentimentul cel mai ciudat pe care-l încercasem vreodată : aveam impresia că s-a sfărîmat un lanț nevăzut și am cucerit o libertate neașteptată. Simțămîntul acesta nu-mi venise din senin, căci doamna Reed părea speriată ; lucrul îi căzuse de pe genunchi. Ridică mîinile, se mișcă agitată în fotoliu și, după fața ei contractată, s-ar fi spus că era gata să plîngă.

— Jane, îmi spuse ea, te înșeli. Ce ai ? De ce tremuri așa de tare ? Vrei să bei puțină apă ?

— Nu, doamnă Reed.

— Dorești altceva, Jane ? Te încredințez că aș vrea să-ți fiu prietenă.

— Dumneata nu. Mai înainte ai spus domnului Brocklehurst că sînt rea şi mincinoasă, dar toţi cei de la Lowood îţi vor cunoaşte purtarea.

— Jane, astea-s lucruri pe care tu nu le înţelegi ; apucăturile rele ale copiilor trebuiesc îndreptate.

— Minciuna nu-i una din apucăturile mele ! strigai cu glas sălbatic, ascuţit.

— Dar eşti pătimaşă, Jane, trebuie să recunoşti asta ; şi acum întoarce-te în odaia ta, draga mea copilă, şi culcă-te puţin.

— Eu nu sînt draga dumitale copilă, şi nu pot să mă culc. Trimite-mă la şcoală cît mai repede cu putinţă, doamnă Reed, căci urăsc casa asta.

— Oh ! da, am s-o trimit cît mai repede cu putinţă, murmură doamna Reed, *sotto voce* [1], strîngîndu-şi lucrul.

După asta părăsi în grabă odaia.

Fusesem lăsată singură, stăpînă pe teren. Fusese bătălia mea cea mai grea şi întiia mea izbîndă. Rămăsei o clipă pe covoraşul unde stătuse domnul Brocklehurst, bucurîndu-mă de singurătatea cuceritorului. Mai întîi îmi zîmbii şi mă simţii uşurată ; dar această plăcere sălbatică mi se potoli tot aşa de repede ca şi bătăile iuţi ale inimii. Un copil nu se poate lua la harţă cu cei mari, aşa cum făcusem eu, nu-şi poate da drumul furiei, fără să încerce apoi durerile remuşcării şi înţepătura de gheaţă a căinţii. Cîtă vreme o învinuisem şi-o ameninţasem pe doamna Reed, ardeam ca un foc viu, mistuitor, de bălării uscate, dar tot aşa cum vîlvătăile unui asemenea foc nu mai lasă, după ce s-au stins, decît cenuşă, sufletul meu fu zdrobit cînd, după o jumătate de ceas

[1] Cu glas scăzut (it.).

de gîndire, recunoscui nebunia purtării mele şi mă simţii apăsată de tristeţea unei situaţii în care eram urîtă, cu aceaşi pasiune cu care uram.

Gustasem întîia oară răzbunarea. Mi se păru plăcută, caldă şi întremătoare, ca un vin aromat, dar gustul pe care mi-l lăsase, metalic şi arzător, mi se păru ca de otravă. Atunci m-aş fi dus cu dragă inimă să cer iertare doamnei Reed ; dar ştiam, parte din experienţă şi parte din instinct, că acum m-ar fi respins cu şi mai multă duşmănie şi mi-ar fi trezit astfel din nou toate impulsurile clocotitoare ale firii mele.

Aş fi vrut să fac ceva mai bun decît să azvîrl cuvinte sălbatice, aş fi vrut să pot nutri un sentiment mai puţin vinovat decît cel al unei mînii posomorîte. Luai o carte cu poveşti arabe şi mă silii să citesc, dar nu înţelesei nimic, căci gîndurile-mi parcă se rătăceau mereu în spaţiul dintre mine şi paginile care de obicei mi se păruseră fermecătoare. Deschisei uşa sufrageriei şi ieşii afară. Tufişurile erau tăcute şi încremenite O promoroacă neagră, pe care n-o topiseră nici razele soarelui, nici bătaia vîntului, acoperea pămîntul. Mi-am învelit capul şi braţele cu poala fustelor şi m-am dus să mă plimb într-o parte a parcului, cu totul singuratică. Nu mai găseam însă nici o bucurie sub acei copaci tăcuţi, printre conurile pinilor, îngheţate vestigii ale toamnei, care acopereau pămîntul. În mijlocul acelor frunze moarte, îngrămădite de vînt şi înţepenite de îngheţ, mă rezemai de grilaj şi privii cîmpul gol, cu iarba arsă de ger, pe care turmele nu mai păşteau. Era o zi foarte cenuşie cu un cer întunecat ce prevestea ninsoarea. Din cînd în cînd fulgi de omăt cădeau, fără a se topi, pe poteca tare şi pe pămîntul argintat de chiciură. Stam acolo,

copilă mîhnită și nenorocită și șopteam : „Ce să fac, ce să fac ?“

Deodată am auzit un glas limpede strigînd :

— Domnișoară Jane, unde ești ? Hai la masă.

Era Bessie. Știam și de aceea nu m-am mișcat ; dar în curînd zgomotul ușor al pașilor ei îmi ajunse la urechi. Bessie trecu pe potecă și se îndreptă spre mine.

— Scîrboasă mică, îmi spuse ea, de ce nu răspunzi cînd te chem ?

Venirea lui Bessie îmi făcu mai mare plăcere decît gîndurile care mă copleșiseră, deși, ea, ca de obicei, nu era bine dispusă. După lupta cu doamna Reed, din care ieșisem învingătoare, nu-mi mai păsa de furia trecătoare a unei servitoare și eram gata să viu să mă încălzesc la inima ei tînără. Mă agățai de gîtul ei, zicîndu-i :

— Haide, Bessie, nu mă mai certa.

Nu fusesem niciodată așa de deschisă și de puțin sfioasă. Acest fel de a fi îi plăcu lui Bessie.

— Ești o fetiță ciudată, domnișoară Jane, îmi spuse ea privindu-mă ; o mică ființă hoinară, căreia îi place singurătatea. Te duci la școală, nu-i așa ?

Făcui un semn afirmativ.

— Și nu-ți pare rău c-o părăsești pe sărmana Bessie ?

— Ce-i pasă lui Bessie de mine ? Ea totdeauna mă dojenește.

— Pentru că ești ciudată, sfioasă și sperioasă. Dacă ai fi mai îndrăzneață...

— Da, ca să capăt mai multe lovituri !

— Prostii ! Dar, de altfel, e adevărat că nu se poartă bine cu dumneata. Mama, cînd a venit să mă vadă săptămîna trecută, a spus că pentru nimic în lume n-ar vrea să vadă pe unul dintre

copiii ei în locul dumitale. Dar, haide, am o veste bună pentru dumneata.

— Nu cred, Bessie.

— Ce vrei să spui, fetițo ? De ce sînt ochii așa de triști ? Ei bine, află că domnișorul, doamna și domnișoarele s-au dus să ia ceaiul la una din cunoștințele lor, iar dumneata îl vei bea cu mine. Voi spune bucătăresei să-ți facă un cozonăcel și pe urmă ai să mă ajuți să scotocesc sertarele, pentru că în curînd va trebui să-ți fac bagajul. Doamna vrea să părăsești castelul peste o zi sau două. Vei alege ce jucării vrei să-ți iei.

— Bessie, făgăduiește-mi că n-ai să mă mai dojenești pînă la plecare.

— Bine, n-am să te mai dojenesc ; dar fii foarte cuminte și să nu-ți mai fie frică de mine. Nu-ți fie teamă dacă vorbesc cam repezit, căci teama asta mă ațîță mai mult decît orice.

— Nu cred că mă tem acum de dumneata, Bessie, pentru că sînt obișnuită cu purtările dumitale ; dar în curînd va trebui să mă tem de alții.

— Dacă te vei teme, n-au să te poată suferi.

— Așa cum faci dumneata, Bessie ?

— Eu nu te urăsc, domnișoară. Cred că te iubesc mai mult decît pe ceilalți.

— Nu mi-o arăți.

— Ce copil încăpățînat ! N-ai mai vorbit niciodată așa. Ce te-a făcut așa de cutezătoare !

— În curînd voi fi departe de dumneata, Bessie, și de altfel...

Era să pomenesc de cele petrecute între mine și doamna Reed, dar gîndindu-mă puțin, mi-am dat seama că era mai bine să nu vorbesc despre asta.

— Și va să zică îți pare bine că mă părăsești ?
— Ba de fel, Bessie ; chiar în clipa asta încep să simt puțină mîhnire.
— Numai în clipa asta, și puțină. Cît de rece îmi vorbești, domnișorica mea. Sînt sigură că dacă ți-aș cere să mă săruți, n-ai vrea. Sau ai vrea numai așa, puțin.
— O, ba da, vreau să te sărut și chiar cu mare plăcere. Apleacă puțin capul.
Bessie și-a plecat obrazul și ne-am sărutat. Apoi, cu inima pe deplin întărită, o urmai spre casă. După-amiaza trecu în pace și liniște. Seara, Bessie îmi spuse poveștile cele mai frumoase pe care le știa și cîntă cele mai gingașe cîntece ale ei. Chiar și pentru mine, viața avea razele ei de soare.

CAPITOLUL V

Era în dimineața zilei de 19 ianuarie. Tocmai bătuse ora cinci cînd Bessie intră cu o lumînare în iatacul meu și mă găsi în picioare și aproape îmbrăcată. Sculată de o jumătate de ceas, mă spălasem pe față și mă înbrăcasem la lumina lunii ce tocmai sta să apună și ale cărei raze se strecurau prin fereastra strîmtă, lîngă culcușul meu. Trebuia să plec din Gateshead chiar în ziua aceea. Diligența trecea pe la poarta castelului la șase dimineața.
Numai Bessie se sculase. După ce aprinse focul, începu să-mi încălzească mîncarea. Copiii mănîncă rareori, cînd sînt preocupați de gîndul unei călătorii. În ce mă privește, nu putui mînca nimic. În zadar mă ruga Bessie să iau măcar o linguriță sau două din laptele pregătit special pentru mine, ori măcar o înghițitură de pîine. Atunci înveli într-o hîrtie cîțiva pesmeți și-i vîrî în săculețul meu ; apoi, după ce-mi puse paltonul și pălăria, se înveli cu un șal și părăsirăm împreună odaia copiilor. Cînd ajunsei în fața dormitorului doamnei Reed, Bessie mă întrebă dacă vreau să-mi iau rămas bun de la stăpîna-sa.

— Nu, Bessie, răspunsei. Aseară, cînd ai coborît la cină, ea a venit la patul meu și mi-a spus că azi dimineață nu va fi nevoie să le deranjez, nici pe ea, nici pe verișoarele mele. Mi-a mai spus să nu uit că mi-a fost totdeauna cea mai bună prietenă, să vorbesc despre ea cum se cuvine și să-i fi recunoscătoare pentru tot ce-a făcut spre binele meu.

— Și ce i-ai răspuns, domnișoară ?

— Nimic. Mi-am ascuns fața sub plapumă și m-am întors cu fața la perete.

— Rău ai făcut, domnișoară Jane.

— Nu, Bessie, am făcut bine. Stăpîna dumitale n-a fost niciodată prietena mea. Dimpotrivă, a fost dușmanca mea.

— Oh, domnișoară Jane, nu vorbi așa !

— Adio, Gateshead ! exclamai eu trecînd prin hol și îndreptîndu-mă spre poarta cea mare.

Luna apusese și era întuneric beznă. Bessie purta un felinar cu care lumina treptele umede ale peronului și aleile cu pietriș pe care dezghețul le muiase de curînd. Dimineața aceea de iarnă era rece și pătrunzătoare, dinții îmi clănțăneau în timp ce zoream pe alee. În odaia portarului era lumină. Cînd am ajuns acolo, am găsit-o pe nevasta portarului ațîțînd focul. De cu seară, geamantanul meu fusese coborît, legat cu frînghii și pus la ușă. Era șase fără cîteva minute, iar cînd bătu ceasul, un zgomot de roți vesti sosirea diligenței ; mă îndreptai spre ușă și văzui lumina unui felinar apropiindu-se repede prin întuneric.

— Pleacă singură ? întrebă nevasta portarului.

— Da.

— Se duce departe ?

— La cincizeci de mile.

— Lung drum ! Mă mir că doamna Reed îndrăznește s-o lase să se ducă singură atît de departe.

O diligență trasă de patru cai și a cărei imperială era întesată de călători, sosise și se oprise în fața porții. Surugiul și conducătorul strigau să ne zorim. Geamantanul meu fu ridicat, iar eu smulsă din brațele lui Bessie pe cînd eram agățată de gîtul ei și o sărutam.

— Ai grijă de copil ! strigă ea conductorului, cînd mă săltă înăuntru.

— Da, da ! răspunse el.

Ușa fu închisă și se auzi un glas strigînd :

— Gata.

Diligența porni.

Așa mă despărții de Bessie și de Gateshead Hall, așa fui dusă în goană spre tărîmuri necunoscute, pe care le credeam îndepărtate și tainice.

Nu-mi amintesc decît vag de călătoria mea ; știu doar că ziua mi s-a părut nesfîrșită și credeam c-am străbătut sute de mile. Am trecut prin mai multe orașe și într-unul din ele, unul foarte mare, diligența s-a oprit. Caii fură schimbați și călătorii coborîră pentru masă. Conductorul mă duse într-un han, unde voi să-mi dea ceva de mîncare, dar fiindcă nu-mi era foame, mă lăsă într-o încăpere uriașă, unde se găsea cîte un cămin la fiecare capăt, un policandru atîrnat în mijlocul tavanului și în partea de sus a unuia dintre pereți o mică galerie roșie, plină cu instrumente muzicale. Copleșită de gînduri ciudate, mă plimbai mult timp prin odaia aceea. Mi-era grozav de teamă să nu vină cineva să mă răpească, deoarece eram încredințată că există hoți de copii. Nu se afla poveste de-a lui Bessie, în care să nu fi fost vorba de isprăvile lor. În cele din urmă ocrotito-

rul meu se întoarse şi mă aşeză iarăşi în diligenţă. După ce se urcă pe capră, suflă în corn, dădu bice cailor şi diligenţa porni în goană pe „drumul de piatră“ ce ducea către L...

Seara se vestea umedă şi cam ceţoasă. Cînd ziua se stinse spre a face loc amurgului, înţelesei că eram într-adevăr departe de Gateshead. Nu mai treceam prin oraşe, iar priveliştile se schimbaseră. Zarea era închisă de coline înalte, cenuşii; întunericul creştea pe măsură ce coboram în vale; de jur împrejurul nostru nu erau decît păduri dese. Multă vreme după ce se lăsase noaptea întunecoasă auzii vîntul sălbatic gonind năvalnic printre copaci. Legănată de acele sunete, am adormit în sfîrşit. Aţipisem nu demult, cînd oprirea bruscă a diligenţei mă trezi. În faţa mea se afla o străină pe care o luai drept servitoare; la lumina felinarului putui să-i văd faţa şi veşmintele.

— E aici o fetiţă cu numele de Jane Eyre ? întrebă străina.

— Da, răspunsei eu.

Atunci fui ridicată şi scoasă din diligenţă. Geamantanul fu dat jos şi diligenţa plecă îndată. Eram amorţită de şederea îndelungată, iar zgomotul şi zguduiturile diligenţei mă buimăciseră. M-am străduit să-mi vin în fire şi privii în jurul meu. Vîntul, ploaia şi întunericul stăpîneau văzduhul. Izbutii, totuşi, să întrezăresc un zid şi în el o poartă deschisă. Pe acolo trecui împreună cu noua mea călăuză, care închise poarta cu grijă şi trase zăvorul. Aveam în faţa mea o casă, sau mai bine zis un şir de case, care se întindeau pe o suprafaţă destul de vastă. Faţadele lor aveau un mare număr de ferestre, dintre care numai cîteva erau luminate. Trecurăm pe o alee largă

acoperită cu pietriş şi plină de băltoace, la capătul căreia dădurăm de o uşă. Intrarăm, servitoarea mă conduse într-o odaie unde ardea focul şi mă lăsă singură acolo.

Rămăsei în picioare în faţa căminului, căutînd să-mi încălzesc degetele ţepene; apoi privii în jurul meu.

Nu era nici o lumînare, dar flacăra jucăuşă a focului îmi arăta, în răstimpuri, pereţii tapetaţi, covoarele, perdelele şi mobilele de mahon strălucitor. Mă aflam într-un salon, nu atît de spaţios sau elegant cum era cel de la Gateshead, dar destul de confortabil. Îmi dădui osteneala să înţeleg ce reprezenta unul dintre tablourile atîrnate pe perete, cînd intră cineva cu o lumînare: în spatele său venea altă persoană.

Cea dintîi era o femeie înaltă. Avea părul şi ochii negri, fruntea largă şi palidă, trupul înfăşurat în parte într-un şal, înfăţişarea gravă şi portul nobil.

— Copilul e prea mic ca să fie trimis singur, spuse ea, punînd pe masă sfeşnicul în care ardea lumînarea.

Mă cercetă cu atenţie încă un minut sau două; apoi adăugă:

— Trebuie s-o culcăm numaidecît, pare obosită. Eşti trudită, copila mea ? mă întrebă ea, punîndu-mi mîna pe umăr.

— Puţin, doamnă.

— Şi ţi-e foame, desigur. Înainte de a o duce la culcare, dă-i să mănînce, domnişoară Miller. E prima oară cînd îţi părăseşti părinţii ca să vii la şcoală, fetiţo ?

Îi răspunsei că n-am părinţi şi ea mă întrebă de cînd au murit, cîţi ani am şi cum mă cheamă,

dacă știu să citesc, să scriu și să cos. După aceea mă mîngîie cu blîndețe pe obraz, spunîndu-mi :

— Sper că ai să fii o fetiță cuminte.

Apoi mă dădu în seama domnișoarei Miller.

Doamna care mă părăsise putea să aibă cam douăzeci și nouă de ani ; cea care mă însoțea acum părea cu cîțiva ani mai tînără. Prima mă uimise cu înfățișarea, cu glasul și cu privirea ei. Domnișoara Miller era mai ștearsă, avea un obraz rumen, dar înfățișarea o arăta istovită de griji. Mersul și mișcările ei repezi dovedeau că trebuia să aibă multe îndatoriri. Părea a fi supraveghetoare și aflai mai tîrziu, într-adevăr, că asta era slujba ei la Lowood. Mă duse din odaie în odaie, prin coridoarele întortocheate ale unei case mari. O liniște desăvîrșită, care mă cam sperie, domnea în partea pe unde trecuserăm. Un murmur de glasuri se auzi de îndată. Intrarăm într-o sală lungă și spațioasă. La ambele capete erau cîte două mese mari, de brad, luminate fiecare de două lumînări. De jur împrejur ședeau, pe bănci, fete de toate vîrstele, mergînd de la nouă ori zece și pînă la douăzeci de ani. La lumina aceea pîlpîitoare, mi se păru că sînt nespus de multe, cu toate că, de fapt, nu erau mai mult de optzeci. Purtau toate același costum : rochii de culoare cafenie și de croială ciudată, iar pe deasupra rochiei șorțuri lungi de pînză. Era ora de meditație și-și preparau lecțiile pe a doua zi ; murmurul pe care-l auzisem era provocat de șoaptele lor.

Domnișoara Miller îmi făcu semn să mă apropii și să mă așez pe o bancă, lîngă ușă ; pe urmă, îndreptîndu-se spre capătul acelei odăi lungi, strigă :

— Monitoarele să strîngă cărțile !

De la diferite mese se ridicară patru fete înalte, luară cărțile și le puseră la o parte. Domnișoara Miller strigă din nou :

— Monitoarele să aducă cina !

Cele patru fete ieșiră și se întoarseră după cîteva clipe, aducînd fiecare cîte o tavă cu un număr de porții dintr-un fel de mîncare pe care la început nu-l putui recunoaște. În mijloc văzui o cană și un urcior. Porțiile fură împărțite elevelor și cele cărora le era sete luară puțină apă din cana care servea tuturor. Cînd veni rîndul meu, am băut, căci eram tare însetată, dar nu mă atinsei de mîncare ; emoțiile și oboseala călătoriei făcuseră să-mi piară pofta. Tava trecu pe lîngă mine și atunci putui vedea că mîncarea servită era o budincă de ovăz, tăiată în felii.

După ce se termină masa, domnișoara Miller citi rugăciunea și fetele urcară scările, două cîte două. Sfîrșită de oboseală, dădui puțină atenție dormitorului ; mi se păru, totuși, foarte lung, ca și sala de studiu. În noaptea aceea urma să dorm cu domnișoara Miller, care mă și ajută să mă dezbrac. După ce mă întinsei în așternut, aruncai o privire asupra șirului nesfîrșit de paturi ; în fiecare se urcară, curînd, cîte două eleve. După zece minute, singura lumînare care ne lumina a fost stinsă și adormii în mijlocul unei întunecimi și liniști depline.

Noaptea trecu repede. Eram prea obosită ca să am vreme măcar să visez. Doar o dată m-am trezit și am auzit vîntul mugind furios și ploaia căzînd în rafale. De-abia atunci observai că domnișoara Miller se culcase lîngă mine. Cînd am deschis iar ochii, se auzea sunetul unui clopot. Toate fetele erau în picioare și se îmbrăcau. Zorile nu mijiseră încă și încăperea era luminată de o can-

delă sau două. Mă sculai în silă, pentru că era un frig straşnic, dar mă spălai totuşi la un lighean la care făceam coadă şase eleve şi, tremurînd, mă îmbrăcai cum putui. După ce se sfîrşi toaleta, clopotul sună din nou. Toate elevele se aşezară în rînd, două cîte două, şi în această ordine coborîră scara şi intrară într-o sală de studiu slab luminată. Rugăciunile fură citite de domnişoara Miller, care, după ce sfîrşi, strigă :

— Aşezaţi-vă pe clase !

Urmă o zarvă care ţinu cîteva minute, deşi domnişoara Miller nu mai contenea să strige : „Tăcere ! Păstraţi ordinea !" Cînd zgomotul încetă pe deplin, băgai de seamă că elevele se grupaseră în patru semicercuri, în faţa a patru jilţuri aşezate la patru mese. Toate şcolăriţele aveau cîte un volum în mînă. O carte mare, ce părea a fi *Biblia,* sta pe fiecare masă, în faţa jilţului gol. Urmă o pauză de cîteva clipe, în timpul căreia nu se auzea decît murmurul nedesluşit, pe care-l face totdeauna un număr mare de oameni. Domnişoara Miller trecu de la clasă la clasă cerînd să înceteze acel zgomot surd, ce se prelungea.

Clinchetul unui clopot îndepărtat îmi izbi urechile şi imediat trei doamne intrară în încăpere. Fiecare din ele se aşeză în faţa unei mese. Domnişoara Miller se aşeză pe scaunul al patrulea, cel mai apropiat de uşă, în jurul căruia nu erau adunate decît fetiţe foarte mici. Mi se porunci să iau loc în această ultimă clasă şi m-am pomenit la capătul băncii.

Începură lecţiile. Se spuseră temele din ziua aceea şi cîteva texte din *Scriptură.* Urmă apoi o lectură lungă din *Biblie,* care ţinu un ceas. Cînd se sfîrşiră toate aceste exerciţii, se făcuse ziuă de-a binelea. Neobosit, clopotul sună a patra oară.

Elevele se rînduiră din nou şi se îndreptară spre sufragerie. Cît mă bucuram că am să pot mînca ceva ! Mîncasem aşa de puţin în ajun, încît eram pe jumătate leşinată de foame.

Sufrageria era o sală mare, scundă şi întunecoasă. Pe două mese lungi fumegau castroanele, dar aroma aburilor nu deschidea de loc pofta de mîncare. Cînd fetele simţiră mirosul mîncării, fu o mişcare generală de nemulţumire. Din fruntea coloanei unde se aflau fetele înalte din clasa cea mai mare, se auziră şoapte :

— O, ce scîrbos ! Iar a ars *porridge* [1]-ul !

— Linişte ! strigă un glas. Nu era al domnişoarei Miller, ci al unei profesoare dintr-o clasă superioară, o femeie scundă, negricioasă, bine îmbrăcată, dar a cărei înfăţişare avea ceva morocănos. Se aşezase la capătul primei mese, iar o altă doamnă, cu o înfăţişare mai plăcută, prezida la a doua. M-am uitat degeaba după cea care mă condusese cu o seară înainte, căci n-am zărit-o. Domnişoara Miller stătea la capătul mesei unde mă aflam eu ; în sfîrşit, o femeie mai vîrstnică şi care părea străină se aşeză la a patra masă, în faţa domnişoarei Miller. Am aflat mai tîrziu că era profesoara de franceză. Se rosti o rugăciune lungă şi se cîntă un imn religios. O servitoare aduse ceai pentru profesoare şi masa începu.

Înfometată şi foarte slăbită, am înghiţit cu lăcomie cîteva linguri din porţia mea, fără să mă gîndesc la gustul mîncării, dar cînd foamea mi s-a mai potolit puţin mi-am dat seama că e greţoasă : *porridge*-ul ars are un gust aproape la fel de respingător ca şi cartofii putrezi. Foamei

---

[1] Mîncare tipic englezească, care rezultă din fierberea leguminoaselor sau făinoaselor în apă sau lapte.

înseşi i se face greaţă de aşa ceva. Fiecare fată mişca încet lingura, gusta hrana, încerca s-o înghită şi pe urmă mai toate renunţau. Dejunul se sfîrşi, fără ca cineva să fi mîncat. Fetele rostiră rugăciunea de mulţumire, pentru ceea ce nu primiseră, şi se cîntă din nou un imn religios. Din sufragerie trecurăm în sala de meditaţie. Am ieşit printre cele din urmă şi am văzut o profesoară gustînd din *porridge* şi uitîndu-se apoi la celelalte ; întreaga atitudine a profesoarelor exprima nemulţumirea. Una dintre ele — cea voinică — murmură :

— Ce mîncare groaznică ! E o ruşine !

Lecţiile reîncepură de-abia după un sfert de ceas, în care timp clasa vuia de atîta gălăgie. Se părea că în acest scurt răgaz e îngăduit să vorbeşti, chiar tare şi slobod, şi nu era fată să nu se folosească de acest drept. Toate discuţiile se învîrteau în jurul dejunului, de care elevele îşi băteau joc în voie. Sărmane fiinţe ! era singura lor mîngîiere. În sală nu se afla altă profesoară în afară de domnişoara Miller. Fetele cele mari o înconjuraseră şi vorbeau cu ea serioase şi triste. Am auzit rostindu-se numele doamnei Brocklehurst. Domnişoara Miller dădu din cap, ca şi cum ar dezaproba ce se spunea, dar nu părea că se sileşte să potolească nemulţumirea generală, pentru că, desigur, o împărtăşea.

Ceasornicul bătu de nouă ori ; domnişoara Miller veni în mijlocul încăperii şi exclamă :

— Linişte ! La locurile voastre !

Disciplina se înscăună : în cinci minute ordinea înlocui zarva, iar babiloniei de mai înainte îi urmă o relativă linişte. Profesoarele îşi reluaseră cu punctualitate posturile ; şi totuşi şcoala întreagă parcă era în aşteptare. Rînduite în bănci, cele optzeci de fete stăteau drepte şi nemişcate. Era o adunare ciudată : toate aveau părul lins pe frunte şi pieptănat pe după urechi, fără cea mai mică buclă ; toate purtau rochii cafenii, închise la gît şi cu guleraş îngust. Pe rochii se cususe un buzunar de pînză ce le slujea ca sac pentru lucru şi semăna puţin cu chimirele *highlanderilor* [1]. Purtau ciorapi de lînă şi pantofi grosolani ţărăneşti încheiaţi cu catarame de aramă. Vreo douăzeci dintre ele, îmbrăcate în felul acesta, erau fete pe deplin dezvoltate sau, aş putea spune, chiar femei tinere. Costumul acela le stătea prost şi le dădea, pînă şi celor mai chipeşe, o înfăţişare ciudată.

Le priveam şi le cercetam din cînd în cînd şi pe profesoare. Nu-mi plăcea nici una. Cea voinică părea cam grosolană, cea scundă părea iute şi rea, iar franţuzoaica era repezită şi caraghioasă. Cît despre sărmana domnişoară Miller, era stacojie, părea obosită şi muncită peste măsură. Pe cînd le priveam ba pe una, ba pe alta, toată şcoala se ridică deodată în picioare ca împinsă de un singur resort.

Ce se întîmplase ? Nu auzisem nici un ordin : eram nedumerită. Dar, înainte de-a mă lămuri, fetele se aşezaseră la loc. Cum toţi ochii se îndreptaseră spre un singur punct, privii şi eu în aceeaşi direcţie şi observai în sală persoana care mă primise în ajun. Stătea în fundul lungii încăperi, lîngă foc, căci la fiecare capăt al sălii se afla cîte un cămin. Privea serioasă şi tăcută cele două rînduri de fete. Domnişoara Miller se apropie de ea, pentru a-i pune o întrebare, iar după ce

[1] Ţărani din munţii Scoţiei.

primi răspunsul se întoarse la locul ei şi spuse tare :

— Monitoarea clasei întîi să aducă globurile !

În vreme ce se îndeplinea porunca, doamna necunoscută se plimba încet prin odaie. Cred că închinarea către respect mi-e adînc înrădăcinată în suflet, fiindcă îmi amintesc parcă şi acum respectul admirativ cu care îi urmăream paşii. Văzută în plină lumină a zilei, mi se păru frumoasă, înaltă şi bine făcută. În ochii ei căprui strălucea o mare bunăvoinţă ; sprîncenele-i lungi şi bine desenate scoteau în evidenţă albeaţa frunţii. Părul ei, castaniu foarte închis, era strîns în bucle mici pe tîmple, după moda vremii. Nu se purtau pe atunci nici panglicuţe, nici bucle lungi. Rochia, de asemeni croită după moda timpului, era de culoare purpurie şi garnisită cu o podoabă de modă spaniolă din catifea neagră, iar la cordonul ei strălucea un ceas de aur (ceasornicele erau mai rare atunci decît astăzi). Dacă va întregi acest portret, adăugîndu-i nişte trăsături fine, un obraz palid dar senin şi o ţinută nobilă, cititorul va avea în minte, atît de desăvîrşită pe cît sînt în stare să zugrăvească cuvintele, icoana domnişoarei Temple, Maria Temple, după cum aflai mai tîrziu că o cheamă, văzînd numele ei scris pe o carte de rugăciuni pe care mi-o încredinţase s-o duc la biserică.

Directoarea şcolii din Lowood (căci ea era) se aşeză în faţa mesei, pe care fuseseră rînduite globurile, strînse prima clasă în jurul ei şi începu o lecţie de geografie. Clasele mai mici fură chemate de celelalte profesoare şi vreme de un ceas urmară lecţiile de gramatică şi de istorie, apoi de scriere şi de aritmetică. Lecţiile de muzică le preda domnişoara Temple, dar numai cîtorva eleve mai mari. Ceasul vestea sfîrşitul orei hotărîte pentru fiecare lecţie. Cînd sună în cele din urmă douăsprezece, directoarea se ridică.

— Am de spus un cuvînt elevelor din Lowood, zise ea.

Murmurul care urma fiecărei lecţii izbucnise şi acum, dar cînd se auzi glasul domnişoarei Temple, încetă dintr-o dată. Ea urmă :

— Vi s-a dat azi dimineaţă o mîncare pe care n-aţi putut-o mînca. Trebuie să vă fie foame. Am dat dispoziţii să vi se dea o gustare cu pîine şi brînză.

Profesoarele o priviră uimite.

— Iau asupra mea toată răspunderea, adăugă ea, vrînd, parcă, să-i lămurească pe ceilalţi. Şi părăsi imediat sala.

Pîinea şi brînza fură aduse şi împărţite, spre marea mulţumire a întregii şcoli, apoi ni se dădu ordin să ne ducem în grădină. Fiecare îşi puse o pălărie ordinară de pai, legată cu panglici din stambă vopsită şi un palton de stofă cenuşie. Eu fui îmbrăcată ca şi celelalte şi, urmîndu-le, ajunsei afară, în aer liber.

Grădina era mare, înconjurată de ziduri înalte, spre a opri orice privire necuviincioasă. Pe una din laturi se găsea o galerie acoperită. Mijlocul, înconjurat de alei lungi, era împărţit în straturi mici. Fiecare elevă primea în grijă unul dintre ele, aşa încît nu exista strat care să nu-şi aibă stăpînul său. Vara, cînd pămîntul era acoperit de flori, acele grădiniţe deveneau desigur încîntătoare, dar la sfîrşitul lui ianuarie, totul era uscat de vînt şi părăginit.

Tremuram şi mă uitam în jurul meu. Nu era o zi potrivită pentru plimbări în aer liber ; deşi

nu ploua, se lăsase o ceață deasă, gălbuie, ce se prefăcu apoi într-o burniță măruntă. Pămîntul mustea încă din cauza ploii puternice din ajun. Cele mai voinice dintre fete alergau de colo pînă colo și înjghebau jocuri repezi, altele, palide și slabe, se înghesuiau căutînd adăpost și căldură sub galerie. Se auzea deseori, pe măsură ce le pătrundea umezeala, o tuse seacă ieșind din piepturile lor chinuite de tremur.

Pînă acum încă nu vorbisem cu nimeni și nimeni nu se sinchisea de mine. Mă simțeam destul de singură; dar singurătatea nu mă apăsa prea tare, căci eram obișnuită cu ea. Mă rezemai de un stîlp al galeriei, strîngîndu-mi la piept paltonul subțirel și încercînd să uit frigul ce mă cuprindea și foamea care mă chinuia. Îmi petrecui tot timpul privind în juru-mi și gîndindu-mă. Observațiile mele erau prea nedeslușite și fragmentare ca să merite a fi rechemate în memorie. Abia dacă știam unde mă aflu. Gateshead și viața mea trecută pluteau la o depărtare care îmi părea nemărginită; prezentul era nelămurit și ciudat, iar asupra viitorului nu-mi puteam face nici o părere. Privii grădina, care aducea foarte mult a grădină de mănăstire, pe urmă privirile mi se opriră asupra casei, formate dintr-o aripă cenușie și veche și alta ce părea cu totul nouă. Partea cea nouă, unde se aflau sala de studii și dormitoarele, era luminată de ferestre cu multe ochiuri și apărate de zăbrele, ceea ce o făcea să semene cu o biserică. Pe o placă mare, așezată deasupra intrării, se vedea următoarea inscripție:

„Așezămîntul Lowood. Această aripă a fost reclădită în anul... de Naomi Brocklehurst, de la Brocklehurst Hall, din acest comitat.“ „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune și să mărească pe Tatăl vostru carele este în ceruri.“ (Matei, v. 16).

După ce am citit și recitit aceste cuvinte, mi-am dat seama că aș avea nevoie de lămuriri, deoarece singură nu le puteam pătrunde pe deplin înțelesul. Chibzuiam încă la ce-ar putea să însemne „așezămînt“ și mă străduiam să văd ce legătură putea fi între partea întîi a inscripției și versetul din *Biblie*, cînd o tuse seacă mă făcu să întorc capul. Văzui o fată care sta lîngă mine pe banca de piatră. Ținea în mînă o carte și părea cu totul cufundată în lectură. De unde eram, puteam citi titlul: *Rasselas*[1]. Numele acesta mă izbi prin ciudățenia lui și mi se păru prin urmare atrăgător. Întorcînd o pagină, fata ridică ochii, iar eu folosii prilejul ca să-i vorbesc.

— E interesantă cartea asta? o întrebai.

Mă gîndeam chiar s-o rog să mi-o împrumute o dată.

— Mie îmi place, îmi răspunse ea după o scurtă pauză, în care timp mă cercetă cu privirile.

— Despre ce-i vorba? urmai eu.

Nu puteam pricepe de unde luasem îndrăzneala de a începe în felul acesta convorbirea cu o străină. Era ceva împotriva firii și obiceiurilor mele, dar îndeletnicirea în care o găsisem cufundată trezise fără îndoială în sufletul meu oarecare simpatie. Și mie îmi plăcea să citesc, însă, ce-i drept, numai lucruri ușoare și copilărești, întrucît nu eram încă în stare să pricep cărțile serioase și cu miez.

---

[1] Este vorba de romanul didactic intitulat *Rasselas, prinț al Abisiniei* — operă a scriitorului englez *Samuel Johnson* (1709—1784).

— Poţi să te uiţi la ea, îmi spuse fata, dîndu-mi cartea.

Cercetînd-o zorită, m-am încredinţat că titlul era mai captivant decît cuprinsul. *Rasselas* mi se păru o carte plicticoasă pentru gustul meu neformat. Nu pomenea nimic de zîne şi duhuri, n-avea nici o poză strălucitoare pe paginile cu litere înghesuite. O înapoiai deci proprietarei sale. Fata o primi la fel de liniştită, fără să-mi spună nimic. Era gata să-şi reînceapă lectura, cînd o întrerupsei iar.

— Poţi să-mi spui, întrebai eu, ce înseamnă inscripţia săpată pe placa de deasupra uşii ? Ce-i aceea „Aşezămîntul Lowood" ?

— Casa unde ai venit să locuieşti.

— De ce se numeşte aşezămînt ? E deosebită într-un fel oarecare de alte şcoli ?

— E o şcoală ţinută în parte din mila obştească. Şi tu, şi eu, şi toate celelalte eleve sîntem întreţinute din mila publică, sîntem copii ai milei. Desigur că eşti orfană. Tatăl sau mama ta au murit, nu-i aşa ?

— Amîndoi au murit de multă vreme. Nici nu mi-i aduc aminte.

— Ei bine, toţi copiii pe care ai să-i vezi aici au pierdut cel puţin pe unul dintre părinţi şi de aceea s-a dat şcolii numele de aşezămînt pentru creşterea orfanilor.

— Plătim ceva, sau sîntem ţinute fără plată ?

— Noi sau prietenii noştri plătesc cincisprezece lire sterline pe an.

— Atunci de ce ni se spune copii ai milei ?

— Pentru că cele cincisprezece lire nefiind îndestulătoare pentru întreţinerea şi educaţia noastră, ce lipseşte se adună prin subscripţie.

— Şi cine sînt subscriitori ?

— Diferiţi oameni miloşi, care locuiesc prin împrejurimi, sau chiar la Londra.

— Dar această Naomi Brocklehurst cine-i ?

— Este doamna care a clădit aripa cea nouă a casei, după cum arată şi inscripţia şi al cărei fiu supraveghează şi conduce aici totul.

— Pentru ce ?

— Fiindcă el este administratorul şi conducătorul acestui aşezămînt.

— Atunci casa nu-i a acelei doamne care are ceas de aur şi care a spus că vom căpăta pîine şi brînză ?

— Domnişoara Temple ? Oh, nu ! Aş fi vrut să fie a ei, dar ea trebuie să dea socoteală domnului Brocklehurst pentru tot ce face. El ne cumpără hrană şi îmbrăcăminte.

— Şade aici ?

— Nu. Locuieşte într-un castel mare, la două mile de Lowood.

— E pastor şi se spune că face mult bine.

— Ai spus că doamna aceea înaltă se numeşte domnişoara Temple ?

— Da.

— Dar pe celelalte profesoare cum le cheamă ?

— Cea pe care o vezi aici, roşie la faţă, e domnişoara Smith. Ea croieşte şi supraveghează lucrul nostru, fiindcă ne facem noi singure rochiile, paltoanele şi celelalte veşminte. Cea scundă, cu păr negru, este domnişoara Scatcherd. Predă istoria şi gramatica şi conduce clasa a doua. În sfîrşit, cea învelită în şal şi care poartă batista legată de cordon cu o panglică galbenă este doamna Pierrot. E din Lille, din Franţa şi predă franceza.

— Îţi iubeşti profesoarele ?
— Destul de mult.
— O iubeşti şi pe cea scundă cu părul negru, pe doamna... ? Nu pot pronunţa numele cum îl pronunţi tu.
— Domnişoara Scatcherd are o fire iute, trebuie să iei seama să n-o superi. Doamna Pierrot nu-i o fiinţă rea.
— Dar domnişoara Temple e cea mai bună, nu-i aşa ?
— Da, domnişoara Temple e foarte bună, înţeleaptă şi-i mai mare peste celelalte profesoare pentru că-i cea mai învăţată dintre toate.
— Eşti de mult la Lowood ?
— De doi ani.
— Eşti orfană ?
— Mama a murit.
— Te simţi bine aici ?
— Mă întrebi cam prea multe. Deocamdată ţi-am spus destule Acum aş vrea să citesc puţin.

Dar în clipa aceea clopotul sună, vestind prînzul. Toată lumea părăsi grădina. Cu greu s-ar fi putut spune că mirosul ce umplea sufrageria era mai atrăgător decît cel care ne întîmpinase dimineaţă. Mîncarea fu adusă în două vase uriaşe, cositorite, din care se înălţa un abur gros cu miros de grăsime rîncedă. Ni se servi un fel de mîncare alcătuit din bucăţi de carne cu cartofi fără nici un gust, amestecaţi şi fierţi laolaltă. Fiecare elevă căpătă o porţie destul de mare. Mîncai cît putui, întrebîndu-mă dacă în fiecare zi voi mînca aşa de prost.

După masă, trecurăm imediat în sala de studiu. Reîncepură lecţiile şi ţinură pînă la cinci.

În timpul după-amiezii nu se petrecu decît un singur fapt deosebit. Fata cu care vorbisem în

grădină fu dată afară de la lecţia de istorie de către domnişoara Scatcherd şi pusă să stea în picioare în mijlocul clasei. Pedeapsa asta mi se păru foarte umilitoare, mai ales pentru o fată de vîrsta ei ; părea să aibă treisprezece-paisprezece ani. Mă aşteptam să arate că suferă şi-i e ruşine ; dar, spre marea mea mirare, nu plînse şi nici măcar nu roşi. Stătea liniştită — deşi gravă — şi era ţinta tuturor privirilor. „Cum poate îndura asta cu atîta linişte şi tărie ? mă gîndeam eu. Dacă aş fi în locul ei, aş vrea să mă-nghită pămîntul. Dar ea pare că nici nu se gîndeşte la pedeapsa pe care-o suferă şi la situaţia tristă în care se află, parcă nici nu vede nimic împrejurul ei. Am auzit vorbindu-se de oameni care visează treji şi mă întreb dacă nu-i cumva cazul ei. Are ochii aţintiţi în podea, dar sînt sigură că n-o vede. Privirea-i parcă pătrunde înăuntrul fiinţei, în însăşi inima sa. Se gîndeşte la trecut ; prezentul nu înseamnă nimic în faţa ei. Fata asta-i o enigmă pentru mine ; o fi bună, o fi rea ?"

Puţin după cinci, ni se dădu altă masă : o ceaşcă mică de cafea şi o jumătate de felie de pîine neagră. Am băut cafeaua şi am mîncat cu nesaţ pîinea ; dar aş mai fi dorit încă o dată pe atîta : eram încă flămîndă. Pe urmă ni se dădu o jumătate de ceas recreaţie, apoi iar studiu. În sfîrşit, cana de apă, felia de budincă de ovăz, rugăciunea — şi toată lumea se duse la culcare.

Aşa a trecut prima mea zi la Lowood.

CAPITOLUL VI

Ziua următoare începu la fel: ne-am sculat şi ne-am îmbrăcat la lumina candelei. În dimineaţa aceea, însă, am fost silite să ne lipsim de ceremonia spălatului, pentru că apa îngheţase în urcioare. Vremea se schimbase de cu seară şi un vînt aspru dinspre nord-est şuierase toată noaptea prin crăpăturile ferestrelor, făcîndu-ne să tremurăm în paturi şi îngheţînd apa din căni.

Timp de un ceas şi jumătate, cît a durat rugăciunea şi citirea *Bibliei*, am simţit că-s aproape gata să mor de frig. În sfîrşit, veni şi vremea mesei. De data aceasta *porridge*-ul nu era ars, şi se putea mînca, dar porţiile erau destul de mici şi mie cel puţin mi-ar fi trebuit de două ori pe atît.

În ziua aceea am fost repartizată ca elevă în clasa a patra [1] şi a trebuit să mă supun tuturor îndatoririlor obişnuite. Pînă acum nu fusesem decît spectatoare la Lowood; acum devenisem actriţă. Nefiind obişnuită să învăţ pe dinafară, lecţiile mi se părură lungi şi grele, iar trecerea rapidă de la un obiect la altul mă buimăci. De aceea m-am bucurat cînd, la trei după amiază,

[1] În şcolile engleze clasele urmează ordinea descrescătoare.

domnişoara Smith mi-a dat o fîşie de muselin, lungă de doi yarzi [1], un degetar şi ace şi m-a trimis într-un capăt al sălii, poruncindu-mi să tivesc fîşia de muselin. La ora aceea, aproape toată lumea cosea, afară, totuşi, de elevele unei singure clase care citeau tare, adunate în jurul domnişoarei Scatcherd. În sală domnea linişte, aşa încît auzeai cu uşurinţă subiectul lecţiei, puteai observa cum se descurcă fiecare copil şi ascultă mustrările sau laudele profesoarei. Era ora de istoria Angliei. Printre cele care citeau se găsea şi fata întîlnită de mine pe galeria din grădină; la începutul lecţiei se aflase în rîndurile din faţă, dar pentru vreo greşeală de pronunţare, sau pentru că nu respectase cum trebuie punctuaţia, fu aşezată tocmai în fund. Domnişoara Scatcherd continua, chiar după ce-o pedepsise în felul acela, să-i facă observaţii şi-i adresa într-una cuvinte cam de soiul acestora:

„Burns (se pare că acesta-i era numele; aici tuturor fetelor li se spune pe numele de familie, aşa cum se face în alte părţi numai cu băieţii), Burns, stai drept, nu mai ţine piciorul într-o parte." „Burns, îţi scoţi bărbia în afară într-un fel neplăcut; îndreaptă-ţi-o." „Burns, ţi-am spus să ţii capul sus; nu vreau să te văd în faţa mea cu o asemenea ţinută." Şi tot aşa o ţinea mereu.

După ce citi capitolul de două ori, cărţile fură închise şi începură întrebările. Lecţia cuprindea o parte din domnia lui Carol I [2]. Era vorba despre diferite chestiuni în legătură cu impozitele şi taxele ce se plăteau pentru vapoare. Cea mai mare parte dintre eleve nu puteau răspunde, dar cum

[1] 1 yard = 0,92 metri.

[2] Rege al Angliei (1625—1649), detronat şi apoi decapitat în timpul revoluţiei burgheze engleze.

se ajungea la domnişoara Burns, toate greutăţile erau numaidecît înlăturate. Se părea că ea ţine minte pe dinafară toată lecţia şi la orice întrebare are răspunsul gata. Mă aşteptam s-o aud pe domnişoara Scatcherd lăudînd-o. Dimpotrivă, o auzii strigînd deodată :

— Murdaro şi nesuferito, azi dimineaţă nu ţi-ai curăţat unghiile !

Fata nu răspunse nimic şi tăcerea ei mă miră. „De ce, îmi ziceam eu, nu spune că nu s-a putut spăla nici pe mîini nici pe faţă, pentru că apa a fost îngheţată ?"

Dar în acea clipă, domnişoara Smith mă rugă să-i ţiu o jurubiţă de aţă, aşa încît n-o mai putui urmări pe Burns. Cîtă vreme a depănat jurubiţa, domnişoara Smith mi-a vorbit din cînd în cînd, întrebîndu-mă dacă am mai fost vreodată la şcoală, dacă ştiam să brodez iniţiale, să cos, să tricotez, aşa că n-am mai putut să iau seama la purtarea domnişoarei Scatcherd. Cînd mă întorsei la locul meu, ea tocmai dăduse un ordin a cărui semnificaţie n-am priceput-o. O văzui însă pe Burns părăsind îndată sala, îndreptîndu-se spre o cămăruţă unde se închideau cărţile şi întorcîndu-se după mai puţin de un minut cu un mănunchi de vergi legate la un loc. Făcînd o reverenţă respectuoasă, ea dădu acea unealtă prevestitoare de rău domnişoarei Scatcherd şi, fără a i se fi spus, îşi desfăcu liniştită bluza. Profesoara o lovi cu îndîrjire de douăsprezece ori peste umeri şi gît. Nici o lacrimă nu căzu din ochii fetei. Eu mă oprisem din lucru, căci la această privelişte degetele începură să-mi tremure şi mă cuprinse o furie neputincioasă, dar nici o trăsătură de pe chipul melancolic al domnişoarei Burns nu se schimbă, nici un muşchi nu-i tresări.

— Nesimţitoareo ! exclamă domnişoara Scatcherd. Oare nimic n-o să te facă să te îndrepţi şi să nu mai fii atît de neglijentă ? Du vergile înapoi !

Burns se supuse. O privii pe furiş cînd ieşea din cămăruţa unde se închideau cărţile. Îşi punea batista la loc în buzunar şi dîra unei lacrimi strălucea pe obrazul ei palid.

La Lowood, recreaţia de seară era ceasul cel mai plăcut. Colţul de pîine şi cafeaua care ni se dădeau la cinci, fără să potolească foamea, ne însufleţeau totuşi. Lunga constrîngere de peste zi slăbea ; sala de studiu era mai călduroasă decît dimineaţa. Făceau foc mare ca să înlocuiască luminarea ce nu era adusă decît ceva mai tîrziu. Văpaia roşiatică din cămin, zarva de astă dată îngăduită, în sfîrşit zumzetul nedesluşit al tuturor glasurilor, strecura în noi o dulce senzaţie de libertate.

În seara zilei cînd o văzusem pe domnişoara Scatcherd bătîndu-şi eleva cu vergile, mă plimbam, ca de obicei, printre bănci, mese şi grupe vesele de eleve, singură, dar fără să mă simt totuşi stingheră. Cînd treceam prin faţa ferestrelor, ridicam din cînd în cînd obloanele şi mă uitam afară. Cădeau fulgi deşi şi zăpada se îngrămădise lîngă perete. Apropiindu-mi urechea de fereastră, putui desluşi, cu tot zgomotul dinăuntru, jalnicul vîjîit al vîntului.

Dacă aş fi părăsit un cămin drag şi părinţi iubitori e probabil că acesta ar fi fost ceasul cînd aş fi suferit cel mai rău din pricina despărţirii. Vîntul mi-ar fi sfîşiat sufletul, şi haosul acela întunecat mi-ar fi tulburat liniştea ; dar în starea în care mă aflam, amîndouă nu-mi provocau decît o aţîţare ciudată. Cuprinsă de neastîmpăr şi

de un fel de febră, doream ca vîntul să șuiere mai sălbatic, lumina slabă ce mă înconjura să se preschimbe în beznă, iar zumzetul nedeslușit să devină vuiet năprasnic.

Sărind peste bănci, tîrîndu-mă pe sub mese, îmi făcui drum pînă la cămin și, îngenunchind lîngă apărătoarea de fier, o găsii pe Burns stînd pe gînduri, tăcută, despărțită de tot ce se petrecea în sală datorită tovărășiei unei cărți, pe care o citea la lumina jarului.

— Tot *Rasselas?* o întrebai, așezîndu-mă în spatele ei.

— Da, îmi răspunse ea, am terminat-o chiar adineauri.

După cinci minute, închise într-adevăr cartea. M-am bucurat.

„Acum, mă gîndii eu, poate o să vrea să vorbească puțin cu mine." Mă așezai lîngă dînsa, pe podea.

— Care este celălalt nume al dumitale, Burns? întrebai eu.

— Helen.

— Ești de departe ?

— Dintr-un ținut de la nord, la hotarul cu Scoția.

— Te mai întorci vreodată acolo ?

— Nădăjduiesc ; dar nimeni nu știe ce-ascunde viitorul.

— Desigur că dorești să pleci de la Lowood ?

— Nu, de ce să doresc ? Am fost trimisă la Lowood ca să învăț. La ce mi-ar folosi să plec înainte de a termina școala ?

— Dar domnișoara Scatcherd este atît de crudă cu tine !

— Crudă ? Nu ! E aspră. Nu-i plac defectele mele.

— Dacă aș fi în locul tău, aș urî-o ; m-aș împotrivi, dacă m-ar bate cu vergi ; i le-aș smulge și le-aș rupe în fața ei.

— Cred că nu. Dar dacă ai face-o, domnul Brocklehurst te-ar da afară din școală și le-ai pricinui mare supărare rudelor. E mai bine să înduri cu răbdare o durere pe care o suferi singură, decît să faci un fapt necugetat ale cărui urmări supărătoare ar apăsa asupra întregii familii. Și, de altfel, *Biblia* ne poruncește să răsplătim rău cu binele.

— Dar e cumplit să fii bătută cu vergile, sau pusă să stai în picioare în mijlocul unei săli pline de lume, mai ales la vîrsta ta. Eu sînt cu mult mai mică și n-aș putea îndura așa ceva.

— Și totuși ar fi de datoria ta să te supui fără să cîrtești, dacă nu poți altfel. Ar fi o slăbiciune și o nerozie să spui „nu pot", cînd știi să ți-e sortit să înduri.

O ascultai mirată. Nu puteam înțelege această doctrină a resemnării și pricepeam și mai puțin bunăvoința pe care o arăta ea celor ce-o pedepseau. Simțeam că Helen Burns privea orice lucru în lumina unei flăcări nevăzute de mine. Mă gîndeam că ar fi posibil ca Helen să aibă dreptate și eu să greșesc, dar nu țineam să adîncesc problema asta : am lăsat-o deoparte, așteptînd o vreme mai potrivită.

— Spui că ai defecte, Helen. Care sînt ? Mie mi se pare că ești o fată foarte bună.

— Atunci învață de la mine să nu judeci după aparențe. Așa cum spune domnișoara Scatcherd, sînt foarte neîngrijită ; pun rareori lucrurile la locul lor și nu le las niciodată acolo unde trebuie ; sînt neglijentă, uit regulile stabilite, citesc cînd ar trebui să-mi pregătesc lecțiile, n-am nici o me-

todă ; cîteodată, spun ca și tine, că nu pot *îndura* să fiu supusă unor reguli stricte. Asta o supără mult pe domnișoara Scatcherd, care, bineînțeles, e pricepută și destoinică.

— Și aspră și crudă, adăugai eu.

Dar Helen nu vru să aprobe această adăugire și tăcu.

— Domnișoara Temple e tot așa de severă cu tine ca și domnișoara Scatcherd ?

Cînd auzi numele domnișoarei Temple, un zîmbet blînd îi lumină figura serioasă.

— Domnișoara Temple, spuse ea, este foarte bună. Îi vine greu să fie aspră chiar cu elevele cele mai rele. Ea vede greșelile mele și mă dojenește cu blîndețe ; dacă fac ceva vrednic de laudă, mă răsplătește cu dărnicie, iar o dovadă a caracterului meu urît este că pînă și mustrările ei așa de domoale, așa de drepte, n-au avut puterea de-a mă face să-mi îndrept greșelile ; chiar laudele ei, pe care eu le prețuiesc atît de mult, nu mă pot face mai îngrijită și mai stăruitoare.

— E de mirare, spusei eu. E atît de ușor să fii ordonată !

— Pentru tine, nu mă îndoiesc. Dimineața, în clasă, am observat că erai foarte atentă ; gîndurile nu-ți rătăceau în altă parte cînd domnișoara Miller explica lecția și te întreba, pe cîtă vreme ale mele rătăcesc totdeauna. Adeseori, cînd ar trebui s-o ascult pe domnișoara Scatcherd și să rețin tot ce spune, nici nu-i aud glasul. Cad într-un fel de visare. Îmi pare cîteodată că sînt în Northumberland, iar zgomotul din jurul meu parcă ar fi murmurul unui rîuleț ce curge prin Deepden, pe lîngă casa noastră. Cînd îmi vine rîndul, sînt trezită din visare ; dar, ca să aud mai bine susurul

rîulețului din visurile mele, n-am ascultat ce se spunea și nu știu la ce-ar trebui să răspund.

— Și totuși, ce bine ai răspuns azi dimineață.

— A fost doar o întîmplare : lecția pe care o citeam mă interesase. În loc să visez la Deepden, mă minunam cum de un om căruia îi plăcea dreptatea putea fi așa de nedrept, așa de nebun ca regele Carol I. Mă gîndeam cît a fost de jalnic că omul ăsta înzestrat cu atîta cinste și conștiință n-a putut vedea dincolo de prerogativele coroanei. O, dacă ar fi fost el în stare să prevadă și să înțeleagă încotro tindeau ceea ce numim năzuințele veacului ! Și totuși îl iubesc, îl respect, îl compătimesc pe acest biet rege ucis ! Dușmanii lui au fost mai vinovați decît el ; ei au vărsat un sînge pe care n-aveau dreptul să-l verse. Cum au îndrăznit să-l ucidă ?

Helen vorbea acum pentru sine. Uitase că nu eram în stare s-o înțeleg prea bine, că nu știam nimic sau aproape nimic despre acest subiect. Am adus-o iar la starea înțelegerii mele.

— Dar cînd domnișoara Temple își predă lecțiile, gîndurile îți mai rătăcesc ?

— Nu, firește ; sau, oricum, rar de tot. Fiindcă domnișoara Temple are totdeauna să-mi spună ceva mai nou decît gîndurile mele ; graiul ei îmi pare deosebit de blînd și ceea ce mă învață ea este adesea tocmai ce doream eu să aflu.

— Atunci te porți bine cu domnișoara Temple ?

— Da, adică sînt bună într-un chip pasiv ; nu mă străduiesc, merg încotro mă împing pornirile mele. O bunătate ca asta nu are nici un merit.

— Dimpotrivă. Ești bună cu cei care sînt buni cu tine. E ceea ce mi-am dorit totdeauna. Dacă am fi blînzi și ascultători față de cei cruzi și ne-

drepţi, totul s-ar petrece numai după voia celor haini ; de nimic nu le-ar mai fi teamă şi deci niciodată nu s-ar mai schimba, ci, dimpotrivă, s-ar face din ce în ce mai răi. Cînd sîntem bătute pe nedrept, ar trebui să lovim şi noi, aşa de straşnic, încît persoana care a fost nedreaptă să nu mai aibă niciodată poftă să reînceapă...

— Cînd o să fii mai mare, sper că o să-ţi schimbi părerile. Eşti încă o copilă neştiutoare.

— Dar eu, Helen, simt că trebuie să nu pot suferi pe cei care nu mă iubesc, orice aş face spre a le fi pe plac ; trebuie să mă împotrivesc celor care mă pedepsesc pe nedrept. Lucrul ăsta e tot aşa de firesc ca şi a iubi pe cei care îmi arată dragoste şi a primi o pedeapsă, dacă recunosc că o merit.

— Păgînii şi sălbaticii susţin asemenea păreri, dar creştinii şi popoarele civilizate le resping.

— Cum ? Nu înţeleg.

— Nu violenţa domoleşte ura şi nu răzbunarea lecuieşte nedreptatea.

— Atunci ce ?

— Citeşte *Noul Testament,* ascultă ce spune Cristos şi vezi ce face el. Cuvîntul lui să-ţi fie poruncă şi purtarea sa pildă să-ţi fie.

— Şi ce spune el ?

— Spune : „Iubeşte pe duşmanii tăi, binecuvîntează pe cei care te blestemă şi fă binele celor care te urăsc şi te dispreţuiesc".

— Atunci ar trebui s-o iubesc pe doamna Reed? Nu pot. Să-l binecuvîntez pe fiul ei John ? E peste puterile mele.

La rîndul ei, Helen îmi ceru lămuriri. Şi atunci începui să înşir, aşa cum mă pricepeam, povestirea nenorocirilor şi a urii mele. Sălbatică şi

crudă, cînd eram aţîţată, spusei ce simţeam, fără s-ascund ceva, fără cruţare.

Helen mă ascultă răbdătoare pînă la sfîrşit. Mă aşteptam să facă vreo observaţie, dar ea rămase mută.

— Ei bine, exclamai eu, nu-i doamna Reed o femeie cu inimă de piatră, o femeie fără suflet ?

— Fără îndoială că n-a fost bună cu tine, pentru că nu-i plăcea firea ta, după cum domnişoarei Scatcherd nu-i place a mea. Dar cît de amănunţit îţi aduci aminte toate cuvintele şi faptele ei ! Ce impresie adîncă a făcut asupra sufletului tău nedreptatea ei ! Mie nici o nedreptate nu mi-a lăsat urme atît de adînci. N-ai fi mai fericită dacă ai încerca să-i uiţi asprimea şi emoţiile adînci pe care le-a stîrnit în sufletul tău ? Mi se pare că viaţa-i prea scurtă ca s-o petrecem hrănindu-ne ura sau ţinînd minte nedreptăţile. Oare pe lumea asta nu sîntem toţi împovăraţi de greşeli ? Eu sînt încredinţată că va veni în curînd o vreme cînd ne vom putea lipsi de trupurile astea care ne duc în ispită. Atunci, scăpînd de apăsătoarea noastră temniţă de carne, vom scăpa şi de înjosire şi păcat ; atunci nu ne va mai rămîne decît scînteia spiritului, principiul impalpabil al vieţii şi al gîndirii, curat ca în clipa cînd a ieşit din mîna Ziditorului. El se va întoarce de unde a purces, pentru a fi transmis — poate unei fiinţe superioare omului. Poate că va urca pe rînd treptele slavei ; poate, în sfîrşit, palida rază a sufletului omenesc se va preface în strălucitoarea lumină a serafimilor ! Dar este oare sigur că acest principiu nu va degenera cumva dinspre om înspre duhul răului ? Nu, nu pot să cred. Credinţa mea e cu totul alta. Nimeni nu mi-a arătat-o şi vorbesc rar despre ea ; ea este însă bucuria mea şi mă leg de dînsa, căci

ea aduce nădejdea în sufletele tuturora. Socotesc veşnicia o odihnă necurmată, un lăcaş de lumină, nu o prăpastie şi un loc de spaimă. Şi afară de asta, cu această credinţă pot deosebi foarte limpede pe criminal de crima lui ; pot să iert cu toată sinceritatea pe primul şi să urăsc pe cea de-a doua ; cu această credinţă dorinţa de răzbunare nu-mi poate otrăvi sufletul, nicicînd josnicia nu mă scîrbeşte prea adînc, iar nedreptatea niciodată nu mă zdrobeşte. Trăiesc liniştită, îndreptîndu-mi ochii către sfîrşitul vieţii mele !

Capul lui Helen, care se lăsa în jos pe măsură ce vorbea, se plecă şi mai mult cînd sfîrşi ultima frază. Văzui din privirea ei că nu mai vrea să discute cu mine, ci vrea să stea de vorbă cu propriile ei gînduri.

Totuşi, nu i se lăsă mult timp pentru gîndire. O monitoare, o fată înaltă, necioplită, care intră aproape chiar în clipa cînd sfîrşeam convorbirea, strigă, cu accent puternic din Cumberland :

— Helen Burns, dacă nu faci rînduială în sertare şi nu-ţi strîngi numaidecît lucrul, o rog pe domnişoara Scatcherd să vină să vadă şi dînsa.

Trezindu-se din visare, Helen oftă ; se ridică şi se supuse monitoarei fără să răspundă şi fără să zăbovească.

CAPITOLUL VII

Primele trei luni petrecute la Lowood îmi părură un veac, dar nu veacul de aur : a fost pentru mine o luptă istovitoare cu tot felul de greutăţi. A trebuit să mă obişnuiesc cu reguli noi, cu îndatoriri cu care nu eram deprinsă. Teama de a nesocoti vreo obligaţie mă sleia mai mult decît suferinţele fizice, deşi nici acestea nu erau puţin lucru.

În cursul lunilor ianuarie, februarie şi o parte din martie, zăpezile mari şi apoi dezgheţul făcuseră drumurile de neumblat. Nu puteam ieşi dincolo de zidurile grădinii, decît pentru a ne duce la biserică ; dar între aceste hotare trebuia să petrecem în fiecare zi un ceas în aer liber. Veşmintele noastre nu erau destul de groase ca să ne apere de un frig atît de straşnic. În loc de ghete aveam pantofi în care zăpada intra şi se topea uşor. Mîinile, nefiindu-ne apărate de mănuşi, degerau, ca şi picioarele. Ţin minte şi-acum suferinţa îngrozitoare pe care o înduram din această pricină în fiecare seară, căci picioarele mi se umflau, şi durerile cumplite care mă săgetau în fiecare dimineaţă, cînd încercam să vîr în pantofi degetele jupuite, umflate şi ţepene.

Afară de asta, mîncarea era din ce în ce mai puţină şi mai rea. Copiii în creştere au mare poftă de mîncare, iar noi primeam de-abia atît cît să ne putem ţine pe picioare. Urmarea era terorizarea fetelor mai mici, căci de cîte ori găseau prilej, cele mari, totdeauna flămînde, ameninţau pe cele mici ca să le ia o parte din porţia lor. De multe ori am împărţit între două din ele preţioasa mea bucată de pîine neagră, ce ni se dădea o dată cu cafeaua, şi după ce dădeam celei de-a treia jumătate din ceaşca mea de cafea, înghiţeam restul plîngînd pe-ascuns de foame.

Duminicile de iarnă erau triste. Aveam de făcut două mile pînă la biserica din Brocklebridge, unde slujea directorul nostru. Plecam dîrdîind de frig. Cînd ajungeam acolo, ne era şi mai frig şi, înainte de a se sfîrşi slujba de dimineaţă, eram aproape paralizate. Fiind prea departe ca să ne întoarcem la masă, căpătam între slujbe pîine şi carne rece în porţii tot aşa de neîndestulătoare ca şi la mesele obişnuite.

După slujba de seară, ne întorceam pe un drum în pantă, neadăpostit din nici o parte. Vîntul amarnic de iarnă sufla peste colinele înzăpezite — înspre miazănoapte — şi aproape ne jupuia pielea de pe obraji.

Îmi amintesc de domnişoara Temple cum păşea uşor şi repede de-a lungul rîndurilor de eleve chinuite, strîngîndu-şi la piept paltonul prin care pătrundea vîntul îngheţat. Cu îndemnurile şi pilda ei încuraja pe toată lumea şi tuturor le dădea puterea să-şi ţină firea şi să mărşăluiască înainte, „ca nişte ostaşi căliţi". Celelalte profesoare — sărmanele ! — erau în mod obişnuit, ele însele, mult prea abătute, ca să-şi mai dea osteneala să încurajeze pe alţii.

Cînd ajungeam la Lowood, cît de mult doream toate lumina şi căldura unui foc zdravăn ! Dar — celor mici cel puţin — nu le era îngăduit ; amîndouă căminele din clasă erau numaidecît împresurate de două şiruri de eleve mari, iar în spatele lor cele mai mici, îngrămădindu-se una într-alta, îşi ascundeau sub şorţuri braţele rebegite de frig.

Ne era sortită totuşi o mică bucurie : la cinci ni se împărţea o porţie dublă de pîine — o felie întreagă, în loc de o jumătate — şi o fărîmă de unt. Era ospăţul săptămînal la care visam de la o duminică la alta. De obicei mă străduiam să-mi păstrez măcar jumătate din această masă copioasă, fiindcă restul eram totdeauna silită să-l împart.

Duminica seara se repeta pe dinafară catehismul, capitolele cinci, şase şi şapte din Evanghelia de la Matei şi ascultam o predică lungă, citită de domnişoara Miller, care-şi trăda oboseala printr-un căscat cu neputinţă de oprit. Lectura deseori întreruptă de vreo jumătate de duzină de fetiţe, care, doborîte de somn, începeau să joace rolul lui *Evtihie* [1] şi cădeau, nu de la al treilea etaj, ci din banca a patra. Erau ridicate pe jumătate moarte şi, drept leac, erau silite să stea în picioare în mijlocul sălii, pînă la sfîrşitul predicii ; cîteodată, totuşi, picioarele li se tăiau şi cădeau grămadă. Trupurile lor erau proptite atunci de scaunele mari ale monitoarelor.

N-am pomenit încă de vizitele domnului Brocklehurst. Cea mai mare parte a primei luni

[1] O legendă biblică vorbeşte despre tînărul troian Evtihie, care în timpul unei foarte lungi cuvîntări a apostolului Pavel a adormit şi a căzut pe fereastră de la etajul al treilea.

după sosirea mea el nu se arătă ; își prelungise pesemne șederea la prietenul său, arhidiaconul. Pentru mine, absența aceasta era o ușurare. Nu trebuie să mai spun că aveam motivele mele să mă tem de sosirea lui. Dar de venit, a venit în cele din urmă.

Eram la Lowood de aproape trei săptămîni. Într-o după-amiază, pe cînd stam cu o tăbliță pe genunchi și mă chinuiam să sfîrșesc de adunat un șir lung de cifre, ridicai distrată ochii spre fereastră și zării pe cineva care tocmai trecea. Îl recunoscui aproape instinctiv și cînd, două minute după aceea, toată școala, inclusiv profesoarele se ridicară *en masse* [1], n-avui nevoie să privesc ca să văd pe cine-l salutau astfel. Un pas apăsat străbătu sala și aceeași coloană neagră ce se încruntase așa de crîncen la mine, atunci cînd mă cercetase pe covorașul de lîngă căminul din Gateshead, se ivi alături de domnișoara Temple, care se sculase și ea în picioare. Privii dintr-o parte această piesă arhitectonică. Nu mă înșelasem Era domnul Brocklehurst, cu redingota sa închisă de sus pînă jos, și părînd mai lung, mai slab și mai țeapăn ca totdeauna.

Aveam temeiurile mele să mă tem de această arătare. Îmi aminteam prea bine insinuările viclene ale doamnei Reed cu privire la felul meu de a fi, făgăduiala făcută de domnul Brocklehurst că va înștiința pe domnișoara Temple și pe celelalte profesoare despre firea mea dezmățată. Tot timpul mă temusem de îndeplinirea acestei făgăduieli ; în fiecare zi mă așteptam să-l văd pe „Omul care trebuie să vină“, căci cele ce avea să spună despre convorbirea mea cu el și despre

[1] Toți deodată (fr.).

viața mea trecută aveau să mă înfiereze pentru totdeauna, ca pe un copil netrebnic. Și iată-l acum aici. Stătea în picioare lîngă domnișoara Temple și-i vorbea la ureche. Eram încredințată că-i dezvăluia josnicia mea și-i căutam privirea cu o îngrijorare dureroasă, așteptîndu-mă dintr-o clipă în alta ca ochii ei negri să-mi arunce priviri de dușmănie și dispreț. Am ciulit urechile și, deoarece se întîmplase să mă aflu chiar în față, am putut auzi aproape tot ce vorbeau. Subiectul convorbirii lor îmi liniști deocamdată temerile.

— Eu cred, domnișoară Temple, spunea domnul Brocklehurst, că ața cumpărată la Lowton are să fie bună. Mi s-a părut tocmai potrivită pentru cămășile de stambă și m-am îngrijit și de ace. Să-i spui domnișoarei Smith că am uitat să-mi notez acele pentru eleve, dar săptămîna viitoare va primi cîteva testele. Sub nici un cuvînt să nu dea însă mai mult de unul fiecărei eleve. Dacă au mai multe, nu mai sînt destul de atente și le pierd. Și, să nu uit, domnișoară ! Doresc ca ciorapii de lînă să fie păstrați mai bine. Cînd am venit aici ultima dată, am cercetat, trecînd prin grădina bucătăriei, rufele ce se uscau pe frînghii și am văzut o mulțime de ciorapi negri rupți de tot ; după mărimea găurilor sînt sigur că n-au fost țesuți la timp.

Și tăcu.

— Instrucțiunile dumneavoastră vor fi împlinite, domnule, spuse domnișoara Temple.

— În afară de asta, urmă el, spălătoreasa mi-a spus că unele fetițe au primit două gulerașe într-o săptămînă ; e prea mult, regulamentul nu îngăduie decît unul.

— Cred că vă pot explica pentru ce s-a întîmplat așa, domnule. Agnes și Catherina Johnstone

au fost poftite joia trecută să ia ceaiul cu cîteva prietene la Lowton şi le-am dat voie, numai pentru acest prilej, să pună gulerașe curate.

Domnul Brocklehurst dădu din cap :

— Bine ! de astă dată treacă-meargă ! Dar asemenea lucruri nu trebuie să se repete prea des. Mai e ceva care m-a mirat : verificînd socotelile cu intendenta, am constatat că în ultimele cincisprezece zile s-a dat de două ori copiilor o gustare de pîine şi brînză. Ce-i cu asta ? Mă uit în regulament şi nu văd nicăieri menţionată gustarea. Cine a introdus această inovaţie ? Şi cu ce drept ?

— Eu sînt răspunzătoare, domnule, reluă domnişoara Temple. Dejunul fusese aşa de prost, încît elevele nu l-au putut mînca şi n-am vrut să le las să rabde pînă la cinci.

— O clipă ! După cum ştii, crescîndu-le pe aceste fete, scopul meu nu este să le deprind cu luxul şi răsfăţul, ci să le fac răbdătoare, tari şi sobre. Dacă se întîmplă o mică neplăcere, cum ar fi o mîncare stricată, care n-a fiert de ajuns sau a stat prea mult pe plită, nu trebuie să le dai o lecţie dăunătoare, înlocuind un bun pierdut cu altul şi mai de preţ, spre a le răsfăţa trupul şi a te abate de la ţelul acestei instituţii. Astfel de întîmplări ar trebui dimpotrivă să fie un prilej de întărire sufletească pentru eleve. Ar fi fost momentul potrivit să li se predice neluarea în seamă a lipsurilor trecătoare ; în asemenea prilejuri o cuvîntare scurtă ar fi fost cum nu se poate mai binevenită. Un îndrumător înţelept n-ar fi pierdut o asemenea ocazie de a aminti suferinţele primilor creştini, chinurile mucenicilor, îndemnurile stăpînului nostru ceresc care poruncea ucenicilor să-şi ia crucea şi să-l urmeze. Cît de nimerit ar fi fost să li se repete cuvintele lui Cristos : „Omul nu trăieşte doar cu pîine, ci şi cu cuvîntul lui Dumnezeu" şi să li se amintească alinătoarea sentinţă : „Fericiţi cei ce flămînzesc şi însetează din dragoste pentru mine !" O, doamnă ! Dumneata nu te-ai gîndit, cînd le-ai dat copiilor pîine şi brînză în loc de *porridge* ars, că poate le hrăneşti, într-adevăr, trupul lor nemernic, dar nu ţii de loc seamă că le înfometezi sufletul nemuritor !

Domnul Brocklehurst se opri din nou, ca şi cum ar fi fost copleşit de emoţie. Cînd începuse să vorbească domnişoara Temple plecase ochii, dar acum privea drept înaintea ei ; faţa sa, de obicei palidă ca marmura, părea a fi căpătat acum în plus răceala şi tăria ei ; îndeosebi gura-i era aşa de bine închisă, încît doar dalta sculptorului ar mai fi fost în stare s-o deschidă, iar sprîncenele i se-ncruntaseră treptat, dîndu-i o înfăţişare de asprime împietrită.

Domnul Brocklehurst sta în picioare lîngă cămin. Cu mîinile la spate, supraveghea maiestuos toată şcoala. Deodată ochii îi scăpărară ca şi cum privirea sa ar fi întîlnit ceva supărător. Se întoarse şi exclamă, cu mai multă aprindere decît pînă atunci :

— Domnişoară Temple, domnişoară Temple ! Cine-i, *cine-i* copila asta cu păr buclat ? Da, domnişoară, cu păr roşu şi buclat, numai bucle ? Întinse bastonul arătînd spre fetiţa care-l îngrozise. Mîna îi tremura.

— E Julia Severn, răspunse domnişoara Temple foarte liniştită.

— Julia Severn, domnişoară ? Şi de ce are părul buclat ? De ce se ţine ea atît de făţiş de regulile modei lumeşti, sfidînd orice precept moral şi orice principiu al acestui institut ? Aici, într-un

așezămînt evanghelic, de caritate, să poarte părul numai bucle ?

— Părul Juliei e buclat de la natură, răspunse domnișoara Temple, din ce în ce mai liniștită.

— De la natură ! Poate, dar noi nu trebuie să ne conformăm naturii. Eu vreau ca aceste fete să fie copii ai harului divin. Am spus de atîtea și de atîtea ori că doresc să poarte părul pieptănat lins, simplu, modest. Domnișoară Temple, părul acestei fetițe trebuie tuns. Mîine dimineață voi trimite un frizer. Dar mai văd și altele care au mult prea bogată podoabă. Spune acelei fete înalte să se întoarcă, sau mai bine spune tuturor celor din prima bancă să se ridice și să se întoarcă cu fața la perete.

Domnișoara Temple își trecu batista peste buze, ca și cum și-ar fi stăpînit un surîs involuntar ; totuși dădu ordinul și, cînd fetele din prima clasă înțeleseră ce li se cerea, se supuseră. Aplecîndu-mă peste bancă, le observai privirile și strîmbăturile în vreme ce executau mișcarea. Păcat că nu putea și domnul Brocklehurst să le vadă. Poate ar fi înțeles atunci că, în pofida grijii pe care o purta înfățișării exterioare, ceea ce se afla înăuntru rămînea mult mai departe de înrîurirea sa decît și-ar fi putut el închipui.

Cercetă cîteva minute reversul acelor medalii vii, apoi rosti hotărîrea. Glasul acela răsună în urechea mea ca glasul judecății de apoi :

— Toate fetele vor fi tunse !

Domnișoara Temple vru să facă o observație.

— Domnișoară, urmă el, eu slujesc unui stăpîn a cărui împărăție nu e în lumea aceasta. Misiunea mea este să stîrpesc în aceste fete dorințele cărnii, să le învăț să se îmbrace modest și sobru, iar nu să-și împletească părul și să poarte veșminte costisitoare. Ei bine ! toți acești copii care stau în fața noastră și-au aranjat părul lung, în cozi pe care deșertăciunea însăși pare a le fi împletit... Da, repet, toate cozile astea trebuiesc tăiate. Gîndește-te la timpul pe care l-au pierdut pînă acum... la...

Aici domnul Brocklehurst fu întrerupt. Trei doamne intrară în clasă. Nimerit ar fi fost să vină ceva mai înainte și să audă predica lui asupra gătelilor, căci erau splendid îmbrăcate în catifele, mătăsuri și blănuri. Două dintre ele (fete frumoase, de șaisprezece sau șaptesprezece ani) purtau pălării de castor garnisite cu pene de struț, cum era moda pe atunci. O mulțime de bucle mici, pieptănate cu grijă, ieșeau de sub borul pălăriilor încîntătoare. Doamna mai în vîrstă era înfășurată într-un minunat șal de catifea, brodat cu hermină și purta, după moda franceză, un rînd de bucle false.

Acele doamne — care nu erau decît doamna și domnișoarele Brocklehurst — fură primite cu respect de domnișoara Temple și conduse la locurile de onoare de la capătul sălii. Se părea că veniseră în trăsură cu domnul Brocklehurst și cercetaseră cu atenție încăperile de la etaj, în vreme ce domnul Brocklehurst făcea socotelile cu intendenta, cerceta pe spălătoreasă și silea pe directoare să-i asculte predicile. Deocamdată ele făcură cîteva observații și imputări domnișoarei Smith, care îngrijea rufăria și inspecta dormitoarele, dar n-am avut timp să le ascult, atenția mea fiind atrasă de altceva.

Pînă acum, tot trăgînd cu urechea la convorbirea dintre domnul Brocklehurst și domnișoara Temple, nu uitasem să iau — în același timp — precauțiile necesare în ce privește siguranța mea

personală. Îmi ziceam că totul ar merge bine, dacă aş putea face aşa fel încît să nu fiu observată. De aceea m-am înfundat în bancă şi m-am prefăcut foarte ocupată cu adunarea mea. Mă aşezasem aşa ca să-mi ascund obrazul în dosul tăbliţei. Poate aş fi scăpat dacă tăbliţa mea trădătoare nu mi-ar fi alunecat din mînă şi n-ar fi căzut cu zgomot mare la pămînt. Toţi ochii se îndreptară spre mine. Am ştiut atunci că totul s-a sfîrşit şi pe cînd mă aplecam să strîng cioburile tăbliţei de ardezie, mi-am adunat puterile ca să pot înfrunta orice.

Furtuna nu întîrzie să se dezlănţuie :

— O fată zăpăcită ! spuse domnul Brocklehurst ; şi continuă de îndată : Mi se pare că-i eleva cea nouă. Apoi, mai înainte ca eu să-mi fi putut trage sufletul : Să nu uit că trebuie să vă spun ceva cu privire la ea. După asta strigă — Doamne, cît de tare mi se păru că strigă : Să vină aici copila care a spart tăbliţa !

Singură nu m-aş fi putut mişca : eram paralizată. Dar două fete mai mărişoare, care se aflau lîngă mine, mă puseră pe picioare şi mă împinseră spre temutul judecător. Domnişoara Temple mă ajută cu blîndeţe să viu lîngă el şi prinsei din fugă sfatul ei şoptit :

— Nu te speria, Jane. Am văzut că n-ai făcut-o dinadins şi n-ai să fii pedepsită.

Aceste cuvinte blajine îmi străpunseră inima ca un pumnal.

„Peste o clipă mă va dispreţui şi nu va mai vedea în mine decît o făţarnică", îmi zisei. Şi atunci un acces de furie împotriva lui Reed, Brocklehurst şi-a celorlalţi îmi aprinse sîngele. Eu nu eram Helen Burns.

— Apropiaţi scaunul ăsta, spuse domnul

Brocklehurst, arătînd un scaun foarte înalt, de pe care coborîse o monitoare.

Scaunul fu adus.

— Aşezaţi copila pe el, zise dînsul.

Fui aşezată : de cine ? N-aş putea spune. Starea în care mă aflam nu-mi îngăduia să reţin amănuntele. Îmi dădeam numai seama că fusesem ridicată la înălţimea nasului domnului Brocklehurst, că dînsul se afla la o distanţă cam de un yard de mine şi o sumedenie de jacheţele îmblănite de mătase portocalie şi purpurie, un nor de pene argintii se întindeau şi se legănau mai jos de mine.

— Doamnelor, spuse domnul Brocklehurst, întorcîndu-se către familia sa, domnişoară Temple, doamnelor profesoare şi elevelor, o vedeţi toate pe această fetiţă ?

Fără îndoială că toate mă vedeau ; simţeam privirile lor îndreptate ca nişte săgeţi de foc înspre obrajii mei învăpăiaţi.

— Vedeţi că-i încă tînără ; observaţi că are chipul obişnuit al copilăriei. Dumnezeu i-a acordat cu dărnicie înfăţişarea noastră, a tuturor. Nici o sluţire nu arată că ar avea o fire deosebită. Cine ar putea crede totuşi că necuratul a şi găsit în ea o slujitoare şi o unealtă ? Şi totuşi, deşi mă doare inima s-o spun, acesta-i adevărul.

Urmă o pauză în care avui timpul să-mi domolesc nervii, să-mi dau seama că trecusem Rubiconul şi că încercarea nu mai putea fi înlăturată ; eram, deci, hotărîtă s-o îndur cu tot curajul.

— Dragele mele copile, urmă cu patos preotul de marmură neagră, este aceasta o împrejurare tristă şi nenorocită ; căci am datoria să vă previn că fetiţa pe care o vedeţi şi care ar fi putut fi un mieluşel al Domnului este o mică osîndită ; nu-i o oiţă din turma credincioşilor ci, în chip vădit, o

străină și o vrăjmașă. Fugiți de ea ; nu-i urmați pilda ; dacă va fi nevoie, feriți-vă de tovărășia ei, îndepărtați-o din jocurile voastre și nu stați de vorbă cu ea. Iar dumneavoastră, doamnelor profesoare, trebuie s-o supravegheați îndeaproape : urmăriți-i toate mișcările, cîntăriți-i bine cuvintele, cercetați-i faptele, pedepsiți-i trupul ca să-i mîntuiți sufletul, dacă mîntuirea ei mai este cu putință — pentru că această fetiță (limba mea șovăie s-o spună), această copilă născută într-o țară creștină, e mai rea decît mulți dintre păgînii care se roagă lui Brahma [1] sau îngenunchează în fața lui Juggernaut [2]. Căci această fetiță este o... mincinoasă !

Urmă o pauză de vreo zece minute, în timpul căreia, devenind deplin stăpînă pe mine, putui vedea pe soția și fiicele preotului scoțînd batiste din buzunar și ducîndu-le la ochi. Cea mai în vîrstă dintre doamne își legăna capul la dreapta și la stînga, iar cele două mai tinere murmurau fără încetare : „Îngrozitor !“

Drept încheiere, domnul Brocklehurst spuse :

— Toate aceste lucruri le-am aflat de la binefăcătoarea sa, de la acea doamnă evlavioasă și milostivă care a luat-o sub ocrotirea sa ca pe o orfană și a crescut-o ca pe propria ei fiică. Dar nenorocita copilă a plătit bunătatea și dărnicia ocrotitoarei sale printr-o nerecunoștință atît de josnică și înfiorătoare, încît preabuna doamnă Reed a fost silită s-o despartă de copiii săi, de teamă ca pilda rea să nu le întineze curățenia. Binecredincioasa doamnă a trimis-o aici ca s-o vindece, așa cum în vechime evreii își trimiteau bolnavii la lacul Bethesda. Doamnelor profesoare, domnișoară directoare, vă cer să nu lăsați ca apele să rămînă neclintite în preajma ei. [1]

După această încheiere sublimă, domnul Brocklehurst își încheie nasturele de sus al redingotei, mormăi ceva către familia sa care se ridică, se înclină înaintea domnișoarei Temple și apoi toate mărimile ieșiră cu pompă din încăpere. În pragul ușii, judecătorul se întoarse și spuse :

— Lăsați-o acolo încă o jumătate de ceas și nimeni să nu-i vorbească în tot restul zilei.

Eram acolo, sus. Eu, care spusesem că n-aș putea îndura rușinea de a sta în picioare în mijlocul sălii, mă aflam acum pe acel piedestal al rușinii expusă tuturor privirilor. Nu pot arăta în cuvinte ceea ce simțeam, dar chiar în clipa cînd acele simțăminte îmi umpleau pieptul înăbușindu-mi respirația și sugrumîndu-mi gîtlejul, o fată trecu pe lîngă mine ; în trecere și-a înălțat ochii. Ce lumină stranie strălucea în ei ! Ce senzație nemaiîncercată arunca în ființa mea raza aceea ! Și senzația aceasta nouă m-a întărit. Era ca și cînd un mucenic sau un erou, trecînd pe lîngă o victimă ori o roabă, îi dăruise o parte din forțele sale. Îmi stăpînii furia clocotitoare, înălțai capul și mă înțepenii bine în scaun. Helen Burns întrebă pe domnișoara Smith ceva cu privire la lucrul ei. Fu certată fiindcă întreabă un lucru atît de simplu,

[1] Zeitate principală în hinduism, considerată drept creator al lumii. Împreună cu Șiva și Vișnu, formează trinitatea divină hinduistă.

[2] În sanscrită *Yagannatha* *„stăpînul lumii“*, zeu venerat de hinduși ca încarnare a lui *Vișnu*. Statuia lui, aflată în templul din orașul Puri de pe coasta Golfului Bengal, este purtată în fiecare an în procesiune pe un car uriaș, ale cărui roți strivesc în învălmășeală numeroși pelerini.

[1] Legenda biblică spune că apele lacului erau tămăduitoare numai atunci cînd se pogora îngerul și le tulbura.

dar întorcîndu-se la loc în bancă îmi zîmbi iarăşi. Ce surîs! Mi-l amintesc şi-acum: era prinosul unei inteligenţe vii şi-al unui curaj adevărat; el îi lumina trăsăturile limpezi, faţa-i slăbită şi cenuşiii ei ochi melancolici, ca oglindirea unui chip de înger. Şi totuşi, Helen Burns purta pe braţ un bilet pe care erau scrise aceste cuvinte: „Fată dezordonată". Cu un ceas mai înainte o auzisem pe domnişoara Scatcherd pedepsind-o ca a doua zi să mănînce numai pîine goală şi apă, fiindcă pătase cu cerneală foaia caietului, pe cînd transcria un exerciţiu. Aşa-i alcătuită biata fire omenească! Pete ca cele ale Helenei Burns se află pe discul celei mai curate planete, dar ochi ca ai domnişoarei Scatcherd nu pot zări decît aceste nimicuri şi rămîn orbi în faţa desăvîrşitei străluciri a globului întreg.

CAPITOLUL VIII

Înainte de a-mi fi ispăşit pedeapsa mea de o jumătate de ceas, bătu ora cinci. Lucrul încetă şi toată lumea se duse în sufragerie să bea ceaiul. M-am încumetat să cobor. Înserase de-a binelea. Mă strecurai într-un colţ şi mă aşezai pe parchet. Farmecul ce mă susţinuse pînă atunci era pe cale să piară. Necazul care mă cuprinse era atît de copleşitor, încît căzui fără putere cu faţa la pămînt. Mă podidi plînsul. Helen Burns nu era acolo, nimeni nu-mi venea în ajutor. Părăsită, vărsai lacrimi din belşug. Venind la Lowood, mă hotărîsem să fiu bună, să mă străduiesc şi să-mi cîştig multe prietene, să le cîştig respectul şi să le merit dragostea. Făcusem chiar progrese vădite. Încă în dimineaţa aceea fusesem aşezată în fruntea clasei, domnişoara Miller mă lăudase călduros, domnişoara Temple îmi dăruise un zîmbet de aprobare şi-mi promisese să mă înveţe desenul şi să-mi îngăduie să iau lecţii de franceză, dacă aveam să mă port tot aşa timp de două luni. Eram iubită de tovarăşele mele. Cele de vîrsta mea mă socoteau egala lor, cele mari nu mă mai hărţuiau; iar acum eram din nou doborîtă, călcată în picioare; mă voi mai putea ridica vreodată?

„Nu, nu voi mai putea“, îmi spusei, şi mă rugam din tot sufletul să mor. Pe cînd murmuram această rugăciune printre sughiţuri de plîns, se apropie cineva. Am tresărit — Helen Burns era iar lîngă mine. O văzusem la lumina focului din cămin, trecînd prin odaia lungă şi goală. Îmi aducea pîinea şi cafeaua.

— Hai, mănîncă ceva, îmi spuse ea.

N-am vrut : simţeam că în starea în care mă aflu, o picătură de cafea sau o firimitură de pîine îmi va face rău. Helen mă privi, probabil, cu mirare ; în ciuda tuturor străduinţelor mele, nu izbuteam să mă liniştesc. Plîngeam cu hohote. Se aşeză lîngă mine, prinzîndu-şi genunchii cu braţele şi rezemîndu-şi capul pe ei ; dar sta tăcută ca o indiană. Tot eu am rupt tăcerea.

— Helen, spusei eu, de ce stai lîngă o fată pe care toată lumea o socoteşte mincinoasă ?

— Toată lumea, Jane ? De-abia optzeci de persoane au auzit că ţi s-a spus aşa şi pe lume sînt sute de milioane de oameni.

— Ce-mi pasă de aceste milioane ? Cei optzeci pe care-i cunosc mă dispreţuiesc.

— Te înşeli, Jane. Cred că nici una dintre eleve nu te dispreţuieşte, nici nu te urăşte, ba sînt sigură că multe te compătimesc.

— Cum pot să mă compătimească, după cele spuse de domnul Brocklehurst ?

— Domnul Brocklehurst nu-i un zeu ; nu-i nici măcar un om de seamă pe care să-l poţi admira. Nimeni nu-l iubeşte aici, pentru că n-a făcut niciodată nimic ca să ne cîştige dragostea. Dacă s-ar fi purtat frumos cu tine, ai fi găsit în jurul tău numai duşmance care te-ar fi urît, pe faţă sau în ascuns. Dar după cele petrecute, aproape toate ar vrea să-ţi arate simpatie, dacă ar îndrăzni. Profe-

soarele şi elevele te vor privi, poate, o zi sau două, cu răceală ; dar în sufletele lor sînt ascunse sentimente prietenoase pe care le vor arăta în curînd, cu atît mai hotărît, cu cît vor trebui să şi le înăbuşe un timp. Şi de altfel, Jane...

Tăcu.

— Ce, Helen ? spusei eu, punîndu-mi mîinile între ale ei.

Ea îmi luă cu blîndeţe degetele spre a le încălzi şi urmă :

— Chiar dacă toată lumea te-ar urî şi te-ar crede păcătoasă, dar propria-ţi conştiinţă te va aproba şi te va dezvinovăţi, nu vei rămîne fără prietene.

— Nu ; îmi dau seama că aş fi mulţumită de mine însămi, dar asta nu e de ajuns. Dacă aş şti că celelalte nu mă iubesc, mai bine aş muri decît să trăiesc aşa ; nu pot îndura să fiu singură şi duşmănită. Uite, Helen, ca să capăt dragostea ta, a domnişoarei Temple şi a tuturor celor pe care-i iubesc sincer, aş primi cu bucurie să mi se rupă un braţ, să fiu împunsă de un taur sau să stau îndărătul unui cal nărăvaş, care m-ar izbi cu copita în piept...

— Taci, Jane ! Pui prea mult preţ pe dragostea oamenilor, eşti prea impulsivă şi prea neînduplecată. Mîna divină care ţi-a zămislit trupul şi i-a dat viaţă te-a înzestrat şi cu alte puteri în afara slabei tale făpturi sau a altor fiinţe ca şi tine de slabe. Dincolo de lumea asta şi în afară de seminţia omenească există o lume nevăzută şi o împărăţie a duhurilor; lumea aceea se află în jurul nostru, fiindcă ea este pretutindeni şi acele duhuri veghează asupra noastră, pentru că li s-a dat menirea să ne păzească ; şi dacă murim în suferinţă şi ruşine, dacă batjocura ne loveşte din toate părţile şi

ura ne strivește, îngerii ne văd chinul și ne recunosc nevinovăția (dacă într-adevăr sîntem nevinovate, așa cum te știu pe tine străină de vina pe care domnul Brocklehurst ți-a adus-o cu ușurință și trufie, luîndu-se după cele spuse de doamna Reed; căci în ochii tăi strălucitori și în fruntea ta senină ți-am citit sinceritatea) iar Dumnezeu așteaptă doar ca spiritul să se elibereze de trup, pentru a ne încununa cu o răsplată deplină. De ce să ne lăsăm așadar striviți de nenorocire, cînd viața-i atît de scurtă, iar moartea ne aduce în chip atît de neîndoielnic fericirea și slava ?

Eu tăceam : vorbele Helenei mă alinaseră ; dar în acea alinare pe care mi-o dăruise era o mîhnire nespusă. Pe măsură ce vorbea, mă simțeam copleșită de o jale despre care-mi dădeam seama de unde vine. Cînd sfîrși de vorbit, răsuflă mai iute și o tuse seacă îi zbuciumă pieptul. Uitai deocamdată de necazurile mele și fui îngrijorată din pricina ei.

Aplecînd capul pe umărul Helenei, îmi trecui brațul în jurul mijlocului ei, mă strînsei lîngă ea și ne odihnirăm astfel în liniște. Dar asta nu dură mult timp, căci în sala mare intră cineva. Vîntul gonise cîțiva nori groși și luna apăruse iar pe cer ; razele ei pătrundeau pe o fereastră și ne luminau din plin, pe noi și pe cea care venea spre noi. O recunoscurăm numaidecît pe domnișoara Temple.

— Te căutam, Jane Eyre, spuse ea. Vino în odaia mea, căci vreau să-ți vorbesc. Fiindcă tot e și Helen Burns aici, poate veni și ea.

Ne-am ridicat. Urmînd-o pe directoare, am trecut prin mai multe coridoare întortocheate și am urcat o scară înainte de-a ajunge la locuința ei. Încăperea mi se păru veselă. Era luminată de un foc bun. Domnișoara Temple spuse Helenei Burns să

se așeze într-un jilț scund lîngă foc și luînd altul mă pofti să iau loc alături de ea.

— Te-ai potolit ? mă întrebă directoarea privindu-mă în ochi. Te-a ușurat plînsul ?

— Mă tem că nu mă voi mai liniști niciodată.

— De ce ?

— Pentru că am fost învinuită pe nedrept și toată lumea, chiar și dumneavoastră, mă socotiți vinovată.

— Vom crede ce vom vedea și ne vom forma părerea după faptele tale, copila mea. Poartă-te mai departe ca o fată de ispravă și-ai să fii mulțumită.

— Într-adevăr, domnișoară ?

— Da, îmi răspunse ea, cuprinzîndu-mă pe după mijloc. Și acum spune-mi cine-i doamna pe care domnul Brocklehurst o numește binefăcătoarea ta?

— Este doamna Reed, nevasta unchiului meu. Unchiul a murit și m-a lăsat în grija ei.

— Va să zică nu te-a înfiat de bunăvoie ?

— Nu. I-a părut rău c-a trebuit s-o facă, dar unchiul, după cîte mi-au spus deseori servitorii, cînd se afla pe patul de moarte a pus-o să-i promită că mă va ține totdeauna lîngă ea.

— Uite, Jane, după cum știi — sau dacă nu știi îți spun eu — cînd un criminal e acuzat, i se îngăduie totdeauna să ia cuvîntul și să se apere. Ai fost învinuită de ipocrizie ; apără-te în fața mea cît poți mai bine ; spune tot ce ții minte, dar nu adăuga și nu exagera nimic.

Hotărîi în adîncul sufletului meu să fiu cît se poate de cumpătată și sinceră. După ce mă gîndii cîteva minute, ca să rînduiesc în minte cele ce aveam de spus, începui să depăn firul întregii povești a tristei mele copilării. Eram istovită de emoție, așa încît cuvintele-mi fură mai blînde decît

erau de obicei, cînd pomeneam despre acest subiect dureros. Amintindu-mi ceea ce îmi spusese Helen cu privire la îngăduință, pusei în cuvintele mele mult mai puțină fiere și venin decît în alte dăți. Povestită și simplificată astfel, istorisirea mea părea mai aproape de adevăr și pe măsură ce înaintam, simțeam că domnișoara Temple mă crede pe de-a-ntregul.

În timpul povestirii, pomenisem de domnul Lloyd, spunînd cum venise el să mă vadă după criza aceea, căci nu uitasem întîmplarea îngrozitoare din odaia roșie. Mă temeam chiar că, povestind-o, voi fi împinsă de furie să depășesc măsura, căci într-adevăr nimic nu putea îmblînzi amintirea fiorilor de gheață ai agoniei ce-mi cuprinsese atunci sufletul și-mi aminteam cum doamna Reed nici nu luase în seamă rugămințile-mi deznădăjduite și mă încuiase a doua oară în acea odaie întunecoasă pe care o credeam bîntuită de stafii.

Sfîrșisem. Domnișoara Temple mă privi în tăcere cîteva clipe, apoi îmi spuse :

— Îl cunosc puțin pe domnul Lloyd și am să-i scriu. Dacă răspunsul lui îți va întări spusele, ai să fii descărcată, în mod public, de orice învinuire. Eu te socotesc de pe acum nevinovată, Jane.

Mă îmbrățișă și mă ținu mult timp lîngă dînsa. Fui fericită, pentru că simțeam o plăcere copilărească să-i admir fața, rochia, podoabele, fruntea luminoasă, nenumăratele-i bucle mătăsoase și ochii negri strălucitori. Întorcîndu-se spre Helen, o întrebă :

— Cum te mai simți, Helen ? Ai tușit mult astăzi ?

— Nu chiar așa de mult, domnișoară.

— Dar durerile de piept ?

— M-au mai lăsat.

Domnișoara Temple se sculă, luă mîna Helenei, îi pipăi pulsul, pe urmă se întoarse la locul ei și o auzii oftînd. Rămase pe gînduri cîteva clipe, pe urmă spuse veselă :

— Astă-seară sînteți musafirii mei, trebuie să vă tratez cum se cuvine.

Sună.

— Barbara, zise ea servitoarei care intrase, n-am luat încă ceaiul. Adu tava și pune cești pentru aceste două domnișoare.

Tava fu adusă îndată. Cît îmi încîntară ochii ceștile de porțelan și ceainicul așezat pe măsuța rotundă, lîngă foc ! Ce minunate mi se părură aroma ceaiului și feliile de pîine, care însă, spre dezamăgirea mea (căci începea să-mi fie foame), nu erau decît foarte puține la număr. Domnișoara Temple observă și dînsa.

— Barbara, zise ea atunci, n-ai putea să ne mai aduci niște pîine și puțin unt ? Nu-i destul pentru trei persoane.

Barbara plecă și se întoarse numaidecît.

— Domnișoară, doamna Harden spune că a trimis rația obișnuită.

Doamna Harden, intendenta, era croită după voia inimii domnului Brocklehurst ; părea alcătuită dintr-un amestec ciudat de fier și oase de balenă.

— Oh, foarte bine ! răspunse domnișoara Temple. Atunci, Barbara, mi se pare că o să fie nevoie să ne mulțumim și cu atît.

După ce ieși servitoarea, adăugă zîmbind :

— Noroc că de data asta am cum înlocui ce lipsește.

Ne pofti din nou să ne apropiem de masă și puse în fața noastră cîte o ceașcă de ceai și o felie de pîine prăjită, foarte gustoasă, dar subțire ; pe urmă se ridică, deschise un sertar și scoase un pachet

învelit în hîrtie ; o turtă dulce, rotundă şi mare, se arătă ochilor noştri.

— Aş fi vrut să vă dau fiecăreia cîte o bucată s-o luaţi cu voi, spuse ea, dar fiindcă n-avem destulă pîine cu unt, va trebui s-o mîncăm acum. Şi mîna ei darnică ne tăie felii mari.

În seara aceea ni s-a părut că sîntem hrănite cu nectar şi ambrozie. O bucurie aproape la fel de mare ne-a făcut zîmbetul de mulţumire cu care ne privea domnişoara Temple pe cînd ne potoleam foamea cu acea mîncare minunată pe care ne-o împărţise cu dărnicie. După ce terminarăm ceaiul şi tava fu luată, ne chemă iarăşi lîngă foc ; ne aşezarăm de o parte şi de cealaltă a fotoliului său, şi dînsa începu să discute cu Helen. Era într-adevăr o favoare să le poţi asculta.

Domnişoara Temple avea totdeauna ceva senin în înfăţişare, ceva nobil în ţinută, în vorba ei exista acea rafinată preciziune care înlătură exagerarea sau patima. Cei care o priveau şi o ascultau simţeau nu numai mare plăcere, dar şi adîncă admiraţie. Aşa mi se întîmplă şi mie ; Helen Burns, însă, m-a uimit.

Mîncarea întremătoare, focul strălucitor, prezenţa şi bunătatea profesoarei noastre iubite, sau poate, mai mult decît toate, ceva ce se petrecea în acel suflet ales, îi întărea toate puterile fiinţei ; şi ele se arătaseră începînd prin a-i colora obrajii pînă atunci totdeauna palizi şi lipsiţi de sînge ; pe urmă îi luminară ochii, dîndu-le treptat o strălucire blîndă şi dintr-o dată mi se dezvălui o frumuseţe mai mare decît a domnişoarei Temple, dar nu o frumuseţe a culorilor gingaşe a genelor lungi sau a sprîncenelor bine desenate, ci o frumuseţe a cugetului, a bunătăţii şi a dragostei. Sufletul îi sta pe buze şi cuvintele îi curgeau ca dintr-un şipot

tainic. Oare poate o fată de patrusprezece ani să aibă un suflet îndeajuns de mare şi îndeajuns de puternic spre a cuprinde în el izvorul năvalnic al unei elocinţe pure şi înflăcărate ? Asta a fost trăsătura caracteristică a cuvintelor Helenei în acea seară pe care eu nu o voi uita niciodată ; spiritul său părea că se grăbeşte să trăiască, într-un timp nespus de scurt, cît mulţi alţii într-o viaţă întreagă.

Domnişoara Temple şi Helen vorbiră de lucruri care-mi erau străine ; despre popoare şi timpuri trecute ; despre ţinuturi îndepărtate ; despre taine ale firii descoperite sau numai bănuite. Vorbiră despre cărţi. Cît de mult citiseră ! Ce comori de cunoştinţe stăpîneau ! Numele scriitorilor francezi le păreau atît de familiare. Dar mirarea mea ajunsese la culme cînd domnişoara Temple o întrebă pe Helen dacă mai găsea timp să repete latina pe care o învăţase de la tatăl ei ; apoi, luînd o carte din bibliotecă, îi spuse să citească şi să traducă o pagină din Vergiliu. Helen se supuse şi admiraţia mea creştea cu fiecare clipă. Cînd sfîrşi, clopotul vestea ceasul culcării. Nu mai puteam rămîne. Domnişoara Temple ne îmbrăţişă şi, strîngîndu-ne la piept, ne zise :

— Dumnezeu să vă binecuvînteze, copiii mei !

O îmbrăţişă pe Helen ceva mai îndelung decît pe mine. O lăsă să plece mai greu ; pe Helen o urmări cu privirea, pentru ea oftă mîhnită a doua oară şi-şi şterse o lacrimă de pe obraz.

Cînd am ajuns în dormitor, am auzit glasul domnişoarei Scatcherd. Inspecta sertarele. Era tocmai la cel al Helenei Burns şi cînd fata intră fu aspru certată. I se spuse că a doua zi i se vor agăţa de umăr o duzină de lucruri prost rînduite.

— Este adevărat că sertarele mele erau într-o neorînduială ruşinoasă, îmi spuse Helen încet. Aveam de gînd să le aranjez, dar am uitat.

A doua zi, domnişoara Scatcherd scrise cu litere mari pe o bucată de carton cuvîntul „*Dezordonată*", apoi îl prinse — ca pe nişte *phylactere*[1] — în jurul frunţii Helenei, fruntea aceea albă, înaltă, blîndă şi inteligentă. Pînă seara, fata suferi răbdătoare pedeapsa, fără mînie, căci socotea că a meritat ispăşirea. În clipa cînd domnişoara Scatcherd plecă, după lecţia de seară, alergai la Helen, îi smulsei hîrtia de pe frunte şi o aruncai în foc. Furia aceea de care Helen nu era capabilă mie îmi sîngerase inima toată ziua şi lacrimi fierbinţi îmi curseră de-a lungul obrajilor. Vederea tristei ei resemnări mă făcea să sufăr îngrozitor.

Trecuse aproape o săptămînă de la cele povestite, cînd domnişoara Temple primi răspuns din partea domnului Lloyd. Pare-se că povestirea lui întărea spusele mele. Directoarea strînse toată şcoala, arătă că luase informaţii asupra greşelilor de care fusese învinuită Jane Eyre de către domnul Brocklehurst şi spuse că e cît se poate de fericită să comunice că o găsise nevinovată. Profesoarele îmi strînseră mîna şi mă sărutară ; un murmur de satisfacţie trecu printre colegele mele.

Uşurată de o povară atît de copleşitoare, hotărîi să mă pun pe lucru şi să-mi croiesc un drum prin mijlocul tuturor greutăţilor.

Muncii mult şi izbînzile fură pe măsura trudei ; memoria mea, care nu era prea credincioasă, se îmbunătăţi prin practică şi exerciţiul îmi ascuţi mintea. După cîteva săptămîni, fui trecută într-o clasă superioară şi nu eram de două luni la Lowood cînd mi se îngădui să iau lecţii de franceză şi de-

[1] Talismane (gr. veche).

sen. În aceeaşi zi, învăţai primele două timpuri ale verbului „*être*"[1] şi desenai cea dintîi casă (ai cărei pereţi, în treacăt fie zis, erau mai înclinaţi decît ai vestitului turn din Pisa). În seara aceea, ducîndu-mă la culcare, uitai să-mi servesc în gînd cina alcătuită din cartofi prăjiţi, pîine albă şi mult lapte proaspăt, cum aveam obiceiul să fac spre a-mi potoli stomacul flămînd. Mă mulţumii, în loc de cină, să privesc mii de gravuri închipuite care se desprindeau din întuneric. Îmi imaginam că erau toate făcute de mine. Vedeam case, copaci, stînci şi ruine pitoreşti, cirezi de vite, ca în tablourile lui Cuyp[2], picturi frumoase reprezentînd fluturi care zburau pe trandafiri îmbobociţi, păsări ciugulind cireşele coapte, sau un cuib de prigorii acoperit cu ramuri de iederă şi cu ouşoare cît mărgăritarul într-însul. Mă trudeam să-mi închipui cum va fi ziua cînd voi putea traduce cu uşurinţă o cărticică franţuzească de poveşti, pe care mi-o arătase doamna Pierrot. Am adormit înainte de-a izbuti să dezleg problema într-un chip mulţumitor.

Solomon a avut dreptate : „Mai de preţ este un blid de linte acolo unde e dragoste, decît un bou îngrăşat acolo unde e ură".

Acum n-aş fi dat Lowoodul şi toate privaţiunile lui pentru Gateshead şi belşugul său zilnic.

[1] A fi (fr.).
[2] *Albert Cuyp* (1620—1691), pictor şi gravor olandez.

CAPITOLUL IX

Dar lipsurile, sau mai curînd suferințele, pe care le răbdasem pînă atunci, se împuținau. Primăvara se apropia — ba de fapt primele ei semne se și arătaseră ; gerurile încetaseră, zăpezile se topiseră, vînturile reci suflau cu mai puțină tărie. Sărmanele mele picioare, pe care frigul lui ianuarie le degerase și le umflase, începeau să se vindece, sub balsamul adierilor molcome de aprilie. În cursul nopților și diminețilior, nemaifiind un frig ca în Canada, nu ne mai îngheța sîngele în vine. Puteam îndura recreațiile în grădină ; cîteodată chiar, cînd strălucea soarele, ele erau vesele și plăcute. Firele de iarbă străpungeau scoarța cafenie a pămîntului care se înviora pe zi ce trecea, ca și cum în timpul nopții Speranța ar fi plutit pe deasupra și ar fi lăsat, în fiecare dimineață, urmele tot mai strălucitoare ale trecerii sale. Florile începeau a se arăta printre frunzele uscate ; erau ghioceii, șofranul, urechiușa de culoare roșie și panselele cu ochii auriți. Joia aveam jumătate de zi liberă și mergeam să ne plimbăm. Găseam flori și mai frumoase, răsărite pe sub gardurile vii.

Mai descoperii încă o mare desfătare, o bucurie pe care numai zarea o țărmurea. Dincolo de zidu-

rile înalte cu țepuși de fier, care străjuiau școala, se întindea un platou plin de verdeață și umbră, împrejmuit de un lanț de culmi înalte ; în mijloc curgea un rîu, plin de pietre negre și de vîltori scînteietoare. Cît de diferită mi se păruse această priveliște sub cerul de plumb al iernii, cînd totul era înțepenit de îngheț sau îngropat sub zăpadă, cînd negura, tot așa de rece ca moartea, purtată de vîntul din răsărit, se prelingea pe acele culmi împurpurate, pe urmă se strecura de-a lungul ostrovului spre a se contopi, în sfîrșit, cu pîcla înghețată ce plutea deasupra rîului ! Chiar și rîul era, în acel anotimp, un nesuferit puhoi mocirlos ce despica pădurea în două. În văzduhul frămîntat de ploaia rece sau de vîrtejurile viforului deseori răsuna iarna un vuiet groaznic, iar pădurea nu înfățișa privirilor decît un șir de copaci schilavi, ca niște schelete.

Aprilie era pe sfîrșite și luna mai se apropia, strălucitoare și senină. În fiecare zi cerul era albastru, soarele-și arunca asupra pămîntului razele-i blînde, adieri ușoare veneau dinspre apus și dinspre miazăzi. Plantele creșteau repede. Totul înverzea, totul era acoperit de flori. Natura dădea viață și măreție stejarilor, fagilor și ulmilor ; arbuștii și plantele de pădure cotropeau fiecare colțișor ascuns ; șanțurile erau pline de nenumărate feluri de mușchi, iar pămîntul iradia o lumină ciudată, izvorîtă din bogăția primulelor sălbatice. Vedeam lucirea lor, de un auriu palid, răspîndindu-se blîndă în locurile umbrite.

Inima îmi era copleșită de bucuria primăverii, eram liberă și mai totdeauna singură. Desfătarea și libertatea asta, nouă pentru mine, aveau o cauză despre care trebuie să vorbesc chiar acum.

N-am transformat oare Lowoodul într-un cuib prietenos atunci cînd l-am descris, înconjurat de verdeață, de flori de pădure și munți, așezați pe malul unui rîu ? Fără îndoială, locul era frumos ; dar oare era și sănătos ? Asta-i o altă întrebare.

Valea împădurită unde se afla situat Lowoodul era leagănul acelor neguri care aduc molimele. Primăvara, pîclele se înteţiră, intrară în azilul orfanelor și suflarea lor răspîndi tifosul în dormitoare și în sălile de studiu înțesate, așa că încă înainte de venirea lui mai, școala fu transformată în spital.

Hrana proastă, răcelile neîngrijite, pregăteau cel mai prielnic teren molimelor. Din optzeci de eleve, patruzeci și cinci zăceau bolnave. Cursurile fură întrerupte și nu se mai păstra disciplina. Cele cîteva fete sănătoase căpătară aproape deplină libertate, pentru că medicul stăruia asupra plimbărilor în aer liber ca ajutor de seamă pentru păstrarea sănătății și pentru că, chiar de n-ar fi fost așa, nimeni n-avea timp să ne supravegheze. Atenția domnișoarei Temple era cu totul absorbită de bolnavele sale ; își petrecea zilele în infirmerie și n-o părăsea decît pentru a-și îngădui o odihnă de cîteva ceasuri, în timpul nopții. Profesoarele erau ocupate pînă peste cap, împachetînd și făcînd pregătirile de plecare pentru elevele norocoase, care aveau rude sau prieteni în stare să le scoată din focarul acela de molimă. Multe din ele, care fuseseră mai înainte atinse de boală, au murit de cum au ajuns acasă ; altele își dădură sufletul la Lowood și fură înmormîntate, în grabă și pe tăcute, caracterul bolii neîngăduind nici o întîrziere.

Părea că boala își făcuse sălaș la Lowood și moartea își repeta stăruitor vizitele. În timp ce între zidurile școlii stăruiau spaima și tristețea, în timp ce din odăi răbufneau mirosuri de spital și se

încerca în zadar stăvilirea asalturilor morții prin droguri și hapuri, luminoasa lună mai strălucea senină deasupra colinelor înalte și a acelui ținut frumos, acoperit de păduri. Grădinile scînteiau de flori, nalbele erau cît pomii de înalte, crinii se deschiseseră, lalelele și trandafirii îmboboceau ; marginile răzoarelor erau înveselite de rozmarin trandafiriu și de mărgăritar ; dimineața și seara, măceșul își răspîndea mireasma asemănătoare cu cea a mărului. Dar de toate aceste comori cele mai multe fete de la Lowood nu se puteau bucura. Arareori dacă mai culegea cineva un buchet de flori, și atunci doar ca să împodobească un sicriu.

Dar eu și celelalte fete care rămăseseră sănătoase ne bucuram din plin de frumusețea locurilor și a anotimpului. Eram lăsate să alergăm prin pădure ca niște țigănci, de dimineață pînă seara. Ne duceam unde voiam, după pofta inimii ; apoi regimul era mai bun decît înainte. Domnul Brocklehurst și familia lui nu se mai apropiau de loc de Lowood ; nu mai exista nici o inspecție și intendenta cea zgîrcită, speriată de molimă, plecase. Cea care o înlocuia lucrase la dispensarul din Lowood și, necunoscînd obiceiurile de la noi, împărțea mîncare cu mai multă dărnicie. De altfel, era și mai puțină lume de hrănit ; bolnavele mîncau puțin, așa că mesele erau mai îmbelșugate. Cînd nu mai era timp să se gătească, și asta se întîmpla adeseori, ni se dădea o bucată mare de plăcintă cu carne rece sau o felie groasă de pîine cu brînză. Luam mîncarea cu noi în pădure, ne alegeam locul care ne plăcea mai mult și ne ospătam pe iarbă, cu mare poftă.

Locul cel mai drag mi-era o piatră mare și netedă care se înălța, albă și uscată, chiar în mijlocul rîului. Nu puteai ajunge acolo decît dacă tre-

ceai apa prin vad, ispravă ce-o făceam totdeauna desculțe. Piatra era îndeajuns de lată ca să putem sta în voie pe dînsa, eu și o altă elevă, care era pe atunci prietena mea cea mai iubită, Mary-Ann Wilson, o fată deșteaptă și înzestrată cu mult spirit de observație. Mă simțeam bine cu ea, atît din pricină că era spirituală și originală cît și pentru că felul ei de a se purta mă făcea să mă simt în largul meu. Mai în vîrstă decît mine cu cîțiva ani, cunoștea lumea mai bine și putea să-mi povestească multe lucruri pe care le ascultam cu plăcere. Alături de ea curiozitatea mea era totdeauna satisfăcută. Se arăta îngăduitoare față de cusururile mele și nu căuta niciodată să-mi pună frîu cuvintelor. Ei îi plăcea să povestească, mie să ascult ; ei îi plăcea să dea amănunte, mie să le cer. Ne potriveam foarte bine și chiar dacă din discuțiile noastre nu trăgeam mare folos, ne simțeam foarte fericite.

Dar unde era Helen Burns ? De ce nu petreceam cu ea aceste dulci zile de libertate ? O uitasem ? Sau eram atît de nevrednică încît mă obosise aleasa ei tovărășie ? Firește, Mary-Ann Wilson, de care am pomenit, era inferioară întîiei mele prietene. Putea doar să-mi povestească istorioare amuzante, să-mi astîmpere curiozitatea prin bîrfeli de duh, pe care eram bucuroasă să le aflu, dar Helen da acelor care aveau fericirea de a vorbi cu ea îndemn către lucruri mult mai înalte.

Așa e, cititorule ; știam și simțeam toate astea dar, deși am multe defecte și puține calități care să le răscumpere, Helen nu m-a obosit niciodată ; n-am încetat niciodată să am pentru dînsa o dragoste vie, gingașă și respectuoasă, atît cît era în stare inima mea să cuprindă. Și cum ar fi fost altfel, cînd Helen, în orice timp, în orice împrejurări, îmi arătase o prietenie caldă și credincioasă, pe care niciodată n-a întunecat-o proasta dispoziție și n-a tulburat-o niciodată supărarea ? Dar Helen era bolnavă ; de cîteva săptămîni fusese despărțită de noi și nu știam în ce odaie zace. Mi se spuse că nu locuia în infirmerie cu elevele bolnave, fiindcă nu suferea de tifos, ci de tuberculoză. În neștiința mea, socoteam că boala asta-i o suferință blîndă și înceată, pe care timpul și îngrijirile trebuiau s-o vindece negreșit.

Părerea aceasta îmi fu întărită cînd o văzui coborînd de două sau de trei ori, în după-amieze foarte calde, însorite, și ducîndu-se în grădină împreună cu domnișoara Temple. Nu mi s-a dat însă voie să-i vorbesc ; n-o puteam vedea decît prin fereastra sălii de studiu și încă și atunci nelămurit, căci era învelită într-un șal și se așeza departe, sub galerie.

Într-o seară, la începutul lui iunie, rămăsesem pînă foarte tîrziu în pădure, cu Mary-Ann. Ca de obicei, ne-am despărțit de celelalte și am colindat pînă departe, dar atît de departe de data asta, încît ne rătăcisem și furăm nevoite să întrebăm de drum pe un om și o femeie ce locuiau într-o căsuță singuratică și aveau grijă de o turmă de porci pe jumătate sălbatici care pășteau jir în pădure. Cînd ne-am întors, luna se înălțase pe cer ; un căluț, pe care-l recunoscusem ca fiind al doctorului, era legat la poarta grădinii. Mary-Ann îmi atrase atenția că trebuia să fie cineva foarte bolnav, dacă s-a trimis după domnul Bates la asemenea ceas. Ea a intrat înăuntru, dar eu am mai rămas cîteva clipe să sădesc în grădină niște rădăcini pe care le adusesem din pădure, căci mă temeam să nu se veștejească, dacă nu le pun îndată în pămînt. După ce am sfîrșit treaba aceasta, am mai zăbovit încă puțin.

Roua da un parfum suav florilor. Era o seară atît de plăcută, de senină şi caldă ! Apusul încă împurpurat făgăduia şi pentru a doua zi o vreme frumoasă. Luna se înălţa măreaţă. Priveam toate acestea şi mă bucuram, aşa cum se poate bucura un copil, cînd deodată îmi veni un gînd pe care nu-l mai avusesem niciodată pînă atunci :

„Cît de dureros e să zaci în asemenea clipe pe patul de suferinţă şi să te afli în primejdie de moarte ! E frumoasă lumea — îngrozitor ar fi să te vezi smulsă dintr-însa ca să te duci... cine ştie unde !" Mintea mea a făcut în clipa aceea primul efort de a înţelege tot ce mi se spusese despre cer şi iad şi pentru întîia oară s-a tras înapoi, speriată. Pentru prima dată, cercetînd în jur, se văzu înconjurată de o prăpastie fără fund. Simţea şi înţelegea numai starea în care se află : prezentul ; tot restul nu era decît un nor fără formă, o genune nepătrunsă şi se-ncrîncenă la gîndul de a fi aruncată în acel haos. Eram cufundată în asemenea gînduri noi pentru mine, cînd auzii deschizîndu-se poarta cea mare ; domnul Bates ieşea cu infirmiera. După ce se încredinţă că doctorul a încălecat şi a plecat, se pregătea să închidă poarta, cînd eu alergai spre dînsa.

— Cum îi merge Helenei Burns ?

— Foarte rău, răspunse ea.

— Pentru Helen a venit doctorul Bates ?

— Da.

— Şi ce spune ?

— Că n-o să mai rămînă mult aici.

Dacă aş fi auzit aceeaşi frază în ajun, mi-aş fi închipuit că Helen urma să se întoarcă în Northumberland, la tatăl ei, şi nu m-aş fi gîndit la o moarte apropiată ; dar atunci înţelesei numaidecît. Mi-am dat seama că zilele Helenei Burns sînt numărate, că ea va părăsi lumea asta spre a trece în lăcaşul duhurilor, dacă asemenea lăcaşuri există. Primul meu sentiment fu spaima ; pe urmă inima îmi fu sfîşiată de o durere grozavă Simţeam dorinţa şi nevoia de a o vedea ; întrebai în ce odaie se află.

— În odaia domnişoarei Temple, îmi spuse infirmiera.

— Pot să-i vorbesc ?

— O, nu, fetiţo, nu cred. Şi pe urmă e timpul să intri înăuntru. Capeţi friguri dacă stai afară, cînd cade roua.

Infirmiera închise poarta şi eu intrai pe o uşă lăturalnică ce ducea în sala de studiu. Era tocmai timpul. Sunase de nouă şi domnişoara Miller chema elevele la culcare.

Trecură două ceasuri ; trebuia să fie aproape unsprezece. Nu puteam să dorm. Judecînd după liniştea desăvîrşită din dormitor, toate colegele mele erau cufundate într-un somn adînc. Mă sculai, îmbrăcai rochia peste cămaşa de noapte şi ieşii desculţă din dormitor. Începui să caut odaia domnişoarei Temple. Era la celălalt capăt al clădirii. Cunoşteam drumul, şi lumina lunii de vară, pe care norii n-o acoperiseră, pătrundea pe ferestre şi mă ajută să-l găsesc uşor. Un miros de camfor şi de oţet mă vesti că eram aproape de infirmerie ; trecui repede, înspăimîntată de gîndul că aş putea fi auzită de sora care veghea toată noaptea. Mi-era teamă să nu fiu observată şi trimisă înapoi în pat ; *trebuia* s-o văd pe Helen ; eram hotărîtă s-o strîng în braţe înainte ca ea să moară, să-i dau o ultimă sărutare, să schimb un ultim cuvînt cu ea.

După ce coborîi o scară trecui printr-o aripă a clădirii şi, izbutind să deschid şi să închid două uşi fără să fiu auzită, ajunsei la o altă scară. O

urcai. În fața mea se găsea odaia domnișoarei Temple. Prin gaura cheii și pe sub ușă se strecurau fuioare subțiri de lumină. Domnea tăcere adîncă. Apropiindu-mă, văzui că ușa era întredeschisă, pesemne spre a lăsa aerul de afară să intre în acel înăbușitor lăcaș al bolii. Nerăbdătoare și fără să șovăi prea mult — cu sufletul și simțurile înfiorate de o cumplită suferință — împinsei ușa și privii în cameră. Ochii mei o căutau pe Helen și se temeau să n-o găsească moartă.

Lîngă patul domnișoarei Temple pe jumătate acoperit de perdele albe, se afla un pătuț. Văzui forma unui trup desenîndu-se sub pătură ; dar fața era ascunsă de perdele. Sora, cu care vorbisem în grădină, adormise în jilț. O lumînare, căreia uitaseră să-i taie mucul, ardea pîlpîind pe masă. Domnișoara Temple nu era acolo. Aflai mai tîrziu că fusese chemată lîngă o fată care delira. Făcui vreo cîțiva pași și mă oprii lîngă pat ; pusei mîna pe perdea, dar mă gîndii că-i mai bine să vorbesc înainte de a o trage, căci mi-era groază să nu găsesc doar un trup fără viață.

— Helen, murmurai încet, dormi ?

Bolnava se ridică, dădu perdeaua la o parte și îi văzui fața palidă, slăbită, dar nespus de senină. Mi se păru așa de puțin schimbată, încît temerile mele se topiră pe dată.

— Tu ești, Jane ? E cu putință ? întrebă glasul ei blînd.

„O ! îmi zisei, n-o să moară ; infirmiera, doctorul, toți se înșală ; dacă ar fi așa, privirea și vorbele sale n-ar fi atît de liniștite".

Mă îndreptai către pătuțul ei și o îmbrățișai. Fruntea-i era rece și amîndoi obrajii îi erau reci și firavi, reci îi erau mîinile și tot trupul ei era rece, dar zîmbea ca și altădată.

— De ce ai venit aici, Jane ? E trecut de unsprezece ; am auzit pendula bătînd acum cîteva clipe.

— Am venit să te văd, Helen ; mi s-a spus că ești greu bolnavă și n-am putut să adorm înainte de a vorbi cu tine.

— Ai venit, deci, să-mi spui adio ; sosești tocmai la timp.

— Te duci undeva, Helen ? Te întorci acasă ?

— Da, la casa mult dorită — la casa cea veșnică.

— Nu, nu, Helen !... Mă oprii, deznădăjduită. Pe cînd căutam să-mi înghit lacrimile, Helen fu apucată de un acces de tuse și totuși sora nu se trezi. După ce-i conteni tusea, rămase cîteva minute sfîrșită, pe urmă murmură :

— Jane, piciorușele tale sînt goale ; culcă-te lîngă mine și acoperă-te cu pătura mea.

Așa am făcut. Își trecu brațul pe după mijlocul meu și eu mă cuibării lîngă dînsa. După o lungă tăcere, îmi spuse în șoaptă :

— Sînt foarte fericită, Jane. Cînd ți se va spune că am murit, să crezi și să nu te întristezi. Nu-i nimic trist în asta ; toți trebuie să murim într-o zi și boala ce mă răpește nu-i dureroasă, e blîndă și înceată. Sufletul meu e-atît de liniștit ; nimănui pe lume nu-i va părea prea rău după mine. Nu-l am decît pe tata, care s-a recăsătorit de curînd și moartea mea nu va fi o mare pierdere pentru el. Dacă mor tînără, înseamnă că scap de suferinți mari și grele. Eu n-am puterile și darurile trebuincioase spre a-mi croi cu ușurință un drum în lume ; n-aș fi făcut decît greșeli după greșeli.

— Dar unde te duci, Helen ? Poți să vezi ? Știi ?

— Eu am credință și cred că pășesc spre Dumnezeu !

— Unde este Dumnezeu? Ce este Dumnezeu?

— E creatorul meu şi al tău. El nu-şi va nimici niciodată făpturile. Mă bizui deplin pe puterea lui şi mă încredinţez bunătăţii sale. Număr ceasurile pînă în clipa cea mare care mă va dărui lui şi mi-l va descoperi.

— Atunci, Helen, tu eşti sigură că raiul există şi că sufletele noastre pot ajunge acolo după moarte?

— Da, Jane, sînt sigură că există o viaţă viitoare. Eu cred că Dumnezeu e bun şi că pot să-i încredinţez lui ceea ce e nemuritor în mine fără să mă tem de greşeală. Dumnezeu este tatăl meu, Dumnezeu este prietenul meu; eu îl iubesc şi cred că şi el mă iubeşte.

— Helen, am să te revăd după ce vei muri?

— Vei veni în acelaşi lăcaş al fericirii, vei fi primită de acelaşi părinte atotputernic şi atotziditor; să nu te-ndoieşti, dragă Jane!

Întrebai iarăşi, dar de data asta numai în sinea mea:

„Unde-o fi oare acel lăcaş? Există măcar un asemenea loc?" O strînsei şi mai tare în braţe pe Helen; îmi era mai dragă ca oricînd; mi se părea că-mi stă în putinţă să n-o las să plece, şi-mi culcai faţa pe umărul ei. Atunci îmi spuse ea, cu tonul cel mai blînd:

— Ce bine mă simt! Tusea asta din urmă m-a obosit puţin şi cred că acum aş putea dormi. Dar nu mă părăsi, Jane; îmi place să te simt lîngă mine.

— Am să rămîn cu tine, dragă Helen, şi nimeni nu mă va putea smulge de aici.

— Ţi-e cald, draga mea?

— Da.

— Noapte bună, Jane.

— Noapte bună, Helen.

Mă sărută, o sărutai şi eu şi curînd adormirăm amîndouă.

Cînd mă deşteptai, era ziuă. Fui trezită de o clătinare neobişnuită. Eram în braţele cuiva; sora mă ducea prin coridor, înapoi în dormitor. Nu mă certă nimeni pentru că părăsisem patul; toată lumea era preocupată de cu totul altceva. Nu căpătai nici o explicaţie la întrebările mele stăruitoare. Cîteva zile după aceea, aflai că domnişoara Temple, întorcîndu-se în zori în odaie, mă găsise culcată în pătuţ, cu faţa rezemată de umărul Helenei Burns, cu braţele în jurul gîtului ei. Eu dormeam; dar Helen murise.

Mormîntul ei se află în cimitirul din Brocklebridge. Vreme de cincisprezece ani n-a fost decît o moviliţă acoperită cu iarbă; dar acum o placă de marmură cenuşie arăta locul unde se odihneşte; pe placă se poate citi numele ei şi acest singur cuvînt: *Resurgam* [1].

---

[1] Voi învia (lat.).

CAPITOLUL X

Pînă aici am povestit în amănunţime întîmplările existenţei mele fără însemnătate. Pentru primii zece ani ai vieţii mi-au trebuit aproape tot atîtea capitole, dar n-am de gînd să fac o biografie exactă şi nu vreau să-mi evoc amintirile decît atunci cînd ştiu că ele ar putea fi întrucîtva interesante ; de aceea voi trece aproape opt ani sub tăcere. Va fi nevoie numai de cîteva rînduri spre a face legătura cu ce va urma.

După ce tifosul şi-a încheiat ravagiile, a părăsit, încetul cu încetul, Lowoodul ; dar furia lui şi numărul jertfelor atraseră atenţia tuturor asupra şcolii. Se făcură cercetări şi se descoperiră cauzele cumplitei nenorociri. Dezvăluite treptat, amănuntele asupra acestor cauze aţîţară la culme mînia opiniei publice. Poziţia nesănătoasă a clădirii, cantitatea şi calitatea hranei ce se da copiilor, apa sălcie şi puturoasă folosită la gătit, îmbrăcămintea proastă, totul, în sfîrşit, fu dat la iveală. Descoperirile fură teribil de umilitoare pentru domnul Brocklehurst, dar foarte folositoare aşezămîntului.

Mai mulţi binefăcători bogaţi din comitat adunară o sumă cu care se putu ridica o altă clădire,

în locuri sănătoase. Regulamente noi înlocuiră pe cele vechi. Hrana şi veşmintele fură mult îmbunătăţite ; administrarea fondurilor şcolii fu încredinţată unui comitet. Domnul Brocklehurst nu putu fi lăsat pe dinafară, din pricina averii şi a legăturilor familiei sale. Rămase deci administrator, dar i se asociară persoane cu vederi mai largi şi suflet mai milostiv. În funcţia sa de inspector fu asistat de oameni iscusiţi, care îmbinau înţelegerea cu severitatea, bunătatea cu dreptatea şi împăcau totodată confortul cu economia. Astfel îmbunătăţită, şcoala ajunse, cu timpul, un aşezămînt într-adevăr nobil şi folositor. După această înnoire, am mai stat opt ani între zidurile şcolii ; şase ca elevă, iar doi ca profesoară. Şi într-o calitate şi în cealaltă mi-am putut da seama de valoarea şi importanţa şcolii.

În aceşti opt ani, viaţa mea a fost monotonă, dar pentru că munceam, nu mi s-a părut tristă. Aveam la îndemînă putinţa de-a căpăta o foarte bună educaţie şi eram permanent stimulată, atît de dragostea pentru anumite studii şi dorinţa de a excela în toate, cît şi de plăcerea de-a face o bucurie profesoarelor, mai ales celor pe care le iubeam. M-am folosit din plin de avantajele ce mi se ofereau. Cu timpul, ajunsei cea mai bună elevă din clasa întîi şi după asta am fost numită profesoară. Mi-am făcut cu rîvnă datoria vreme de doi ani ; dar după aceea, mi-am schimbat părerile.

În vremea tuturor schimbărilor de care pomenesc, domnişoara Temple rămăsese directoarea şcolii şi ei îi datorez cea mai mare parte a cunoştinţelor mele. Prietenia şi tovărăşia ei îmi fuseseră o necontenită mîngîiere : îmi ţinuse loc de mamă, de profesoară şi, în ultimul timp, de prietenă. Apoi s-a măritat cu un pastor, un bărbat minunat şi aproape vrednic de o astfel de femeie.

A plecat cu soţul ei într-un comitat îndepărtat, aşa că am pierdut-o.

Din ziua plecării ei, n-am mai fost nici eu aceeaşi fiinţă. O dată cu ea s-au risipit simţămintele statornicite, toate acele mici obişnuinţe ce făcuseră ca Lowoodul să devină aproape un cămin pentru mine. Împrumutasem ceva din firea ei şi-i luasem multe din obiceiuri : eram pătrunsă de simţămîntul datoriei şi al ordinei, eram liniştită şi mă credeam mulţumită. În ochii celorlalţi şi chiar în ai mei păream disciplinată şi supusă.

Dar soarta, în persoana pastorului Nasmyth, s-a aşezat între domnişoara Temple şi mine. Puţin după celebrarea căsătoriei, o văzui îmbrăcată în costum de călătorie şi urcîndu-se în diligenţă. Urmării cu privirea trăsura care urca dealul, pînă ce dispăru după creastă ; pe urmă mă întorsei în odaia mea, unde petrecui singură cea mai mare parte a după-amiezii libere acordate în cinstea evenimentului.

Mă plimbai prin odaie aproape tot timpul. Mi se părea că nu fac decît să regret pierderea suferită şi să mă gîndesc cum aş putea-o înlocui. Dar, după ce cugetările mele ajunseră la capăt şi, ridicîndu-mi privirea, mi-am dat seama că se scursese toată după-amiaza şi era seară tîrziu, descoperii altceva. Băgai de seamă că în mine se petrecuse o transformare. Mintea mea dăduse la o parte tot ce împrumutasem de la domnişoara Temple, sau mai bine zis ea luase cu sine întreaga atmosferă senină pe care o respirasem în preajma ei. Acum, cînd eram lăsată în voia pornirilor mele fireşti, începui să simt iar imboldul emoţiilor trecute. Nu-mi lipsea sprijinul, dar îmi fusese răpit temeiul strădaniilor ; nu-mi lipsea tăria de a fi liniştită, dar raţiunea de a-mi păstra liniştea nu-mi mai stătea

alături. Pînă atunci, pentru mine lumea întreagă fusese închisă între zidurile Lowoodului. Toată experienţa mea se mărginea la cunoaşterea regulilor şi obiceiurilor de aici ; dar acum îmi aminteam că lumea e largă şi că multe căi de nădejde şi teamă, de emoţii şi imbolduri, sînt deschise celor care aveau destul curaj să păşească înainte şi să caute în mijlocul primejdiilor adevărata cunoaştere a vieţii.

Mă îndreptai spre fereastră, o deschisei şi privii. În faţa mea erau cele două aripi ale clădirii mai încolo grădina, apoi hotarele Lowoodului şi în sfîrşit linia ondulată a dealurilor. Îmbrăţişai într-o singură ochire totul ; şi privirile mi se opriră pe îndepărtatele piscuri albastre. Peste ele doream să trec. Podişul acela întreg acoperit de bălării şi împrejmuit de stînci mi se părea o închisoare, sau un loc de surghiun. Privirea mea urmărea şoseaua albă ce şerpuia ocolind piciorul muntelui şi pierea într-o trecătoare, între două culmi. Cît aş fi dorit s-o urmăresc mai departe ! Începui să mă gîndesc la vremea cînd călătorisem pe aceeaşi şosea într-o diligenţă, cînd coborîsem acelaşi povîrniş, în lumina slabă a amurgului. Părea că un veac s-a scurs de cînd venisem la Lowood şi totuşi de atunci nu-l părăsisem niciodată. Toate vacanţele mi le petrecusem tot aici, căci doamna Reed nu mă poftise niciodată la Gateshead şi nici ea, nici altcineva din familie nu venise vreodată să mă vadă. Nu primisem nici o scrisoare şi nici un sol din partea celor dinafară. Cunoştinţele mele despre lume se reduceau la regulile şcolii, la îndatoririle de aici, la obiceiurile şi felul de trai de aici, la glasurile, chipurile, frazele, costumele, preferinţele şi antipatiile din şcoală, şi de-abia acum îmi dădeam seama că toate astea nu erau de ajuns. În-

tr-o după amiază, această rutină de opt ani începu să mă apese. Doream libertatea, după libertate tînjeam, pentru libertate înălțam ruga-mi cea mai fierbinte, dar se părea că vîntul care adia ușor lua cu el și-mprăștia toate vorbele mele. Renunțai, deci, la acest vis și înfiripai o pretenție mai umilă: cerui doar o schimbare a stării mele, dar și cerința aceasta păru a se pierde în gol.

Atunci, pe jumătate deznădăjduită, strigai : „Hărăzește-mi, Doamne, cel puțin o nouă robie!"

Clopotul sună chemîndu-mă la cină și coborîi. Pînă în clipa cînd copiii fură culcați, nu-mi putui relua firul gîndurilor și chiar și după aceea o profesoară, care dormea cu mine în odaie, printr-un iureș de cuvinte îmi îndepărtă gîndurile de la țelul năzuințelor mele. Cît de mult doream să-și curme năvala vorbelor ! Aveam impresia că dacă m-aș putea gîndi puțin la ce mi se cuibărise în minte pe cînd stam rezemată de fereastră, aș afla cu siguranță soluția eliberatoare.

Domnișoara Gryce începu, în sfîrșit, să sforăie. Era o femeie greoaie din Țara Galilor și pînă acum nu văzusem în obișnuitele ei arii nazale decît ceva supărător. În seara aceea însă am întîmpinat primele note cu o adîncă satisfacție. Eram ferită de orice întrerupere și gîndurile-mi pe jumătate șterse se reînsuflețiră dintr-o dată.

„Altă robie ! Asta înseamnă totuși ceva", monologam eu (în gînd, bineînțeles, fiindcă nu vorbeam tare). Știu ce înseamnă asta pentru că nu sună prea plăcut ; nu sună ca Libertate, Bucurie, Pasiune, cuvinte cu adevărat desfătătoare, dar care pentru mine nu-s nimic altceva decît sunete deșarte, trecătoare și fără semnificație. Dacă aș fi vrut să le ascult, ar fi însemnat numai să-mi pierd timpul. Însă Robie ! Asta are un înțeles !

Oricine poate robi. Eu am robit aici opt ani ; tot ce doresc acum este să robesc în altă parte. Nici măcar o asemnea dorință umilă să nu mi-o pot împlini ? Nici asta să nu fie cu putință ? O, nu, țelul acesta nu e greu de atins, dacă am o minte în stare măcar să găsească mijloacele de cuviință pentru a ajunge acolo.

Mă așezai pe pat, sperînd astfel că biata mea minte o să poată gîndi mai în voie. Noaptea era rece ; îmi aruncai un șal pe umeri și începui să mă gîndesc, încordîndu-mi toate puterile :

„Ce vreau ? O slujbă nouă, o altă casă, alte chipuri și alte întîmplări. Numai atît vreau, fiindcă ar fi zadarnic să vreau mai mult. Dar ce fac oamenii ca să capete o slujbă nouă ? Se roagă de prieteni, pesemne, dar eu n-am prieteni. Mai sînt însă mulți alții care n-au prieteni, care o scot singuri la capăt și se ajută singuri. Cum or fi făcînd oare ?"

N-aș fi putut spune ; nimeni nu-mi dădea răspuns. Și atunci cerui minții mele să găsească răspunsul și să-l găsească repede.

Iar mintea mea lucră din ce în ce mai iute ; îmi simțeam inima bătînd și sîngele zvîcnindu-mi în tîmple ; dar vreme de aproape un ceas s-a chinuit în van și n-a izbutit să scoată din haos răspuns întrebărilor mele.

Istovită de acest efort zadarnic, mă ridicai și începui să umblu prin odaie. Dădui perdeaua la o parte să pot privi cîteva stele care punctau cerul negru ; apoi, pătrunsă de frig, mă furișai în pat.

În lipsa mea, o zînă binevoitoare așezase răspunsul pe pernă, căci, de cum mi-am așezat capul pe ea acel răspuns mi-a venit în minte. „Cei ce doresc o slujbă dau un anuț la ziar, la *Crainicul Comitatului* de pildă."

„Dar cum ? Nu știu nici măcar în ce fel se dă un anunț.“

De data asta răspunsul veni lin și repede.

„N-ai decît să scrii ce dorești, să pui într-un plic scrisoarea și banii trebuincioși pentru anunț ; pe urmă o trimiți directorului ziarului *Crainicul*. Cu cel dintîi prilej pui scrisoarea la poșta din Lowton. Ceri ca răspunsul să fie trimis lui J.E. la post-restante. Te poți duce să te interesezi, cam o săptămînă după ce ai trimis scrisoarea și dacă primești un răspuns, ai să procedezi așa cum vei crede de cuviință, ținînd seama de cuprinsul lui.“ Mă gîndii mereu la acest plan, pînă cînd ajunse să mi se cristalizeze limpede în minte. Apoi, mulțumită, am adormit.

M-am sculat în revărsatul zorilor și, înainte de-a suna clopotul care trezea toată școala, scrisoarea mea era gata, închisă și cu adresa pusă. Iată ce cuprindea :

„*O fată cu practică de educatoare* (nu fusesem oare doi ani profesoară ?) *dorește un loc într-o familie cu copii mai mici de patrusprezece ani* (mă gîndeam că avînd de-abia optsprezece nu puteam lua sub îndrumarea mea copii aproape de aceeași vîrstă). *Poate preda disciplinele cerute de o bună educație, împreună cu franceza, desenul și muzica.* (Pe vremea aceea, cititorule, programul acesta restrîns era socotit destul de cuprinzător.) *A se adresa : J. E., post-restante, Lowton, comitatul...*“

Scrisoarea rămase o zi închisă în sertarul meu. După ceai, cerui voie noii directoare să mă duc la Lowton să fac unele cumpărături, atît pentru mine cît și pentru celelalte profesoare. Mă învoi îndată și plecai. Aveam de mers vreo două mile, seara era umedă, dar zilele încă destul de lungi.

Intrai în vreo două prăvălii și după ce pusei scrisoarea la poștă mă întorsei pe o ploaie cu găleata. Hainele îmi erau ude leoarcă, dar inima ușoară.

Săptămîna care urmă mi se păru nesfîrșită : avu totuși un sfîrșit, ca toate lucrurile pămîntești și într-o seară frumoasă de toamnă pornii din nou pe șoseaua ce ducea la Lowton. Drumul era încîntător : mergea de-a lungul rîului și șerpuia prin curbele foarte line ale văilor ; dar în ziua aceea frumusețea lui nu mă atrăgea, mă gîndeam mai mult la scrisorile pe care aveam să le găsesc sau nu în acel orășel spre care îmi îndreptam pașii, decît la farmecul cîmpului și al apei.

Ca să pot pleca în ziua aceea, am spus că vreau să-mi comand o pereche de pantofi ; mă ocupai, deci, mai întîi de asta. Apoi, părăsind ulicioara curată și liniștită pe care locuia cizmarul, mă îndreptai spre biroul poștei, condus de o bătrînă care purta ochelari de baga și mănuși negre.

— Sînt ceva scrisori pentru J. E. ? întrebai.

Mă privi pe deasupra ochelarilor, pe urmă deschise sertarul, căută printr-însul mult timp, așa de mult, încît începusem să pierd orice nădejde ; în cele din urmă luă o scrisoare pe care o ținu aproape cinci minute înaintea ochelarilor, apoi mi-o dădu, țintuindu-mă cu o privire inchizitorială, plină de îndoială. Scrisoarea purta adresa : J. E.

— Nu-i decît una ? întrebai.

— Asta-i tot, îmi răspunse ea.

Pusei scrisoarea în buzunar și mă-ntorsei spre casă. N-o puteam deschide numaidecît ; regulamentul mă obliga să mă întorc la opt și era aproape șapte jumătate.

Diferite îndatoriri mă aşteptau la înapoiere; trebuia să stau cu copiii în timpul orei de studiu, apoi era rîndul meu să citesc rugăciunile şi să fiu de faţă la culcarea elevelor: după aceea urma cina luată împreună cu celelalte profesoare. Chiar atunci cînd — în sfîrşit — ne retraserăm să ne culcăm, domnişoara Gryce, de care nu puteam scăpa, rămînea să doarmă cu mine în odaie. Nu mai aveam decît un muc de luminare şi tremuram de teamă ca nu cumva să ardă cu totul înainte ca pălăvrăgeala tovarăşei mele să ia sfîrşit. Din fericire, cina îmbelşugată o făcu să adoarmă; nu mă dezbrăcasem încă, şi ea sforăia. Lumînarea nu se mistuise toată; luai plicul care purta iniţialele J E. şi-l deschisei. Era o scrisoare scurtă, cu următorul cuprins:

„Dacă J. E. care a dat anunţul în Crainicul *de joia trecută are cunoştinţele arătate; dacă poate prezenta certificate mulţumitoare asupra firii şi priceperii sale, i se oferă un loc de educatoare pentru o fetiţă mai mică de zece ani. Salariul: 30 de lire pe an. J. E. e rugată să trimită numele, adresa, certificatele şi alte amănunte pe adresa: Doamna Fairfax, la Thornfield, lîngă Millcote, comitatul...“*

Privii mult timp scrisoarea; scrisul demodat şi tremurat trăda mîna unei bătrîne, ceea ce avu darul să mă bucure, fiindcă la început mă încercase o oarecare spaimă. Mă temeam ca nu cumva, lucrînd după cum mă tăiase capul, să cad în vreo cursă şi mai presus de toate doream ca urmarea demersului meu să fie respectabilă, cinstită, *en règle* [1]. Îmi dădeam seama că o bătrînă reprezenta o chezăşie pentru mine. Doamna Fairfax! Mi-o închipuiam îmbrăcată într-o rochie neagră şi cu o bonetă de văduvă, rece poate, dar nu nepoliticoasă; în sfîrşit, o croiam după modelul bătrînelor doamne respectabile din Anglia. Thornfield! Fără îndoială numele casei ei: mi-o imaginam frumoasă şi rînduită cu gust, deşi clădirea nu-mi apărea limpede înaintea ochilor. Millcote, comitatul...! Mi-am amintit harta Angliei şi am stabilit pe harta închipuită oraşul şi comitatul. Dar comitatul Millcote era cu şaptezeci de mile mai aproape de Londra decît ţinutul îndepărtat în care mă aflam: un avantaj în plus pentru mine. Doream să mă îndrept spre viaţă şi mişcare. Millcote era un oraş mare, cu fabrici, pe malurile rîului A... De bună seamă, un loc plin de forfotă; cu atît mai bine! va fi cel puţin o schimbare desăvîrşită. Nu pentru că în închipuirea mea coşurile înalte şi norii de fum ar fi fost pline de farmec. „Dar, îmi spuneam eu, Thornfield trebuie să fie negreşit la o depărtare bună de oraş.“

Tocmai atunci lumînarea arse pînă la capăt şi flacăra se stinse.

A doua zi, trebuia să merg mai departe: nu-mi mai puteam tăinui planurile; trebuia să le împărtăşesc şi altora, ca să pot izbîndi. În timpul recreaţiei de după masă, am spus directoarei că mi se prezintă perspectiva să capăt un loc cu leafă de două ori mai mare decît cea de la Lowood. (Acolo nu primeam decît 15 lire pe an.) O rugai să vorbească despre mine cu domnul Brocklehurst sau cu un alt membru din comitet şi să vadă dacă dînşii ar fi dispuşi să-mi dea referinţe. Îndatoritoare, directoarea consimţi şi în ziua următoare vorbi domnului Brocklehurst, care

[1] Cum se cuvine (fr.).

spuse că trebuia să se scrie doamnei Reed, întrucît era tutoarea mea. S-a trimis scrisoarea mătușii mele, iar ea a răspuns că „pot face orice vreau și că de mult s-a hotărît să nu se mai amestece în treburile mele". Scrisoarea trecu prin mîna tuturor membrilor comitetului și, după o zăbavă ce mi se păru de neîndurat, mi s-a dat în mod formal voie să-mi găsesc o situație mai bună dacă pot. Fui asigurată — pe deasupra — că, întrucît mă purtasem totdeauna bine la Lowood, atît ca profesoară cît și ca elevă, mi se va da imediat un certificat asupra caracterului și destoiniciei mele, semnat de conducătorii așezămîntului.

Într-adevăr, după vreo lună, am căpătat certificatul. Trimisei o copie doamnei Fairfax și primii răspunsul. Era mulțumită și-mi lăsa un răgaz de cincisprezece zile pentru a mă prezenta să primesc postul de guvernantă în casa ei.

Acum eram ocupată cu pregătirile. Cele cincisprezece zile trecură repede. N-aveam multe lucruri și ultima zi îmi fu prea de ajuns ca să-mi fac bagajul. Tot avutul meu era strîns în același geamantan cu care venisem, opt ani mai înainte, de la Gateshead.

În sfîrșit, geamantanul era legat și adresa pusă. Peste o jumătate de ceas trebuia să vină cineva să-l ia și să-l ducă la Lowton, de unde a doua zi dis-de-dimineață urma să iau și eu diligența. Îmi periasem rochia de stofă neagră, pe care aveam s-o port pe drum : îmi pregătisem pălăria, mănușile, manșonul, scotocisem prin toate sertarele să mă încredințez că n-am uitat nimic. Și acum, nemaiavînd altceva de făcut, mă așezai pe un scaun și încercai să mă odihnesc. Dar nu putui, deși stătusem în picioare toată ziua. Nu mă putui odihni o clipă. Eram prea emoționată. Una din etapele vieții mele se încheia în noaptea asta, alta începea a doua zi. Între cele două etape, somnul nu se lipea de mine și, înfrigurată, mă vedeam silită să veghez, în vreme ce se desăvîrșea schimbarea.

— Domnișoară, îmi spuse servitoarea, întîlnindu-mă în antreu, unde rătăceam ca un duh neliniștit, este jos cineva care vrea să vă vorbească.

„Surugiul, fără îndoială", îmi zisei și coborîi repede scările, negăsind cu cale să mai cer alte lămuriri. Ca să ajung la bucătărie, trebuia să trec prin vorbitor, a cărui ușă era întredeschisă. Cineva ieși de acolo și se repezi la mine.

— Ea e, sînt sigură ! Aș fi cunoscut-o dintr-o mie ! exclamă persoana care îmi tăiase drumul, prinzîndu-mă de mînă.

M-am uitat și am văzut o femeie îmbrăcată ca o bonă elegantă, trupeșă, dar încă tînără și foarte frumușică ; avea ochii și părul negru, chipul surîzător.

— Ei, știi cine sînt ? mă întrebă ea, cu un glas și un zîmbet ce mi se păreau cunoscute. Sper că nu m-ai uitat de tot, domnișoară Jane ?

O clipă după aceea eram în brațele ei, acoperind-o cu sărutări și exclamînd : „Bessie ! Bessie ! Bessie !" Altceva nu fui în stare să mai spun, în vreme ce ea mă privea rîzînd printre lacrimi. Intrarăm amîndouă în vorbitor. Lîngă foc sta un băiețel de trei ani, îmbrăcat cu o bluză și pantaloni cadrilați.

— E băiețașul meu, îmi spuse Bessie de îndată.

— Atunci înseamnă că te-ai măritat, Bessie ?

— Da, de aproape cinci ani, cu Robert Leaven, vizitiul. Bobby are și o surioară, pe care am botezat-o Jane.

— Şi nu mai eşti la Gateshead ?

— Acum stau în odaia portarului, fiindcă portarul cel vechi a plecat.

— Şi cum o duc ceilalţi ? Vorbeşte-mi despre ei, Bessie... Dar mai întîi stai jos ; Bobby, vino aici, pe genunchii mei.

Bobby însă preferă să se ducă la maică-sa.

— Nu eşti nici prea înaltă, nici prea voinică, domnişoară Jane, urmă doamna Leaven. Aş îndrăzni să spun că nu te-au îngrijit bine aici. Domnişoara Reed este cu un cap mai înaltă decît dumneata şi domnişoara Georgiana e de două ori mai voinică.

— Georgiana trebuie să fie frumoasă, Bessie.

— Da, foarte frumoasă. Iarna trecută a fost la Londra cu mama ei şi toată lumea a admirat-o. Un tînăr lord s-a îndrăgostit de ea şi fiindcă părinţii lui nu se învoiau la căsătorie ştii ce au făcut ? Domnişoara Georgiana şi el au fugit. Au fost însă prinşi şi aduşi îndărăt. Domnişoara Reed i-a descoperit. Cred că a făcut-o numai din gelozie şi acum cele două surori se au ca pisica şi cîinele. Într-una se ceartă.

— Dar John Reed ce face ?

— Nu chiar aşa de bine cum ar dori maică-sa. A urmat un colegiu, dar l-au trîntit la examene. Unchii săi ar vrea să-l facă avocat şi l-au pus să studieze dreptul ; dar e un pierde-vară şi nu cred să facă mare ispravă.

— Cum arată ?

— E foarte înalt. Unii spun că-i un domnişor tare chipeş, dar are buzele atît de groase !

— Şi doamna Reed ?

— Arată destul de bine, dar cred că e cam amărîtă. Purtarea domnului John nu-i prea place. Cheltuieşte atîta bănet !

— Ea te-a trimis aici, Bessie ?

— Fireşte că nu ; dar de mult doream să te văd, şi cînd am auzit că a venit o scrisoare de la dumneata şi vrei să te duci în altă parte, m-am hotărît să vin să te mai văd o dată, înainte de-a pleca atît de departe de mine.

— Mă tem, Bessie, zisei eu rîzînd, că ai rămas cam dezamăgită cînd m-ai văzut. Şi într-adevăr, privirea ei, cu toate că era respectuoasă, nu arăta nici un fel de admiraţie.

— Nu, domnişoară Jane, nu-i chiar aşa. Eşti destul de drăguţă ; arăţi ca o adevărată doamnă şi asta e tot ce am aşteptat de la dumneata. Nici în copilărie n-ai fost vreo frumuseţe.

Răspunsul sincer al lui Bessie m-a făcut să zîmbesc : am simţit că are dreptate, dar mărturisesc că nu m-a lăsat chiar indiferentă. La optsprezece ani oricine doreşte să placă — şi convingerea că înfăţişarea lui nu ajută cu nimic la îndeplinirea acestei dorinţi numai plăcere nu poate aduce.

— Dar cred că eşti învăţată, urmă Bessie, ca şi cum ar fi vrut să mă mîngîie. Ce ştii ? Cînţi la pian ?

— Puţin.

În odaie era un pian. Bessie îl deschise şi mă rugă să-i cînt ceva. Cîntai un vals sau două şi ea fu încîntată.

— Domnişoarele Reed nu cîntă aşa bine ca dumneata ! strigă ea cu entuziasm. Am spus totdeauna c-o să le întreci la învăţătură. Să desenezi ştii ?

— Uite, deasupra căminului, un tablou pictat de mine. Era un peisaj în acuarelă pe care îl dăruisem directoarei drept mulţumire că vorbise pentru mine cu cei din comitet. Directoarea îl înrămase şi îi pusese geam.

— E minunat, domnişoară Jane ! Este tot aşa de frumos ca tablourile profesorului de desen al domnişoarelor Reed. Cît despre domnişoare, ele n-ar putea face aşa ceva pentru nimic în lume. Ai învăţat şi franceza ?

— Da, Bessie, pot să citesc şi să vorbesc.

— Ştii să brodezi şi să lucrezi la canava şi la gherghef ?

— Ştiu.

— Atunci eşti într-adevăr o doamnă, domnişoară Jane ! Ştiam că aşa o să fie. Ai să-ţi croieşti drum în viaţă, chiar dacă rudele n-or să vrea să ştie de dumneata. Ah ! te-aş mai întreba un lucru ! Ai auzit vreodată ceva despre familia tatălui dumitale ?

— Niciodată.

— Ştii că doamna spunea totdeauna că-s săraci şi nenorociţi. Se poate să fie săraci, dar aş pune gîtul că sînt şi tot atît de nobili ca şi familia Reed. Acum vreo şapte ani, un domn Eyre a venit la Gateshead şi a cerut să te vadă. Doamna a răspuns că eşti la şcoală, la cincizeci de mile depărtare. Domnul acela a părut a fi tare mîhnit ; spunea că n-are timp să se ducă acolo, căci pleca într-o ţară îndepărtată şi vaporul trebuia să pornească peste o zi sau două din Londra. Arăta ca un adevărat gentilom şi cred că era fratele tatălui dumitale.

— Şi în ce ţară pleca, Bessie ?

— Într-o insulă, la mii de mile de aici şi unde se face vin, după cîte mi-a spus feciorul.

— Madera ? sugerai eu.

— Da... aşa... chiar ăsta-i numele !

— Şi a plecat ?

— Da, n-a stat mult la noi. Doamna l-a luat cam de sus şi după ce a plecat a spus că-i un pungaş

de negustor. Robert al meu crede că-i un negustor de vinuri.

— Se prea poate, i-am răspuns eu ; şi o fi agent sau funcţionar la un negustor de vinuri.

Am vorbit cu Bessie încă vreun ceas despre vremurile trecute. Pe urmă a trebuit să mă părăsească. A doua zi de dimineaţă, o mai văzui cîteva minute la Lowton, pe cînd aşteptam diligenţa. Ne-am despărţit în faţa casei domnului Brocklehurst. Fiecare se-ndrepta către alt loc. Ea a pornit spre Lowood Fell, pe unde trebuia să treacă diligenţa de Gateshead, iar eu m-am suit în aceea care avea să mă ducă spre o viaţă nouă şi spre noi îndatoriri în împrejurimile necunoscute ale Millcote-ului.

CAPITOLUL XI

Un capitol nou al unui roman este ca un tablou nou într-o piesă. Închipuieşte-ţi, cititorule, că la ridicarea cortinei ai în faţa ochilor o odaie a hanului „George" din Millcote ; ca în toate hanurile, pereţii sînt acoperiţi de un tapet cu desene mari, şi în odaie se mai află un covor, mobile şi cîteva podoabe pe cămin ; în sfîrşit, mai era acolo portretul lui George al III-lea [1] şi al principelui de Wales [2], dimpreună cu un alt tablou care înfăţişa moartea lui Wolfe [3]. Toate acestea le zăreşti la lumina unei lămpi cu gaz agăţate de tavan şi a unui foc straşnic lîngă care mă aflu aşezată, cu mantila pe mine şi pălăria pe cap. Manşonul şi umbrela stau pe masa de alături şi eu caut să scap de amorţeală şi de frigul care mi-a pătruns în oase după şaisprezece ceasuri de călătorie, pe o zi aspră de octombrie. Părăsisem Lowton la patru dimineaţa şi ceasul din Millcote bătea chiar acum ora opt.

Cititorule, deşi se pare că nimic nu-mi lipseşte, n-am totuşi cugetul liniştit. Credeam că la sosi-

[1] Rege al Angliei ; a domnit între 1760 şi 1820.
[2] Titlul oficial purtat de moştenitorul tronului Angliei.
[3] *James Wolfe* (1727—1759), general englez mort în Canada în timpul unui război împotriva francezilor.

rea diligenţei o să mă întîmpine cineva. Pe cînd coboram scăriţa de lemn rezemată de trăsură, privisem îngrijorată în juru-mi, cu speranţa că voi auzi rostindu-mi-se numele şi voi vedea ceva ce-ar semăna cu o trăsură, care să mă ducă la Thornfield ; dar nu văzui nimic din toate acestea şi, cînd întrebai pe un băiat dacă nimeni nu întrebase de domnişoara Eyre, el îmi răspunse că nu. Nu-mi mai rămăsese altceva de făcut, decît să cer să mi se pregătească o odaie şi iată-mă aşteptînd aici, întovărăşită doar de temerile şi îndoielile mele.

O fată fără experienţă, care deodată se vede singură pe lume, încearcă o senzaţie foarte ciudată. Nu cunoaşte pe nimeni, nu-i sigură că va putea atinge cîndva ţinta călătoriei şi, oprită de tot felul de piedici, nu se mai poate întoarce nici la locul pe care l-a părăsit. Farmecul aventurii îndulceşte această senzaţie, văpaia mîndriei o încălzeşte, iar zvîcnetul fricii vine s-o tulbure. Şi frica puse cu totul stăpînire pe mine, cînd văzui că a trecut o jumătate de ceas şi nimeni nu vine să mă întîmpine. În sfîrşit, m-am hotărît să sun.

— Este pe-aci p-aproape vreo aşezare căreia i se spune Thornfield ? întrebai pe băiatul de prăvălie care apăru în uşă.

— Thornfield ? Nu ştiu, doamnă, dar să întreb în cîrciumă.

Ieşi, însă reveni aproape imediat.

— Dumneavoastră sînteţi domnişoara Eyre ?

— Da.

— Atunci vă aşteaptă cineva.

Am sărit de pe scaun, mi-am luat manşonul şi umbrela şi am ieşit iute. Un om sătea în faţa uşii hanului şi, la lumina unui felinar, putui zări în stradă un soi de vehicul la care era înhămat un cal.

— Asta e bagajul dumneavoastră ? spuse cu bruscheţe omul care mă aştepta, arătînd spre geamantanul meu.

— Da.

Geamantanul fu repede săltat în vehicul, care era un fel de cupeu. Mă urcai, şi înainte ca vizitiul să închidă uşa, îl întrebai ce distanţă era pînă la Thornfield.

— Aproape şase mile.

— Şi cît o să facem ?

— Cam vreun ceas şi jumătate.

Închise uşa, se căţără pe capră şi pornirăm. Mergeam încet, aşa că avui tot timpul să mă gîndesc. Eram mulţumită că sînt, în sfîrşit, atît de aproape de ţinta călătoriei mele şi, rezemîndu-mă de fundul trăsurii confortabile, dar nu prea elegante, putui cugeta în voie.

„Pesemne — îmi spusei eu, judecînd după simplicitatea vizitiului şi a trăsurii — că doamna Fairfax nu-i o femeie deosebit de luxoasă ; cu atît mai bine ! O singură dată în viaţă am fost în casă de oameni bogaţi şi am fost nespus de nenorocită. Aş vrea să ştiu dacă stă singură, numai cu fetiţa. În cazul ăsta, dacă va fi pe cît de puţin binevoitoare, sînt sigură că ne vom înţelege foarte bine. Am să fac tot ce-mi va sta în putinţă. E păcat că nu totdeauna obţii ce doreşti, chiar dacă te străduieşti din răsputeri. Cînd venisem la Lowood, de pildă, luasem aceeaşi hotărîre ; m-am ţinut de dînsa şi am reuşit, dar la doamna Reed toate eforturile mele n-au fost întîmpinate decît cu dispreţ. Mă rog lui Dumnezeu ca doamna Fairfax să nu fie a doua doamnă Reed : oricum, nu voi fi silită să rămîn la ea. Dacă lucrurile nu vor merge cum trebuie, am să-mi pot căuta un alt loc. Dar unde om fi ajuns ?"

Lăsai fereastra în jos şi privii : Millcote rămînea în urma noastră. Judecînd după numărul luminilor, era un oraş de seamă, mult mai mare decît Lowton. Ne aflam acum — după cîte puteam vedea — pe un fel de izlaz pe care se vedeau risipite cîteva case. Ţinutul mi se păru foarte deosebit de cel al Lowoodului ; mai populat, dar mai puţin pitoresc ; mai însufleţit, dar mai puţin romantic.

Drumul era greu şi noaptea ceţoasă. Vizitiul lăsa calul mai mult la pas, aşa că făcurăm două ceasuri. În cele din urmă se întoarse spre mine şi spuse :

— Nu mai avem mult pînă la Thornfield.

Privii din nou. Treceam pe lîngă o biserică. Zării turnuleţele ei scunde şi largi şi auzii ceasornicul bătînd sfertul. Pe un povîrniş de deal zării luminile unui sat sau cătun, strălucind ca o adevărată Cale a Laptelui. Peste zece minute, vizitiul coborî şi deschise două porţi mari care fură trîntite la loc după trecerea noastră. Urcarăm încet o coastă şi ajunseserăm înaintea faţadei lungi a unei case. O singură fereastră boltită, cu perdeaua trasă, era luminată ; restul rămînea în întuneric. Trăsura se opri în faţa uşii din mijloc, care-mi fu deschisă de o servitoare. Am coborît şi am intrat în casă.

— Pe aici, doamnă, îmi spuse femeia.

Trecurăm printr-un hol pătrat, cu uşi înalte de jur împrejur şi mă duse într-o odaie luminată şi de foc şi de lumînări ; lumina vie mă sili să mă opresc o clipă, orbită din pricina contrastului cu întunericul în care fusesem cufundată cîteva ceasuri. Cînd fui în stare să văd ce mă înconjoară, mi se înfăţişă o privelişte plăcută.

Mă aflam într-o încăpere mică, atrăgătoare. Lîngă focul vesel era o masă rotundă ; pe un jeţ înalt şi de formă demodată şedea cea mai îngrijită

şi mai scundă doamnă ce se poate închipui. Purta bonetă de văduvă, rochie de mătase neagră şi şorţ alb de muselină. Întocmai aşa mi-o închipuisem pe doamna Fairfax ; crezusem doar că era mai impunătoare şi cu o privire mai puţin blîndă. Împletea ; la picioarele ei stătea culcată o pisică mare. Într-un cuvînt, nimic nu lipsea ca să împlinească frumosul ideal al tihnei casnice. Nu se poate închipui ceva mai liniştitor pentru o guvernantă nouă : nu era acea măreţie ce te copleşeşte, acel fast care te buimăceşte. În clipa în care intrai, bătrîna doamnă se sculă şi foarte binevoitoare veni în întîmpinarea mea :

— Bine ai venit, drăguţo ! Mă tem să nu te fi plictisit de drum ; John mînă aşa de încet. Trebuie să-ţi fie frig ; apropie-te de foc.

— Doamna Fairfax, nu ? spusei eu.

— Da, chiar eu. Şezi, te rog.

Mă duse la fotoliul său şi începu să-mi scoată şalul şi să-mi deznoade panglicile pălăriei. O rugai să nu-şi dea atîta osteneală.

— O, nu-i nimic, nu-i nimic. Dar mîinile dumitale sînt aproape îngheţate ! Leah ! adăugă ea, fierbe puţin vin şi fă vreo două sandvişuri ; uite cheile de la cămară.

Scoase din buzunar o legătură mare de chei, cît se poate de gospodărească, şi o dădu servitoarei

— Apropie-te de foc, urmă ea. Ţi-ai adus geamantanul, nu-i aşa, drăguţo ?

— Da, doamnă.

— Voi spune să ţi-l ducă în odaie.

Şi ieşi.

„Mă tratează ca pe un oaspete, îmi zisei. Nu mă aşteptam la o astfel de primire, credeam că voi găsi oameni reci şi rigizi. Văd că nu mă tratează

în felul obişnuit în care am auzit că este tratată o guvernantă : dar să nu ne bucurăm prea repede".

Doamna se întoarse. Cînd Leah aduse tava, ea strînse de pe masă coşul cu lucruri de împletit şi cele cîteva cărţi care se mai aflau acolo şi cu mîna ei îmi întinse gustarea. Atîta atenţie venită din partea stăpînei mele şi încă a unei persoane în vîrstă mă cam stînjenea, dar cum n-avea de loc aerul să facă ceva deosebit, socotii că-i mai bine să-i primesc liniştită politeţea.

— Voi avea plăcerea s-o văd pe domnişoara Fairfax astă-seară ? întrebai eu, după ce luai de cîteva ori din ce-mi oferise.

— Ce spui, draga mea ? Sînt cam surdă, răspunse buna doamnă, apropiindu-şi urechea de gura mea.

Repetai întrebarea, mai desluşit.

— Domnişoara Fairfax ? A, domnişoara Varens, vrei să zici ! Varens e numele viitoarei dumitale eleve.

— Adevărat ? Nu-i fiica dumneavoastră ?

— Nu, eu n-am familie.

Eram s-o întreb ce rudă e cu domnişoara Varens, dar mi-am amintit că nu-i frumos să întrebi prea multe şi eram sigură că, mai curînd sau mai tîrziu, am să aflu.

— Sînt aşa de mulţumită, îmi spuse ea, aşezîndu-se în faţa mea şi luînd pisica pe genunchi, sînt aşa de mulţumită că ai venit. Voi fi foarte fericită să am o tovarăşă. Poţi să fii sigură că aici te simţi totdeauna bine : Thornfield este un castel vechi şi vestit, poate cam neglijat în ultima vreme, dar e totuşi un loc respectabil. Ştii însă că iarna te simţi prost singură, chiar în cele mai frumoase reşedinţe. Spun singură, fiindcă Leah este fără îndoială o fată drăguţă, John şi nevastă-sa sînt şi ei foarte de

treabă, dar sînt servitori şi cu ei nu poţi vorbi de la egal la egal ; trebuie să-i ţii la distanţa cuvenită dacă vrei să nu-ţi pierzi autoritatea. Iarna trecută, dacă ţi-aduci aminte, a fost o iarnă foarte aspră şi cînd nu ningea, ploua sau bătea vîntul — iarna trecută, zic, din noiembrie pînă în februarie, afară de măcelari şi poştaşi n-a mai venit nimeni pe aici. Căzusem într-un fel de melancolie, tot stînd singură noapte după noapte. Leah îmi mai citea cîteodată, dar cred că biata fată socotea asta o robie. Primăvara şi vara lucrurile au mers mai bine. Soarele şi zilele lungi aduc atîta schimbare ! Apoi, la începutul toamnei, a venit mica Adela Varens cu bona ei. Un copil însufleţeşte dintr-o dată o casă întreagă şi acum, cînd eşti şi dumneata aici, am să fiu într-adevăr veselă.

Sufletul mi s-a încălzit cînd am auzit-o pe buna doamnă vorbind astfel şi mi-am apropiat scaunul de al ei ; apoi îi arătai dorinţa mea sinceră de a-i fi o tovarăşă la înălţimea tuturor nădejdilor ei.

— Dar nu vreau să te ţin prea tîrziu, spuse ea. Acum o să sune miezul nopţii ; ai călătorit toată ziua şi trebuie să fii obosită. Dacă ţi-ai încălzit picioarele, am să-ţi arăt odaia. Ţi-am pregătit o cameră lîngă a mea. E mică, dar m-am gîndit c-o să te simţi mai bine decît în odăile mari din faţă. Mobilele sînt într-adevăr mai frumoase acolo, dar sînt aşa de triste şi singuratice ! Eu nu dorm niciodată în camerele acelea.

Îi mulţumii pentru alegerea foarte nimerită şi, cum eram într-adevăr obosită de călătorie, mă grăbii să mă retrag. Doamna Fairfax luă lumînarea şi mă petrecu. Se duse întîi să vadă dacă uşa sălii era încuiată, pe urmă, după ce scoase cheia, se îndreptă spre scară. Treptele şi balustrada erau de stejar. Ferestrele înalte şi prevăzute cu gratii, ca

şi sala spre care dădeau uşile odăilor de dormit, păreau mai degrabă ale unei biserici, decît ale unei case. Pe scară şi pe sală stăruia un aer îngheţat, ca de cavou. Te simţeai singur şi părăsit, aşa încît fui mulţumită că odaia mea e mică şi mobilată în stil modern obişnuit.

După ce doamna Fairfax îmi ură prietenos noapte bună, închisei uşa şi privii în jurul meu. În curînd impresia neplăcută lăsată de sala aceea goală, de scara întunecată şi spaţioasă, de antreul lung şi rece, fu risipită de aspectul primitor al odăiţei mele. Îmi adusei aminte că, după o zi de oboseală pentru trup şi frămîntare pentru suflet, eram în sfîrşit la adăpost. Cu inima plină de recunoştinţă, îngenuncheai în faţa patului şi mulţumii lui Dumnezeu pentru ce îmi dăduse ; nu uita a-l implora să-mi acorde sprijin pe drumul pe care păşeam mai departe şi să-mi dea tăria de a fi vrednică de bunătatea ce mi se arătase cu atîta mărinimie, înainte de-a o fi meritat. În acea noapte, culcuşul meu n-avea spini şi odaia nu ascundea spaime. Obosită şi fericită, adormii repede şi adînc. Cînd m-am trezit, de mult se luminase de ziuă.

Ce veselă mi se păru cămăruţa mea, cînd soarele, răzbătînd printre perdelele de cit albastru, îmi arătă un covor întins pe parchet şi pereţi acoperiţi cu tapet frumos ? Nu mă putui opri să compar această odaie cu cea de la Lowood, cu scîndurile ei goale şi pereţii cu văruiala pătată. Cînd eşti tînără, aspectul exterior al lucrurilor te impresionează adînc. De aceea mi-am închipuit că o nouă viaţă va începe de acum înainte, o viaţă care, pe lîngă spini şi trudă, îmi va aduce flori şi bucurii. Toate forţele mele sufleteşti se treziră, aţîţate de această schimbare şi de acest cîmp nou deschis speranţei ; nu pot spune ce aşteptam, dar năzuiam

către ceva minunat, care poate n-avea să se petreacă îndată, nici într-o lună, ci într-un viitor pe care nu-l puteam hotărî.

Mă sculai și mă îmbrăcai cu îngrijire. Nevoită să fiu simplă, pentru că toate obiectele mele de îmbrăcăminte erau de o extremă simplicitate, doream totuși — cum e și firesc — să am o înfățișare cît mai plăcută. Nu obișnuiam să disprețuiesc aparențele și să nu mă gîndesc la impresia pe care aș face-o ; dimpotrivă, dorisem totdeauna să arăt cît mai bine și să plac, atît cît îmi putea îngădui lipsa mea de frumusețe. Cîteodată îmi părea rău că nu eram mai frumoasă. Aș fi dorit să am obrajii trandafirii, nasul drept, gura mică, roșie ca o cireașă ; mi-ar fi plăcut să fiu înaltă, bine făcută, să am un port semeț. Simțeam că era o nenorocire să fii atît de mică, de palidă, să ai trăsături neregulate și așa de aspre. Pentru ce mă năpădeau aceste dorinți și aceste păreri de rău ? Ar fi greu de spus ; atunci nu-mi puteam nici eu da seama : și, totuși, exista o pricină logică, firească.

Cu toate acestea, după ce-mi netezii părul și îmbrăcai rochia neagră care, deși arăta ca un veșmînt de *quaker* [1], avea cel puțin meritul că era bine croită, și după ce îmi potrivii gulerul curat, alb, îmi spusei că arăt destul de bine pentru a mă înfățișa înaintea doamnei Fairfax și că noua mea elevă nu se va îndepărta de mine, cu silă. După ce deschisei fereastra și cercetai dacă toate se aflau la locul lor pe masa de toaletă, ieșii din odaie.

Trecui prin gangul lung și îngust, apoi coborîi scara alunecoasă de stejar. Ajunsei în sala mare, unde mă oprii cîteva clipe spre a privi tablourile ce împodobeau pereții (îmi amintesc că unul dintre

[1] Adept al unei secte religioase foarte austere.

ele înfățișa un bătrîn fioros, cu platoșă, iar altul o doamnă cu păr pudrat și colier de mărgăritare), lampa de bronz agățată de tavan și ceasornicul, a cărui cutie era ciudat sculptată, și pe care scurgerea vremii o făcuse neagră ca abanosul. Toate acestea mi se păreau impunătoare, dar pe atunci eram atît de puțin obișnuită cu măreția ! Ușa cu geamuri a holului fiind deschisă, am pășit peste prag. Mi se înfățișa o minunată dimineață de toamnă : cerul era limpede, soarele strălucea deasupra tufișurilor îngălbenite, peste cîmpiile încă verzi. Am înaintat cîțiva pași spre pajiște și am privit casa. Avea trei caturi ; fără să fie prea mare, era totuși destul de încăpătoare. Părea mai degrabă un conac decît castelul unui nobil. Crenelele îi dădeau o înfățișare pitorească. Fațada cenușie a casei se înălța în spatele unor copaci plini de cuiburi de ciori ; păsările zburau croncănind încoace și-ncolo și trecînd pe deasupra pajiștii ajungeau la o livadă, despărțită printr-un gard prăbușit de curtea largă. Lîngă gard străjuia un șir de copaci falnici ca niște stejari noduroși, dar acoperiți de spini. De aici venea pesemne numele casei [1]. În depărtare se zăreau niște dealuri nu atît de înalte ca cele din preajma Lowoodului, nici atît de rîpoase. Nu păreau niște bariere ce te despărțeau de lume și, totuși, erau îndeajuns de masive și singuratice, lăsînd impresia că înconjoară Thornfieldul, prefăcîndu-l într-o sihăstrie pe care n-ai fi bănuit-o în preajma unei așezări atît de agitate ca Millcote. Pe coasta unui deal stăteau risipite casele dintr-un mic cătun, ale căror acoperișuri licăreau în bătaia soarelui printre coroanele arborilor. Biserica se înălța în apropierea Thornfieldului. Turla ei înaltă

[1] Thornfield înseamnă „cîmpul spinilor".

şi veche răsărea dintre case şi porţi, deasupra unui colnic.

Mă bucuram de priveliştea calmă, respiram aerul curat şi răcoros. Ascultam croncănitul ciorilor, priveam faţada largă, învechită, a clădirii şi tocmai mă gîndeam ce mare trebuie să-i pară casa scundei doamne Fairfax, cînd ea se ivi în uşă.

— Ce ! Ai şi ieşit ? Văd că te scoli devreme.

Mă îndreptai spre ea ; mă îmbrăţişă şi-mi strînse mîna.

— Îţi place la Thornfield ? mă întrebă doamna.

Îi răspunsei că-mi place nespus de mult.

— Da, e un loc frumos, dar are să se părăginească dacă domnul Rochester nu se va hotărî să stea sau măcar să vină mai des pe aici. Ţarinele frumoase şi casele mari au nevoie de ochiul stăpînului.

— Domnul Rochester ?! exclamai eu.

— Proprietarul Thornfieldului, îmi răspunse ea liniştită. Nu ştiai că-l cheamă Rochester ?

Bineînţeles că nu ştiam. Nu auzisem niciodată de el. Dar buna doamnă credea că toată lumea era obligată să fi auzit de domnul Rochester.

— Credeam, urmai eu, că Thornfieldul e proprietatea dumneavoastră.

— A mea ! Bată-te să te bată ! Ce-ţi trece prin minte ? A mea ! Eu nu sînt decît îngrijitoarea casei — intendenta. Este adevărat că sînt rudă de departe cu domnul Rochester (din partea mamei) sau cel puţin soţul meu era rudă de-a lor. Era preot, parohul bisericii din Hay, cătunul cel mic pe care-l vezi pe coasta dealului, şi în biserica aceea slujea. Mama domnului Rochester era din familia Fairfax, verişoară de-a doua cu soţul meu. Dar nu pun prea mult temei pe legătura asta de rudenie. De fapt asemenea lucruri n-au nici o însemnătate pentru mine. Mă socotesc doar o simplă îngrijitoare şi stăpînul meu este totdeauna foarte politicos cu mine. Nu cer nimic mai mult.

— Dar fetiţa, eleva mea ?

— Este pupila domnlui Rochester şi dînsul m-a rugat să-i găsesc o guvernantă. Are de gînd, cred, s-o crească în comitatul... Iat-o că vine cu „bona" ei, căci aşa îi spune ea dădacei.

Astfel se lămuri enigma. Văduva aceea scundă, curtenitoare şi bună, nu era o doamnă, ci o femeie care depindea de alţii, ca şi mine. Pentru asta n-o iubeam de loc mai puţin ; dimpotrivă, îmi era mai dragă decît oricînd. Egalitatea dintre ea şi mine era nu numai rezultatul bunăvoinţei sale, ci şi un lucru real. Cu atît mai bine : asta însemna că voi fi şi mai liberă.

Pe cînd toate lucrurile astea îmi treceau prin minte, o fetiţă, întovărăşită de dădacă, veni în fugă de-a lungul pajiştei. Îmi privii eleva care, la început, părea că nu mă vede. Era o fetiţă de vreo şapte, opt ani, plăpîndă, palidă, cu trăsături fine şi păr bogat, revărsat în bucle pînă la talie.

— Bună ziua, domnişoară Adèle, spuse doamna Fairfax. Vino s-o saluţi pe domnişoara care îţi va fi profesoară şi care va face din tine o fată învăţată.

Fetiţa se apropie.

— *C'est là ma gouvernante ?* [1] zise ea bonei, arătînd spre mine.

— *Mais oui, certainement* [2], i se răspunse.

— Sînt străine ? întrebai eu, mirată că le aud vorbind franţuzeşte.

[1] E guvernanta mea (fr.).
[2] Da, bineînţeles (fr.).

— Dădaca e străină și Adèle s-a născut pe continent. Nu l-a părăsit niciodată, cred, pînă acum șase luni, cînd a venit aici. Nu știa o boabă englezește, dar astăzi vorbește puțintel. Eu n-o pricep, fiindcă amestecă amîndouă limbile, însă dumitale îți va veni ușor să te înțelegi cu ea.

Din fericire, avusesem ca profesoară chiar o franțuzoaică și cum căutasem totdeauna să vorbesc cît mai mult franțuzește cu domnișoara Pierrot, iar în ultimii șapte ani învățasem pe dinafară, în fiecare zi, cîte un pasaj din operele scriitorilor francezi, dîndu-mi multă osteneală cu accentul și străduindu-mă să imit cît mai bine pronunțarea profesoarei mele, ajunsesem să vorbesc îndeajuns de repede și de corect, ca s-o scot la capăt cu domnișoara Adèle. Cînd i se spuse că eram guvernanta ei, se apropie și-mi strînse mîna. Conducînd-o la dejun, îi spusei cîteva fraze în limba ei. Îmi răspunse la început scurt ; dar cînd ne-am așezat la masă și după ce m-a privit țintă vreo zece minute cu ochii ei mari de un castaniu deschis, începu deodată flecăreala.

— Ah ! exclamă ea și continuă în franțuzește, vorbești limba mea tot așa de bine ca și domnul Rochester. Cu dumneata pot vorbi ca și cu el. Și Sophie o să aibă cu cine vorbi. O să fie așa de fericită ! Aici nu se înțelege cu nimeni, fiindcă doamna Fairfax e englezoaică în toată legea. Sophie e dădaca mea. A trecut marea cu mine pe un vapor mare... Avea un coș care scotea fum — tii, ce de fum mai scotea !... Eu eram bolnavă. Sophie și domnul Rochester erau și ei bolnavi. Domnul Rochester sta întins pe o canapea într-o odaie frumoasă, căreia-i zicea salon. Sophie și cu mine aveam două paturi mici în altă cameră. Eu eram gata să cad

dintr-al meu ; era numai atîta de îngust, ca o bancă. Și *mademoiselle*... cum te cheamă !

— Eyre — Jane Eyre.

— Aire ? Of ! dar nu pot să-l pronunț. Ei și cum îți spuneam, vaporul nostru s-a oprit dimineața, înainte să răsară soarele, într-un oraș mare — un oraș uriaș cu case negre și acoperite de fum. Nu semăna de loc cu orașul frumos și curat din care plecasem. Domnul Rochester m-a luat în brațe și-am trecut pe-o scîndură care ducea înspre uscat ; și Sophie venea în urmă, apoi ne-am urcat cu toții într-o trăsură și ne-am dus la o casă mare și frumoasă, mai mare și mai frumoasă decît asta și căreia i se spunea hotel, unde am stat aproape o săptămînă. Sophie și cu mine ne-am plimbat în fiecare zi într-un loc mare, plin de copaci, căruia i se spunea parc. Eram mulți copii acolo, nu numai eu, și un eleșteu cu păsări frumoase pe care le hrăneam cu firimituri de pîine.

— Pot s-o înțelegi dacă vorbește atît de repede ? întrebă doamna Fairfax.

O înțelegeam foarte bine, fiindcă eram obișnuită cu vorbirea năvalnică a doamnei Pierrot.

— Întreab-o despre părinții ei, urmă doamna cea bună. Aș fi curioasă să aflu dacă-și mai aduce aminte de dînșii.

— Adèle, întrebai eu, cu cine stăteai în orașul acela frumos și curat despre care mi-ai vorbit ?

— Am stat un timp cu mama : dar ea a plecat la Maica Domnului. Mama mă învăța să dansez, să cînt și să spun versuri ; o mulțime de domni și doamne frumoase veneau s-o vadă și eu dansam în fața lor și le cîntam. Tare-mi plăcea. Vrei să mă auzi cum cînt ?

Fiindcă terminase micul dejun, îi dădui voie să-mi arate ce știe. Coborî de pe scaun și se așeză

pe genunchii mei și pe urmă, împreunîndu-și mîinile cu prefăcută modestie, își aruncă buclele înapoi, ridică ochii în tavan și începu să cînte o arie dintr-o operă. Era vorba de o femeie părăsită care, după ce plînsese din pricina perfidiei amantului, își chema în ajutor mîndria. Cerea slugilor ei s-o împodobească dîndu-i bijuteriile cele mai strălucitoare, s-o îmbrace în rochiile cele mai elegante, căci s-a hotărît să se ducă în noaptea aceea la bal, unde trebuia să-l întîlnească pe înșelător, spre a-i dovedi prin veselia ei că n-o doare necredința lui.

Aria aleasă părea ciudată pentru un copil, dar socotii că originalitatea constă în a face să răsune pe buzele-i nevinovate accentele dragostei și ale geloziei. În orice caz, era ceva de prost gust, cel puțin așa mi se păru mie.

Adèle cîntase melodia destul de bine și cu naivitatea vîrstei sale. După ce sfîrși, coborî de pe genunchii mei și zise :

— Acum, *mademoiselle*, voi spune cîteva versuri !

Luînd ținuta de rigoare începu : *„La ligue de rats“ : fable de La Fontaine* [1]. Declamă fabula cu intonație corectă, fiind foarte atentă la punctuație. Mlădierea glasului și gesturile potrivite, lucru foarte rar la vîrsta ei, dovedeau că fusese învățată cu grijă.

— Cine te-a învățat fabula asta ? o întrebai.

— Mama ; ea mi-o spunea totdeauna așa. De cîte ori ajungeam aici, cînd spui : *„Qu'avez-vous donc ? lui dit un de ces rats, parlez !“* [2] mă punea să ridic mîna ca să-mi aduc aminte că trebuie să ridic și glasul. Acum vrei să dansez puțin ?

[1] *Liga șoarecilor*, fabulă de *La Fontaine* (fr).
[2] Ce ai ? îi spuse unul dintre șoareci, vorbește ! (Fr.)

— Nu, ajunge. Dar cînd a plecat mama ta la Maica Domnului, cu cine ai rămas ?

— Cu *madame* Frédéric și bărbatu-său. Ea m-a îngrijit, dar nu mi-e rudă. Cred că e săracă, pentru că n-are casă atît de frumoasă ca mama. De altfel n-am rămas mult acolo. Domnul Rochester m-a întrebat dacă vreau să viu să stau cu el în Anglia și am răspuns că da, pentru că-l cunoscusem pe domnul Rochester înaintea doamnei Frédéric și fusese totdeauna bun cu mine ; îmi dădea rochii și jucării frumoase. Dar nu și-a ținut făgăduiala, fiindcă după ce m-a adus în Anglia, a plecat și nu l-am mai văzut niciodată.

După micul dejun, Adèle și cu mine ne-am dus în bibliotecă. Din porunca domnului Rochester, aici trebuia să fie sala de studiu. Cele mai multe cărți erau încuiate în niște dulapuri mari, cu geamuri. Unul singur era deschis. Cuprindea lucrări elementare din toate domeniile, romane, volume de literatură ușoară, de poezii, biografii și însemnări de călătorie. Socotise pesemne că asta era tot ce putea dori să citească o guvernantă. Într-adevăr, eram mulțumită deocamdată și, în comparație cu puținele cărți pe care le frunzăream din cînd în cînd la Lowood, mi se părea că am aici nenumărate prilejuri de desfătare și învățătură. În aceeași cameră se mai aflau un pian nou de tot, un șevalet și două globuri, pentru lecțiile de geografie, de bună seamă.

Adèle se dovedi o elevă destul de cuminte, deși niciodată nu mă asculta cu prea multă atenție. Nu era obișnuită să muncească organizat și m-am gîndit că n-ar fi fost nimerit s-o iau prea repede de la început. De aceea, după ce i-am vorbit mult timp și am învățat-o cîteva lucruri, văzînd că era

aproape douăsprezece, îi dădui voie să se înapoieze la dădaca ei.

M-am hotărît ca pînă la ora cinci să desenez pentru ea cîteva schițe.

În vreme ce urcam să-mi iau mapa și creioanele, mă chemă doamna Fairfax.

— Lecția dumitale de dimineață s-a sfîrșit cred, îmi zise ea.

Glasul venea dintr-o odaie a cărei ușă cu canaturi era deschisă. Intrai, cînd o auzii că mă strigă. Văzui atunci o odaie spațioasă și impozantă. Pe jos era așternut un covor turcesc, fotoliile și perdelele erau roșii, pereții îmbrăcați în lemn de nuc, tavanul împodobit cu sculpturi minunate. O fereastră mare, cu multe vitralii, lăsa să pătrundă lumina limpede a dimineții. Doamna Fairfax curăța cîteva vase de marcasită roșie, așezate pe bufet.

— Ce odaie frumoasă ! exclamai eu privind în jurul meu. Niciodată nu mai văzusem o odaie atît de impunătoare.

— Asta e sufrageria. Tocmai am deschis fereastra să intre puțin aer și soare, căci totul e așa de umed în apartamentele rar locuite ! Salonul miroase ca o pivniță.

Îmi arătă o boltă mare arcuită, acoperită de o perdea purpurie, ridicată deocamdată. Am urcat cele două trepte largi din fața bolții și m-am uitat înăuntru ; mi s-a părut o priveliște de basm, într-atît era de minunat ceea ce se oferea ochilor mei neobișnuiți cu asemenea lucruri. Nu era, cu toate astea, decît un simplu salon foarte arătos, iar alături un budoar. Pe jos se aflau covoare albe, ce păreau presărate cu strălucitoare cununi de flori. Tavanele erau împodobite cu reliefuri de ciorchini de struguri și frunze de viță, de un alb

ca zăpada, ce constrasta puternic cu stofele și divanele stacojii. Vase strălucitoare de Boemia, de un roșu rubiniu, scoteau în relief marmura albă a căminului. Între ferestre, oglinzi mari răsfrîngeau acea îmbinare de zăpadă și foc.

— Ce rînduială în toate odăile, doamnă Fairfax ! exclamai eu. Nici o învelitoare și, totuși, nici un fir de praf. Dacă n-ar fi frigul ăsta, ar părea că sînt locuite zi de zi.

— Ei, ce să faci, domnișoară Eyre. Domnul Rochester vine rar, însă totdeauna pe neașteptate. Nu-i place de loc să găsească mobilele acoperite și să audă zgomotul dereticatului, așa încît mă străduiesc ca odăile să fie totdeauna pregătite.

— Domnul Rochester e un om pedant și pretențios ?

— Nu chiar ; dar are gusturile și obiceiurile unui gentilom și vrea ca totul să fie rînduit după voia lui.

— Îl iubești ? E iubit ?

— O, da. Pe aici familia sa a fost totdeauna respectată. Aproape tot ținutul e încă din timpuri străvechi al Rochesterilor.

— Dar... lăsînd la o parte averea, dumneata îl iubești ? Așa, numai ca om, e simpatizat ?

— N-aș avea de ce să nu-l iubesc, cred că și arendașii îl socotesc un stăpîn drept și darnic ; dar n-a stat niciodată prea mult timp printre ei.

— Și n-are nici un fel de ciudățenii ? Într-un cuvînt, ce fel de om e ?

— O, e un om fără cusur, cel puțin așa mi se pare mie. Poate că e cam ciudat. A călătorit și a văzut multe. Sînt încredințat că e foarte învățat, dar de vorbit, n-am vorbit niciodată prea mult cu el.

— Ce ciudățenii are ?

— Nu știu, nu-i de loc ușor de spus : nimic deosebit, dar cînd începe să-ți vorbească, simți că-i mai altfel decît alții. Nu poți fi niciodată sigur dacă vorbește serios ori glumește, dacă-i mulțumit sau nu. Pe scurt, nu-ți poți da bine seama ce gîndește, sau cel puțin eu nu pot : dar n-are a face, e un stăpîn foarte bun.

Asta-i tot ce am aflat de la doamna Fairfax despre stăpînul ei și al meu. Sînt unii oameni care nu se pricep de loc să schițeze portretul moral al cuiva, să observe ce-i caracteristic unei persoane sau unui lucru ; buna noastră doamnă aparținea fără îndoială acestei categorii. Întrebările mele o nelinișteau, dar n-o făceau să găsească nimic nou. În ochii ei, domnul Rochester era domnul Rochester, un gentilom, un moșier și nimic mai mult : nu cerceta mai adînc lucrurile și dorința mea de a căpăta o imagine mai precisă a caracterului său o mira, de bună seamă.

Cînd părăsirăm sufrageria, mă pofti să-mi arate restul casei ; m-a condus peste tot. Am admirat eleganța și curățenia ce domneau pretutindeni. Mai ales camerele din față mi se părură deosebit de impresionante ; unele dintre cele de la catul trei, deși întunecoase și scunde, erau interesante prin aspectul lor străvechi. Pe măsură ce mobilele de la primele caturi se demodaseră, fuseseră trimise sus și lumina slabă ce pătrundea prin ferestruici scotea la iveală paturi vechi de o sută de ani, cufere de stejar sau de nuc, care datorită sculpturilor ciudate, înfățișînd ramuri de palmieri sau capete de îngerași, semănau mult cu arca lui Noe, șiruri de jilțuri venerabile, cu spetezele înguste și înalte, scaune și mai vechi, purtînd urmele pe jumătate șterse ale unor broderii lucrate de mîini care de două generații nu mai erau decît pulbere.

Toate astea dădeau catului al treilea de la Thornfield Hall înfățișarea unei case a trecutului, a unei racle cu moaște. În timpul zilei îmi plăcea liniștea ciudată și întunericul acelor încăperi, dar noaptea pentru nimic în lume n-aș fi dormit în acele paturi largi și grele, cu tăblii masive de stejar, umbrite de perdele uriașe ale căror broderii înfățișau flori ciudate, păsări și mai ciudate și cele mai ciudate chipuri omenești. Cît de straniu trebuie să fi arătat toate acestea sub razele palide ale lunii !

— Servitorii dorm în odăile astea ? întrebai eu.

— Nu : servitorii stau în niște apartamente mai mici, în spatele casei. În camerele astea nu doarme niciodată nimeni. Dacă ar fi o stafie la Thornfield Hall, cu siguranță că aici și-ar căuta refugiul.

— Cred și eu. Va să zică n-aveți stafii ?

— După cîte știu eu, nu, răspunse zîmbind Fairfax.

— Nici în tradițiile locului ? Nu sînt legende sau povești cu stafii ?

— Nu cred. Se spune totuși că Rochesterii au fost niște oameni foarte violenți. Poate de aceea stau acum atît de liniștiți în mormintele lor.

— Da. După frămîntarea unei vieți zbuciumate, dorm bine, murmurai eu. Dar unde te duci, doamnă Fairfax ? o întrebai văzînd-o că se îndepărtează.

— Pe terasă. Nu vrei să vezi ce priveliște se zărește de sus ?

O urmai pe o scară foarte îngustă ce ducea la mansardă ; de acolo urcarăm o scăriță și trecînd printr-un chepeng ajunserăm pe acoperiș. Eram acum la același nivel cu crengile pline de cuiburi de ciori și le puteam vedea bine de tot. Rezemată de creneluri privii în depărtare și cercetai locurile

ce se întindeau în fața mea, ca o hartă. Atunci văzui pajiștea scînteietoare și catifelată ce înconjura casa. Cîmpul era mare cît un parc și acoperit ici-colo cu pîlcuri de copaci bătrîni. Pădurea tristă și deasă era străbătută de o cărare neumblată și atît de acoperită cu mușchi, încît arăta mai verde decît arborii cu frunzișul lor. Biserica, porțile, drumul, dealurile liniștite, toată firea părea că se odihnește sub soarele zilei de toamnă. În zare, un cer adînc de azur cu pete albe de marmură, ca niște perle. Nimic nu era uimitor în această priveliște, dar totul te încînta. Cînd m-am înapoiat și am trecut din nou prin chepeng, abia de mai vedeam în josul scăriței. Mansardele mi se păreau întunecate ca niște cripte, în comparație cu cerul albastru, cu tufișurile, pășunile și dealurile în mijlocul cărora se afla castelul, cu toate împrejurimile luminate de razele soarelui, pe care le admirasem, năpădită de fericire.

Doamna Fairfax rămase o clipă în urmă, să ferece chepengul. Bîjbîind, am găsit ușa care ducea afară din mansardă și am coborît scara întunecată. Rătăcii cîtva timp pe coridorul ce despărțea, la catul al treilea, camerele din față de cele din spate. Era strîmt, scund și întunecos; n-avea decît o fereastră mică ce-l lumina din capătul cel mai îndepărtat. Cele două rînduri de ușițe negre și închise te făceau să te gîndești la gangul castelului unui Barbă-Albastră.

Cînd treceam, pășind ușor pe acolo, urechile-mi fură izbite de un hohot de rîs, singurul sunet pe care nu te-ai fi așteptat să-l auzi într-un loc atît de tăcut.

Era un rîs ciudat, limpede, dar fără viață și fără nici o umbră de veselie. M-am oprit. Rîsul încetă doar o clipă, apoi izbucni mai tare; căci întîiul

hohot, deși deslușit, fusese foarte slab. De data asta era zgomotos, părînd că trezește răsunet în toate odăile pustii, deși pornise din una singură, a cărei ușă aș fi putut s-o arăt chiar, fără să greșesc.

— Doamnă Fairfax — strigai eu, pentru că în acea clipă cobora scara — ai auzit hohotul acela de rîs ? De unde o fi venind ?

— Pesemne-i vreo servitoare, răspunse ea; poate Grace Poole.

— Ai auzit-o ? întrebai din nou.

— Da; și o aud adeseori. Coase într-una din odăile astea. Cîteodată stă și Leah cu ea, iar cînd sînt împreună, fac deseori zgomot.

Rîsul se repetă pe un ton coborît, sacadat și se sfîrși printr-un murmur ciudat.

— Grace ! strigă doamna Fairfax.

Nu mă așteptam să aud pe cineva răspunzînd, căci acel rîs era tragic și supranatural. Niciodată n-am auzit unul la fel. Din fericire era ziua nămiaza mare, așa că nici o împrejurare prielnică stafiilor nu însoțise acel zgomot și nici locul, nici ceasul nu puteau trezi spaima. Altfel m-ar fi cuprins o groază superstițioasă. Faptele îmi dovediră, că fusesem de-a dreptul nebună cînd mă speriasem.

Văzui deschizîndu-se o ușă în apropierea mea și o servitoare ieși. Era o femeie între treizeci și patruzeci de ani. Avea umerii obrajilor pătrați, părul roșu, fața urîtă și aspră. Nu se poate închipui arătare mai puțin romantică, mai puțin fantomatică.

— Prea mult zgomot, Grace, zise doamna Fairfax. Nu uita poruncile pe care le-ai primit !

Grace făcu o reverență tăcută și plecă.

— Femeia asta coase și o ajută pe Leah, urmă văduvă. Desigur că nu-i fără cusur, dar lucrează minunat. A, bine că mi-am adus aminte! Cum te-ai împăcat azi dimineață cu eleva dumitale?

Îndreptînd astfel convorbirea spre Adèle, ajunserăm repede în odăile vesele și luminoase de jos. Adèle ne întîmpină, strigîndu-ne:

— *Mesdames, vous êtes servies!*[1] Pe urmă adăugă: *J'ai bien faim, moi!*[2]

Masa era gata și ne aștepta în odaia doamnei Fairfax.

---

[1] Doamnelor, masa este gata! (Fr.)
[2] Mi-e grozav de foame! (Fr.)

CAPITOLUL XII

Felul liniștit în care fusesem primită la Thornfield părea să-mi vestească o viață ușoară și impresia asta n-a fost întru nimic dezmințită cînd am cunoscut mai bine castelul și pe cei ce-l locuiau. Doamna Fairfax era într-adevăr ceea ce îmi păruse de la început: o femeie blîndă, binevoitoare, destul de instruită și de o inteligență obișnuită. Eleva mea era o fată foarte vioaie, dar fiindcă fusese răsfățată și lăsată în voia ei, avea cîteodată toane. Cum însă era încredințată cu totul îngrijirilor mele și nici o intervenție nechibzuită nu venea de nicăieri să pună piedici metodelor mele de educație, renunță repede la micile ei capricii și deveni fată ascultătoare. N-avea nici un talent deosebit, nici o trăsătură de caracter mai pronunțată, nici o latură a sentimentelor sau preferințelor care ar fi putut-o înălța fie și cu o schioapă deasupra celorlalți copii, dar nici n-avea vreun cusur care s-o facă inferioară celor mai mulți dintre ei. Progresa mulțumitor și îmi arăta o dragoste care, dacă nu era prea profundă, era în schimb sinceră și caldă. Silința ce și-o dădea ca să-mi placă, simplicitatea, flecăreala ei veselă îmi

însuflau şi mie destulă dragoste ca să putem fi mulţumite una de alta.

Limbajul acesta, *par paranthèse*[1], ar putea să pară rece acelora care afişează doctrine pompoase despre firea îngerească a copiilor şi despre devotamentul idolatru ce trebuie să li-l arate cei însărcinaţi cu creşterea lor. Dar eu nu scriu ca să măgulesc egoismul părinţilor sau să mă transform în ecou al făţărniciei ; eu spun adevărul şi atît. Mă îngrijeam cu conştiinciozitate de progresele şi bunul mers al educaţiei Adèlei şi nutream pentru ea o dragoste calmă, după cum pe doamna Fairfax o iubeam din pricina bunătăţii sale şi în tovărăşia ei aflam totdeauna o mare plăcere dăruită de privirea-i calmă, de sufletul şi caracterul ei potolit.

Dojenească-mă cine o vrea, cînd voi mai spune că din timp în timp mă plimbam singură, că priveam prin grilajul porţii drumul ce se-ntindea înaintea mea, sau că văzînd pe Adèle jucîndu-se cu dădaca şi pe doamna Fairfax făcînd peltea în cămara de provizii, urcam cele trei caturi, ridicam chepengul podului şi mă duceam pe terasă ; că atunci cînd, în sfîrşit, ochii mei puteau cuprinde cîmpiile, colinele, linia întunecată a orizontului, doream cu înflăcărare sprijinul unei puteri în stare să-mi arate ce era dincolo de aceste hotare, ca să cercetez acea lume activă, acele ţinuturi şi oraşe pline de viaţă, despre care auzisem vorbindu-se, dar pe care niciodată nu le văzusem. Atunci îmi doream mai multă experienţă de viaţă, legături mai strînse cu ceilalţi semeni şi putinţa de a cunoaşte un număr mai mare de oameni şi caractere mai diferite decît cele de la Thornfield. Preţuiam ce era bun în doamna Fairfax şi în

[1] În treacăt fie spus (fr.).

Adèle, dar credeam în existenţa altor firi, a căror bunătate să fie mai caldă. Aş fi vrut să pot vedea cu ochii mei lucrurile de a căror existenţă eram încredinţată.

Cu siguranţă că mulţi mă vor huli şi mă vor socoti o fire veşnic nemulţumită. Dar n-aveam încotro ; neastîmpărul era în firea mea şi cîteodată mă frămînta pînă la tortură. Atunci, unica mea uşurare era să mă plimb încoace şi încolo pe coridorul de la catul al treilea, retrasă în mijlocul liniştii şi singurătăţii ce domneau acolo, să mă opresc cu ochii minţii asupra tuturor nălucirilor strălucitoare ce se înfăţişau dinainte-mi şi care, de bună seamă, erau numeroase şi ademenitoare. Aceste gînduri îmi furnicau neîncetat prin minte şi neliniştea ce mă frămînta îmi dădea totuşi viaţă. Îmi plăcea nespus să ascult o poveste fără sfîrşit, o poveste plăsmuită de închipuirea mea, plină cu tot felul de isprăvi, cu viaţă, cu flăcări şi pasiuni — tot lucruri pe care le doream atît de mult, dar pe care viaţa mea actuală nu mi le oferea.

Degeaba se crede că oamenii ar trebui să fie fericiţi atunci cînd au linişte ; lor le trebuie acţiune şi dacă n-o au şi-o creează. Milioane de fiinţe sînt condamnate la viaţă mai monotonă decît a mea şi milioane se răzvrătesc împotriva soartei. Nimeni nu-şi închipuie cîte revolte, afară de cele politice, dospesc în masa fiinţelor vii care populează pămîntul. Ne închipuim că femeile sînt totdeauna foarte potolite, dar femeile simt ca şi bărbaţii ; au nevoie să-şi folosească puterile ca şi fraţii lor, le trebuie un cîmp pe care să-şi desfăşoare strădaniile, întocmai ca şi bărbaţii lor. Ele suferă din pricina constrîngerii prea straşnice, şi a nemişcării prea absolute, exact aşa cum ar suferi şi bărbaţii. Fraţii lor mai fericiţi dau dovadă de

orbire cînd spun că ele trebuie să se mărginească la a face budinci, la a împleti ciorapi, a cînta la pian şi a broda săculeţe. E o nesocotinţă să le condamni ori să le iei în rîs, dacă încearcă să facă sau să înveţe mai mult decît statorniceşte tradiţia că-i de trebuinţă pentru ele.

Cînd mă aflam acolo singură, auzeam deseori rîsul lui Grace Poole ; totdeauna acelaşi rîs încet şi gros — ha ! ha ! — ce mă făcuse să tresar prima dată. Auzeam de asemenea murmurul ei ciudat, mai ciudat chiar decît rîsul. Erau zile cînd rămînea cu totul tăcută şi altele cînd scotea sunete neînţelese. Cîteodată o vedeam ieşind din odaie, ducînd în mînă un lighean, o farfurie sau o tavă, coborînd în bucătărie şi înapoindu-se după scurt timp (oh ! cititorule romantic, iartă-mă dacă-ţi spun întreg adevărul !) cu o cană de bere neagră. Înfăţişarea ei avea darul de a domoli orice curiozitate trezită de ţipetele-i curioase. Avea trăsături aspre şi nimic în făptura sa nu te putea atrage. Încercai de mai multe ori să intru în vorbă cu ea, dar nu era vorbăreaţă. De obicei un răspuns monosilabic reteza scurt orice încercare de acest fel.

Ceilalţi servitori, John şi nevastă-ta, Leah, fata în casă şi Sophie, dădaca franceză, erau oameni cumsecade, dar întru nimic deosebiţi. Cu Sophie vorbeam franţuzeşte şi cîteodată o întrebam despre ţara ei natală ; dar nu era în stare să povestească sau să descrie, răspunsurile ei nelămurite şi încurcate te făceau să crezi că dorea mai curînd să încetezi, decît să continui cu întrebările.

Astfel trecură octombrie, noiembrie şi decembrie. Într-o după-amiază de ianuarie, doamna Fairfax îmi ceru o zi de învoire pentru Adèle, care răcise. Adèle stărui cu o însufleţire ce-mi aminti cît de preţioase mi se păreau zilele libere, cînd

eram copil. I-o dădui deci, gîndindu-mă că-i bine să mă arăt, în privinţa asta, mai înţelegătoare. Era o zi frumoasă şi liniştită, deşi foarte rece ; mă săturasem să tot stau nemişcată în bibliotecă o întreagă dimineaţă ce mi se părea nesfîrşită. Doamna Fairfax tocmai încheiase o scrisoare. Mi-am pus pălăria şi paltonul şi i-am spus că duc eu scrisoarea la poşta din Hay, la o depărtare de două mile. Socoteam că va fi o plimbare plăcută. Cînd Adèle fu aşezată pe scăunaşul ei, lîngă focul din odaia doamnei Fairfax, îi dădui cea mai frumoasă păpuşă de ceară a ei (pe care o păstram de obicei învelită în poleială în sertar) şi o carte de istorie.

— *Revenez bientôt, ma bonne amie, ma chère mademoiselle Jannette* [1], îmi spuse ea.

O îmbrăţişai şi plecai.

Pămîntul era îngheţat, aerul liniştit şi drumul singuratic. Pînă m-am încălzit am mers repede, dar după aceea am domolit pasul să mă bucur în tihnă şi să trăiesc cît mai din plin desfătarea acelei clipe. Cînd trecui pe lîngă clopotniţă, la biserică bătea ora trei. Acel ceas al zilei avea farmec pentru mine, fiindcă se apropia amurgul şi soarele scăpăta alene către asfinţit. Eram la o milă de Thornfield, pe un drumeag vestit vara pentru trandafirii sălbatici, pentru nucii şi rugurile de mure pline de rod, care creşteau pe margini ; chiar la vremea aceea erau încă poame roşii de păducel, dar farmecul său cel mai de seamă stătea în singurătatea-i desăvîrşită şi tihna-i netulburată de foşnetul frunzelor. Dacă se stîrnea o adiere, aici nu se auzea nici un sunet, pentru că nu exista nici

---

[1] Întoarce-te repede, buna mea prietenă, dragă domnişoară Jeannette (fr.).

unul din acei arbori al căror frunziş se păstrează totdeauna verde şi prin care şuieră vîntul ; păducelul veştejit şi tufişurile de aluni rămîneau tot atît de mute ca şi pietrele albe, tocite, din mijlocul drumului. Cît puteam cuprinde cu ochii, de fiece parte, vedeam doar cîmpii, pe care vitele nu mai păşteau şi dacă zăream, din timp în timp, vreo pasăre cafenie sărind pe gardurile vii, credeam că-i o ultimă frunză moartă, ce nu se desprinsese încă de pe ramură.

Drumeagul urca necontenit pînă la Hay. După ce am făcut cam jumătate din drum, m-am aşezat pe treptele unei scări mici ce urca înspre un ogor, îmi strînsei bine mantila în jurul corpului şi-mi ascunsei mîinile în manşon. Nu simţeam de fel gerul, deşi era foarte aspru, după cum dovedea gheaţa ce acoperea drumul, în mijlocul căruia un pîrîiaş acum îngheţat se revărsase cu cîteva zile mai înainte, pe o vreme de dezgheţ. Din locul unde mă aflam, zăream Thornfieldul : castelul cenuşiu şi crenelat era lucrul cel mai izbitor din valea a cărei panoramă mi se arăta. La apus se vedeau pădurile din Thornfield şi arborii unde îşi făceau cuiburi ciorile. Am zăbovit acolo pînă ce soarele coborî şi pieri, purpuriu, dincolo de crestele copacilor. Atunci am pornit-o iarăşi spre răsărit.

În faţa mea vedeam luna ridicîndu-se pe coama unui deal, palidă încă şi părînd un norişor, dar devenind din ce în ce mai strălucitoare. Plutea deasupra satului Hay, care, pe jumătate pierdut printre arbori, îşi înălţa fumul albastru din cele cîteva hornuri. Mai aveam o milă pînă acolo, şi, totuşi, în mijlocul acelei linişti depline, zgomotele firave ale vieţii răzbăteau pînă la mine. Auzeam şi murmurul rîurilor, însă din ce vale şi de la ce depărtare, n-aş fi putut-o spune. Dincolo de Hay erau însă multe dealuri şi — fără îndoială — multe rîuri îşi strecurau firul apei printre ele. Seara aceea liniştită lăsa să se audă clipocitul cristalin al pîraielor apropiate şi susurul stins al celor mai de departe.

Dar acele delicate clipociri şi şoapte, atît de îndepărtate şi de limpezi totodată, fură acoperite de un zgomot neaşteptat. Un tropăit, un sunet metalic de potcoave izbite în pămîntul îngheţat înlătură clipocitul dulce al apelor, tot aşa precum într-un tablou, masa greoaie a unei stînci sau trunchiul masiv al unui stejar gros, înfipt cu tărie pe primul plan, te împiedică să vezi colinele albăstrii, zarea luminoasă şi norii ce-şi contopesc nuanţele.

Zgomotul îl făcea un cal ce se apropia. Cotiturile drumeagului mi-l ascundeau încă, dar îl auzeam venind. Mă pregăteam să părăsesc drumul, fiindcă era îngust, dar m-am oprit numai şi m-am tras puţin la o parte, să-l las să treacă. Eram tînără pe-atunci şi mintea mi-era pălită de tot felul de plăsmuiri luminoase ori întunecate. Amintirile din poveştile doicii erau, alături de atîtea altele, adînc întipărite în mintea mea. Totuşi, cînd răsăreau din tainiţele minţii, aveau mai multă tărie şi vioiciune pentru cea care eram acum, decît avuseseră pentru copilul de-odinioară. În timp ce calul se apropia şi aşteptam clipa cînd avea să apară în lumina tulbure a înserării, îmi amintii de o poveste pe care mi-o spunea Bessie ; era vorba de un spiriduş din nordul Angliei, numit „Gytrash". Acest spiriduş rătăcea pe drumurile singuratice, în chip de cal, catîr sau dulău şi se arăta uneori călătorilor întîrziaţi, asemeni calului acesta, ce venea acum înspre mine.

Ajunsese aproape, dar încă nu se vedea, cînd afară de tropăit auzii un zgomot venind din tufiş şi văzui strecurîndu-se de-a lungul alunilor un cîine mare, care, datorită blănii sale albe vrîstate cu negru, se zărea cu uşurinţă printre pomi. Era tocmai una dintre înfăţişările pe care le lua Gytrash: un animal ce semăna cu un leu, cu păr lung şi cap uriaş. Trecu totuşi destul de liniştit pe lîngă mine, fără să-şi întoarcă ochii lui ciudaţi, aşa cum mă aşteptam. Apăru şi calul, un animal înalt ce purta un călăreţ. Acel bărbat destrămă dintr-o dată tot farmecul, pentru că Gytrash nu fusese nicicînd încălecat de făptură omenească. El era totdeauna singur şi, după părerea mea, spiriduşii puteau sălăşlui în trupul necuvîntător al animalelor, dar nu prea jinduiau după forma unei banale fiinţe omeneşti. Nu era deci Gytrash, ci un simplu călător care luase drumul cel mai scurt spre Millcote. Trecu pe lîngă mine şi îşi urmă drumul. Dar după cîţiva paşi mă întorsei, căci atenţia îmi fu atrasă de zgomotul unei căderi şi exclamaţia: „Ce dracu mă fac acum?“ Animalul alunecase pe gheaţa care acoperea şoseaua, iar calul şi călăreţul se prăbuşiseră. Cîinele se întoarse şi el, alergînd în salturi. Văzînd starea nenorocită în care se afla stăpînu-său şi auzind calul icnind, lătră de hăuliră văile, cu o putere la care te puteai aştepta văzîndu-i statura. Chelălăi dînd tîrcoale calului şi călăreţului trîntiţi la pămînt, apoi alergă spre mine. Era tot ce putea face, n-avea cum să cheme pe altcineva în ajutor.

L-am urmat şi am găsit pe călător chinuindu-se să iasă de sub cal. Făcea asemenea eforturi, încît mi-am zis că nu s-a putut lovi prea tare. Totuşi îl întrebai:

— Sînteţi rănit, domnule?

Mi se păru că-l aud înjurînd, dar nu eram sigură. Cert este că mormăi ceva şi nu-mi răspunse îndată.

— Ce pot face pentru dumneata? întrebai din nou.

— Numai să te dai la o parte, îmi răspunse el, pe cînd se ridică în genunchi, apoi în picioare.

M-am supus. Atunci începu o operaţie grea, complicată şi zgomotoasă, însoţită de lătrături atît de furioase, încît a trebuit să mă dau la o parte, dar n-am vrut să plec înainte de a vedea sfîrşitul. Totul s-a terminat cu bine: calul a fost pus pe picioare iar cîinele fu domolit printr-un „Jos, Pilot!“ Călătorul, aplecat acum, îşi pipăia laba piciorului şi coapsa, de bună seamă să vadă dacă mai erau tefere; dar se pare că era totuşi ceva care îl făcea să sufere, căci îndată se îndreptă spre treptele de unde tocmai mă ridicasem şi se aşeză.

Se vedea că în ziua aceea aveam mare dorinţă să fiu de folos, sau cel puţin îndatoritoare, căci mă apropiai din nou şi zisei:

— Dacă sînteţi rănit, domnule, pot aduce pe cineva de la Thornfield, sau de la Hay.

— Mulţumesc, nu-i nevoie: n-am nici un os rupt, e numai o scrintitură.

Încercă din nou să umble, dar efortul acesta îi smulse fără voie un geamăt.

Nu se întunecase încă bine şi luna devenise strălucitoare. Îl putui vedea limpede pe străin. Era îmbrăcat într-o jachetă lungă de călătorie, cu guler de blană şi catarame de oţel. De talie mijlocie, avea pieptul foarte lat, faţa întunecată, trăsăturile aspre şi fruntea largă. Ochii şi sprîncenele încruntate arătau că are o fire aprigă şi că acum e tare nemulţumit. Nu mai era tînăr, dar nici nu se putea încă spune că e în vîrstă. Putea să aibă

treizeci şi cinci de ani. Nu-mi era de loc teamă de el : simţeam doar puţină sfială. Dacă ar fi fost un tînăr frumos, un erou de roman, n-aş fi îndrăznit să-l mai întreb ceva, deşi vedeam bine că nu-i fac nici o plăcere, sau n-aş fi cutezat să-i ofer servicii pe care nu le cerea. Nu vorbisem niciodată cu un tînăr frumos şi nici nu ştiu dacă văzusem vreunul. Aduceam omagii teoretice frumuseţii, eleganţei, curteniei şi farmecelor fascinante, dar dacă aş fi întîlnit vreodată un bărbat cu toate aceste însuşiri, instinctul m-ar fi înştiinţat că el nu găseşte şi nici nu poate găsi la mine ceva care să-l încînte. Aş fi fugit de el cum fugi de foc, de fulgere, de tot ce nu-i plăcut, deşi e strălucitor.

Dacă acel străin mi-ar fi zîmbit şi s-ar fi arătat prietenos cînd i-am vorbit, dacă mi-ar fi refuzat ajutorul cu voie bună şi mulţumindu-mi, mi-aş fi urmat drumul, fără a fi ispitită să-mi reînnoiesc întrebările. Dar încruntarea şi asprimea călătorului m-au ajutat să mă simt bine şi, cînd îmi făcu semn să plec, rămăsei pe loc, spunîndu-i :

— Dar, domnule, nu pot să te părăsesc acum, pe drumul ăsta pustiu, înainte de a vedea că eşti din nou în stare să încaleci.

Cînd am spus asta m-a privit ; pînă acum abia dacă-şi întorsese ochii către mine.

— Mi se pare că la ora asta dumneata ar fi trebuit să fii acasă, dacă locuieşti pe aici, prin împrejurimi. De unde vii ?

— Din vale şi cînd e lună nu mi-e teamă, oricît ar fi de tîrziu. Dacă vrei, pot să dau o fugă pînă la Hay ; de altfel trebuie să pun o scrisoare la poşta de acolo.

— Spui că vii din vale ? Locuieşti în casa aceea cu creneluri ? mă întrebă el, arătîndu-mi Thornfield Hall, pe care luna îl lumina cu razele sale

agenţii. Castelul se vedea înălţîndu-se palid, din mijlocul pădurii ce se proiecta, întunecată, pe cerul înroşit de cele de pe urmă flăcări ale amurgului.

— Da domnule.

— A cui e casa ?

— A domnului Rochester.

— Îl cunoşti pe domnul Rochester ?

— Nu, nu l-am văzut niciodată.

— Nu stă acolo ?

— Nu.

— Ai putea să-mi spui unde este ?

— Nu, domnule.

— Desigur că nu eşti una din servitoarele de la castel. Eşti...

Se opri şi aruncă o privire asupra îmbrăcămintii mele, ca de obicei, simplă : un palton de merinos negru şi o pălărie de castor, pe care nu le-ar fi purtat fata în casă a unei doamne din lumea mare. Părea încurcat ; nu ştia ce să creadă. Îi venii în ajutor.

— Sînt guvernanta.

— A, guvernanta ! repetă el. Să mă ia dracul dacă nu uitasem. Guvernanta !

Şi fui din nou silită să îndur privirea lui scrutătoare. După două minute se ridică ; dar cînd încercă să umble, suferinţa i se citi pe chip.

— Nu pot să te trimit după ajutor, îmi spuse el ; dar ai putea să mă ajuţi chiar dumneata, dacă eşti aşa de bună.

— Cum să nu, domnule.

— Ai o umbrelă de care să mă slujesc, în loc de baston ?

— Nu.

— Atunci caută să apuci dîrlogii calului şi să mi-l aduci. Nu ţi-e frică ?

Dacă aş fi fost singură, m-aş fi temut să mă apropii de un cal, dar fiindcă mi se cerea s-o fac, eram gata să mă supun. Lăsai manşonul jos, înaintai spre calul înalt şi încercai să prind dîrlogii, dar era un animal nervos şi nu mă lăsă să mă apropii. M-am trudit în zadar ; mi-a fost chiar tare frică văzîndu-l lovind pămîntul cu picioarele de dinainte. Călăreţul aştepta şi privi cîtva timp ; în cele din urmă rîse :

— După cîte văd, spuse el, muntele nu va veni niciodată la Mahomed, aşa că tot ce-ţi rămîne de făcut e să-l ajuţi pe Mahomed să se ducă la munte. Vino încoace, te rog.

Mă apropiai.

— Iartă-mă, urmă el ; nevoia mă sileşte să mă folosesc de dumneata.

Îmi puse o mînă grea pe umăr şi, rezemîndu-se cu oarecare opintire, şchiopătă pînă la calul său, pe care-l stăpîni de îndată ce prinse dîrlogii ; apoi sări în şa, făcînd o strîmbătură dureroasă, pentru că sforţarea îi răscolise durerea.

— Acum, zise el, muşcîndu-şi buzele, dă-mi cravaşa ; e acolo sub tufiş.

O găsii şi i-o adusei.

— Îţi mulţumesc ; du repede scrisoarea la Hay şi întoarce-te cît poţi mai curînd.

Dădu pinteni calului, care porni în galop. Cîinele îl urmă şi cîteşitrei se făcură nevăzuţi.

„Cum duce vîntul în vîrtej sălbaticele bălării".

Îmi ridicai manşonul de jos şi-mi urmai drumul. Aventura se sfîrşise. Fusese o întîmplare fără importanţă ; n-avea nimic romantic şi nimic interesant ; dar adusese o schimbare în unul din ceasurile vieţii mele monotone : cineva avusese nevoie de mine, îmi ceruse sprijinul şi i-l dădusem. Eram mulţumită că făcusem ceva. Oricît de comună şi neînsemnată ar fi fost acea faptă, ea fusese totuşi ceva activ ; şi eram atît de sătulă să tot duc o viaţă în care mai mult lîncezeam decît trăiam. Apoi un chip nou era ca un nou portret în galeria amintirilor mele. Se deosebea de celelalte, mai întîi fiindcă era al unui bărbat ; pe urmă, pentru că era întunecat, puternic şi aspru. Cînd am ajuns la Hay şi am pus scrisoarea la poştă, tot mai păstram în faţa ochilor chipul acela şi coborînd dealul către Thornfield îl mai vedeam încă. Ajunsă la locul întîlnirii m-am oprit, am privit în jurul meu şi am ascultat, închipuindu-mi că voi auzi tropotul unui cal şi voi vedea un călăreţ îmbrăcat într-o jachetă de călărie, urmat de un cîine de Terra Nova, ce semăna cu Gytrash. Dar nu vedeam decît un gard şi o salcie cu creştetul desfrunzit, înălţîndu-se dreaptă în întîmpinarea razelor lunii ; nu se auzea decît vîntul, care vuia departe, în arborii Thornfieldului, şi, aruncînd o privire spre locul de unde venea murmurul, am zărit lumină la una din ferestrele castelului. Mi-am adus aminte că e tîrziu şi am grăbit pasul.

Întoarcerea la Thornfield nu-mi făcu nici o plăcere. A pătrunde pe porţile castelului însemna a mă reîntoarce la viaţa mea, în care nu se întîmpla niciodată nimic ; însemna doar să trec prin sala tăcută, să urc scara întunecoasă, să intru în odaia mea singuratică şi să petrec o bună parte a serii de iarnă doar cu liniştita doamnă Fairfax, atît şi nimic altceva. Nu era de ajuns ca să spulbere uşoara aţîţare pricinuită de plimbarea mea ? Nu însemna să-mi feresc iarăşi viaţa — ale cărei daruri de siguranţă şi tihnă nu eram în stare să le

prețuiesc — cu niște lanțuri nevăzute ? Cum mi-ar fi priit furtunile unei vieți nesigure și plină de lupte, o experiență grea și amară, în stare a mă face să rîvnesc liniștea în care trăiam acum ! Da, toate acestea ar fi fost pentru mine la fel de binevenite ca o plimbare lungă pentru cineva care a amorțit rămînînd prea îndelung într-un fotoliu confortabil ; dorința mea de agitație și mișcare era la fel de firească și normală ca și a celui țintuit prea mult în fotoliu.

Zăbovii în fața porții, zăbovii pe pajiște ; mă plimbai încoace și-ncolo pe drumul pardosit cu piatră. Obloanele ușii cu geamuri erau trase : nu puteam vedea înăuntru. Ochii și mintea mea păreau, de altfel, că vor să se îndepărteze de casa mohorîtă, de vizuina plină cu celule întunecate, așa cum mi se părea în clipa aceea, ca să se îndrepte spre cerul frumos ce se înfățișa înainte-mi — o mare albastră și fără pic de nor. Luna se înălța mărcață la orizont. Părăsind vîrful colinelor, de după care se ridicase, din ce în ce mai departe de ele, părea că tinde spre zenitul întunecat, pierdut în adîncul nemărginit și-n nețărmurita depărtare. Stelele tremurătoare care-i urmăreau drumul îmi tulburau sufletul și-mi grăbeau bătăile inimii. Sînt lucruri mici care ne aduc din nou pe pămînt ; atunci a bătut orologiul și a fost de ajuns. Îmi luai privirile de la lună și stele, deschisei o ușă lăturalnică și intrai.

Deși lampa de bronz atîrnată de plafonul sălii celei mari fusese aprinsă, încăperea era întunecată. Prin ușa deschisă a sufrageriei se strecura licărirea unui foc, luminînd sala și primele trepte ale scării. Lumina focului se răsfrîngea pe căminul de marmură, pe grătarele de alamă, și scotea în relief draperiile purpurii și mobilele lustruite, într-o iradiere nespus de plăcută. La aceeași lumină se vedeau de asemeni cîteva persoane stînd de vorbă în jurul căminului. De-abia am apucat să le zăresc și să deosebesc un amestec de glasuri pline de voioșie, printre care pe acela al Adèlei, că ușa s-a și închis.

Mă îndreptai repede spre odaia doamnei Fairfax. Și acolo ardea focul în cămin, dar odaia nu era luminată și nici doamna Fairfax nu se afla la locul ei. În schimb, un dulău alb și negru, leit Gytrash de pe drum, stătea lungit pe covor și privea țintă la foc. Semăna într-atît cu acela, încît înaintai spre el și strigai: „Pilot !" Cîinele se ridică și mă mirosi. Îl mîngîiai și el se gudură blînd. Era un cîine cu care ți-ar fi fost teamă să rămîi singură și mă întrebam de unde a venit aici ; sunai, pentru că aveam nevoie de lumină și vream să știu cine era musafirul. Leah intră.

— Ce-i cu cîinele ăsta ? întrebai.

— A venit cu stăpînul.

— Cu cine ?

— Cu stăpînul, domnul Rochester, care a sosit chiar acum.

— Aha ! Și doamna Fairfax e cu dînsul ?

— Da, și domnișoara Adèle. John s-a dus să aducă un doctor, căci stăpînul a suferit un accident ; a căzut calul și domnul Rochester și-a scrîntit un picior.

— A căzut calul pe drumul spre Hay ?

— Da, a alunecat pe cînd cobora dealul.

— Ah ! Leah, adu-mi te rog o lumînare.

Leah se întoarse numaidecît, urmată de doamna Fairfax, care îmi repetă aceleași vești, adăugînd că domnul Carter, medicul, sosise și se afla la domnul Rochester ; pe urmă dădu porunci pentru ceai și eu mă urcai în odaie, să mă dezbrac.

CAPITOLUL XIII

Se pare că, urmînd sfaturile doctorului, domnul Rochester se culcă în acea seară devreme și se sculă a doua zi tîrziu. Nu coborî decît pentru a rezolva unele afaceri urgente ; agentul său și cîțiva fermieri sosiseră și așteptau să-i vorbească.

Adèle și cu mine furăm silite să părăsim biblioteca, pentru că acolo își primea domnul Rochester oaspeții. Se făcu foc în altă odaie de la etaj, ne-am dus cărțile acolo și ne-am rînduit camera ca pe o sală de studiu. În acea dimineață chiar mi-am dat seama că Thornfield Hall și-a schimbat înfățișarea. Nu mai era tăcut ca o biserică ; mereu se auzea cîte cineva bătînd în ușă, sunînd sau trecînd în grabă pe sală. Glasuri noi răsunau la parter. Un șuvoi nou, de viață adevărată, năvălise în castel. Acum avea un stăpîn. În ce mă privește, eram mai mulțumită.

N-a fost lucru ușor să faci în ziua aceea lecții cu Adèle, care nu mai era în stare să se concentreze. Ieșea într-una din odaie și se uita pe scară, vrînd să-l zărească pe domnul Rochester. Ticluia mereu pretexte să coboare : dorea, se vede, să intre în bibliotecă, unde știam că de fapt nu i se simțea de loc lipsa. Cînd mă supăram puțin și o

sileam să stea liniștită, continua să-mi vorbească de prietenul ei, domnul Edward Fairfax de Rochester, cum îi spunea ea (auzisem întîia oară toate aceste nume). Era tare curioasă să afle ce dar i-o fi adus. Se pare că domnul Rochester o vestise chiar de cu seară că o dată cu bagajele va sosi de la Millcote și o cutie, al cărei conținut o va interesa îndeaproape.

— *Et cela doit signifier*, spuse ea, *qu'il y aura, là-dedans, un cadeau pour moi et peut-être pour vous aussi, mademoiselle. Monsieur a parlé de vous ; il m'a demandé le nom de ma gouvernante, et si elle n'était pas une petite personne, assez mince et un peu pâle. J'ai dit oui, car c'est vrai, n'est-ce pas, mademoiselle ?* [1]

Mîncai împreună cu eleva mea, ca de obicei, în odaia doamnei Fairfax. Fiindcă ningea și era viforniță, rămaserăm după masă în sala de studiu. Seara dădui voie Adèlei să-și lase cărțile și lucrul și să coboare ; căci, judecînd după liniștea ce domnea la parter și după faptul că nu mai auzeam sunînd la ușă, îmi închipuiam că domnul Rochester era acum liber. Rămasă singură, mă îndreptai spre fereastră, dar nu era nimic de văzut. Amurgul și fulgii de zăpadă îngroșau aerul și ascundeau pînă și copăceii de pe pajiște. Lăsai perdeaua în jos și revenii lîngă foc.

Priveam jarul și începusem să zugrăvesc în minte ceva asemănător cu un tablou pe care-l văzusem altădată și care înfățișa castelul din Hei-

---

[1] Asta înseamnă desigur că acolo-i un dar pentru mine și poate și pentru dumneata, domnișoară. Domnul a vorbit de dumneata, m-a întrebat cum o cheamă pe guvernanta mea și dacă nu-i o persoană micuță, destul de slabă și puțin palidă. Am spus că da, fiindcă-i adevărat, nu-i așa, domnișoară ? (Fr.)

delberg, în valea Rinului, cînd doamna Fairfax, intrînd pe neașteptate, făcu fărîme mozaicul scînteietor de-abia înfiript și împrăștie — totodată — gîndurile apăsătoare ce începuseră să se îngrămădească în singurătatea mea.

— Domnului Rochester i-ar face plăcere, zise ea, dacă dumneata și eleva dumitale ați vrea să luați ceaiul cu dînsul astă-seară. Atîtea treburi a avut toată ziua, încît n-a putut să te vadă încă.

— La ce oră ia ceaiul ? întrebai.

— Oh, la șase. Cînd e la țară, mănîncă mai devreme. Dar acum ai face bine să-ți schimbi rochia ; hai să te ajut. Uite, ia lumînarea asta.

— Trebuie să-mi schimb rochia ?

— Da, e mai bine. Cînd e domnul Rochester aici, eu mă îmbrac totdeauna în toaletă de seară.

Această formalitate suplimentară îmi părea cam ceremonioasă, totuși mă întorsei în odaie și ajutată de doamna Fairfax îmi schimbai rochia de stofă neagră cu una de mătase de aceeași culoare, cea mai arătoasă și singura rochie de schimb pe care o aveam, în afară de una cenușie deschisă, care — după ideile mele despre eleganță, formate la Lowood — îmi părea prea frumoasă ca să poată fi îmbrăcată altfel decît în prilejuri cu totul excepționale.

— Îți trebuie o broșă, îmi spuse doamna Fairfax.

N-aveam decît o mică perlă, o amintire lăsată de domnișoara Temple, la despărțire. O pusei și coborîrăm. Nu eram obișnuită cu străinii și de aceea faptul că trebuia să apar în fața domnului Rochester devenea o încercare grea pentru mine. Trecînd prin sufragerie, am lăsat-o pe doamna Fairfax s-o ia înainte și eu mă ținui în urma ei.

După ce trecurăm pe sub bolta a cărei perdea era acum lăsată, am ajuns în elegantul salon.

Pe masă ardeau două lumînări de ceară și pe cămin alte două. Pilot sta întins pe jos, încălzindu-se la flacăra minunatului foc. Adèle stătea în genunchi lîngă el. Îl văzui și pe domnul Rochester, pe jumătate culcat pe o canapea, cu piciorul sprijinit de o pernă. Se uita la Adèle și la cîine, iar lumina focului îi bătea în plină față. Recunoscui pe călătorul cu sprîncene stufoase de cărbune, cu fruntea pătrată ce părea și mai pătrată din pricina felului cum era tuns. Îi recunoscui nasul, deosebit mai mult prin expresia de hotărîre decît prin frumusețe, nările largi, care trădau, după cum credeam eu, o fire aprinsă ; gura, bărbia și maxilarele îi erau aspre, da, cîteșitrele foarte aspre — fără doar și poate. Acum, cînd nu mai era îmbrăcat în jacheta de călărie, puteai observa că trupu-i spătos se potrivea cu fața. Avea un trup frumos de atlet, piept larg, șolduri înguste, deși nu era de loc înalt și era lipsit de grație.

Domnul Rochester trebuie să fi observat intrarea mea și a doamnei Fairfax, dar se părea că nu are de gînd să ne bage în seamă, deoarece apropierea noastră nu-l făcu nici măcar să ridice capul.

— Iat-o pe domnișoara Eyre, spuse doamna Fairfax, liniștită.

El făcu o plecăciune, dar privi mai departe la cîine și la copil.

— Domnișoara Eyre să ia loc, zise el.

Salutul lui țeapăn, tonul nerăbdător, deși ceremonios, părea să adauge : „Ce-mi pasă că domnișoara Eyre este aici sau aiurea ? Deocamdată n-am chef să vorbesc cu ea."

M-am aşezat şi nu m-am simţit stînjenită. O primire prea curtenitoare m-ar fi zăpăcit probabil : n-aş fi putut răspunde cu eleganţa şi graţia cuvenită ; această ciudată bădărănie însă nu-mi impunea nici o îndatorire. Dimpotrivă, o ţinută de linişte cuviincioasă mă avantaja faţă de asemenea toane. De altfel, ciudăţenia acestei purtări avea haz şi eram nerăbdătoare să ştiu ce o să-i urmeze.

Domnul Rochester continua să se poarte ca o statuie, ceea ce înseamnă că nici nu vorbi, nici nu se mişcă. Doamna Fairfax, gîndindu-se pesemne că oamenii trebuie să se poarte totdeauna amabili, începu să vorbească plină de blîndeţe, ca de obicei, dar, tot ca de obicei, destul de banal. Îl compătimi pentru sumedenia de treburi pe care le avusese toată ziua şi pentru durerea ce i-o pricinuia piciorul scrîntit, apoi îi recomandă răbdare şi stăruinţă cît timp va ţine boala.

— Doamnă, aş dori ceai, fu singurul răspuns pe care-l căpătă.

Ea se grăbi să sune şi cînd slujnica aduse tava, orîndui ceştile şi linguriţele cu iuţeală. Adèle şi cu mine ne apropiarăm de masă, dar stăpînul nu-şi părăsi canapeaua.

— Eşti bună să dai ceaşca asta domnului Rochester ? mă întrebă doamna Fairfax. Adèle ar putea s-o verse.

Făcui ce-mi ceruse. Cînd el luă ceaşca din mîinile mele, Adèle socoti că e momentul potrivit să ceară ceva pentru mine şi zise :

— *N'est-ce pas, monsieur, qu'il y a un cadeau pour mademoiselle Eyre dans votre petit coffre ?* [1]

[1] Nu-i aşa, domnule, că ai un dar pentru domnişoara Eyre în cufăraşul dumitale ? (Fr.)

— Cum de veni vorba despre daruri ? spuse el morocănos. Te aşteptai la vreun dar, domnişoară Eyre ? Îţi plac darurile ?

Şi mă scrută cu nişte ochi care îmi părură întunecaţi, supăraţi şi pătrunzători.

— Nu prea ştiu, domnule, am avut prea puţin de a face cu ele. Un dar e socotit de obicei un lucru plăcut.

— De obicei ? Dar dumneata ce părere ai ?

— Trebuie să mă gîndesc cîtva timp, înainte de a vă putea răspunde. Un dar are mai multe aspecte, nu-i aşa ? şi trebuie să te gîndeşti la toate, înainte de a emite o părere.

— Domnişoară Eyre, dumneata nu eşti atît de spontană ca Adèle : cum mă vede îmi şi cere în gura mare un dar. Dumneata o iei pe ocolite.

— Pentru că am mai puţină încredere decît Adèle în drepturile mele. Ea se poate bizui pe faptul că e o cunoştinţă veche şi pe o oarecare tradiţie, deoarece mi-a spus că totdeauna i-aţi dăruit jucării. În ce mă priveşte, n-aş putea spune întrucît mi s-ar cădea aşa ceva, fiindcă sînt străină şi n-am făcut nimic care să merite un semn de recunoştinţă.

— Oh, nu fi prea modestă ! Am examinat-o pe Adèle şi am văzut că ţi-ai dat destulă osteneală cu ea ; nu prea străluceşte, nu-i prea talentată, dar într-un timp scurt a progresat foarte mult.

— Prin aceste cuvinte mi-aţi făcut într-adevăr un dar, domnule, şi vă sînt recunoscătoare. Cea mai rîvnită răsplată pentru un profesor este lauda adusă elevului său.

— Oh ! Oh ! zise domnul Rochester, şi-şi bău ceaiul în linişte. Veniţi lîngă foc, spuse el cînd tava fu ridicată şi doamna Fairfax se retrase într-un colţ şi-şi luă lucrul.

Adèle mă prinse de mînă și mă purtă în jurul odăii, să-mi arate cărțile frumoase și bibelourile de pe măsuțe, dar cînd auzirăm glasul domnului Rochester, ne grăbirăm să ascultăm. Fetița voi să se așeze pe genunchii mei, dar el îi porunci să se joace cu Pilot.

— De trei luni ești aici ? mă întrebă el.

— Da, domnule.

— Și vii de la... ?

— De la școala din Lowood, în comitatul...

— Ah ! o școală de caritate. Cît timp ai stat acolo ?

— Opt ani.

— Opt ani ! Atunci înseamnă că ești într-adevăr rezistentă. Eu credeam că numai jumătate din acest răstimp e prea de ajuns ca să vină de hac celui mai puternic organism. Nu mă mai mir că pari ieșită de pe celălalt tărîm. M-am și întrebat unde ai putut căpăta figura asta. Ieri, cînd mi-ai ieșit în cale, pe drumul spre Hay, m-am gîndit fără voie la poveștile cu zîne și am fost gata să cred că mi-ai vrăjit calul ; nici acum nu-s încă sigur de asta. Cine-ți sînt părinții ?

— N-am.

— Și cred că n-ai avut niciodată. Ți-aduci aminte de ei ?

— Nu.

— Mi-am închipuit. Și cînd te-am găsit lîngă scările acelea îți așteptai poporul.

— Despre cine vorbiți, domnule ?

— Despre oamenii verzi ; era o noapte cu lună, cum nu se poate mai potrivită pentru ei. Ți-am sfărîmat oare vreun cerc, de mi-ai așternut în cale gheața aceea blestemată ?

Dădui din cap.

— S-a împlinit de mult un veac — răspunsei eu tot așa de serioasă, ca și el — de cînd oamenii verzi au părăsit Anglia. Nici pe drumul ce duce spre Hay, nici pe cîmpiile vecine nu mai poți afla vreo urmă de-a lor. De aici înainte, nici soarele arzător al verii, nici luna rece a nopților de iarnă nu le vor mai lumina petrecerile.

Doamna Fairfax lăsase să-i cadă lucrul din mînă și părea că nu pricepe ce fel de discuție o mai fi și asta.

— Ei bine, spuse domnul Rochester, dacă n-ai nici tată, nici mamă, trebuie să ai unchi sau mătuși, cel puțin.

— Nu, după cîte știu, n-am nici unul.

— Și căminul dumitale ?

— N-am nici unul.

— Dar frații, surorile dumitale, unde sînt ?

— N-am nici frați, nici surori.

— Cine te-a îndemnat să vii aici ?

— Am dat un anunț la ziar și doamna Fairfax mi-a scris.

— Da, zise buna doamnă, care știa acum pe ce lume se află, și mulțumesc în fiecare zi providenței că m-a îndemnat să fac asemenea alegere. Domnișoara Eyre a fost o tovarășă minunată pentru mine și o profesoară blîndă și atentă pentru Adèle.

— Nu te osteni cu laudele, răspunse domnul Rochester. N-au trecere la mine. Voi judeca eu însumi. Mai întîi și întîi mi-a vrăjit calul.

— Cum, domnule ? tresări doamna Fairfax.

— Ei îi datorez scrîntitura asta.

Văduva privi buimacă, fără să înțeleagă.

— Domnișoară Eyre, ai locuit vreodată într-un oraș ? relua domnul Rochester.

— Nu, domnule.

— Dar de văzut ai văzut multă lume ?
— Numai elevele şi profesoarele de la Lowood, iar acum pe cei care locuiesc împreună cu mine la Thornfield.
— Ai citit mult ?
— Doar cărţile care mi-au căzut în mînă ; n-au fost nici prea multe, nici prea savante.
— Ai dus o viaţă de călugăriţă şi fără îndoială că ai fost crescută într-o atmosferă religioasă. Brocklehurst, care după cîte înţeleg conduce Lowoodul, e pastor, nu-i aşa ?
— Da, domnule.
— Şi de bună seamă că toate fetele îl veneraţi aşa cum o întreagă mănăstire de călugăriţe o venerează pe stareţă.
— Oh, nu !
— Eşti foarte aspră ! Nu ! Cum aşa ? Care călugăriţă nouă nu-şi venerează duhovnicul ? Asta aduce a nelegiuire.
— Nu-l puteam suferi pe domnul Brocklehurst ; şi nu numai eu. Este un om rău, făţarnic şi intrigant. Ne-a tuns pe toate fetele şi din economie cumpăra ace şi aţă atît de proaste încît cu greu se putea coase cu ele.
— O economie foarte păgubitoare, spuse doamna Fairfax, care putu lua din nou parte la conversaţie.
— Şi ăsta era păcatul lui cel mai mare ? întrebă domnul Rochester.
— Înainte de înfiinţarea comitetului, cît timp se ocupa singur de aprovizionare, ne lăsa să suferim de foame. O dată pe săptămînă ne ameţea cu nişte lecturi lungi şi în fiecare seară ne silea să citim cărţile scrise de el despre moartea năprasnică şi despre judecata de apoi. Cărţile astea ne

speriau atît de tare, încît nu mai îndrăzneam să ne ducem la culcare.
— Ce vîrstă aveai cînd ai intrat la Lowood ?
— Zece ani.
— Şi ai stat acolo opt ani ? Atunci ai optsprezece.
Am încuviinţat.
— După cum vezi, aritmetica e folositoare. Fără ajutorul ei nu ţi-aş fi putut ghici vîrsta. Nu-i uşor s-o afli, cînd trăsăturile şi înfăţişarea nu-s pe măsura anilor. Ce ai învăţat la Lowood ? Cînţi la pian ?
— Puţin.
— Nici vorbă, ăsta-i răspunsul care să dă totdeauna. Treci în bibliotecă... dacă vrei. (Iartă-mă, dar sînt obişnuit cu tonul poruncitor. Spun : „Fă asta“, şi se face ! Nu-mi pot schimba obiceiurile pentru dumneata, o nouă-venită.) Intră, deci, în bibliotecă ; ia o lumînare ; lasă uşa deschisă ; aşază-te la pian şi cîntă ceva !
Am ieşit din salon şi m-am supus tuturor dispoziţiilor primite.
— Destul ! îmi strigă el după cîteva minute. Văd că ştii să cînţi *puţin*, ca orice şcolăriţă engleză : poate ceva mai bine decît unele dintre ele, dar nu cînţi bine.
Închisei pianul şi mă întorsei. Domnul Rochester urmă :
— Azi dimineaţă, Adèle mi-a arătat cîteva schiţe, pe care spune că le-ai făcut dumneata. Nu ştiu dacă sînt făcute în întregime de dumneata. Te-a ajutat, de bună seamă, un profesor ?
— Nu ! Nu ! exclamai eu.
— O ! asta va să zică îţi aţîţă mîndria. Ei bine, du-te de adă mapa, dacă poţi afirma că sînt fă-

cute de dumneata ; dar nu afirma, dacă nu eşti sigură, fiindcă mă pricep.

— Atunci, domnule, eu voi tăcea şi veţi judeca dumneavoastră singur.

Adusei mapa din bibliotecă.

— Apropie masa, spuse domnul Rochester.

O împinsei lîngă canapeaua lui. Adèle şi doamna Fairfax se apropiară şi ele, să vadă desenele.

— Nu vă înghesuiţi aşa, spuse domnul Rochester. Le veţi lua pe măsură ce termin eu cu ele, dar nu vă mai băgaţi în sufletul meu.

Examină pe rînd picturile şi schiţele ; puse trei deoparte şi, după ce le privi pe celelalte, le aruncă.

— Pune-le pe masa de dincolo, doamnă Fairfax, zise el şi priveşte-le împreună cu Adèle. Iar dumneata (se uită la mine) stai jos şi răspunde la întrebările mele. Văd că aceste trei picturi sînt făcute de aceeaşi mînă. Dumneata le-ai făcut ?

— Da.

— Cînd ai avut vreme să le faci ? Ţi-au cerut desigur timp mult şi ceva gîndire.

— Le-am făcut în ultimele două vacanţe petrecute la Lowood, cînd n-aveam altceva de lucru.

— Unde ai găsit originalele acestor copii ?

— În capul meu.

— În capul ăsta de pe umerii dumitale ?

— Da, domnule.

— Mai ai şi alte piese de acelaşi fel într-însul ?

— Cred că da, domnule, ba sper că şi mai bune.

Puse tablourile în faţa lui şi le privi din nou.

Cititorule, în vreme ce domnul Rochester e ocupat să le privească, am să-ţi prezint desenele cu pricina. Mai întîi trebuie să-ţi spun că n-au nimic minunat. Într-adevăr, subiectele se înfăţişează limpede minţii mele. Aşa cum le plăsmuisem în închipuire înainte de-a încerca să le dau viaţă, erau cu adevărat impresionante, dar mîna nu se arătase a fi pe măsura închipuirii, nu realizase decît o palidă copie a ceea ce văzuseră ochii minţii mele.

Erau acuarele. Prima înfăţişa nişte nori joşi şi vineţi plutind deasupra mării zbuciumate. Zarea era acoperită de umbră ca şi primul plan, adică talazurile cele mai apropiate, căci pămîntul nu se zărea de loc. O rază de lumină scotea în relief un catarg pe jumătate scufundat, în vîrful căruia stătea un cormoran mare şi întunecat, cu aripile stropite de spumă ; ţinea în cioc o brăţară de aur ţintuită cu nestemate, căreia mă silisem să-i dau culorile cele mai strălucitoare ce le puteam găsi pe paletă şi toată preciziunea de care era în stare penelul meu. La piciorul catargului, acoperit de pînza valurilor ce băteau în verde, se zărea trupul unui înecat. Singurul mădular care se putea vedea lămurit, întrucît ieşea afară din valuri, era un braţ fără nici un fel de podoabă.

Pe primul plan al celui de-al doilea tablou se înălţa o colină acoperită de iarbă şi frunze purtate de vînt. Deasupra colinei se întindea cerul inundat de lumina violetă a amurgului. Înălţat pe fundalul cerului, se desluşea bustul unei femei. Combinasem culorile cele mai întunecate şi cele mai blînde, pentru a o zugrăvi. Fruntea-i mohorîtă era încununată de o stea ; partea de jos a feţei se zărea ca printr-o ceaţă, ochii îi străluceau întunecat şi sălbatic ; părul flutura ca o umbră, asemenea unor nori întunecaţi, frămîntaţi de furtună şi sfîşiaţi de fulger. Pe gît i se revărsa o lumină palidă, ce amintea de razele lunii. Aceeaşi lumină se răspîndea şi pe norii uşori ce înconjurau acel simbol al luceafărului.

În sfîrşit, ultimul tablou reprezenta piscul unui gheţar, avîntîndu-se către un cer polar de iarnă. Razele Nordului trimiteau zării săgeţile lor strîns înmănuncheate. Pe primul plan se vedea un cap — un cap uriaş plecat spre gheţar şi sprijinit de el. Două mîini prelungi, încrucişate sub frunte, acopereau partea de jos a feţei cu un văl întunecat. Nu se vedea decît o frunte palidă albă ca osul uscat, doi ochi ce priveau ţintă, găunoşi şi parcă sticloşi de deznădejde. Tîmplele erau înfăşurate în faldurile negre ale unui turban, în mijlocul căruia, desenat nelămurit, ca un nor, strălucea un cerc de flăcări albe cu scînteieri de nestemate de o culoare mai sumbră. Acea palidă aureolă era simbolul unei diademe regale şi încununa o „fiinţă fără trup".

— Erai fericită cînd ai făcut aceste desene ? mă întrebă domnul Rochester.

— Eram preocupată, domnule. Da, şi eram fericită ; a fost una dintre cele mai mari bucurii ale vieţii mele.

— Asta nu înseamnă mult. Ai recunoscut singură că plăcerile dumitale n-au fost prea numeroase. Aş spune că te aflai pe un fel de tărîm al visărilor de artist, cînd ai amestecat aceste culori ciudate. Lucrai mult în fiecare zi ?

— Era vacanţă şi n-aveam nimic altceva de făcut ; lucram de dimineaţă pînă la prînz şi de la prînz pînă-n seară. Zilele lungi de vară mi-erau prielnice.

— Şi erai mulţumită de rezultatele acestei munci febrile ?

— Cîtuşi de puţin. Contrastul între idei şi realizare mă făcea să sufăr ; de fiecare dată imaginasem ceva ce nu eram în stare să realizez.

— Nu-i chiar aşa. Ai prins umbra gîndurilor dumitale, dar probabil că nimic mai mult. N-ai

destulă ştiinţă şi îndemînare de artist, spre a le reda pe deplin. Aceste schiţe sînt, totuşi, remarcabile pentru o şcolăriţă. Gîndul pe care vor să-l exprime e fantastic. Aceşti ochi ai Luceafărului trebuie să-i fi văzut într-un vis. Cum i-ai putut face atît de limpezi şi, totuşi, de loc strălucitori ? Căci astrul ăsta care străluceşte deasupra le întunecă razele. Ce ai vrut să spui zugrăvindu-i atît de adînci şi de solemni ? Şi cine te-a învăţat să pictezi vîntul ? E furtună pe cer şi pe această culme de deal. Unde ai văzut Latmosul [1] ? Căci muntele ăsta nu-i altul decît Latmos. Ia-ţi desenele !

De abia legasem mapa, cînd, uitîndu-se la ceas, domnul Rochester zise deodată :

— E nouă. Unde îţi sînt gîndurile, domnişoară Eyre, de o laşi pe Adèle să stea aşa de tîrziu ? Du-o la culcare.

Adèle îşi sărută tutorele înainte de a părăsi odaia. El primi îmbrăţişarea, dar nu păru să fie mai încîntat decît dacă în locul ei ar fi fost Pilot ; ba poate chiar mai puţin.

— Acum vă urez bună seara la toţi, spuse el, arătînd uşa.

Însemna că e obosit de tovărăşia noastră şi vrea să plecăm. Doamna Fairfax îşi strînse andrelele. Eu îmi luai mapa, făcurăm o plecăciune, la care ne răspunse cu răceală şi plecarăm.

— Ziceai că domnul Rochester nu-i din cale afară de ciudat, doamnă Fairfax ? îi spusei cînd, după ce culcasem pe Adèle, mă dusei în odaia ei.

— Aşadar ţi se pare ciudat ?

— Mi se pare foarte schimbăcios şi foarte repezit.

[1] Munte în Asia Mică între Milet şi Heracleea, unde, după cum spune o legendă, Diana venea să-l vadă pe păstorul Endymion, iubitul ei.

— Ai dreptate. Cineva care nu-l cunoaşte poate să-şi facă impresia asta. Eu sînt însă aşa de obişnuită cu felul lui de a fi, că nu-i dau atenţie, şi apoi, abia dacă are o fire ciudată trebuie să fim îngăduitori.

— De ce ?

— Mai întîi, pentru că aşa-i firea lui şi nimeni nu-şi poate schimba firea : pe urmă fiindcă e fără îndoială copleşit de gînduri triste care-l zbuciumă şi asta îl face schimbăcios.

— Ce gînduri ?

— Necazuri familiale.

— Dar n-are familie.

— Acum nu, însă a avut — sau, cel puţin, rude. Şi-a pierdut acum cîţiva ani fratele mai vîrstnic.

— Un frate *mai mare ?*

— Da. Nu sînt decît vreo nouă ani de cînd stăpîneşte domnul Rochester această proprietate.

— Nouă ani înseamnă ceva. Îşi iubea oare aşa de mult fratele ca să rămînă nemîngîiat atîta timp ?

— O ! nu — poate că nu. Cred că au fost unele neînţelegeri între ei. Domnul Rowland Rochester nu era prea drept cu domnul Edward şi se pare că l-a aţîţat chiar pe tatăl lor împotriva lui. Domnul cel bătrîn ţinea la bani şi dorea tare mult ca moşia familiei să rămînă întreagă. Nu se împăca cu gîndul de a micşora averea împărţind-o, dar în acelaşi timp voia, totuşi, ca pentru cinstea numelui, Edward să fie bogat. Puţin timp după ce dînsul a devenit major, s-a recurs la unele procedee care nu au fost prea loiale şi care au pricinuit multe răutăţi. Domnul Rochester cel bătrîn şi cu Rowland se înţeleseseră şi, spre a-l îmbogăţi pe Edward, îl tîrîră într-o situaţie cu care el nu s-a putut împăca. Nu ştiu prea bine ce au făcut, dar domnul Edward n-a putut îndura tot ce-a avut de suferit. Nu-i prea iertător, aşa că a rupt legăturile cu familia şi duce de mult o viaţă pribeagă. De cînd a ajuns stăpînul castelului, după moartea fratelui său — care n-a lăsat testament — nu cred să fi stat nici cincisprezece zile aci. De altfel, nu mă mir că se fereşte de acest loc.

— Şi de ce ?

— Poate că i se pare trist.

Răspunsul era şovăielnic. L-aş fi vrut ceva mai limpede, dar doamna Fairfax nu putea sau nu voia să-mi dea amănunte asupra pricinii şi felului încercărilor suferite de domnul Rochester. Mărturisea că e o taină pentru dînsa şi că nu putea face decît presupuneri. Era vădit că nu mai dorea să vorbească despre asta. Am înţeles şi n-am mai stăruit.

CAPITOLUL XIV

În zilele următoare l-am văzut foarte puţin pe domnul Rochester. Dimineaţa părea a fi extrem de ocupat cu diverse treburi, iar după-amiază, domnii din Millcote sau din împrejurimi veneau să-l vadă şi rămîneau cîteodată să cineze cu el. După ce i s-a înzdrăvenit piciorul şi a putut să încalece din nou, mare parte din zi era plecat, pesemne să înapoieze vizitele primite, doarece nu nu se întorcea decît noaptea tîrziu.

În acest interval, chiar şi pe Adèle o chema foarte rar. Eu nu-l vedeam decît întîmplător, întîlnindu-l în sala cea mare, pe scară sau în antreu. Cîteodată trecea prin faţa mea trufaş şi nepăsător, abia catadicsind să mă salute uşor şi să-mi arunce o privire rece; alteori dimpotrivă, făcea o plecăciune şi-mi zîmbea cu amabilitate. Aceste toane nu mă jigneau de loc, deoarece îmi dădeam bine seama că eu nu contribuiam cu nimic la ele şi atitudinile lui contradictorii erau provocate de pricini cu desăvîrşire străine de mine.

Intr-o zi, cînd avea oaspeţi la masă, trimise după mapa mea, fără îndoială spre a le arăta desenele. Musafirii plecară devreme, ca să se ducă

la Millcote, la o întrunire publică, după cum am aflat de la doamna Fairfax, dar fiindcă timpul era umed şi urît, domnul Rochester nu i-a însoţit. Puţin după plecarea lor, el sună şi fui rugată să cobor împreună cu Adèle. După ce o îmbrăcai şi-i aranjai părul şi după ce mă încredinţai că îmi venea bine costumul de *quaker* la care nu mai era nimic de retuşat, pentru că îmbrăcămintea ca şi pieptănătura mea erau prea simple şi prea searbede, coborîrăm. Adèle se întreba dacă sosise, în sfîrşit, *le petit coffre* [1], căci, datorită cine ştie căror încurcături, pînă atunci nu sosise încă. Nu se înşelase. Intrînd în sufragerie, văzurăm pe masă o cutie de carton, pe care fetiţa păru a o recunoaşte instinctiv.

— *Ma boîte ! Ma boîte !* [2] exclamă ea, alergînd înspre masă.

— Da, ţi-a sosit în sfîrşit cutia. Du-o într-un colţ, tu, fiică autentică a Parisului şi desfată-te, spuse glasul grav şi cam batjocoritor al domnului Rochester, care stătea într-un fotoliu larg, lîngă foc. Dar ia seama să nu mă plictiseşti turuindu-mi tot timpul despre disecţia pe care ai de gînd s-o faci pachetului, sau despre ce ai să găseşti înăuntru. Să faci totul în linişte. *Tiens-toi tranquille, enfant, comprends-tu ?* [3]

Se părea că Adèle n-ar mai fi avut nevoie de această recomandare, căci se retrăsese imediat pe canapea cu comoara ei şi începu să desfacă sforile cu care era împachetată. După ce înlătură această piedică şi îndepărtă diferite învelitori de poleială, strigă doar :

---

[1] Cufăraşul (fr.).
[2] Cutia mea ! Cutia mea ! (Fr.)
[3] Să stai liniştită, fetiţo, ai înţeles ? (Fr.)

— *Oh ! ciel ! Que c'est beau !* [1] şi rămase cufundată într-o contemplare plină de admiraţie.

— Domnişoara Eyre e aici ? întrebă stăpînul, ridicîndu-se pe jumătate şi privind spre mine. Aşa ! vino şi stai aici, adăugă el, trăgînd un scaun alături de fotoliu. Flecăreala copiilor nu poate aminti nimic plăcut unui bătrîn holtei ca mine. Mi-ar fi cu neputinţă să petrec o seară întreagă *en tête-à-tête* [2] cu un ţînc. Nu-ţi depărta scaunul, domnişoară Eyre. Stai chiar acolo unde l-am pus — adică — te rog. Dă-o-ncolo de politeţe ! Eu uit mereu de ea. Nici bătrînele doamne naive nu-mi plac prea mult, dar pe bătrînica mea nu trebuie totuşi s-o uit ! E o Fairfax, sau cel puţin s-a căsătorit cu un Fairfax. Nu trebuie s-o neglijez. Se spune că sîngele apă nu se face.

Sună şi chemă pe doamna Fairfax, care veni imediat, aducîndu-şi lucrul.

— Bună seara, doamnă, zise el. Te-am chemat într-un scop caritabil. Am oprit pe Adèle să-mi vorbească despre darul pe care i l-am făcut. Văd că arde de nerăbdare, aşa că ai bunătatea şi ţine-i de urît ; va fi una din faptele cele mai milostive pe care le vei fi făcut vreodată.

Într-adevăr, de-abia zărise Adèle pe doamna Fairfax, că o şi chemă pe sofa şi-i aruncă în poală tot conţinutul de porţelan, fildeş şi ceară al „*boîte*"-i sale ; în tot acest timp nu mai înceta cu explicaţiile şi îşi exprima încîntarea într-o englezească stîlcită, alegîndu-şi cu greu cuvintele.

— Acum, zise domnul Rochester, mi-am făcut datoria de stăpîn al casei, am orînduit ca musafirii să se distreze. Pot, deci, să mă gîndesc în voie şi la plăcerea mea. Domnişoară Eyre, trage-ţi

[1] Oh ! Doamne, ce frumos e ! (Fr.)
[2] Între patru ochi (fr.).

scaunul mai aproape, eşti încă prea departe de mine şi nu te pot privi fără să-mi schimb poziţia comodă în care stau, ceea ce n-am de loc chef să fac.

M-am supus, deşi aş fi preferat să rămîn puţin mai în umbră ; dar domnul Rochester ştia să poruncească în aşa fel, încît n-aveai încotro şi trebuia să execuţi de îndată.

Eram în sufragerie, după cum am mai spus. Candelabrul ce fusese aprins pentru cină lumina sărbătoreşte toată odaia. Focul ardea cu flăcări roşii şi strălucitoare, perdelele purpurii cădeau în falduri bogate în faţa ferestrei mari şi a bolţii înalte. Nu se auzea decît murmurul şoptit al vorbelor Adèlei (nu îndrăznea să vorbească tare) şi ropotul ploii de iarnă ce izbea în geamuri.

Domnul Rochester — cel care sta acum întins în jilţul îmbrăcat cu damasc — mi se părea cu totul altul decît cel pe care-l văzusem înainte. Nu mai arăta nici atît de posac, nici atît de sever, Văzui că zîmbeşte şi ochii îi scînteiară. Ar fi fost cu putinţă ca vinul să-l fi înveselit puţin, dar n-aş putea s-o afirm cu tărie. Într-un cuvînt, era mai bine dispus ca omul după o masă bună, mai deschis, mai vesel şi mai îngăduitor decît fusese dimineaţă. Totuşi, mai păstra ceva mohorît în înfăţişare, cînd îşi rezema capul masiv de speteaza capitonată a jilţului şi cînd focul îi lumina trăsăturile săpate parcă în granit şi ochii mari, negri (pentru că avea nişte ochi negri, mari şi frumoşi, în adîncurile cărora se ivea cîteodată o lumină nouă ce exprima, dacă nu blîndeţea, cel puţin ceva care amintea de ea). Vreo două minute privise focul şi în tot acest răstimp eu îi cercetasem cu atenţie chipul, cînd, întorcîndu-se brusc, observă privirea mea pironită asupra lui.

— Mă examinezi, domnişoară Eyre? Îţi par frumos?

Dacă aş fi avut timp să mă gîndesc, aş fi dat un răspuns convenţional, nelămurit şi politicos, dar cuvintele îmi porniră aproape fără voie de pe buze.

— Nu, domnule.

— Ah! pe cuvîntul meu! ştii că eşti cam ciudată? Pari o micuţă *nonette*[1] delicată, liniştită, serioasă şi simplă — cum stai aşa cu mîinile împreunate, cu ochii de obicei pironiţi în podea (afară doar de clipele cînd îi ţii aţintiţi asupra mea, ca acum, de pildă). Cînd eşti întrebată sau cînd se face în faţa dumitale o observaţie la care eşti datoare să răspunzi, atunci trînteşti un răspuns fără ocol, dacă nu obraznic, cel puţin neaşteptat. Ce vrei să spui cu vorbele astea?

— Iertaţi-mă, domnule. Am fost prea sinceră. Ar fi trebuit să vă spun că nu-i uşor să dai pe neaşteptate un răspuns cu privire la înfăţişarea cuiva, că gusturile sînt diferite, că frumuseţea n-are însemnătate, sau cam aşa ceva.

— Nu, n-ar fi trebuit să răspunzi aşa. Poftim! Frumuseţea n-are însemnătate! Astfel, sub cuvînt că îndulceşti lovitura de mai adineauri, că mă mîngîi şi mă alini, îmi dai o lovitură şi mai vicleană! urmă el. Zi-i mai departe. Şi ce cusur îmi găseşti, mă rog? Mi se pare că am toate mădularele întregi şi că sînt la fel ca ceilalţi oameni.

— Domnule Rochester, îngăduiţi-mi vă rog să-mi retrag răspunsul. N-a fost un lucru cugetat, ci pur şi simplu o gafă.

— Aşa cred şi eu, dar eşti răspunzătoare de o asemenea uşurinţă. Ia să vedem: fruntea mea nu-ţi place?

[1] Călugăriţă tînără (fr.).

Îşi ridică părul negru ce-i cădea pe ochi şi lăsă să se vadă fruntea mare, inteligentă, dar care nu arăta nici urmă de bunătate.

— Ei, domnişoară, sînt oare un prost? mă întrebă el.

— Departe de aşa ceva, domnule. Dar nădăjduiesc că n-o să vă pară prea deplasată întrebarea: iubiţi oamenii?

— Iarăşi! Încă o împunsătură sub pretext de mîngîiere şi asta din pricina afirmaţiei că nu-mi place societatea copiilor şi a bătrînilor (să nu fim cumva auziţi!). Nu, domnişoară, nu sînt un mare iubitor de oameni, dar am putere de înţelegere, adăugă el arătînd spre acea parte a capului care — după cum se spune — indică tocmai prezenţa facultăţii pomenite şi care, din fericire pentru el, se vedea destul de bine şi făcea ca partea de sus a capului să pară mai largă. Ba chiar, altădată am avut un fel de gingăşie sufletească. La vîrsta dumitale eram un flăcău destul de sensibil; mi-era milă de cei slabi, de cei lipsiţi de apărare şi de noroc. Dar soarta m-a încercat, ba chiar m-a chinuit cu mîinile ei puternice şi acum pot să mă laud că sînt tare şi rezistent ca o minge de cauciuc; e adevărat că, din cînd în cînd, îmi mai simt inima vibrînd, dar nu mai am decît un singur punct sensibil. Crezi că mai e vreo nădejde pentru mine?

— Ce fel de nădejde, domnule?

„De bună seamă a băut prea mult“, îmi zisei, neştiind ce să răspund la năstruşnica-i întrebare. Cum i-aş fi putut spune eu dacă mai era sau nu în stare să se schimbe?

— Pari încurcată, îmi zise el, şi cu toate că nu eşti mai frumoasă decît mine, totuşi aerul acesta stingherit îţi şade bine; de altfel, asta îmi convine, fiind un mijloc de a-ţi îndepărta de faţa mea ochii

scrutători și a-i îndrepta spre florile tocite de pe covor. Așa că, fii încurcată! Astă-seară, domnișoară, am chef de vorbă.

Spunînd aceste cuvinte, se ridică din fotoliu și-și rezemă brațul de marmura căminului. Așa cum stătea acum, îi putui vedea deslușit corpul, fața și lățimea neobișnuită a pieptului, disproporționat oarecum față de lungimea trupului. Sînt sigură că aproape oricui i-ar fi părut un om urît; dar în atitudinea sa era atîta mîndrie inconștientă, în purtarea lui atîta degajare, părea că-i pasă așa de puțin de aspectul lui exterior și părea atît de convins că avea alte însușiri, în stare să înlocuiască simplul farmec personal, încît, privindu-l îi împărtășeai în mod inevitabil nepăsarea, fiind aproape ispitit să-i împărtășești și încrederea în sine.

— Aveam chef de vorbă, repetă el și de aceea am trimis să te cheme. Focul și candelabrul nu-mi erau de ajuns, și nici chiar Pilot, întrucît nici unul nu vorbește. Adèle ar fi fost mai potrivită, dar și ea lasă mult de dorit... și doamna Fairfax la fel. În ce te privește pe dumneata, sînt încredințat că, dacă ai vrea, ai fi tocmai ce-mi trebuie. M-ai pus pe gînduri din prima seară cînd te-am invitat aici. De atunci aproape te uitasem; alte gînduri te izgoniseră din mintea mea. Dar în astă-seară vreau să fiu la largul meu; să dau deoparte tot ce displace și să iau aminte la ceea ce face plăcere. Ei bine! Tare aș vrea să știu mai multe despre dumneata; vorbește.

În loc să vorbesc, am zîmbit, și surîsul meu nu era nici binevoitor, nici supus.

— Vorbește, stărui el.

— Despre ce, domnule?

— Despre ce vrei. Te las s-alegi și poți să povestești cum îți place.

Mă așezai și nu spusei nimic. „Dacă își închipuie că voi vorbi numai pentru plăcerea de a vorbi, de a mă da în spectacol, îi voi dovedi că nu și-a găsit omul", gîndii eu.

— Ești mută, domnișoară Eyre?

Tăceam mai departe. Domnul Rochester aplecă puțin capul spre mine și scormoni cu privirea în ochii mei.

— Îndărătnică? spuse el. Și supărată? A! e și firesc... Ți-am cerut să-mi vorbești, într-un fel cu totul nesocotit și aproape obraznic. Domnișoară Eyre, îți cer iertare. Îți spun o dată pentru totdeauna că nici nu mă gîndesc să te tratez ca pe un inferior. Adică (se corectă el) nu revendic decît superioritatea conferită de o diferență de douăzeci de ani în ceea ce privește vîrsta și un veac în ceea ce privește experiența, căci cu atît ți-am luat-o înainte. Asemenea superioritate este firească *et j'y tiens*[1], cum ar spune Adèle, și pe temeiul acestei superiorități, numai și numai a acesteia, te rog să ai bunătatea să-mi vorbești puțin în ceasul de față și să-mi alungi gîndurile, care-mi devin dureroase, pentru că se întorc totdeauna la același punct, unde rod ca un cui ruginit.

Binevoise să-mi dea o lămurire, să-și ceară aproape scuze. N-am rămas insensibilă și am vrut să i-o dovedesc.

— Nu vreau altceva decît să vă alung gîndurile negre, domnule; numai că nu sînt de fel sigură de izbîndă. De unde să știu eu ce vă interesează? Întrebați-mă și mă voi strădui să vă răspund.

— Atunci, mai întîi, recunoști că am dreptul să fac puțin pe stăpînul? Să fiu cîteodată repezit și

[1] Și țin la asta (fr.).

— poate — pretențios, din pricinile pe care ți le-am arătat ? Adică, înainte de toate pentru că sînt destul de bătrîn ca să-ți fiu tată, apoi, pentru că am luptat — trecînd prin tot felul de încercări — cu o mulțime de oameni de toate națiile, pentru că am cutreierat jumătate din lumea asta, pe cînd dumneata ai stat liniștită, totdeauna cu aceiași oameni și în aceeași casă.

— Faceți cum credeți, domnule.

— Asta nu-i un răspuns, sau — mai degrabă — e un răspuns foarte supărător, findcă-i foarte evaziv. Răspunde limpede.

— Nu cred, domnule, că aveți dreptul să-mi poruncițí numai pentru că sînteți mai bătrîn sau pentru că ați cunoscut lumea mai bine decît mine. Dreptul de a vă aroga această superioritate depinde de felul cum v-ați folosit timpul și experiența.

— Hm ! Spus pe șleau ! Dar nu admit acest punct de vedere. Nu m-ar avantaja de loc, căci n-am folosit cum trebuie nici timpul, nici experiența. Să lăsăm atunci deoparte superioritatea mea ; îți cer numai să-mi primești din cînd în cînd ordinele, fără să fii șocată și fără să te socoți jignită de tonul meu poruncitor. Spune : vrei ?

Am zîmbit. „Domnul Rochester e într-adevăr un om ciudat, mi-am zis eu, pare să fi uitat că-mi plătește treizeci de lire pe an tocmai ca să-mi poruncească".

— Iată un surîs care-mi place, spuse el, observînd pe dată zîmbetul meu fugar. Dar nu-i de ajuns ; vorbește.

— Mă gîndeam, domnule, că puțini stăpîni se ostenesc să afle dacă cei pe care-i plătesc sînt sau nu jigniți ori șocați de poruncile primite.

— Cei pe care-i plătesc ! Cum, eu te plătesc ? Ah, da, uitasem de salariu ! Ei bine, atunci pentru acest motiv pecuniar, îmi îngădui să fac puțin pe stăpînul ?

— Pentru acest motiv nu, domnule. Dar pentru motivul că ați uitat de plată și de bani, pentru că vă interesează dacă subalternul e fericit să depindă de altul, da, primesc din toată inima.

— Și consimți să nu țin seama de o sumedenie de fraze și forme convenționale, fără să iei lipsa lor drept obrăznicie ?

— Fiți sigur, domnule, că n-o să confund niciodată lipsa unor forme exterioare cu insolența. Despre prima aș putea spune chiar că îmi place, dar pe cea de a doua nici o ființă liberă n-o poate îndura pentru nici un fel de plată.

— Asta-i o glumă ! Majoritatea ființelor libere îndură orice pentru bani. Te sfătuiesc, deci, să nu mai proclami adevăruri universale, în privința cărora ești cu desăvîrșire neștiutoare. Totuși, îți sînt recunoscător pentru răspuns, în ciuda inexactității sale : da, da... îți mulțumesc, atît pentru felul în care l-ai rostit, cît și pentru semnificația cuvintelor dumitale. Felul în care le-ai rostit a fost sincer și deschis, iar un asemenea fel de a vorbi nu se întîlnește pe toate drumurile. Dimpotrivă, la sinceritate se răspunde de obicei cu tot soiul de fasoane, cu o manieră neroadă, rece și grosolană de a ți se răstălmăci intențiile. Din trei mii de guvernante proaspăt ieșite din școală, nici trei nu mi-ar fi răspuns ca dumneata. Dar nu vreau să te măgulesc : dacă ai fost turnată într-un alt tipar decît celelalte, nu-i meritul dumiale, ci opera firii. De alfel, poate că mă pripesc cu concluziile, căci numai după lucrurile care le știu deocamdată despre dumneata s-ar prea putea să nu fii mai bună decît

celelalte ; ar fi posibil să ai defecte insuportabile, care să precumpănească asupra celor cîteva calități.

„Poate așa stau lucrurile și cu dumneata", mă gîndii eu. În clipa cînd acest gînd îmi fulgeră prin minte privirile noastre se întîlniră și el îmi citi gîndul și-mi răspunse, ca și cînd l-aș fi rostit prin cuvinte...

— Da, da, ai dreptate, am destule cusururi ; îmi dau seama și nu caut să le ascund, te asigur, Dumnezeu știe că n-am dreptul să fiu prea aspru față de alții. Răscolindu-mi sufletul și scrutîndu-mi trecutul, văd un șir de fapte, un fel de viață, care mi-ar putea atrage multe mustrări din partea semenilor mei. La vîrsta de douăzeci și unu de ani, am intrat, sau mai bine zis (trebuie să știi că păcătoșilor le place să arunce jumătate din vină asupra sorții și împrejurărilor)... am fost azvîrlit pe un drum greșit și de atunci niciodată n-am mai aflat drumul cel drept ; dar aș fi putut fi altfel, aș fi putut fi tot atît de bun ca dumneata — mai înțelept — aproape tot așa de neprihănit. Îți invidiez liniștea sufletească, puritatea conștiinței și trecutul fără pată. Fetițo, un trecut neîntinat e o comoară fermecătoare, un izvor nesecat de prospețime și puritate. Nu-i așa ?

— Ce fel de trecut aveați dumneavoastră la optsprezece ani, domnule ?

— Minunat, limpede și sănătos ; nici o apă spurcată nu-l prefăcuse în mocirlă puturoasă. La optsprezece ani eram ca și dumneata, întocmai ca și dumneata. Natura mă făcuse un om bun, unul dintre cei mai buni, domnișoara Eyre, și vezi că acum nu mai sînt. Ochii dumitale îmi spun că nu vezi ; mă felicit că-ți pot cel puțin citi asta în privire (bine că a venit vorba ; ia seama la cele

ce spui cu ochii, fiindcă le înțeleg de minune limbajul). Crede-mă pe cuvînt : nu sînt rău ! să nu vezi în mine un nemernic. Nu. Dar datorită împrejurărilor — sînt într-adevăr încredințat de acest lucru — mai mult decît pornirilor mele firești, am ajuns un păcătos de rînd, care s-a cufundat, spre a se desfăta, în toate acele sărmane desfrînări și batjocuri în mijlocul cărora cei bogați și bicisnici își duc viața. Te miră că-ți mărturisesc asemenea lucruri ? În cursul vieții dumitale va trebui să fii de nenumărate ori duhovnic fără voie a multor taine. Mulți vor simți instinctiv, ca și mine, că cel mai mare dar pe care-l ai nu e să vorbești despre dumneata, ci să asculți și pe alții vorbind despre ei, vor înțelege că nu le primești spovedania cu răutate disprețuitoare, ci cu un fel de simpatie înnăscută, ce alină și îmbărbătează, deși nu se manifestă prea zgomotos.

— De unde puteți ști, cum puteți ghici toate astea, domnule ?

— Știu foarte bine, de aceea continuu să-ți vorbesc aproape tot atît de nestingherit, ca și cum mi-aș scrie gîndurile într-un jurnal. Ai să-mi spui că ar fi trebuit să mă arăt mai tare decît împrejurările ; e adevărat, dar nu vezi că n-am putut. Cînd soarta m-a înșelat nu am avut înțelepciunea de a mă stăpîni ; m-a cuprins deznădejdea. De atunci a început prăbușirea mea iar acum, cînd vreun idiot depravat îmi trezește scîrba prin destrăbălarea lui nereușită, nu mă pot lăuda că sînt mai bun decît el. Mă văd silit să mărturisesc că sîntem la fel. De ce n-am avut tăria să rezist ? Dumnezeu știe cît o doream ! Să te temi de remușcări, cînd vei fi ispitit să cazi în greșeală, domnișoară Eyre. Remușcarea este otrava vieții.

— Se spune că leacul ei este căința.

— Nu ăsta-i leacul. Singurul leac ar putea fi îndreptarea și eu aș fi în stare să mă îndrept. Mai am încă destulă putere, dacă... Dar la ce bun m-aș gîndi la asta, așa hărțuit, copleșit și blestemat cum sînt ! Și de altfel, întrucît fericirea îmi este pentru totdeauna interzisă, am dreptul să aflu plăcerea în viață. Și o s-o dobîndesc cu orice preț.

— Atunci, domnule, o să vă prăbușiți și mai în adînc.

— Se prea poate ; și totuși, dacă aflu o plăcere nouă și proaspătă, de ce să însemne asta o prăbușire ? Și s-ar putea să aflu una tot așa de nouă și proaspătă ca mierea sălbatică pe care albinele o culeg din florile cîmpului.

— Luați seama numai să nu vă lase un gust amar.

— Ce știi dumneata ? N-ai gustat-o niciodată. Ce serioasă și solemnă ți-e privirea ! Și ești tot atît de neștiutoare, ca și cameea asta — spuse el luînd una de pe cămin. N-ai dreptul să-mi ții predici, neofitule, tu care n-ai trecut pragul vieții și nu-i cunoști tainele.

— Nu fac decît să vă reamintesc propriile dumneavoastră cuvinte, domnule. Ați spus că greșeala aduce remușcare și ați afirmat că remușcarea este otrava vieții.

— Cine vorbește de greșeală acum ? Nu socotesc greșeală gîndul care mi-a trecut prin minte. Cred că a fost mai curînd o inspirație, decît o ispită ; a fost un gînd sincer, nespus de alinător — știu bine ! Uite că-mi vine iar în minte. Nu mi l-a insuflat duhul răului, te asigur, sau — dacă a fost el — atunci a îmbrăcat veșminte îngerești. Cred că trebuie să primesc un asemenea oaspete, cînd cere să intre în inima mea.

— Nu vă încredeți în el, domnule : nu-i un înger adevărat.

— Te mai întreb o dată : de unde știi dumneata ? Prin ce instinct vrei să deosebești serafimul prăbușit în abis de solul lui Dumnezeu — pe îndrumător de seducător ?

— Am judecat după înfățișarea dumneavoastră; era foarte tulburată cînd ați spus că gîndul ăsta vă apare iar în cuget. Sînt încredințată că dacă-l veți asculta veți avea și mai multe de îndurat.

— De loc. Trimisul ăsta mi-a adus cea mai minunată solie din lume. De altfel, nu ești îngerul meu păzitor, așa că fii liniștită. Intră, vesele hoinar !

Părea că vorbește cu o nălucă văzută numai de el ; apoi încrucișă brațele, ca spre a strînge la piept acea ființă nevăzută.

— Acum, zise el din nou către mine, l-am primit pe nou-sositul pelerin. Cred cu adevărat că e un zeu travestit. Am și început să mă simt mai bine ; inima mea era un fel de raclă cu moaște, acum va fi un altar.

— Ca să spun drept, domnule, nu vă înțeleg de loc. Nu pot urma această convorbire ; mă depășește cu totul. Știu un singur lucru : spuneați că nu sînteți așa de bun cum ați dori să fiți și că asta vă doare. Am înțeles doar atît : că aveți conștiința încărcată și din pricina asta suferiți fără încetare. Mi se pare însă că dacă v-ați strădui din răsputeri, ați izbuti cu timpul să ajungeți acolo unde năzuiți și dacă de acum înainte veți lua hotărîrea de a vă îndrepta faptele și gîndurile, peste cîțiva ani veți avea un trecut limpede pe care-l veți putea contempla cu bucurie.

— E un gînd frumos și bine exprimat, domnișoară Eyre, și în această clipă pavez iadul cu intenții bune[1].

— Vă rog ? !

— Da. Iau hotărîri bune și cred că vor fi trainice ca bronzul. Faptele mele vor fi altele decît pînă acum.

— Și mai bune ?

— Da, mai bune. În aceeași măsură în care mineralul pur este mai bun decît zgura murdară. Pari a te îndoi de mine, dar eu nu mă îndoiesc. Îmi cunosc ținta și mijloacele. Din această clipă fac o lege neînduplecată, ca a mezilor și perșilor, și declar că amîndouă vor fi drepte.

— Nu pot fi, domnule, dacă pentru ele ai nevoie de legi noi.

— Ba sînt, domnișoară Eyre, deși reclamă neapărat legi noi. Măsurile și împrejurările excepționale cer legi excepționale.

— Asta-i o maximă primejdioasă, domnule ; se vede de îndată că e ușor să abuzezi de ea.

— Ai dreptate, sentențiosule filozof ! Dar jur pe toți zeii căminului meu că nu voi abuza.

— Sînteți om și deci supus greșelilor.

— Da, ca și dumneata. Ei, și ?

— Oamenii supuși greșelilor n-ar trebui să-și însușească pe nedrept o putere ce nu poate fi încredințată fără primejdii decît ființelor desăvîrșite și dumnezeiești.

— Ce putere ?

[1] Aluzie la un dicton : „*L'enfer est pavé de bonnes intentions*" (Și iadul e pardosit cu intenții bune), care vrea să spună că pentru săvîrșirea unei fapte bune nu sînt suficiente intențiile.

— Aceea de a spune despre orice linie de conduită, oricît de ciudată și neobișnuită : Asta-i calea cea bună.

— Da, răspunse domnul Rochester, chiar acestea sînt cuvintele : asta-i calea cea bună.

— Să dea Dumnezeu să fie ! am răspuns eu ridicîndu-mă, căci mi se părea de prisos să continui o discuție atît de greu de înțeles pentru mine. Simțeam, de altfel, că, cel puțin deocamdată, nu puteam ajunge să pătrund firea celui cu care stăteam de vorbă. Încercam acea nesiguranță, acel simțămînt nedeslușit de neliniște pe care ți-l trezește convingerea că ești neștiutor.

— Unde te duci ? mă întrebă domnul Rochester.

— S-o culc pe Adèle, răspunsei. Trebuia de mult să doarmă.

— Ți-e teamă de mine pentru că vorbele mele seamănă cu cele ale Sfinxului.

— Vorbiți într-adevăr în enigme, dar, deși sînt mirată, nu mă tem.

— Ba da, *te temi* ; mîndria dumitale se teme de o gafă.

— În acest sens, da, mi-e teamă ; n-aș vrea să spun prostii.

— Dacă le-ai spune, ai face-o cu atîta liniște și seriozitate, încît le-aș lua drept vorbe înțelepte. Nu rîzi niciodată, domnișoară Eyre ? Nu-ți da osteneala să răspunzi. Văd că rîzi rar, dar poți s-o faci cu multă voioșie. Crede-mă, natura nu te-a făcut aspră, după cum nici pe mine nu m-a făcut vicios. Te mai ține încă în chingi constrîngerea Lowoodului ; îți supraveghezi expresia feței, vorbirea ți-e reținută, gesturile măsurate, și te temi înaintea unui bărbat sau a unui frate, sau a tată-

lui, a stăpînului, în sfîrşit în faţa oricui ; te temi ca zîmbetul să nu-ţi fie prea vesel, vorba prea liberă, mişcările prea vioaie. Dar cu timpul, sper, vei învăţa să fii naturală faţă de mine, căci mie îmi este cu neputinţă să fiu convenţional cu dumneata. Atunci mişcările şi privirile îţi vor fi mai vii, mai libere ; acum încă nu îndrăzneşti. Cîteodată semeni cu o pasăre ciudată închisă în colivie ; acolo între gratii se află un prizonier plin de viaţă, neastîmpărat şi hotărît ; de-ar fi slobod, s-ar înălţa pînă la nori. Tot mai vrei să te duci la culcare ?

— A bătut ora nouă, domnule.

— Nu-i nimic. Mai stai o clipă. Adèle nu-i încă gata de culcare. Am putut s-o observ în voie, tot timpul cît am stat cu spatele la foc şi cu faţa spre odaie. În vreme ce-ţi vorbeam m-am uitat la ea din cînd în cînd (am motivele mele s-o socotesc vrednică de studiat, motive pe care s-ar putea, ba nu... pe care sigur o să ţi le împărtăşesc într-o zi). Acum vreo zece minute a scos din cutie o rochiţă de mătase trandafirie. Chipul i s-a luminat numaidecît. Parcă simţeai cum îi curge cochetăria în sînge, cum îi umple creierul şi-i hrăneşte pînă şi măduva oaselor. *„Il faut que je l'essaie !"* [1] a exclamat ea, *et à l'instant même !"* [2] şi a zbughit-o din odaie. E acum cu Sophie şi-şi încearcă rochia. Peste cîteva minute se va întoarce. Şi ştiu ce voi vedea : o miniatură a Célinei Varens, în costumul pe care-l purta pe scenă la începutul... Dar n-are nici o importanţă. Totuşi presimt că cele mai gin-

[1] Trebuie s-o încerc ! (Fr.).
[2] Şi chiar acum ! (Fr.)

gaşe simţăminte ale mele vor primi o lovitură ; rămîi aici, să vezi dacă am dreptate.

După cîteva minute, se auziră paşii Adèlei în sala cea mare. Intră îmbrăcată aşa cum îmi vestise tutorele ei : o rochie de atlaz trandafiriu foarte scurtă şi plină de garnituri înspre poale înlocuise rochia ei cafenie, iar o cunună de boboci de trandafiri îi împodobea fruntea. Purta ciorapi de mătase şi sandale de atlaz alb.

— *Est-ce que ma robe va bien ?* [1] exclamă ea, sărind în sus. *Et mes souliers ? et mes bas ? Tenez, je crois que je vais danser !* [2] Şi prinzîndu-şi poalele rochiei, începu să sară prin încăpere. Ajungînd lîngă domnul Rochester, făcu o piruetă pe vîrful picioarelor şi îngenunche în faţa lui, exclamînd :

— *Monsieur, je vous remercie mille fois de votre bonté* [3], apoi ridicîndu-se adăugă : *C'est comme cela que maman faisait, n'est-ce pas, monsieur ?* [4]

— În-toc-mai ! răspunse el — şi *„comme cela"* [5] mi-a fermecat banii mei englezeşti şi m-a făcut să-i scot din buzunarele pantalonilor mei de croială britanică. Eram neştiutor, domnişoară Eyre; faţa mea a fost tot atît de proaspătă ca şi a dumitale. Primăvara mea s-a dus totuşi, dar mi-a lăsat pe mîini această floricică franceză de care — cîteodată — m-aş descotorosi bucuros, căci nu mai dau nici o însemnătate trunchiului care a zămis-

[1] Îmi vine bine rochia ? (Fr.)
[2] Dar pantofii ? şi ciorapii ? Ştiţi ceva, cred că am să dansez ! (Fr.)
[3] Domnule, vă mulţumesc de o mie de ori pentru bunătatea dumneavoastră (fr.).
[4] Aşa făcea mama mea, nu-i aşa, domnule ? (Fr.)
[5] În felul ăsta (fr.)

lit-o, întrucît am descoperit că numai o pulbere de aur îi putea sluji de îngrășămînt. Nu îndrăgesc decît pe jumătate această floare, mai ales cînd se arată atît de artificială ca acum. O păstrez și o cresc spre a da urmare principiului catolic conform căruia printr-o singură faptă bună ispășești nenumărate păcate mari sau mici. Într-o zi îți voi lămuri toate astea. Noapte bună.

CAPITOLUL XV

Domnul Rochester mă lămuri într-adevăr, cu alt prilej. Într-o după-amiază, cînd mă aflam pe cîmp cu Adèle, ne-am întîlnit întîmplător și m-a rugat să-mi las eleva să se joace prin preajma noastră cu Pilot și cu cercul, iar noi să ne plimbăm pe o alee lungă, străjuită de fagi.

Apoi îmi povesti că Adèle era fata unei dansatoare de la Opera franceză, Céline Varens, față de care avusese odată ceea ce numea el *„une grande passion"* [1]. Céline se prefăcuse că-i răspunde cu o dragoste și mai înflăcărată. Se credea idolatrizat, așa urît cum era; își închipuia că dansatoarei îi plăcea mai mult *„sa taille d'athlète"* [2] decît eleganța lui Apollo din Belvedere.

— Și am fost atît de măgulit de dragostea silfidei franceze pentru spiridușul englez, încît am instalat-o într-o casă somptuoasă, i-am dat servitori, trăsură, cașmiruri, diamante, dantele. Într-un cuvînt, am început să-mi toc averea, în stilul obișnuit, ca oricare al guguman. N-am avut nici măcar originalitatea de a căuta un drum nou către rușine și sărăcie, ci am urmat, ca un prost, ve-

---

[1] O mare pasiune (fr.).
[2] Talia lui de atlet (fr.).

chiul făgaș, fără să mă îndepărtez cu un deget măcar de drumul bătătorit. Am avut, după cum meritam, soarta tuturor nătîngilor. Venii într-o seară, cînd Céline nu mă aștepta, și n-o găsii acasă. Era o noapte caldă, și, cum alergătura prin tot Parisul mă obosise cumplit, mă așezai în salonașul ei, fericit să respir aerul sfințit prin prezența ei îndelungată. Exagerez ; nu socotisem niciodată că în preajma ei ar stărui mireasma sfințeniei ; nu, în jurul ei nu plutea decît mirosul moscului și al ambrei. Mireasma florilor din seră amestecată cu cea a parfumurilor începea să mă sufoce și atunci îmi trecu prin minte să deschid fereastra și să ies pe balcon. Era lună, becurile de gaz aprinse, noaptea liniștită și senină ; pe balcon se aflau cîteva scaune. Mă așezai pe unul din ele și-mi aprinsei o țigară. Dacă îmi dai voie am să aprind și acum una.

Se opri, scoase o țigară, o aprinse și zvîrli în aerul înghețat cîteva rotocoale de fum cu aromă havaneză, apoi continuă :

— Pe vremea aceea îmi plăceau și bomboanele, domnișoară Eyre. Crocam [1] (nu lua în seamă barbarismul), crocam pastile de ciocolată și trăgeam apoi cite un fum de țigară, privind cum se perindau echipajele în lungul acelei străzi la modă, ce se învecina cu Opera. Deodată am observat un cupeu elegant, tras de doi frumoși cai englezești și luminat din plin de strălucitoarele felinare ale orașului. Am recunoscut cupeul pe care i-l dăruisem Célinei. Se întorcea acasă. De nerăbdare, inima îmi bătea să se spargă de balustrada de fier pe care mă rezemasem. Cupeul se opri — după cum mă așteptam — la poarta casei

[1] De la cuvîntul francez *croquer*, a ronțăi.

și flacăra mea (ăsta e numele ce se dă unei *inamorata* de operă) coborî. Deși Céline era înfășurată într-un mantou (de prisos într-o seară atît de călduroasă de iunie), o recunoscui îndată după piciorușul ce i se zări de sub rochie, cînd coborî. Aplecat peste balcon, eram să șoptesc : „*Mon ange*“...[1] cu un glas pe care numai dragostea îl putea auzi, cînd altă persoană, înfășurată de asemenea într-o mantie, coborî după ea ; dar de astă dată niște tocuri cu pinteni loviră caldarîmul și o pălărie bărbătească trecu sub poarta cea mare a casei.

N-ai știut niciodată ce-i gelozia, nu-i așa, domnișoară Eyre ? Bineînțeles că nu ; nici nu mai era nevoie să te întreb, de vreme ce niciodată n-ai știut ce-i dragostea ! O să încerci cîndva aceste două sentimente ; inima dumitale încă doarme și așteaptă pe cel menit s-o trezească. Îți închipui că toată viața vei pluti pe valuri tot atît de liniștite ca și acelea pe care a alunecat pînă acum tinerețea dumitale. Te lași legănată de unde, cu ochii închiși și urechile astupate. Nu vezi stîncile ce se înalță din valuri și nici vîltorile ce le spumegă la picioare. Dar îți spun, și poți să ții minte aceste cuvinte ale mele, că într-o zi vei ajunge la o strîmtoare presărată cu stînci primejdioase și acolo întregul curent al vieții ți se va sfărîma între vîrtejurile furioase, în spumă și vuiet. Atunci, fie că vei fi sfărîmată și prefăcută în pulbere de vîrfurile tăioase ale stîncilor, fie că te vei vedea ridicată de vreun val puternic și aruncată pe ape mai liniștite, așa cum mă aflu eu acum. Îmi place ziua asta, cerul acesta de oțel, îmi place nemișcarea și asprimea lumii sub strînsoarea gerului ; îmi

[1] Îngerul meu (fr.).

place Thornfieldul, vechimea lui, singurătatea şi copacii săi năpădiţi de ciori, tufişurile spinoase, faţada cenuşie şi şirurile de geamuri întunecate în care se oglindesc tăriile de metal ale cerului. Şi totuşi, mult timp mi-a fost groază să mă gîndesc măcar la acest castel. M-am ferit de el ca de o casă ciumată ! Cît urăsc încă...

Îşi încleştă fălcile şi tăcu ; se opri şi izbi cu piciorul în pămîntul îngheţat. Un gînd nesuferit părea a-l fi prins atît de crîncen în gheare, încît nu mai putea face nici măcar un pas. Înaintam pe alee în clipa cînd el se oprise. Castelul era în faţa noastră. Şi-a înălţat ochii, apoi a aruncat asupra crenelurilor o privire cum nu văzusem şi nici n-am mai văzut vreodată în viaţa mea : durerea, ruşinea, furia, nerăbdarea, scîrba, ura — toate păreau că se luptă şi năvălesc în aceeaşi clipă în pupilele ochilor săi dilataţi, sub sprîncenele negre ca abanosul. Lupta era cumplită, dar un alt simţămînt se înălţă şi birui : era ceva aspru, cinic, hotărît şi neînduplecat. Îşi birui emoţia şi urmă :

— În acest minut de tăcere, domnişoară Eyre, m-am socotit cu destinul meu care sta acolo, după acel trunchi de fag, ca una din vrăjitoarele ce i s-au arătat lui Macbeth în bătăliile din Forres. „Îţi place Thornfieldul ?", îmi spunea el, ridicînd degetul şi scriind în aer un memento ce se aşternea în hieroglife lugubre pe faţada castelului : „Iubeşte-l dacă poţi ! Iubeşte-l dacă îndrăzneşti!" „Da, îl voi iubi", am răspuns eu. Îndrăznesc să-l iubesc şi, adăugă el furios, îmi voi ţine cuvîntul, voi sfărîma piedicile care nu mă lasă să fiu fericit şi bun ; da, da, bun. Aş vrea să fiu mai bun decît am fost şi decît sînt acum. După cum leviatanul lui Iov a sfărîmat suliţa, săgeata şi platoşa, tot aşa ceea ce alţii vor socoti că sînt bariere de fier şi

aramă, vor fi zdrobite sub mîna mea, ca paiele sau ca lemnul putred.

În clipa aceea, Adèle alergă înspre el, cu cercul în mînă.

— Pleacă de aici, fetiţo ! strigă domnul Rochester cu asprime. Stai deoparte, sau du-te înăuntru la Sophie.

Apoi îşi urmă plimbarea în tăcere. Încercai să aduc iarăşi vorba despre subiectul de care se depărtase brusc.

— Aţi părăsit balconul, domnule, cînd a intrat *mademoiselle* Varens ? îl întrebai.

Mă aşteptam aproape să fiu repezită pentru această întrebare nu prea la locul ei, dar dimpotrivă, trezindu-se din posomorîta sa visare, întoarse ochii spre mine şi fruntea păru că i se luminează.

— Oh ! uitasem de Céline ! îmi spuse el. Ei bine, cînd am zărit-o pe fermecătoarea mea iubită în tovărăşia unui bărbat, mi s-a părut că aud un şuierat şi văd şarpele verde al geloziei înălţîndu-se de pe balconul luminat de lună, strecurîndu-mi-se în rotocoale unduitoare sub haină şi deschizîndu-şi în cîteva clipe drum pînă în străfundurile inimii mele. Este ciudat ! exclamă el, întrerupîndu-se din nou. Este ciudat că te-am ales drept confidentă pentru toate astea, domnişoară ! Este şi mai ciudat că mă asculţi liniştită, ca şi cum cel mai firesc lucru din lume ar fi ca un bărbat cum sînt eu să povestească despre metresele lui de la operă unei fete delicate şi fără experienţă, cum eşti dumneata ! Dar această din urmă ciudăţenie lămureşte pe cea dintîi. Cum ţi-am mai arătat o dată, cu înfăţişarea asta serioasă, prevăzătoare şi înţeleaptă, pari o confidentă ideală. De altfel, ştiu de ce m-am încrezut în sufletul dumi-

tale. Este un suflet aparte, unic şi care nu se poate molipsi de nici un rău. Din fericire, nu vreau să-i fac vreun rău şi chiar dacă aş vrea, n-aş putea ; cu cît stăm mai mult de vorbă, cu atît e mai bine, căci eu nu te pot pîngări, însă dumneata poţi să mă purifici.

După ce se abătu astfel de la povestirea lui, urmă :

— Am rămas pe balcon. „O să vină cu siguranţă în buduar, îmi zisei ; să le pregătesc o capcană." Trecînd mîna prin fereastra deschisă, trăsei perdeaua şi închisei oblonul, lăsînd doar o mică deschizătură, prin care să pot auzi jurămintele şoptite ale îndrăgostiţilor. Apoi, mă strecurai iar în jilţul meu, tocmai cînd perechea pătrundea înăuntru. Priveam ţintă prin deschizătură. Camerista Célinei intră, lăsă o lampă aprinsă pe masă şi plecă. Îi putui vedea astfel desluşit pe amîndoi; îşi scoaseră pelerinele. Îmbrăcată în atlaz şi cu bijuterii — darurile mele, bineînţeles — Céline era cu adevărat strălucitoare. Însoţitorul ei purta o uniformă de ofiţer. L-am recunoscut : era vicontele... un tînăr stricat şi zănatic. Îl întîlnisem de cîteva ori în societate. Mi se părea atît de vrednic de dispreţ, încît nici nu-mi trecuse vreodată prin minte să-l urăsc. Recunoscîndu-l, dintele şarpelui geloziei fu rupt, dar şi dragostea pentru Céline se stinse. Nu merita să lupţi pentru o femeie care te putea înşela cu un astfel de om ; nu era vrednică decît de dispreţ, mai puţin totuşi decît mine, care fusesem jucăria ei.

Începură să discute ; convorbirea lor mă linişti de-a binelea : uşuratică, fără suflet şi fără duh, era sortită mai mult să plictisească, decît să întărîte pe cel ce asculta. Cartea mea de vizită se afla pe masă ; cum o văzură, începură să vorbească despre mine, dar nici unul nici altul n-avea destulă tărie sau nu dorea îndeajuns să mă scuture zdravăn. M-au batjocorit însă, atît cît le-a îngăduit meschinăria lor. Céline îndeosebi stăruia asupra cusururilor mele — diformităţi, cum le spunea ea. Tocmai ea, care îmi arătase o admiraţie înflăcărată pentru ceea ce numea *„ma beauté mâle"*[1]. În această privinţă se deosebeşte în totul de dumneata, care mi-ai spus pe şleau la a doua întrevedere a noastră că nu-ţi par frumos. Acest contrast m-a izbit atunci şi...

În clipa aceea, Adèle alergă iar spre noi.

— *Monsieur*, zise ea, John a venit să spună că a sosit administratorul dumneavoastră şi vă aşteaptă.

— Ah ! atunci trebuie să scurtez povestea. Deschisei fereastra şi înaintai spre ei. O eliberai pe Céline de ocrotirea mea şi-i pusei în vedere să se mute din casă ; îi dădui o pungă de bani, să facă faţă nevoilor celor mai grabnice, fără să mă sinchisesc de ţipetele, istericalele, zvîrcolirile, protestele şi rugăminţile ei. Cu vicontele îmi dădui întîlnire în Bois de Boulogne. Avui plăcerea să mă bat cu el a doua zi. I-am trimis un glonţ într-un braţ, gălbejit şi slab ca o aripă de pui jigărit, şi atunci crezui că am sfîrşit cu toată clica. Dar, din nenorocire, cu şase luni mai înainte Varens născuse fetiţa asta, Adèle, despre care afirma că-i a mea. Se prea poate, deşi nu găsesc în înfăţişarea ei nici un indiciu al urîtei mele paternităţi. Pilot îmi seamănă mai mult. Cîţiva ani după ruptura noastră, mamă-sa o părăsi şi fugi în Italia cu un muzicant sau cîntăreţ. Socoteam că nu-i sînt dator cu nimic Adèlei şi nici acum nu-mi re-

[1] Frumuseţea mea bărbătească (fr.).

cunosc vreo îndatorire pentru că nu sînt tatăl ei, dar aflînd că a fost părăsită, luai această sărmană ființă din mocirla și noroiul Parisului și o transplantai aici, ca s-o cresc curată pe pămîntul sănătos al unei grădini englezești de țară. Doamna Fairfax te-a găsit pe dumneata pentru educația ei, dar acum, cînd știi că Adèle este fiica din flori a unei dănțuitoare de la operă, o să ai poate alte păreri despre slujba dumitale și despre elevă. Într-o zi vei veni probabil să-mi spui că ai găsit un alt loc și să mă rogi să caut altă guvernantă, nu?

— Nu ; Adèle nu-i răspunzătoare de greșelile mamei sale și nici de ale dumneavoastră. Țin la ea, și, acum cînd știu că n-are părinți, fiindcă mamă-sa a părăsit-o iar dumneata te lepezi de ea, o voi iubi și mai mult. Cum aș putea să prefer pe moștenitorul răsfățat al unei familii bogate, care și-ar urî guvernanta ca pe un lucru supărător, în locul sărmanei orfane ce caută o prietenă în educatoarea ei ?

— O, ăsta-i felul dumitale de a vedea ! Trebuie să intru în casă acum. Dumneata de asemenea ; se întunecă.

Mai rămăsei cîteva minute cu Adèle și Pilot, alergai puțin cu ea și ne jucarăm cu racheta și cu cercul. Cînd ne întoarserăm acasă și-i scosei boneta și pardesiul, o luai pe genunchi și o lăsai să pălăvrăgească aproape un ceas, după pofta inimii. Îi îngăduii chiar cîteva libertăți și expresii nepotrivite în care se complăcea cînd i se dădea multă atenție și care-i arătau caracterul ușuratic, moștenit probabil de la maică-sa, și atît de puțin potrivit spiritului englezesc. Avea totuși calitățile ei și eram pornită să prețuiesc cît mai mult tot ce avea bun. Căutam în trăsăturile și portul său o asemănare cu domnul Rochester, dar nu puteam

găsi nici una ; nimic în ea nu trăda această înrudire. Păcat. Dacă i-ar fi semănat puțin, i-ar fi fost cu mult mai dragă.

Numai cînd mă retrăsei în odaia mea, să mă culc, îmi amintii pe îndelete de povestirea domnului Rochester. Nu era probabil nimic deosebit : pasiunea unui bogat gentilom englez pentru o dănțuitoare franceză, trădarea acesteia erau fapte care se petreceau în fiecare zi în lumea mare ; dar ceva cu adevărat ciudat se arăta în exaltarea emoției ce-l cuprinsese deodată, în clipa cînd spusese că-i fericit să poată mărturisi bucuria pe care o trăia din nou în vechiul castel și împrejurimile acestuia. Chibzuii îndelung asupra acestui fapt, dar îl părăsii treptat, găsindu-l de neînțeles și pornii să mă gîndesc la purtarea domnului Rochester față de mine. Taina pe care găsise cu cale să mi-o destăinuiască părea un tribut adus discreției mele. Eu așa o socoteam și o primeam ca atare. De vreo cîteva săptămîni, se purta cu mine într-un fel cu mult mai uniform decît la început ; se părea că nu-l mai stingheresc și nu mai avea acele accese de trufie care mă înghețeau. Cînd mă întîlnea pe neașteptate, părea că socotește întîlnirea binevenită și avea totdeauna un cuvînt bun, ba cîteodată chiar un zîmbet, pentru mine. Cînd mă poftea la el, îmi oferea cinstea unei primiri cordiale, care mă făcea să-mi dau seama că aveam într-adevăr puterea să-l amuz și că aceste convorbiri ce aveau loc de obicei seara erau căutate atît pentru plăcerea lui cît și pentru folosul meu.

Vorbeam puțin, e drept, dar îmi plăcea să-l ascult. Era comunicativ din fire ; îi plăcea să zugrăvească aspecte și întîmplări cu totul necunoscute unei minți care nu le putea afla, neavînd legături cu lumea. (Nu-mi pomenea de fapte urîte

și destrăbălate, ci de lucruri pline de interes pentru mine, datorită importanței ori realei lor noutăți.) Eram fericită cînd îmi împărtășea atîtea lucruri necunoscute mie, cînd îmi înfățișa locuri nevăzute de mine și descoperea minții mele tărîmuri nestrăbătute. Nu mă mai tulbura niciodată cu aluzii supărătoare.

Purtările sale potolite mă făcură să lepăd toate constrîngerile ce mi le impuneam cîndva; fui atrasă spre el de sinceritatea prietenoasă ce mi-o arăta. Erau clipe cînd îl socoteam mai curînd o rudă și mai puțin un stăpîn; totuși, cîteodată se arăta încă poruncitor, dar asta nu mă mai supăra, căci vedeam bine că o făcea fără nici un fel de intenție, numai fiindcă așa-i era firea. Acest nou interes arătat ființei mele mă făcu atît de fericită și de recunoscătoare, încît încetai să mai doresc o familie. Părea că soarta începe să mă favorizeze; golurile vieții mele se umplură; sănătatea mea înflori, puterile îmi sporiră.

Dar mi se mai părea urît domnul Rochester? Nu, cititorule: recunoștința și plăcutele asociații de idei făceau ca fața lui să fie lucrul cel mai plăcut vederii mele. Prezența sa într-o odaie mi se părea mai luminoasă decît focul cel mai viu. Totuși, nu-i uitasem cusururile; nici nu puteam să le uit, pentru că mereu și le arăta: era mîndru, batjocoritor și aspru față de orice slăbiciune. În fundul sufletului, știam că marea lui bunătate față de mine corespunde unei asprimi nedrepte față de ceilalți. Avea toane și era ciudat. În mai multe rînduri, fiind trimisă să-i citesc ceva, l-am găsit singur în bibliotecă stînd cu capul sprijinit pe brațele încrucișate și, cînd ridică ochii, observai că trăsăturile-i erau întunecate de o expresie morocănoasă și rea. Dar credeam că asprimea, ciudățenia și greșelile trecutului (spun ale trecutului,

întrucît părea că și le îndreptase) se datorau crudelor lovituri ale soartei. Eram convinsă că firea îl înzestrase cu porniri mai bune, principii mai nobile, gusturi mai curate, decît acelea care fuseseră create de împrejurări, infiltrate prin educație sau făurite de jocul destinului. Credeam că într-însul sălășluiau calități minunate, deși — deocamdată — cam slabe și învălmășite. Trebuie să mărturisesc că mîhnirea lui mă chinuia și aș fi dat mult să i-o pot alina.

Stinsesem lumînarea și mă culcasem, dar nu puteam dormi și mă gîndeam într-una la expresia pe care o luase chipul său în clipa cînd se oprise pe alee și spusese că soarta îl luase în rîs sfidîndu-l să fie fericit al Thornfield.

„Și de ce n-ar fi? mă întrebam. Ce-l îndepărtează de casa aceasta? O va părăsi oare curînd? Doamna Fairfax mi-a spus că rareori sta aici mai mult de cincisprezece zile și iată că se împlineau opt săptămîni de cînd se afla între noi. Cît de trist ar fi să plece! Să presupunem că ar lipsi toată primăvara, vara și toamna; cît de posomorîtă ar fi atunci strălucirea soarelui și cît de triste zilele cele mai frumoase!"

Nu știu dacă, după ce m-am gîndit la toate astea am adormit sau nu; dar deodată am tresărit, pe de-a-ntregul trează, la auzul unui murmur nedeslușit, străin și lugubru, care mi se părea că vine chiar de deasupra mea. Regretam că nu lăsasem lumînarea aprinsă; noaptea era întunecoasă și simțeam cum mă cuprinde spaima. M-am ridicat, m-am așezat în capul oaselor și am ascultat. Zgomotul încetase.

Încercai să adorm iar, dar inima îmi bătea cu putere; nu-mi mai puteam afla liniștea. Ceasul de jos, din holul cel mare, bătu ora două. În acea

clipă mi se păru că o mînă atinge ușa mea, ca și cum ar fi vrut să pipăie drumul de-a lungul sălii întunecoase. „Cine-i acolo?“ am strigat. Nici un răspuns. Înghețasem de spaimă. Deodată mi-am amintit că ar putea fi Pilot, care venea adeseori, cînd se întîmpla ca ușa bucătăriei să rămînă deschisă, și se culca la ușa domnului Rochester. Îl găsisem chiar eu de cîteva ori acolo, dimineața cînd mă sculasem. Gîndul acesta mă liniști întrucîtva și mă culcai din nou. Liniștea potolește nervii și, fiindcă o tăcere deplină stăpînea iarăși peste tot, am simțit cum mă cuprinde din nou somnul; dar în noaptea aceea nu-mi era dat să dorm. Cînd eram cît pe aci să mă cufund în vise, fui îngrozită de un zgomot care-ți îngheța sîngele în vine.

Un rîs drăcesc — gros, înăbușit și adînc — izbucni, după cît se părea, chiar la ușa odăii mele. Capătul patului era lîngă ușă și crezui o clipă că diavolul, care se strecurase pînă aici, sta la căpătîiul meu — ba chiar că se tupilase pe pernă. Mă sculai, privii în jurul meu, dar nu putui distinge nimic. Sunetul ciudat se auzi iar și înțelesei că venea din antreu. Primul meu gest a fost să pun zăvorul, al doilea să strig: „Cine-i acolo?“ Auzii pe cineva mormăind și gemînd, iar după o clipă pași îndreptîndu-se din antreu către scara dinspre catul al treilea, a cărei ușă fu îndată deschisă și închisă. Apoi totul se liniști.

„Să fi fost Grace Poole? O fi stăpînită de diavoli?“ mă întrebai. Nu mai puteam rămîne singură, trebuia să mă duc la doamna Fairfax. Îmi pusei o rochie și un șal, trăsei zăvorul și deschisei ușa tremurînd. În coridor ardea o lumînare, lăsată pe preș. Fui mirată, dar uimirea mea crescu și mai mult cînd băgai de seamă că aerul era cețos, ca și cum ar fi fost plin de fum. M-am uitat în jurul meu să-mi dau seama de unde vine mirosul de ars pe care-l simțeam.

Auzii o ușă scîrțiind: era ușa de la camera domnului Rochester și de acolo ieșea un nor de fum. Nu m-am mai gîndit la doamna Fairfax, nici la Grace Poole, nici la rîsul acela straniu. Într-o clipă fui în odaia domnului Rochester. Perdelele erau în flăcări. În mijlocul flăcărilor și al fumului, domnul Rochester zăcea întins nemișcat, cufundat într-un somn adînc.

— Scoală-te! Scoală-te! îi strigai eu, scuturîndu-l. El mormăi ceva și se întoarse pe o parte; fumul îl înăbușise pe jumătate. Nu mai era nici o clipă de pierdut; focul cuprinsese cearșafurile. Alergai la lighean și cană; din fericire, amîndouă erau mari și pline cu apă. Le-am răsturnat inundînd patul și pe domnul Rochester. Am fugit înapoi în odaia mea, de unde am luat cana cu apă, am udat din nou patul și, cu ajutorul lui Dumnezeu, am izbutit să sting flăcările care-l cuprinseseră.

Sfîrîitul focului ce se stingea, zgomotul pe care-l făcuse cana goală cînd o zvîrlisem din mîini și mai ales răceala apei, cu care-l stropisem, îl treziră în sfîrșit pe domnul Rochester. Deși acum era întuneric, mi-am dat seama că se deșteptase, deoarece l-am auzit izbucnind în blesteme groaznice, cînd se pomeni culcat într-o băltoacă.

— Ce-i asta, o inundație? exclamă el.

— Nu, domnule, răspunsei; dar a izbucnit focul. Sculați-vă, ați scăpat. Mă duc să aduc o lumînare.

— În numele tuturor zînelor creștinătății, tu ești, Jane Eyre? întrebă el. Ce mi-ai făcut, mică vrăjitoare? Cine mai e cu dumneata în odaia asta? Ai vrut să mă îneci?

— Mă duc să aduc o lumînare, domnule ; dar, în numele cerului, sculaţi-vă ! Cineva a încercat să vă omoare. Trebuie să aflaţi îndată cine-i şi de ce a vrut să facă asta.

— Uite că m-am şi sculat ! Dar — deşi te pun în primejdie — mai adă o lumînare. Aşteaptă puţin să găsesc ceva haine uscate, dacă or mai fi. Oh ! uite halatul meu. Acum aleargă !

Ştiu că am alergat ! Am adus lumînarea ce rămăsese încă în antreu. El mi-o luă din mînă, o ridică şi cercetă patul înnegrit de fum şi scorojit, cearşafurile muiate şi arse, covorul ce înota în apă.

— Ce-i asta ? Şi cine a făcut-o ? întrebă el.

Îi povestii pe scurt tot ce ştiam ; îi vorbii despre rîsul ciudat pe care-l auzisem pe sală, despre paşii care se îndreptaseră spre catul al treilea, despre fumul şi mirosul de ars ce mă adusese în odaia lui, despre ce găsisem aici ; îi spusei că pentru a stinge focul întrebuinţasem toată apa pe care o găsisem.

M-a ascultat păstrînd un aer foarte grav. Chipul lui — în timp ce eu povesteam — trăda mai mult tulburare decît mirare. După ce terminai cîte aveam de spus, stătu cîtva timp fără să scoată o vorbă.

— Vreţi s-o vestesc pe doamna Fairfax ? întrebai eu.

— Doamna Fairfax ? Nu, la ce dracu s-o chemi ? Ce ar putea face ? Las-o să doarmă liniştită.

— Atunci să trezesc pe Leah, pe John şi pe nevastă-sa.

— Nu, stai aici liniştită. Ai un şal pe dumneata. Dacă nu ţi-e destul de cald poţi lua mantaua de colo. Înfăşoară-te cu ea şi stai în jilţul ăsta ; acum pune picioarele pe scăunaş, să nu le uzi. Eu am să iau sfeşnicul şi lumînarea şi o să te las singură cîteva minute. Stai aici pînă mă întorc ; taci ca un

şoarece. Trebuie să cercetez catul al treilea ; dar ţine minte : nu te clinti şi nu chema pe nimeni.

Plecă ; eu urmării cîtva timp lumînarea depărtîndu-se. Străbătu antreul cu paşi uşori, deschise încet de tot uşa scării, o închise după dînsul şi ultima rază se stinse. Eram părăsită într-un întuneric desăvîrşit. Căutai să prind vreun zgomot, dar nu auzii nimic. Trecu foarte mult timp ; eram obosită şi-mi era frig, deşi mă învelisem cu mantaua. Şi apoi nu vedeam pentru ce era nevoie să rămîn acolo, deoarece, oricum, nu mă gîndeam să trezesc pe cineva. Eram cît pe ce să risc a-l nemulţumi pe domnul Rochester neascultîndu-i poruncile, cînd lumina luci din nou, nelămurită, pe peretele sălii şi auzii picioarele sale desculţe păşind de-a lungul antreului. „Sper că-i el ! — îmi zisei — şi nu ceva mai rău."

A intrat în cameră galben şi foarte posomorît.

— Am descoperit totul, îmi spuse punînd sfeşnicul pe lavoar. E chiar aşa cum mi-am închipuit.

— Ce adică, domnule ?

Nu răspunse, dar încrucişînd braţele privi cîteva clipe în podele. În cele din urmă, după mai multe minute, îmi zise pe un ton destul de ciudat :

— Nu-mi amintesc ce mi-ai spus c-ai văzut cînd ai deschis uşa odăii dumitale ?

— Numai sfeşnicul, pus pe jos.

— Dar ai auzit un rîs ciudat ; înainte n-ai mai auzit rîsul acela sau cel puţin ceva asemănător ?

— Ba da, domnule, este aici o femeie, Grace Poole, care coase ; ea rîde în felul acela. E o fiinţă ciudată.

— Chiar aşa, Grace Poole. Ai ghicit : e foarte ciudată. Am să mă gîndesc la cele petrecute. Sînt mulţumit că sîntem singurii care cunoaştem amănuntele precise ale întîmplării din noaptea asta.

Să nu flecăreşti ; nu pomeni nimic despre asta. Voi lămuri eu totul, spuse el, arătînd patul. Întoarce-te acum în odaia dumitale ; pentru restul nopţii, mie o să-mi fie de ajuns divanul din bibliotecă. E aproape patru ; peste două ceasuri se vor trezi servitorii.

— Atunci, noapte bună, domnule, spusei eu, ridicîndu-mă.

Părea mirat, deşi chiar el îmi spusese să plec.

— Ce, exclamă deodată, mă părăseşti aşa curînd şi în felul acesta ?

— Dumneavoastră mi-aţi spus să plec, domnule.

— Dar nu aşa, fără să-mi adresezi un singur cuvînt bun ; nu în felul acesta, scurt şi aspru. Mi-ai scăpat viaţa, m-ai smuls din ghearele unei morţi crîncene şi mă părăseşti ca şi cum am fi străini ! Cel puţin să ne dăm mîna.

Îmi întinse mîna ; i-o dădui pe a mea. O luă mai întîi într-o mînă, apoi în amîndouă.

— M-ai scăpat de la moarte şi sînt fericit că am faţă de dumneata o datorie atît de mare : nu pot spune nimic mai mult. Aş fi suferit să am o asemenea obligaţie faţă de orice altă fiinţă, dar faţă de dumneata e cu totul altceva. Nu mi se pare de loc o povară binefacerea dumitale, Jane.

Tăcu şi mă privi iar ; cuvinte vizibile aproape îi tremurau pe buze şi glasul îi era sugrumat de emoţie.

— Încă o dată, noapte bună, domnule. Dar în toată chestiunea asta nu poate fi vorba de datorie ori de folos, nici de recunoştinţă şi de povară.

— Ştiam, continuă el, că odată şi odată o să-mi faci un bine. Am citit-o în ochii dumitale cînd te-am privit prima oară. Nu-i întîmplător că expresia şi surîsul lor... (se opri iar, apoi urmă repede) m-au alinat pînă în fundul sufletului. Oamenii vorbesc de simpatii fireşti. Am auzit vorbindu-se de duhuri binevoitoare. E un grăunte de adevăr în basmele cele mai ciudate. Scumpa mea ocrotitoare, noapte bună !

Glasul lui avea o energie ciudată şi o flacără stranie îi strălucea în ochi.

— Sînt fericită că s-a întîmplat să fiu trează, spusei eu retrăgîndu-mă.

— Cum ? vrei să pleci ?

— Mi-e frig, domnule.

— Frig ? E adevărat, stai în băltoaca asta ! Du-te, Jane, du-te !

Dar îmi ţinea mîna şi nu puteam pleca. Am recurs la un şiretlic.

— Mi se pare, domnule, că aud pe doamna Fairfax.

— Atunci lasă-mă.

Îmi eliberă mîna şi plecai.

M-am întors în patul meu, dar nu mai puteam să dorm. Pînă în revărsatul zorilor m-am simţit purtată pe o mare neliniştită, în care valuri de mîhnire se rostogoleau sub vîrtejuri de bucurie ; mi se părea cîteodată că zăream, dincolo de acele ape furioase, un ţărm dulce, ca dealurile Beulah [1]. Din cînd în cînd o adiere răcoritoare, pe care speranţa o ţinea trează, îmi purta sufletul în triumf, către o ţintă ce nu putea fi atinsă nici chiar în închipuire. Un vînt potrivnic sufla dinspre uscat şi mă trăgea într-una înapoi. În zadar mintea voia să se împotrivească aiurărilor mele : eram prea înflăcărată ca să adorm şi mă sculai o dată cu ivirea zorilor.

[1] Regiune pitorească pomenită în *Biblie*.

CAPITOLUL XVI

În ziua ce urmă acelei nopţi de nesomn, mă temeam şi doream în acelaşi timp să-l văd pe domnul Rochester : doream să-i aud iarăşi glasul şi mi-era teamă să-i întîlnesc privirea. La începutul dimineţii mă aşteptam să-l văd dintr-o clipă într-alta. Nu intra des în camera de studiu, dar venea uneori pentru cîteva minute şi aveam impresia că în ziua aceea trebuia neapărat să se arate.

Dar dimineaţa trecu întocmai ca de obicei şi nimic nu întrerupse cursul liniştit al studiilor Adèlei ; doar la scurt timp după micul dejun auzii zgomot înspre odaia domnului Rochester. Se deosebeau glasurile doamnei Fairfax, al lui Leah şi al bucătăresei — adică al nevestei lui John — şi chiar vocea îmbufnată a acestuia din urmă. Ajungeau pînă la mine exclamaţii felurite : „Ce fericire că stăpînul nostru n-a ars !“ „E primejdios să ţii lumînarea aprinsă toată noaptea“. „Ce noroc că a avut prezenţa de spirit şi s-a gîndit la cana cu apă !“ „De ce n-o fi trezit pe nimeni ?“ „Numai să nu fi răcit dormind pe canapeaua din bibliotecă !“

După multă tăifăsuială, auzii cum se curăţă mobilele şi totul e pus în rînduială. Cînd coborîi la dejun, trecui prin dreptul odăii domnului

Rochester ; văzui prin uşa deschisă că totul fusese aşezat la loc, în desăvîrşită ordine ; numai patul rămăsese fără perdele. Leah sta în pervazul ferestrei şi spăla geamurile înnegrite de fum. Tocmai voiam să-i spun ceva, fiindcă aş fi dorit să aflu ce lămuriri dăduse domnul Rochester asupra întîmplării, cînd, apropiindu-mă, observai că în cameră mai era cineva : o femeie şedea pe scaun lîngă pat şi cosea inele la perdelele noi. Nu era alta decît Grace Poole.

Şta acolo, serioasă şi tăcută, ca de obicei, îmbrăcată într-o rochie aspră, cafenie, şorţ cu şireturi, basma albă şi bonetă. Cosea cu mare atenţie şi părea cu totul cufundată în lucrul ei. Fruntea-i aspră şi trăsăturile grosolane nu arătau de fel paloarea sau deznădejdea pe care te-ai fi aşteptat să le descoperi pe chipul unei femei ce încercase să ucidă, a cărei victimă reuşind să scape teafără o urmărise pînă în vizuina ei şi (după cum credeam eu) îi ceruse socoteală de crima ce voise s-o săvîrşească. Eram uimită, buimăcită. Pe cînd o priveam, ridică ochii ; nici o tresărire, nici o roşeaţă sau paloare, care să-i trădeze emoţia, conştiinţa greşelii sau teama de a fi descoperită. Îmi spuse doar : „Bună ziua, domnişoară“, scurt şi nepăsător, ca de obicei, şi luînd alt inel, îşi continuă lucrul.

„Am s-o pun la încercare, îmi zisei ; o astfel de prefăcătorie întrece orice închipuire.“

— Bună ziua, Grace. S-a întîmplat ceva aici ? Mi s-a părut adineauri că aud pe servitori stînd de vorbă.

— Stăpînul nostru a stat în pat şi a citit noaptea trecută. A adormit cu lumînarea aprinsă şi perdelele au luat foc. Noroc că s-a sculat înainte s-ajungă focul la cearşafuri şi la lemnăria patului şi a putut să-l stingă cu apa din lighean.

— Foarte ciudat! am șoptit privind-o țintă. Domnul Rochester n-a trezit pe nimeni? Nimeni nu l-a auzit luptîndu-se să stingă focul?

Din nou și-a înălțat ochii spre mine, dar de data asta privirea ei n-a mai fost aceeași. Păru că mă cercetează cu atenție; apoi răspunse:

— Știi, domnișoară, servitorii dorm atît de departe de aici, că nici n-ar fi avut cum să audă. Cele mai apropiate odăi sînt a dumitale și a doamnei Fairfax, care spune că n-a auzit nimic. Cînd îmbătrînești, ai somnul greu! Aici se opri, pe urmă adăugă cu nepăsare prefăcută, dar totuși pe un ton apăsat și semnificativ:

— Dar dumneata, domnișoară, ești tînără, ai somnul ușor; poate că dumneata ai auzit vreun zgomot?

— Da, spusei eu încet, ca să nu fiu auzită de Leah, care spăla geamurile. Am crezut mai întîi că e Pilot; dar Pilot nu rîde și sînt sigură că am auzit un rîs foarte ciudat.

Grace luă din nou un fir de ață, îl trase grijulie printr-un boț de ceară, îl băgă cu mînă sigură în ac și mă cercetă cu cel mai desăvîrșit calm.

— Domnișoară, mie nu-mi vine a crede că stăpînul nostru a mai avut chef de rîs cînd se afla în asemenea primejdie. Pesemne c-ai visat.

— Ba n-am visat! răspunsei eu cu oarecare aprindere, indignată de calmul acela nerușinat.

Femeia aținti din nou asupra mea o privire cercetătoare și calculată.

— Ai spus stăpînului nostru că ai auzit pe cineva rîzînd? mă întrebă ea.

— N-am avut încă prilejul să-i vorbesc în dimineața asta.

— Nu ți-a dat în gînd să deschizi ușa și să te uiți în antreu?

Părea acum că ea mă interoghează, ca să-mi smulgă pe neașteptate cine știe ce amănunte. Îmi trecu prin minte că dacă va afla că-i cunosc sau bănuiesc crima, va încerca să pună la cale ceva împotriva mea. M-am gîndit atunci că e mai bine să mă feresc.

— Dimpotrivă, spusei eu, am tras zăvorul.

— Nu obișnuiești să tragi în fiecare seară zăvorul, înainte de-a te culca?

„Drace! îmi zisei, vrea să-mi cunoască obiceiurile, ca să-și facă anumite planuri." Indignarea fu din nou mai tare decît prevederea. Răspunsei răspicat:

— Pînă acum am uitat deseori să pun zăvorul, pentru că mi se părea de prisos. Nu credeam că la Thornfield Hall trebuie să te ferești de vreo primejdie sau de cine știe ce neplăceri. Pe viitor însă (adăugai eu apăsînd pe fiecare cuvînt) mă voi îngriji să iau mai întîi toate măsurile de siguranță și de-abia după aceea să mă culc.

— Foarte bine ai să faci, răspunse ea. Locurile de pe-aici sînt cît se poate de liniștite și n-am auzit ca Thornfield Hall să fi fost vreodată călcat de hoți, deși se știe că aici se află servicii de argint foarte scumpe. Pe lîngă asta se mai știe că aici se află prea puțini servitori pentru o casă așa de mare, fiindcă stăpînul n-a prea stat aici, iar cînd vine — fiind necăsătorit — n-are nevoie de mulți oameni. Eu însă am crezut totdeauna că-i mai bine să fii prevăzătoare; o ușă se zăvorește repede, așa că-i mai înțelept să pui o stavilă între dumneata și oricare primejdie. Mulți oameni, domnișoară, cred că trebuie să te lași în seama proniei cerești; dar eu gîndesc că trebuie să ne îngrijim singuri de binele nostru și că pronia blagoslovește pe cei cu-

minţi, cînd folosesc cu cumpătare mijloacele de apărare.

Cu asta, cuvîntarea ei luă sfîrşit. Rostise, cu încetineala unei *quakere*, mult mai multe cuvinte ca de obicei.

Stam încă mută de uimire în faţa acestei extraordinare stăpîniri de sine şi a unei făţărnicii ce mi se părea de necrezut, cînd intră bucătăreasa.

— Doamnă Poole, spuse ea, adresîndu-se lui Grace, masa oamenilor de serviciu va fi curînd gata ; vrei să cobori ?

— Nu, pune-mi pe o tavă numai o cană de bere neagră şi o bucată de budincă ; o să le duc eu sus.

— Vrei puţină carne ?

— Da, numai o bucată şi puţină brînză, atîta tot.

— Şi sago [1] ?

— Nu-mi trebuie acum. O să cobor înainte de ora ceaiului şi o s-o fac eu singură.

Bucătăreasa se întoarse spre mine, spunîndu-mi că doamna Fairfax mă aşteaptă. Ieşii atunci din odaie.

Firea enigmatică a lui Grace Poole îmi dădea atît de mult de gîndit, încît în timpul dejunului urmării cu greu povestirea doamnei Fairfax despre întîmplarea din noaptea trecută. Mă chinuiam să înţeleg rostul lui Grace în castel şi mă întrebam de ce domnul Rochester nu ceruse să fie arestată sau de ce n-o concediase cel puţin. Noaptea trecută îmi mărturisise aproape făţiş convingerea sa că ea era vinovată ; ce pricină ascunsă îl împiedica s-o scuze ? De ce mă rugase să nu suflu nimănui nici un cuvînt ? Era ciudat. Un gentilom mîndru, îndrăzneţ şi răzbunător, părea oarecum căzut sub puterea uneia dintre slujnicele sale cele mai umile.

[1] Budincă făcută dintr-o făină extrasă din sucul sagotierului (arborele de pîine).

Se afla în aşa măsură sub puterea ei, încît chiar cînd atenta la viaţa lui, n-aveau curajul s-o învinuiască pe faţă şi cu atît mai puţin s-o pedepsească !

Dacă Grace ar fi fost tînără şi frumoasă, aş fi fost ispitită să cred că domnul Rochester fusese mînat de sentimente mai duioase decît prevederea şi teama ; dar deplina absurditate a unei asemenea presupuneri se vădea în chiar clipa cînd o priveai pe Grace. „Şi totuşi, începui să mă gîndesc, fusese şi ea tînără cîndva, exact cam pe cînd fusese tînăr şi domnul Rochester. Doamna Fairfax îmi spusese că locuia de mult la castel. Nu cred să fi fost niciodată frumoasă, dar poate a avut o fire deosebită, originală, şi frumuseţea caracterului compensa lipsa farmecelor exterioare. Domnului Rochester îi plăceau firile hotărîte şi excentrice, iar Grace era o femeie cel puţin ciudată. Poate că, altădată, un capriciu (n-ar fi fost de mirare la o fire atît de iute şi nestăpînită ca a lui) îl făcuse să cadă pe mîinile acelei femei ; poate că în urma nesocotinţelor de odinioară ea are acum asupra faptelor sale o înrîurire ascunsă, de care nu putea scăpa şi pe care nu îndrăznea s-o nesocotească ?" Dar în acea clipă, Grace, cu făptura ei pătrată şi lipsită de farmec, cu faţa urîtă, ofilită şi de-a dreptul grosolană, îmi apăru înaintea ochilor atît de lămurit, că-mi spusei : „Nu, bănuiala mea nu poate fi întemeiată !" Şi cu toate acestea, vocea care grăieşte tainic în inimile noastre părea a-mi spune : „Nici tu nu eşti frumoasă şi, totuşi, poate că placi domnului Rochester ; sau cel puţin aşa ţi s-a părut uneori. Aminteşte-ţi cuvintele, adu-ţi aminte de privirile, de glasul lui din noaptea trecută !"

Toate îmi veneau de astă dată în minte : felul lui de a vorbi, privirea, tonul. Mă aflam acum în sala de studiu ; Adèle desena ; mă aplecai spre ea să-i îndrumez creionul. Își ridică deodată ochii și mă privi cu un fel de tresărire :

— *Qu' avez-vous, mademoiselle ? Vos doigts tremblent comme la feuille et vos joues sont rouges : mais rouges comme des cerises !* [1]

— Mi-e cald, Adèle, și m-am înroșit pentru că am stat aplecată.

Fetița continuă să deseneze, iar eu căzui din nou pe gînduri. Mă sforțam să-mi alung cît mai curînd din suflet ura pe care-o simțeam pentru Grace Poole ; mă scîrbea. Mă comparai cu ea și văzui că sîntem deosebite. Bessie Leaven îmi spusese că par o doamnă ; și avea dreptate : eram o doamnă. Iar acum arătam mult mai bine decît atunci cînd mă întîlnisem cu Bessie ; eram mai plină, mai rumenă, mai vioaie, pentru că mai vii îmi erau bucuriile și mai luminoase speranțele.

„Se lasă seara, îmi zisei, uitîndu-mă pe fereastră. Astăzi n-am auzit nici pașii, nici glasul domnului Rochester ; dar îl voi vedea negreșit diseară. Dimineața mă temeam de această întîlnire, dar acum o doresc ; am așteptat atîta vreme zadarnic, încît acum am ajuns nerăbdătoare."

Cînd se înseră de-a binelea și Adèle mă părăsi ca să se joace cu Sophie în camera copiilor, dorința mea ajunse la culme. Ascultam într-una s-aud clopoțelul sunînd ; ascultam să-i aud pașii și așteptam s-o văd pe Leah venind cu un mesaj ; cîteodată mi se părea că aud călcătura apăsată a domnului Rochester și mă-ntorceam spre ușă așteptînd să se deschidă și să-l văd intrînd. Dar

[1] Ce ai, domnișoară ? Degetele îți tremură ca frunza și obrajii îți sînt roșii, dar roșii ca cireșele (fr.).

ușa rămase închisă și numai bezna pătrundea înăuntru, pe fereastră. Totuși nu era încă prea tîrziu ; adeseori trimitea să mă cheme la șapte sau opt și acum nu era nici șase. Desigur că nădejdile mele nu vor fi înșelate tocmai acum, cînd aveam atîtea să-i spun ! Voiam să aduc din nou vorba despre Grace Poole și să văd ce-mi va răspunde ; aveam de gînd să-l întreb fără ocol dacă o credea într-adevăr vinovată de acel atentat mișelesc și de ce dorea ca ticăloșia ei să rămînă tăinuită. Prea puțin îmi păsa dacă marea mea curiozitate avea să-l înfurie ori nu. Încercasem bucuria de a-l scoate din sărite și a-l domoli rînd pe rînd ; era o adevărată desfătare pentru mine și un instinct sigur mă împiedica totdeauna să merg prea departe ; nu treceam niciodată dincolo de limită ; îmi încercam iscusința în a merge pe muchie de cuțit. Păstrînd totdeauna formele respectuoase pe care mi le impunea situația mea, puteam, totuși, să răspund argumentelor lui cu ale mele, fără teamă și fără pic de stînjeleană ; lucrul acesta ne plăcea amîndurora.

Se auziră pași pe scări. Leah apăru în sfîrșit, dar numai pentru a-mi spune că ceaiul se servea în odaia doamnei Fairfax. Mă dusei acolo, mulțumită că trebuia în sfîrșit să cobor ; aveam impresia că în felul ăsta sînt mai aproape de domnul Rochester.

— Desigur că de-abia aștepți să-ți iei ceaiul, îmi spuse doamna Fairfax, plină de bunătate, cînd intrai ; ai mîncat așa de puțin la prînz... Mi-e teamă, urmă ea, că astăzi nu ți-e bine : pari să ai febră și ești congestionată.

— Ba de loc ! Niciodată nu m-am simțit mai bine.

— În cazul acesta dovedește-o cu o poftă zdravănă de mîncare. Vrei să umpli ceainicul, pînă ajung eu la capătul andrelei ?

Cînd își sfîrși lucrul, se sculă și trase obloanele, pe care le lăsase pînă atunci ridicate, să se bucure pesemne cît mai mult de lumina zilei, cu toate că afară înserarea se prefăcuse în beznă deplină.

— Deși nu se văd stele, e timp frumos, spuse ea, uitîndu-se pe fereastră. Domnul Rochester are noroc de vreme bună la drum.

— La drum ? Domnul Rochester s-a dus undeva ? Nu știam c-a plecat.

— Oh, a plecat îndată după micul dejun ! S-a dus la Leas, la castelul domnului Eshton, zece mile dincolo de Millcote. Cred că se întrunește acolo o întreagă societate : lordul Ingram, *sir* George Lynn, colonelul Dent și mulți alții trebuie să se afle de față.

— Crezi că se reîntoarce în noaptea asta ?

— Nu. Nici mîine. Bănuiesc c-o să rămînă acolo o săptămînă sau chiar mai mult. Cînd se adună societatea asta aleasă, sînt înconjurați de atîta veselie și eleganță și au la-ndemînă atîtea lucruri plăcute și distractive, încît nu se grăbesc de loc să se despartă. Bărbații sînt foarte căutați la asemenea sindrofii, iar cînd se află în societate domnul Rochester este atît de vesel și de încîntător, încît îi cucerește pe toți. Place foarte mult doamnelor, deși ai crede că înfățișarea nu-l avantajează în chip deosebit ; îmi închipui însă că însușirile și cunoștințele sale, poate averea și obîrșia, fac să i se treacă ușor cu vederea unele mici neajunsuri ale înfățișării sale.

— Sînt și doamne la Leas ?

— Doamna Eshton cu cele trei fete ale ei, niște tinere cu adevărat elegante : cred că vor mai fi

de față domnișoarele Blanche și Mary Ingram care-s foarte frumoase. Am văzut-o pe Blanche acum șase ori șapte ani, cînd avea optsprezece. Venise la un bal dat de domnul Rochester de Crăciun. Să fi văzut cît era de frumos împodobită și luminată sufrageria în ziua aceea ! Cred că erau cincizeci de doamne și gentilomi din cele mai bune familii ale comitatului, iar domnișoara Ingram era într-adevăr regina serbării.

— Spui că ai văzut-o, doamnă Fairfax ? Cum arăta ?

— Da, am văzut-o. Ușile sufrageriei stăteau larg deschise și, fiindcă era zi de Crăciun, servitorii avea dreptul să se adune în sala cea mare, să asculte cum cîntă doamnele. Domnul Rochester m-a poftit să iau parte și eu, neapărat. M-am așezat într-un colț mai retras și am privit în jurul meu. N-am văzut niciodată o priveliște atît de încîntătoare : doamnele erau îmbrăcate în splendide rochii de seară ; cele mai multe — sau cel puțin cele mai multe dintre cele tinere — îmi părură de-a dreptul minunate, dar domnișoara Ingram era fără doar și poate regina serbării.

— Cum arăta ?

— Înaltă, cu o talie subțire, cu umerii arcuiți, gît lung și grațios, ten mat, măsliniu, trăsături nobile, ochii aducînd puțin cu cei ai domnului Rochester : mari, negri și strălucitori ca diamantele pe care le purta. Părul ei frumos, negru ca pana corbului, era pieptănat cu multă pricepere și gust ; avea niște cozi groase și buclele cele mai lungi și mai lucioase pe care le-am văzut vreodată. Purta o rochie albă ; o eșarfă de culoarea chihlimbarului, ce-i trecea pe umeri și pe piept, era legată într-o parte și se prelungea în ciucuri lungi, pînă mai jos de genunchi. Părul era împodobit cu flori, tot

de culoarea chihlimbarului, care scoteau şi mai mult la iveală negrul de antracit al buclelor.

— A fost pesemne tare admirată.

— O, sigur că da ! Şi nu numai pentru frumuseţea, ci şi pentru talentul ei. Cînta şi ea, acompaniată la pian de un gentilom. A cîntat un duet cu domnul Rochester.

— Cu domnul Rochester ? Nu ştiam că şi cîntă.

— O ! are un foarte frumos glas de bas. Îi place tare mult muzica.

— Dar domnişoara Ingram, ce fel de glas are ?

— Plin şi foarte puternic. Cînta admirabil şi era o plăcere s-o asculţi. Pe urmă a cîntat la pian. Eu nu mă pricep la muzică, dar domnul Rochester e cunoscător şi l-am auzit spunînd că executa foarte bine.

— Şi fata asta, atît de frumoasă şi desăvîrşită în toate, nu s-a măritat încă ?

— Se pare că nu. Cred că nici ea, nici sora ei n-au avere prea mare. Bătrînul lord Ingram a dispus prin testament de moşiile sale astfel ca mai toată averea să revină fiului mai mare.

— Dar mă mir că nici un nobil sau gentilom bogat nu s-a îndrăgostit de ea : domnul Rochester de pildă. E bogat, nu-i aşa ?

— Desigur. Numai că, vezi dumneata, e foarte mare deosebire de vîrstă. Domnul Rochester are aproape patruzeci de ani şi ea n-are decît douăzeci şi cinci.

— Şi ce-i cu asta ? Se văd zilnic căsătorii în care deosebirea de vîrstă dintre soţi e şi mai mare.

— E adevărat ; totuşi nu cred să-i fi trecut vreodată aşa ceva prin gînd domnului Rochester. Dar nu mănînci nimic ; de cînd ai venit, de-abia dacă ai gustat din felia de pîine.

— Nu. Mi-e prea sete ca să mănînc ; vrei, te rog, să-mi mai dai o ceaşcă de ceai ?

Eram gata să vorbesc din nou despre posibilităţile unei căsătorii între domnul Rochester şi frumoasa Blanche, cînd intră Adèle, ceea ce ne sili să schimbăm vorba.

Cum am rămas singură, m-am gîndit la ceea ce îmi spusese doamna Fairfax. Îmi cercetai sufletul, îmi scrutai gîndurile şi sentimentele şi mă silii, cu toată energia, să readuc pe drumul sigur al bunului-simţ pe aceea care rătăcise în pustiul fără de hotare şi fără de poteci al imaginaţiei.

Chemată în faţa propriei mele judecăţi, Amintirea aduse mărturie în sprijinul speranţelor, dorinţelor şi simţămintelor născute în noaptea trecută şi îmi lămuri de ce mă aflam de vreo cincisprezece zile încoace în starea asta ; dar Raţiunea veni liniştită, în felul ei demn, simplu, neprefăcut, să-mi prezinte lucrurile aşa cum erau, să-mi arate că înlăturasem adevărul spre a mă hrăni cu visuri. Atunci îmi rostii sentinţa şi declarai :

„Că niciodată n-a vieţuit pe pămînt o nebună mai mare decît Jane Eyre ; că niciodată o idioată mai sinistră nu se lăsase cu totul în voia unor dulci minciuni, şi că nimeni n-a înghiţit cu mai multă plăcere o otravă, luînd-o drept nectar."

„*Tu*, îmi zisei eu, să ajungi să placi domnului Rochester ? *Tu*, să însemni ceva pentru el ? Haida-de ! Nebunia ta mă scîrbeşte ! Te-ai bucurat pentru cîteva semne de atenţie, semne îndoielnice, acordate de un gentilom şi un om de lume, unei slugi, unei copile. Cum ai îndrăznit ? Sărmană naivă fără minte ! Nici chiar propriul tău interes nu te-a putut face mai înţeleaptă ? Azi dimineaţă ai văzut în minte scurta scenă din noaptea tre-

cută ; acoperă-ți fața și rușinează-te ! Ți-a lăudat ochii, nu-i așa ? Țînc orb ! Deschide-ți ochii rătăciți și privește-ți nebunia ! Nu-i sănătos pentru nici o femeie să se lase măgulită de superiorul ei, care nici nu se poate gîndi s-o ia în căsătorie. Pentru orice femeie e o nebunie să lase să i se înfiripeze în suflet o dragoste tainică ce-i va zdrobi viața, dacă nu-i cunoscută și împărtășită ; sau, dacă este cunoscută și împătășită, trebuie s-o atragă — ca o Fata Morgana — înspre smîrcuri sălbatice, din care nimeni nu se mai poate smulge."

„Jane Eyre, ascultă-ți sentința : mîine vei lua o oglindă și-ți vei face cu creta portretul plin de sinceritate, fără să atenuezi un singur cusur, fără să îndulcești vreo linie sau să ștergi vreo trăsătură neplăcută. Iar dedesubt vei scrie : «Portretul unei guvernante fără familie, săracă și urîtă».

Apoi vei lua o plăcuță netedă de fildeș — ai una pregătită în cutia de desen. Vei pune mîna pe paletă ; vei amesteca atentă culorile cele mai proaspete, mai gingașe și mai luminoase ; vei alege pensulele cele mai delicate din păr de cămilă ; vei desena cu grijă cea mai încîntătoare față pe care ți-ai putea-o închipui ; vei zugrăvi-o în tonurile cele mai fermecătoare, așa cum ți-a descris-o doamna Fairfax, pe Blanche Ingram. Nu uita buclele negre și ochii migdalați. Ce, te gîndești să-l iei pe domnul Rochester ca model ! Vino-ți în fire ! Nu, nu te arăta mîhnită, nu fi sentimentală, nu regreta ! Fii numai bun-simț și hotărîre. Amintește-ți trăsăturile nobile și armonioase, gîtul și talia, de statuie antică, lasă să se vadă brațul rotund și fermecător, mîna gingașă ; nu uita inelul cu diamante, nici brățara de aur ; înfățișează întocmai veșmîntul ce-o împodobește, dantelele străvezii și altazul sclipitor, eșarfa grațioasă și trandafirii strălucitori. Dedesub vei scrie :

«Blanche, fată încîntătoare, dintr-o familie nobilă.»

Și dacă vreodată, în viitor, îți vei închipui că domnul Rochester se gîndește la tine, ia aceste două portrete, compară-le și spune-ți : «Stă în putința domnului Rochester să cîștige dragostea acestei fete nobile, dacă își dă osteneala. Mai este oare posibil să se gîndească la sărmana și neînsemnata plebeiană ?»".

— Ei bine, da ! îmi spusei. Voi face aceste două portrete.

După ce luai hotărîrea aceasta, mă mai liniștii și adormii. M-am ținut de cuvînt. Un ceas sau două mi-au fost de ajuns să-mi schițez autoportretul în creion și în mai puțin de cincisprezece zile am sfîrșit o miniatură de fildeș a unei Blanche Ingram, așa cum mi-o închipuiam eu. Era un chip destul de frumos și cînd l-am comparat cu al meu, contrastul era atît de izbitor cît îl putea dori autocontrolul ce-mi impusesem. Toate astea mi-au făcut bine ; mai întîi am avut cîtva timp de lucru, pe urmă dădură putere și statornicie noilor impresii pe care doream să le întipăresc, așa ca să nu se mai șteargă niciodată din sufletul meu.

Am fost curînd răsplătită pentru această disciplină temeinică pe care o impusesem sentimentelor mele. Datorită ei, am putut îndura cu calmul trebuincios întîmplările ce-au urmat. Dacă n-aș fi fost pregătită, n-aș fi putut rămîne liniștită, nici măcar în aparență.

CAPITOLUL XVII

Trecu o săptămînă fără să vină vreo știre de la domnul Rochester; trecură zece zile și el tot nu se înapoiase. Doamna Fairfax îmi spuse că nu s-ar mira dacă, de la Leas el s-ar duce de-a dreptul la Londra, iar de acolo pe continent și n-ar mai da tot anul pe la Thornfield; nu rareori se întîmplase să părăsească la fel de repede și pe neașteptate castelul. Auzind-o vorbind astfel, simțeam cum un fior și o sfîrșeală ciudată îmi cuprind inima. Încercam în acele momente un amarnic simțămînt de dezamăgire, dar, adunîndu-mi gîndurile și amintindu-mi principiile la care hotărîsem să mă rezum, îmi veneam imediat în fire. Și fu uimitor cît de repede izbutii să-mi stăpînesc prostia trecătoare și s-alung gîndul că faptele domnului Rochester puteau prezenta în vreun fel un interes atît de vital pentru mine. Și am făcut asta nu îmbrățișînd ideea slugarnică a inferiorității mele față de dînsul, ci dimpotrivă, spunîndu-mi:

„Între tine și stăpînul Thornfieldului nu poate exista altă legătură decît leafa ce ți-o datorează pentru lecțiile predate pupilei sale și recunoștința ce se cade să i-o porți datorită bunătății și respectului pe care — dacă-ți faci datoria — ai dreptul să le aștepți din parte-i. Fii sigură că domnul Rochester nu poate admite în mod serios decît această unică legătură între tine și el. De aceea, nu fă din stăpînul tău obiectul celor mai gingașe sentimente, al admirației, al frămîntărilor și altor simțăminte ale tale de același fel. Nu ești de-un rang cu el; nu trebuie să încerci să-ți părăsești casta; trebuie să te respecți îndeajuns ca să nu risipești toată dragostea inimii tale, sufletul și tăria ta, acolo unde un asemenea dar nu poate fi primit și nu poate fi întîmpinat decît cu dispreț."

Îmi făceam zilnic datoria păstrîndu-mi toată liniștea. Dar, din cînd în cînd, îmi treceau vag prin minte motive pentru care s-ar fi cuvenit să părăsesc Thornfieldul; fără să vreau, ticluiam anunțuri și mă gîndeam cum ar fi de făcut ca să plec de-aici. Nu socoteam necesar să stăvilesc aceste gînduri. S-ar putea ca ele să încolțească și să dea roade într-o zi.

Trecuseră aproape cincisprezece zile de la plecarea domnului Rochester, cînd doamna Fairfax primi o scrisoare.

— E de la stăpîn, spuse ea privind adresa expeditorului. Acum cred că vom ști dacă se întoarce sau nu.

Pe cînd rupea sigiliul și citea scrisoarea, eu îmi beam cafeaua (ne aflam la micul dejun). Era fierbinte și fu pentru mine un mijloc de a explica roșeața ce-mi acoperise brusc obrazul. Dar nu mă ostenii să-mi explic pentru ce-mi tremura mîna și pentru ce fără să vreau vărsasem jumătate din cafea în farfurioară.

— Eu mă pling cîteodată că sîntem prea liniştite aici, spuse doamna Fairfax, urmînd să ţină scrisoarea în faţa ochelarilor. Acum o s-avem însă destulă treabă, cel puţin pentru cîtva timp.

Inainte de a-mi îngădui să cer o lămurire, legai şiretul de la şorţul Adèlei, care se desfăcuse ; după ce i-am turnat altă ceaşcă de lapte şi i-am dat încă o bucată de cozonac, am spus cu nepăsare :

— Probabil că domnul Rochester n-o să se înapoieze prea curînd...

— Ba da. Soseşte peste trei zile, adică joia viitoare, şi nu vine singur. Aduce cu el o droaie de musafiri. Ne cere să pregătim cele mai frumoase camere de culcare din castel ; biblioteca şi salonul trebuie dereticate. Îmi mai scrie să tocmesc oameni de la hanul din Millcote sau de unde ştiu, să ajute la bucătărie. Doamnele îşi vor aduce cameristele, iar bărbaţii feciorii ; o să fie casa tixită de lume.

Doamna Fairfax îşi înghiţi dejunul şi plecă zorită să înceapă pregătirile.

În cele trei zile care urmară, fură într-adevăr multe de făcut, aşa cum prevăzuse ea. Odăile de la Thornfield mi se păruseră foarte curate şi bine rînduite ; dar se pare că mă înşelasem. Sosiră încă trei servitoare noi să le ajute pe celelalte ; totul fu frecat şi periat ; tapetele fură spălate, covoarele bătute, oglinzile şi candelabrele lustruite, tablourile date jos şi puse la loc, focurile aprinse în odăi, plăpumile de puf lăsate să se aerisească, cearşafurile puse să se usuce lîngă cămin. Nici pînă atunci, nici de atunci încoace n-am mai văzut aşa ceva. Adèle alerga nestingherită prin mijlocul acestei harababuri. Pregătirlie de tot felul şi gîndul că va vedea atîta lume o bucurau la

culme. Ceru ca Sophie să-i controleze toaletele, cum îşi numea ea rochiile, să le curețe şi repare pe cele *passées*“[1] şi să le aranjeze pe celelalte. Tot timpul dădea buzna în odăi, sărea pe paturi, se trîntea pe saltele, clădea grămezi de perne şi perniţe în faţa focurilor uriaşe care duduiau în cămine. De lecţii era scutită. Doamna Fairfax mă rugase s-o ajut, aşa că îmi petreceam toată ziua prin cămări, ajutînd-o (sau stînjenind-o) pe ea şi pe bucătăreasă. Învăţam să fac tortă, plăcinte, aluat franţuzesc, să pregătesc vînatul şi să garnisesc platourile cu deserturi.

Musafirii erau aşteptaţi să sosească joi înainte de cină, adică pe la şase. În acest timp n-am avut vreme să-mi hrănesc himerele şi cred că afară de Adèle nimeni n-a fost mai harnică şi mai veselă decît mine. Totuşi, cîteodată veselia mea se curma şi fără să vreau mă lăsam pradă îndoielii, presimţirilor negre şi închipuirilor pesimiste. Asta se întîmpla mai ales cînd vedeam uşa scării de la catul al treilea (în ultima vreme uşa aceasta fusese totdeauna închisă) deschizîndu-se încet şi pe Grace Poole cu bonetă, şorţ alb şi şal, lunecînd tiptil de-a lungul coridorului, călcînd fără zgomot cu papucii ei vătuiţi, ca să intre în dormitoarele răvăşite să spună poate ceva unei servitoare : cum să frece mai bine un grătar, să curețe marmura căminului sau să scoată petele de pe tapete. O dată pe zi, cobora la masă în bucătărie, trăgea domol dintr-o pipă, lîngă cămin, şi se întorcea în odaia ei, tristă, tăcută şi singuratică, luînd cu ea drept orice alinare o cană de bere. Din douăzeci şi patru de ceasuri, nu-şi petrecea decît unul cu servitoarele ; restul timpului rămînea în vreo

[1] Uzate (fr.).

odaie scundă cu tavan de stejar, de la catul al treilea; acolo şedea şi cosea, singură ca un osîndit în temniţa lui.

Dar lucrul care mi se părea cel mai straniu dintre toate era că în casa asta nimeni, afară de mine, nu se sinchisea şi nu se minuna de obiceiurile ei. Nimeni nu vorbea despre ea şi nu se întreba ce face; nimeni nu o compătimea pentru singurătatea şi izolarea ei. Într-o zi am prins un crîmpei de convorbire între Leah şi o femeie tocmită cu ziua. Vorbeau despre Grace. Leah a spus ceva, dar n-am auzit ce, iar femeia a răspuns:

— Are leafă bună, nu-i aşa?

— Da, zise Leah. Aş vrea să am şi eu atîta; nu că mă plîng de leafă — se plăteşte bine la Thornfield — dar doamna Poole are cel puţin de cinci ori mai mult ca mine şi pune deoparte. La fiecare trei luni duce bani la banca din Millcote. Nu m-aş mira să aibă destul ca să poată duce o viaţă fără grijă dacă ar vrea să-şi lase serviciul. Dar cred că s-a obişnuit aici. Şi pe urmă n-are nici patruzeci de ani, e voinică şi poate să facă multe. Nu-i încă aşa de bătrînă ca să se lase de muncă.

— Cred că e o slujnică bună, urmă femeia.

— Ah! ştie mai bine decît oricare alta tot ce are de făcut, răspunse Leah, pe un ton plin de înţeles. N-ar putea face oricine ce face ea, oricît i-ar plăti.

— O, asta nu! adăugă cealaltă. Eu mă mir că stăpînul...

Femeia ar fi continuat, dar Leah mă zări şi-i făcu numaidecît semn cu cotul.

— Nu ştie? întrebă, în şoaptă abia auzită, femeia.

Leah clătină din cap şi convorbirea încetă. Aflasem dar că la Thornfield era o taină şi că acea taină eu nu trebuia s-o cunosc.

Sosi şi joia. Cu o seară înainte pregătirile fuseseră încheiate şi totul fusese pus la punct: covoarele aşezate, perdelele atîrnate, păturile de o albeaţă strălucitoare întinse, mesele de toaletă rînduite, mobilele şterse, vasele pline de flori; încăperile şi saloanele radiau de prospeţime şi strălucire. Holul principal fusese de asemenea curăţat. Pendula cea mare lustruită cu grijă, scara, balustrada luceau ca sticla; în sufragerie, bufetul strălucea de atîta argintărie; flori exotice îşi răspîndeau parfumul în salon şi salonaş.

După-amiază, doamna Fairfax îşi puse cea mai frumoasă rochie de atlaz negru, mănuşile şi ceasul de aur, căci era datoria ei să-i primească pe oaspeţi şi să le conducă pe doamne în odăile lor. Adèle voia să se îmbrace şi ea, deşi nu credeam că va fi chemată în ziua aceea spre a fi prezentată doamnelor. Totuşi, dorind să-i fac pe plac, am dat voie Sophiei să-i pună una din rochiile ei scurte şi albe de muselin. Eu nu-mi schimbai toaleta. Eram încredinţată că nu voi fi chemată să părăsesc sanctuarul sălii de studiu, căci devenise pentru mine un sanctuar — „un adăpost foarte plăcut în vremuri de restrişte".

Fusese o zi senină şi blîndă de primăvară, una dintre acele zile care, spre sfîrşitul lui martie sau începutul lui aprilie, se înalţă luminoase deasupra pămîntului, ca nişte crainici ai verii. Desenam, şi, fiindcă seara era caldă, stăteam cu ferestrele deschise, în sala de studiu.

— E destul de tîrziu, spuse doamna Fairfax, intrînd în cameră cu rochia ei foşnitoare. Îmi pare

bine că am poruncit ca să fie servită cina cu un ceas mai tîrziu decît mi-a cerut domnul Rochester ; uite că e trecut de şase. Am trimis pe John să vadă dacă nu zăreşte ceva venind, fiindcă de la porţile parcului se vede o bucată bună din drumul spre Millcote.

Se duse la fereastră.

— Uite-l că vine, spuse ea. Apoi, aplecîndu-se în afară : Ei, John, ce s-aude ?

— Vin, doamnă, fu răspunsul. În zece minute sînt aici.

Adèle fugi la fereastră. Eu o urmai, căutînd să stau în aşa fel încît să fiu ascunsă de perdea şi să văd fără să fiu văzută.

Cele zece minute ale lui John mi se părură foarte lungi, dar în cele din urmă se auzi uruit de roţi. Patru călăreţi galopau înainte pe alee ; în spatele lor veneau două trăsuri descoperite, în care zării fluturînd văluri şi unduind pene. Doi dintre călăreţi erau tineri şi arătoşi ; în cel de-al treilea îl recunoscui pe domnul Rochester pe Mesrour, calul său negru, însoţit de Pilot, care alerga în faţa lui. Alături de el călărea o femeie tînără şi ei doi erau în fruntea convoiului. Costumul ei de călărie, roşu ca purpura, ajungea aproape la pămînt, vălul lung flutura în adierea vîntului ; prinse în cutele transparente ale vălului, străluceau inele bogate de păr, negre ca pana corbului.

— Domnişoara Ingram ! exclamă doamna Fairfax şi coborî repede.

Călăreţii, gonind mai departe, au cotit în curînd după colţul casei şi nu i-am mai putut vedea, Adèle se rugă să fie lăsată să coboare, dar o luai pe genunchi şi o făcui să înţeleagă că sub nici un cuvînt nu-i era îngăduit să se arate doamnelor, decît dacă tutorele ei va trimite s-o cheme,

iar dacă acesta ar vedea-o îngăduindu-şi astfel de lucruri, cu siguranţă că ar fi foarte supărat. După ce ascultă spusele mele, „vărsă cîteva lacrimi adevărate“, dar eu luai îndată o înfăţişare serioasă şi atunci îşi şterse ochii.

Din sala cea mare venea un murmur vesel. Glasurile groase ale bărbaţilor şi accentele argintii ale doamnelor se îmbinau plăcut. Dar, deşi nu vorbea tare, vocea răsunătoare a stăpînului Thornfieldului urînd bun venit oaspeţilor, se deosebea dintre toate celelalte. Apoi paşi uşori urcară scara, se auziră foşnete, rîsete vesele pe sală, uşi ce se deschideau şi se închideau şi — cîtva timp — tăcere deplină.

— *Elles changent de toilettes* [1], spuse Adèle, care, ascultînd cu atenţie, urmărise fiece mişcare ; apoi oftă. *Chez maman*, continuă ea, *quand il y avait du monde, je le suivais partout au salon et à leurs chambres ; souvent je regardais les femmes de chambre coiffer et habiller les dames, et, c'était amusant : comme cela en apprend.* [2]

— Nu ţi-e foame, Adèle ?

— *Mais oui, mademoiselle ; voilà cinq au six heures que nous n'avons pas mangé.* [3]

— Atunci o să profit de faptul că doamnele s-au retras şi o să cobor să-ţi aduc ceva de mîncare.

Ieşind cu băgare de seamă din adăpostul meu, am coborît pe scara de serviciu ce ducea de-a dreptul la bucătărie. Acolo, toată lumea se agita ; supa şi peştele dădeau în fiert, bucătarul se apleca

---

[1] Îşi schimbă toaletele (fr.).

[2] Cînd mama avea musafiri, mă ţineam pretutindeni după ei, în salon şi prin camerele lor ; adeseori, priveam cum cameristele coafează şi îmbracă pe doamne şi era atît de plăcut ! Aşa am învăţat multe (fr.).

[3] Sigur că da, domnişoară. Au trecu cinci sau şase ore de cînd n-am mîncat (fr.).

peste crătiți, cuprins de un neastîmpăr ce amenința să-l mistuie. În sala servitorilor, doi vizitii și trei feciori ședeau lîngă foc; cameristele erau, desigur, ocupate cu stăpînele lor; oamenii care fuseseră tocmiți de la Millcote roboteau peste tot locul. Străbătînd acest haos, am ajuns în sfîrșit la cămară, de unde am luat un pui rece, cîteva tarte, o pîine, vreo două farfurii, un cuțit și o furculiță și cu prada aceasta operai o retragere grabnică. Ajunsesem în coridor și tocmai închisesem ușa scării, cînd un zgomot mă preveni că doamnele ieșeau din odăi. Nu puteam ajunge în sala de studiu fără să trec pe lîngă cîteva din odăile lor și riscam să fiu văzută cu încărcătura mea de provizii. Așa că mă oprii tăcută locului, la capătul coridorului, care era totdeauna întunecat, fiind lipsit de ferestre, iar acum cu totul în beznă, deoarece soarele apusese și se lăsase amurgul.

Toate doamnele acelea frumoase ieșiră în curînd din odăi, unele după aaltele, vesele și cu veșminte strălucitoare. Se strînseră o clipă în capătul coridorului, pe cînd eu stăteam ascunsă în celălalt, și vorbiră cu vioiciune potolită. Coborîră scara, fără zgomot, ca un nor luminos ce se lasă de pe deal. Apariția aceasta colectivă mă uimea prin eleganța ei distinsă, așa cum nu mai văzusem eu vreodată.

Adèle privea prin ușa întredeschisă a sălii de studiu.

— Ce doamne frumoase! exclamă ea pe englezește. Oh! ce mulțumită aș fi să fiu și eu cu ele! Crezi că, după cină, domnul Rochester o să trimită să ne cheme?

— Nu cred. Domnul Rochester trebuie să se îngrijească de altele. Nu te mai gîndi azi la doamne; poate ai să le vezi mîine. Pînă atunci, mănîncă.

Îi era tare foame, așa că un timp atenția îi fu acaparată de pui și prăjituri. Făcusem bine că mă dusesem să aduc ceva de mîncare, căci altfel Adèle, cu mine și cu Sophie, pe care o poftii să împartă masa noastră, am fi rămas flămînde. Cei de jos erau prea ocupați ca să se mai gîndească și la noi. Trecuse de nouă cînd se strînse desertul și la zece se mai auzeau valeții aducînd și scoțînd tăvile și ceștile cu cafele. Am dat voie Adèlei să se culce mult mai tîrziu decît de obicei, fiindcă spusese că n-ar putea dormi cît timp jos se vor deschide și închide ușile și va forfoti lumea. „Și pe urmă, adăugă ea, domnul Rochester ar putea să ne cheme cînd voi fi dezbrăcată, *et alors quel dommage!* [1]"

I-am spus cîte povești a poftit, apoi, ca s-o distrez, am scos-o pe coridor. Lampa din sala cea mare era acum aprinsă, așa încît, aplecîndu-se peste balustradă, Adèle putea să vadă servitorii trecînd. Tîrziu, se auziră acorduri răsunînd în salon, unde fusese mutat pianul. Ne așezarăm amîndouă pe scară să ascultăm. Un glas se îmbină în curînd cu vibrațiile puternice ale instrumentului. Cînta o femeie, cu voce dezmierdătoare. Solo-ul fu urmat de un duo, apoi cîntecul fu reluat de mai multe voci. Din cînd în cînd zumzetul unor conversații vesele ajungea pînă la noi. Am ascultat mult timp. Deodată mi-am dat seama că urechea mea prinde toate glasurile și caută să deosebească, în mijlocul acelor sunete nelămurite, vorbele domnului Rochester; și cînd am izbutit (destul de

[1] Și ce păcat ar fi! (Fr.)

iute de altfel) m-am străduit să înțeleg cuvintele pe care depărtarea le făcea nedeslușite.

Ceasornicul bătu unsprezece. Mă uitai la Adèle, care-și rezemase capul de umărul meu; ochii i se închideau. O luai în brațe, o dusei la pat și o culcai. Cînd oaspeții se retraseră, era aproape unu.

Ziua următoare a fost tot atît de frumoasă. Oaspeții făcură o excursie prin împrejurimi. Plecară devreme, unii călări, alții în trăsură. I-am văzut cînd au plecat și cînd s-au întors. Dintre doamne, numai domnișoara Ingram călărea, ca și în ajun, și tot ca în ajun domnul Rochester galopa alături de ea; amîndoi se țineau cam la o parte de ceilalți oaspeți. Îi atrăsei atenția doamnei Fairfax, care era cu mine la fereastră, asupra acestui amănunt.

— Spuneai ieri, îi zisei eu, că nu ți se pare cu putință să-i vezi căsătoriți; dar privește și dumneata dacă domnul Rochester n-o preferă tuturor celorlalte.

— Da, fără îndoială că o admiră.

— Dar și ea îl admiră, adăugai eu. Uită-te cum se apleacă să-i vorbească la ureche. Aș vrea să-i văd fața; pînă acum nu i-am putut-o nici măcar zări.

— Ai s-o vezi deseară, răspunse doamna Faifax. I-am spun domnului Rochester cît de mult dorea Adèle să le vadă pe doamne și el mi-a răspuns: „Atunci să vină în salon după cină și roag-o pe domnișoara Eyre s-o însoțească".

— Da, a făcut-o din simplă politețe, dar fii sigură că n-am să mă duc, răspunsei eu.

— I-am spus că nu ești obișnuită cu lumea și că n-o să-ți placă să apari în fața atîtor străini, dar mi-a răspuns în felul său repezit: „Prostii! Dacă se împotrivește, spune-i că doresc foarte

mult să vină și dacă tot nu vrea, spune-i că am să vin eu s-o aduc".

— N-am să-l fac să se ostenească. Am să mă duc, dacă nu se poate altfel; dar nu-mi face nici o plăcere. Ai să fii și dumneata acolo, doamnă Fairfax?

— Nu. Eu am cerut să fiu scutită și mi s-a îngăduit. Uite cum trebuie să faci ca să eviți o intrare ceremonioasă, care de fapt e lucrul cel mai neplăcut. Te duci în salon cînd nu e nimeni acolo, înainte ca doamnele să se retragă de la masă, și te așezi într-un colț mai ferit. Nu va trebui să rămîi multă vreme după venirea bărbaților, afară numai dacă o să te simți foarte bine. Altminteri e de-ajuns să te vadă domnul Rochester și după aceea te poți strecura afară, că nimeni n-o să bage de seamă.

— Crezi că musafirii vor sta mult la castel?

— O săptămînă sau două, în nici un caz mai mult. După vacanța de Paști, domnul George Lynn, care a fost ales deputat de Millcote, va trebui să se înapoieze în oraș. Cred că domnul Rochester îl va însoți, fiindcă și așa a stat prea mult la Thornfield.

Vedeam cu oarecare teamă cum se apropia clipa cînd trebuia să intru în salon cu eleva mea. De cînd aflase că va fi prezentată doamnelor Adèle se legănase într-o nesfîrșită încîntare și nu se liniști decît atunci cînd Sophie începu s-o îmbrace. După ce părul îi fu aranjat în bucle strălucitoare, după ce-și puse rochia de atlaz trandafiriu, mănușile de dantelă neagră și un cordon lung în jurul taliei, căpătă o înfățișare serioasă ca a unui judecător. N-a fost nevoie să-i atrag luarea-aminte să nu-și boțească rochia: după ce fu îmbrăcată, se așeză cu băgare de seamă pe scăuna-

şul ei, ridicîndu-şi cu atenţie rochia, de teamă să nu-i mototolească volănaşele. Îmi făgădui să nu se mişte pînă cînd n-o să fiu şi eu gata. Găteala mea nu ţinu mult. Îmbrăcai îndată rochia cea mai bună, cea de mătase cenuşie, cumpărată pentru nunta domnişoarei Temple şi pe care n-o mai purtasem niciodată de atunci, mă pieptănai iute, îmi pusei singura mea bijuterie, broşa cu perlă, şi coborîrăm.

Din fericire nu era nevoie să trecem prin sufragerie — unde se aflau cu toţii la masă — ca să intrăm în salon, unde nu era nimeni. Focul ardea tăcut în căminul de marmură şi luminările de ceară străluceau singuratice în mijlocul florilor minunate ce împodobeau mesele. Salonul era despărţit de sufragerie numai printr-o perdea roşie. Totuşi, oaspeţii vorbeau atît de încet, încît nu se putea auzi decît un murmur uşor.

Adèle care părea că se află încă sub impresia solemnităţii momentului, se aşeză, fără să spună un cuvînt, pe taburetul pe care i-l arătai. Eu m-am retras într-un fotoliu lîngă fereastră şi, luînd o carte de pe masă, am încercat să citesc. Adèle îşi trase scăunelul la picioarele mele şi, după cîtva timp, îmi atinse genunchiul.

— Ce-i, Adèle ? o întrebai.

— *Est-ce que je ne puis prendre une seule de ces fleurs magnifiques, mademoiselle ? Seulement pour compléter ma toilette.* [1]

— Te gîndeşti prea mult la toaletă, Adèle. Totuşi, o să-ţi dau o floare, şi luînd un trandafir dintr-un vas i-l prinsei de cordon.

Fetiţa scoase un oftat de nespusă mulţumire, ca şi cum acea bucurie ar fi umplut cupa fericirii

---

[1] N-aş putea să iau una din florile astea minunate, domnişoară ? Numai ca să-mi completez toaleta (fr.).

sale. Mi-am întors faţa să-mi ascund un zîmbet pe care nu mi-l putui stăpîni. Era ceva caraghios şi trist deopotrivă în evlavia înnăscută a acestei mici pariziene pentru tot ce era în legătură cu îmbrăcămintea.

Deodată am auzit în odaia vecină zgomotul lin făcut de mai multe persoane care se ridicau de la masă. Draperia fu dată la o parte şi zării sufrageria, al cărei candelabru răspîndea o lumină vie asupra argintului şi cristalului unui minunat serviciu de desert ce acoperea o masă lungă. Un grup de doamne apăru sub boltă ; intrară, şi draperia căzu după ele.

Erau doar opt, dar, fără să-mi dau seama de ce, cînd intrară mi să părură cu mult mai multe. Unele erau foarte înalte, multe din ele îmbrăcate în alb şi toate înveşmîntate în rochii largi, care le făceau mai impunătoare, aşa cum ceaţa face ca luna să pară mai mare. Mă ridicai şi le salutai. Una sau două îmi răspunseră printr-o mişcare de cap ; altele se mulţumiră să mă privească.

Păşiră care încotro în încăpere. Sprinteneala mişcărilor le făcea să semene cu nişte păsări albe. Unele se tolăniră pe canapele şi pe divane, altele se aplecară să se uite la florile şi cărţile răspîndite pe mese, în sfîrşit mai multe dintre ele alcătuiră un grup în jurul focului şi începură să vorbească încet, dar limpede, aşa cum se părea că sînt obişnuite. Am aflat mai tîrziu cum se numeau şi pot de pe acum să le spun pe nume.

Era, mai întîi, doamna Eshton cu două din fiicele ei. Se vedea limpede că fusese frumoasă pe vremuri şi se ţinea încă bine. Cea mai mare dintre fete, Amy, era scundă. Avea un obraz ale cărui trăsături trădau o naivitate copilăroasă ; dar fe-

lul ei de a se purta părea totuşi destul de rafinat. Rochia de muselină albă şi cordonul albastru îi veneau bine. Soră-sa, Louise, era mai înaltă şi cu o înfăţişare mai elegantă ; figura ei foarte drăgălaşă făcea parte dintre acelea pe care francezii le numesc *minois chiffonné* [1]. Amîndouă surorile erau frumoase ca nişte crini.

Lady Lynn era o femeie de patruzeci de ani, înaltă şi voinică, dreaptă şi cu privirea semeaţă. Purta o rochie bogată de atlaz cu ape, o pană albastră ca azurul şi o diademă de pietre preţioase, care-i scotea în relief strălucirea părului negru.

Doamna colonel Dent nu arăta tot atît de impunătoare, dar avea mai multă distincţie. Era subţire, cu faţa blîndă şi palidă, cu părul blond. Îmi plăcură mai mult rochia ei de atlaz negru, eşarfa de dantelă străină şi cele cîteva perle decît strălucirea de curcubeu a nobilei *lady* Lynn.

Dar cele mai distinse — poate din pricină că erau mai înalte din întreg grupul — erau trei : văduva *lady* Ingram şi cele două fiice ale ei, Blanche şi Mary. Cîteşitrele aveau statură semeaţă. Văduva părea să aibă între patruzeci şi patruzeci şi cinci de ani : talia-i era încă zveltă şi părul negru, sau cel puţin aşa arăta lumina candelabrului. Dinţii parcă-şi păstraseră toată albeaţa. Ţinînd seama de vîrsta ei, trebuia să treacă în ochii tuturor drept o femeie foarte frumoasă. Şi chiar era. Dar în întreaga ei ţinută şi în expresia ei se citea o trufie aproape nesuferită. Avea trăsături romane şi o bărbie dublă ce se contopea cu gîtul, ca un stîlp. Aceste trăsături îmi părură nu numai umflate şi încruntate, ci chiar brăzdate de mîndrie, o mîndrie ce-o făcea să ţină capul aşa de

[1] Drăguţă, deşi cu trăsături neregulate (fr).

drept, încît părea încremenit ; pe deasupra, ochii îi erau sălbatici şi aspri ; mi-i reaminteau pe ai doamnei Reed. Mesteca fiecare cuvînt. Avea un glas profund, un ton pompos, sentenţios — într-un cuvînt, de nesuferit. Datorită unei rochii de catifea stacojie şi unui şal indian cu ţesătură de aur, pe care-l purta ca pe un turban, credea pesemne că are măreţia unei împărătese.

Blanche şi Mary erau tot atît de înalte ca şi ea şi drepte ca nişte plopi. Mary era prea slabă pentru statura ei, dar Blanche era modelată ca o Diană. O cercetai — desigur — cu o deosebită atenţie : mai întîi doream să ştiu dacă înfăţişarea ei se potrivea cu cele ce-mi spusese doamna Fairfax ; apoi dacă semăna cu miniatura pe care o făcusem din închipuire ; în al treilea rînd — mărturisesc ! — dacă exista în ea ceva, care să-i placă domnului Rochester.

Era întocmai cum mi-o descrisese doamna Fairfax şi cum o pictasem eu. Recunoscui talia aceea nobilă, umerii rotunzi, gîtul graţios, ochii şi buclele negre, despre care îmi vorbise doamna Fairfax. Dar faţa ? La faţă semăna cu mama ei ; era *lady* Ingram mai tînără şi fără zbîrcituri ; aceeaşi frunte joasă, aceleaşi trăsături trufaşe, aceeaşi mîndrie, mai puţin încruntată însă. Rîdea mereu. Avea un rîs batjocoritor, ca şi expresia obişnuită a buzei sale arcuite, dispreţuitoare.

Se spune că geniul e conştient de sine însuşi. Nu ştiu dacă domnişoara Ingram era un geniu, dar desigur că îşi preţuia chiar prea mult valoarea. Începu să discute despre botanică împreună cu blînda doamnă Dent. Se pare însă că doamna Dent nu studiase această ştiinţă, deşi — după cum spunea — îi plăceau florile, „mai ales cele sălbatice". Domnişoara Ingram o studiase şi înşiră plină de

îngîmfare tot ce știa. Observai că lua, cu oarecare îndemînare, cam în rîs neștiința doamnei Dent; batjocura ei putea fi îndemînatică, dar oricum, nu dovedea o fire bună. Cîntă la pian; execuția sa era strălucitoare; cîntă, și glasul ei era fumos; vorbi franțuzește cu mamă-sa și putui observa că vorbea curgător și pronunța frumos.

Mary avea o față mai deschisă decît Blanche, trăsături mai blînde și un ten mai luminos (domnișoara Ingram avea un adevărat ten de spaniolă), dar nu arăta atît de vioaie. Nu avea nimic de spus și, după ce se așeză, rămase nemișcată ca o statuie într-o nișă. Amîndouă surorile erau îmbrăcate în alb imaculat.

Credeam acum oare că domnișoara Ingram ar fi o alegere pe placul domnului Rochester? N-aș fi putut spune. Nu-i cunoșteam gusturile în ce privește frumusețea feminină. Dacă îi plăceau frumusețile maiestuoase, Blanche era idealul. În plus era și talentată și plină de voioșie. Îmi dădeam seama că mai toți bărbații ar admira-o; și mi se părea un lucru dovedit că-i plăcea domnului Rochester. Nu trebuia decît să-i văd împreună pentru a îndepărta și ultima umbră de îndoială.

Nu-ți închipui, cititorule, că Adèle a stat tot timpul nemișcată pe scaun, la picioarele mele! Nici gînd. În clipa cînd intrară doamnele, ea se sculă, înaintă spre ele, le salută ceremonios și le spuse cu gravitate:

— *Bonjour, mesdames.* [1]

Domnișoara Ingram o privi batjocoritor și exclamă:

— Oh! ce păpușică!

[1] Bună ziua, doamnelor (fr.).

— Cred, spuse doamna Lynn, că este pupila domnului Rochester, micuța franțuzoaică despre care ne-a vorbit.

Doamna Dent o luă binișor de mînă și o îmbrățișă. Amy și Louise Eshton exclamară amîndouă deodată:

— Ce îngeraș!

Apoi o chemară pe canapea și Adèle începu să vorbească ba în franțuzește, ba într-o englezească stricată, cucerind nu numai atenția fetelor, ci și a doamnei Eshton și a *lady*-ei Lynn. Fu răsfățată după pofta inimii ei.

În sfîrșit se aduse cafeaua și fură poftiți bărbații. Eu ședeam în umbră — dacă poate exista vreo pată de umbră într-un salon atît de bine luminat — și perdeaua de la fereastră mă ascundea pe jumătate. Draperiile fură din nou date la o parte și sosiră oaspeții care rămăseseră în sufragerie. Apariția bărbaților mi se păru impunătoare, ca și a doamnelor. Cei mai mulți erau înalți, cîțiva tineri și toți îmbrăcați în fracuri negre. Henry și Frederik Lynn se arătau a fi cu adevărat niște tineri strălucitori; pe colonelul Dent îl trăda ținuta că e militar și era foarte chipeș. Domnul Eshton, magistratul comitatului, avea înfățișarea unui veritabil gentilom. Părul complet alb, sprîncenele și favoritele încă negre, îl făceau să pară un *„père noble de théâtre“* [1]. Lordul Ingram era foarte înalt și frumos ca și surorile sale; dar se vedea că-i apatic și amorțit ca și Mary. Părea că excelează mai degrabă prin lungimea membrelor decît prin vioiciunea trupului sau agerimea minții.

Dar unde-o fi domnul Rochester?

Iată-l că sosește în sfîrșit. Nu mă uit spre ușă și, totuși, îl văd intrînd. Mă străduiesc să fiu cît

[1] Un tată nobil, așa cum e înfățișat pe scenă (fr.).

mai atentă la împletitura la care lucrez : nu vreau să mă gîndesc decît la ceea ce ţin în mîini, la perlele de argint şi firele de mătase de pe genunchii mei. Şi cu toate acestea îi văd desluşit figura şi fără să vreau îmi amintesc de clipa cînd o zărisem ultima oară, de clipa în care, după ce-i făcusem ceea ce el numise un serviciu nespus de preţios, îmi luase mîinile într-ale sale şi mă privise cu ochi care trădau un suflet plin şi dornic să se reverse. Nu fusesem străină de pricina acelei emoţii. Cît de aproape de el mă aflasem atunci ! Ce s-a întîmplat oare pe urmă în stare să schimbe într-atît poziţia unuia faţă de celălalt ? Cît de departe unul de altul şi cît de străini eram acum ! Eram atît de străini, încît nici nu mă mai aşteptam să-mi adreseze vreun cuvînt şi nu m-am mirat de fel cînd, fără să-mi arunce măcar o privire, s-a dus în celălalt capăt al odăii, unde a început să discute cu cîteva doamne.

De cum l-am văzut absorbit de discuţie şi am fost încredinţată că-l puteam cerceta fără să fiu observată, privirile mele au fost atrase fără de voie spre dînsul. L-am privit şi m-am simţit cuprinsă de-o mare bucurie — o bucurie fără seamăn, dar în acelaşi timp sfîşietoare : era aurul cel mai curat, cu un ascuţiş oţelit de crîncenă suferinţă. Bucuria mea semăna probabil cu aceea a unui om înnebunit de sete, ce ştie că fîntîna către care se tîrăşte e otrăvită şi totuşi bea apa cu înghiţituri lacome.

E cum nu se poate mai adevărat că „frumuseţea stă în ochiul celui care priveşte". Obrazul măsliniu şi palid al domnului Rochester, fruntea pătrată şi masivă, sprîncenele groase de cărbune, ochii adînci, trăsăturile hotărîte, gura aspră — într-un cuvînt, înfăţişarea-i energică şi hotărîtă — nu respectau întru nimic canoanele frumuseţii ; pentru

mine însă chipul său era mai mult frumos : mă interesa şi mă stăpînea cu totul. N-am avut de gînd să-l iubesc pe domnul Rochester. Cititorul ştie că făcusem tot ce era în puterea mea ca să-mi smulg din inimă acele prime gingaşe mlădiţe ale dragostei, dar, din prima clipă cînd îl văzusem, ele răsăriseră din nou mai verzi şi mai puternice. El mă făcuse să-l iubesc, fără ca măcar să se uite la mine.

Îl comparai cu oaspeţii săi. Ce era farmecul curtenitor al domnilor Lynn, eleganţa căutată a lordului Ingram şi chiar distincţia milităţească a colonelului Dent, faţă de înfăţişarea lui plină de o tărie firească şi o putere adevărată. Ceilalţi nu-mi trezeau nici o simpatie, deşi îmi dădeam seama că toată lumea îi socoteşte pe ei frumoşi, impunători şi atrăgători, iar pe domnul Rochester un om cu trăsături aspre şi privire melancolică. I-am văzut zîmbind, i-am văzut rîzînd ; în flăcările luminărilor exista tot atîta suflet ca şi în zîmbetul lor ; clinchetul clopoţelului spunea tot atîtea lucruri cît şi rîsul lor. L-am văzut şi pe domnul Rochester zîmbind : trăsăturile aspre i se îmblînziră, ochii îi deveniră strălucitori şi binevoitori, cercetători şi duioşi, totodată. În clipa aceea vorbea cu Louise şi cu Amy Eshton. M-am mirat cînd le-am văzut rămînînd liniştite în faţa acelei priviri ce-mi păruse atît de pătrunzătoare ; crezusem că vor pleca ochii şi obrajii li se vor îmbujora, dar am fost totuşi fericită cînd mi-am dat seama că nu erau de loc emoţionate. „Pentru ele nu-i ceea ce este pentru mine, îmi zisei. Nu-i deopotrivă cu ele, cred că se aseamănă cu mine — sînt sigură că-i aşa, căci simt ca şi el ; îi înţeleg graiul gesturilor şi al expresiei chipului. Deşi rangul şi bogăţia pun între noi o distanţă enormă,

am în mintea, în inima, în sîngele și în nervii mei, ceva ce ne unește sufletele. Am spus oare acum cîteva zile că n-am nimic comun cu el, în afara faptului că-mi primesc salariul din mîna lui ? Hotărîtu-m-am cumva să nu mă gîndesc la el decît ca la un stăpîn care mă plătește ? Atunci am făcut cel mai greu păcat împotriva firii ! Tot ce-i în minte bun, puternic, sincer se-ndreaptă năvalnic către el. Știu că trebuie să-mi ascund sentimentele și să înăbuș orice speranță, amintindu-mi mereu că el nu-mi poate acorda multă atenție. Cînd afirm că mă asemăn cu el, nu vreau să spun că am prestanța sau farmecul lui, ci doar că am anumite gusturi și unele simțăminte la fel cu ale sale. Prin urmare trebuie să-mi repet neîncetat că sîntem despărțiți pentru totdeauna — și totuși, atîta vreme cît trăiesc și gîndesc, trebuie să-l iubesc."

Se servi cafeaua. De cînd sosiseră și bărbații, doamnele deveniseră vioaie ca niște ciocîrlii. Conversația prinsese viață și era din ce în ce mai veselă. Colonelul Dent și domnul Eshton discutau politică ; soțiile lor ascultau. Cele două doamne mai în vîrstă, *lady* Lynn și *lady* Ingram, păreau cufundate într-o foarte captivantă convorbire. *Sir* George — pe care văd c-am uitat să-l descriu — un foarte voinic și vioi gentilom de țară, sta în picioare în fața canapelei lor, cu ceașca de cafea în mînă și din cînd în cînd mai arunca și el cîte o vorbă. Domnul Frederick Lynn sta lîngă Mary Ingram și-i arăta gravurile unei cărți frumoase ; ea privea, zîmbea din cînd în cînd, dar după cîte se părea vorbea foarte puțin. Lordul Ingram, înalt și flegmatic, sta cu brațele încrucișate și aplecat deasupra spetezei scaunului vioaiei și micuței Amy Eshton care îl privea din cînd în cînd cu

coada ochiului și ciripea ca un spiriduș ; se vedea bine că-i place mai mult lordul Ingram decît domnul Rochester. Henry Lynn e așezat pe o canapea la picioarele Louisei ; Adèle șade lîngă el. Dînsul încearcă să vorbească franțuzește cu ea și Louisa rîde de greșelile pe care le face mereu. Cu cine o fi Blanche Ingram ? Stă singură în fața unei mese, aplecată grațios asupra unui album. Pare că așteaptă să vină cineva s-o ia, dar fiindcă așteptarea o obosește, s-a hotărît să-și aleagă singură partenerul.

Domnul Rochester, după ce le-a părăsit pe domnișoarele Eshton, s-a așezat în fața focului, tot atît de singuratic ca și Blanche în fața mesei ; dar domnișoara Ingram vine și se așază în fața lui, de partea cealaltă a căminului.

— Domnule Rochester, spuse ea, aveam impresia că nu-ți plac copiii ?

— Nu, nu-mi plac.

— Atunci ce te-a făcut s-o crești pe păpușica asta ? reluă ea, arătînd-o pe Adèle. De unde ai cules-o ?

— N-am cules-o. Mi-a fost lăsată în seamă.

— Trebuia s-o trimiți la pension.

— Nu puteam : pensioanele sînt atît de scumpe !

— Dar mi se pare că i-ai pus o guvernantă. Chiar acum am văzut-o însoțită de cineva. A plecat ? Oh, nu, tot acolo-i după perdea. O plătești, bineînțeles. Cred că te costă tot atît de scump ca și pensionul, ba chiar mai mult, fiindcă trebuie să le și întreții pe amîndouă.

Mă temeam — sau mai bine zis speram — că această aluzie la prezența mea îl va sili pe domnul Rochester să mă privească și, fără să vreau,

mă trăsei şi mai în umbră ; el însă nici nu întoarse ochii.

— La asta nu m-am gîndit, zise el cu nepăsare şi privind drept înainte.

— Nu, voi bărbaţii nu vă gîndiţi niciodată la economii ; n-aveţi spirit practic. S-o auzi pe mama vorbind despre guvernante ! Mary şi cu mine am avut cel puţin o duzină ; jumătate din ele erau caraghioase, celelalte rele, şi toate nesuferite ; nu-i aşa, mamă ?

— Ai spus ceva, scumpa mea ?

Fata repetă întrebarea, adăugînd o lămurire.

— Odorul meu, te rog să nu-mi mai pomeneşti de guvernante ; cum aud cuvîntul ăsta îmi şi vine rău. Am suferit ca o mucenică din pricina nepriceperii şi a capriciilor lor. Mulţumesc lui Dumnezeu că am isprăvit cu ele !

Doamna Dent se aplecă spre *lady* Ingram şi-i spuse ceva la ureche. Mi-am dat seama, după răspuns, că doamna Dent îi atrăsese atenţia că în sală se află unul din membrii tagmei împotriva căreia aruncase anatema.

— *Tant pis !* [1] urmă nobila doamnă. Sper că asta îi va fi de folos ! Pe urmă adăugă mai încet, dar destul de tare ca vorbele să ajungă pînă la mine : Am observat-o ; mă pricep să-i cunosc pe oameni după fizionomie şi pe chipul ei am citit toate cusururile celor de-o seamă cu ea.

— Şi care sînt astea, doamnă ? întrebă cu glas tare domnul Rochester.

— O să vi le spun între patru ochi, răspunse ea, clătinîndu-şi de trei ori turbanul în chip semnificativ.

— Dar pînă atunci o să-mi dispară orice curiozitate, şi tare aş vrea să aflu acum.

[1] Cu atît mai rău ! (Fr.).

— Întreab-o pe Blanche. E mai aproape de dumneata.

— Oh, nu mă pune pe mine, mamă ! Nu pot să spun decît un singur lucru despre toate : sînt o pacoste. Nu c-aş fi avut prea multe de îndurat de pe urma lor, fiindcă, dimpotrivă, am avut eu grijă să le dau întotdeauna de furcă ! Ce de pozne le-am m-ai făcut, Theodore şi cu mine, domnişoarei Wilson, doamnei Grey şi bietei *madame* Joubert ! Mary era prea somnoroasă ca să ia parte la şotiile noastre hazoase. Cel mai bine ne distram cu *madame* Joubert, fiindcă domnişoara Wilson era o biată fiinţă nenorocită şi bolnavă, plîngăreaţă şi deprimată, pe care nici nu merita să te osteneşti s-o învingi, iar doamna Grey era aspră şi nesimţitoare ; nimic pe lume nu putea s-o impresioneze. Pe cînd biata domnişoară Joubert ! Îmi mai aduc şi-acum aminte cum se înfuria cînd ajungeam s-o scoatem din sărite, după ce vărsam ceaiul, fărîmiţam pîinea, împrăştiam untul, zvîrleam cărţile în ţavan şi făceam un tărăboi îngrozitor cu pupitrele, cu riglele, cu grătarul sobei şi cu vătraiul. Theodore, îţi aminteşti ce bine petreceam ?

— Daa, sigur că da, răspunse încet lordul Ingram ; şi băbuţa numai ce începea să bocească : „O ! copii răi !“ Atunci îi ţineam adevărate predici şi-i dovedeam că-i o îngîmfare din partea unei ignorante ca ea să încerce să ne înveţe pe noi, nişte tineri aşa de deştepţi...

— Îmi mai aduci aminte, Tedo, cum te-ajutam să-i faci zile fripte preceptorului tău, acelui domn Vining, cu obrajii de culoarea zerului ? Îl poreclisem „Popa Ţifnă“. El şi cu domnişoara Wilson îşi îngăduiseră să se îndrăgostească unul de altul, sau cel puţin aşa ne închipuiam, Theodore şi

cu mine. Surprinsesem priviri drăgăstoase, suspine pe care noi le-am interpretat ca semne ale unei *belle passion*[1] şi vă rog să mă credeţi că n-a trecut mult şi toată lumea a aflat de descoperirea noastră. A fost un mijloc de a ne debarasa de ghiuleaua care ne atîrna de picioare. Cum a auzit mama a şi hotărît că e vorba de o pornire imorală. Nu-i aşa, mamă ?

— Da, scumpa mea, şi pe bună dreptate. Sînt o mie de motive care-ţi impun să nu tolerezi ca într-o casă onorabilă să se nască o dragoste între guvernantă şi preceptor. Mai întîi...

— Oh ! mămico dragă ! Cruţă-ne ! *Au reste*[2] ştim cu toţii : nevinovăţia copiilor e în primejdie în faţa unei asemenea pilde rele ; îndatoririle de guvernantă şi de preceptor sînt nesocotite ; alianţă şi încredere reciprocă ; spovedaniile ce rezultă în mod fatal de aci ; apoi obrăznicia faţă de stăpîni, răzvrătire generală. Am dreptate, baroneasă Ingram de Ingram-Park ?

— Da, podoaba mea, ai dreptate şi-acum, ca totdeauna.

— Atunci gata cu asta. Hai să schimbăm vorba.

Amy Eshton nu auzi această frază, sau nu voi să-i dea atenţie, căci exclamă cu glasul ei blînd şi copilăresc :

— Şi noi, Louise şi cu mine, aveam obiceiul s-o necăjim pe guvernantă, dar era o fiinţă aşa de cumsecade, că răbda toate. Nimic n-o putea scoate din sărite şi niciodată nu se supăra pe noi. Aşa-i, Louise ?

— Oh ! da. Puteam face tot ce ne trăsnea prin cap. Dar degeaba îi răsturnam pupitrul şi coşuleţul de lucru, degeaba-i scotoceam prin sertare. Era aşa de bună, că ne îngăduia orice.

— Sper că nu vom fi silite, spuse domnişoara Ingram rotunjindu-şi ironic buzele, să ascultăm un rezumat al tuturor însuşirilor guvernantelor pe care le-am avut ? Ca să scăpăm de-o asemenea plictiseală, propun din nou să vorbim despre altceva. Susţineţi şi dumneavoastră propunerea mea, domnule Rochester ?

— Da, domnişoară. Sînt de aceeaşi părere cu dumneavoastră ; ca totdeauna de altfel.

— Atunci daţi-mi voie să continui. *Signor* Eduardo, azi eşti în voce ?

— *Donna* Bianca, dacă porunciţi, o să fiu.

— Atunci, *signor*, alteţa mea îţi porunceşte să-ţi oţeleşti plămînii şi alte organe vocale, căci vei avea nevoie de ele pentru a îndeplini regeştile-mi porunci.

— Cine n-ar vrea să fie Rizzio[1] unei Marii atît de divine ?

— Puţin îmi pasă mie de Rizzio ! exclamă ea, scuturîndu-şi buclele bogate şi îndreptîndu-se spre pian. După părerea mea era un netot ! Îmi place mai mult blestematul Bothwell[2], căci, după cîte cred eu, un bărbat nu înseamnă nimic dacă nu are ceva diavolesc în el ; orice ar spune istoria despre James Hepburn, vestitul tîlhar trebuie să fi fost unul dintre acei eroi, mîndri şi sălbatici, cărora tare mi-ar fi plăcut să-i dăruiesc mîna mea.

---

[1] Mari pasiuni (fr.).
[2] De altfel (fr.).

[1] *David Rizzio*, cîntăreţ italian, favorit al reginei Maria Stuart a Scoţiei, ucis în 1566.
[2] *James Hepburn*, conte de Bothwell (1536—1578), nobil scoţian. A avut o viaţă extrem de aventuroasă şi a jucat un rol important în evenimentele din timpul domniei reginei Maria Stuart.

— Domnilor, aţi auzit ce-a spus ! Ei bine ! care dintre noi seamănă mai mult cu Bothwell ? strigă domnul Rochester.

— Trebuie să recunosc că dumneata te bucuri de avantajul ăsta, răspunse colonelul Dent.

— Pe onoarea mea, vă sînt îndatorat, sună răspunsul.

Domnişoara Ingram se aşezase în faţa pianului cu o graţie trufaşă şi după ce-şi împrăştiase regeşte cutele rochiei albe ca neaua, execută un preludiu minunat, continuînd în acelaşi timp să vorbească. În seara aceea se arăta excepţional de bine dispusă. Atît cuvintele cît şi atitudinea ei părea că vor să trezească nu numai admiraţia, dar şi uimirea celor de faţă ; era vădit că se străduia să-i uluiască prin strălucirea şi atitudinea ei foarte îndrăzneaţă.

— Oh ! spuse ea, continuînd să alerge cu degetele pe clape, sînt aşa de sătulă de tinerii din ziua de azi. Nu-s decît nişte biete fiinţe fără vlagă, care se tem să păşească dincolo de zidul împrejmuitor al parcului părintesc şi nu s-ar angaja niciodată într-o asemenea aventură fără învoirea şi ocrotirea mămicăi. Nu se gîndesc decît la feţele lor drăgălaşe, la mîinile lor albe şi la picioarele lor mici, ca şi cum la bărbaţi frumuseţea ar avea vreo importanţă ! Ca şi cum farmecul exterior n-ar fi un privilegiu al femeii — calitatea şi moştenirea ei firească ! Sînt şi eu de părere că o *femeie* urîtă este o pată pe obrazul luminos al creaţiunii ; *bărbaţii* însă nu trebuie să rîvnească decît forţa şi curajul ; idealurile lor trebuie să fie vînătoarea şi lupta ; tot restul nu face doi bani. Iată care mi ar fi deviza, dacă aş fi bărbat ! Cînd am să mă mărit, urmă ea după o pauză pe care nimeni n-o întrerupse, nu vreau să găsesc în soţul meu un rival, ci un supus desăvîrşit. Nu voi îngădui nici un concurent în preajma tronului meu. Voi pretinde adoraţie desăvîrşită şi nu voi permite ca ea să fie împărţită între mine şi trăsăturile pe care o să şi le vadă în oglindă. Acum cîntă, domnule Rochester ; te acompaniez.

— Mă supun întru totul, răspunse el.

— E un cîntec de corsar. Ştii cît de mult îmi plac corsarii, aşa că te rog să cînţi *con spirito* [1].

— O poruncă pornită de pe buzele domnişoarei Ingram ar mişca şi pietrele din loc.

— Atunci ia seama, căci dacă n-o să-mi placă felul cum vei cînta, am să te fac de ruşine, arătîndu-ţi eu cum trebuie interpretată romanţa asta.

— Înseamnă deci că oferi un premiu nepriceperii ; acum mă voi sili să greşesc.

— *Gardez-vous en bien.* [2] Dacă greşeşti dinadins, pedeapsa va fi pe măsura greşelii.

— Domnişoara Ingram ar trebui să fie îngăduitoare, căci stă în puterea ei să dea o pedeapsă mai grea decît poate îndura un biet muritor.

— O, explică-te ! porunci tînăra *lady*.

— Iartă-mă, domnişoară, dar orice lămurire e de prisos. Instinctul dumitale fin ar trebui să-ţi arate că o privire încruntată pornită din frumoşii-ţi ochi ţine loc de pedeapsă capitală.

— Cîntă ! zise ea şi atingînd din nou clapele începu un acompaniament înflăcărat.

„E timpul s-o şterg", îmi zisei ; dar acordurile care străbăteau aerul mă siliră să rămîn. Doamna Fairfax îmi spusese că domnul Rochester avea glas frumos : era într-adevăr un bas melodios, puternic, plin de simţire şi de forţă, care-ţi pătrundea în suflet trezind simţăminte stranii. Am aşteptat pînă

[1] Cu pasiune (it.).
[2] Fereşte-te (fr.).

ce s-a stins ultima vibrație a acelor note pline și sonore, pînă cînd zgomotul conversației, întrerupt o clipă, și-a reluat cursul. Atunci am părăsit colțul meu ferit și am ieșit pe o ușă lăturalnică și care, din fericire, era aproape de mine. De-aici, un antreu îngust ducea în sala cea mare. Trecînd pe acolo, am băgat de seamă că mi se desfăcuse șiretul. Îngenuncheai pe covorul de iută al scării ca să-l leg. Am auzit deodată ușa sufragerici deschizîndu-se și pași bărbătești venind către mine. M-am ridicat repede și m-am pomenit față în față cu domnul Rochester.

— Ce mai faci ? mă întrebă el.

— Foarte bine, domnule...

— De ce n-ai venit să-mi vorbești, în salon ?

Mă gîndii că aș fi putut să-i întorc întrebarea, dar n-am îndrăznit să-mi iau această libertate. I-am răspuns :

— Păreați ocupat și n-aș fi îndrăznit să vă stingheresc.

— Ce-ai făcut în timpul lipsei mele ?

— Nimic deosebit ; am continuat să dau lecții Adèlei, ca de obicei.

— Ești mult mai palidă. Am băgat numaidecît de seamă. Spune-mi : ce ai ?

— N-am nimic, domnule.

— Nu cumva ai răcit în noaptea aceea, cînd m-ai înecat pe jumătate ?

— Nu, domnule, nici vorbă...

— Întoarcè-te în salon ; ai plecat prea repede.

— Sînt obosită, domnule.

M-a privit o clipă.

— Și cam tristă, adăugă el. Ce ai ? Spune-mi.

— Nimic... nimic, domnule. Nu sînt tristă.

— Ba îți spun eu că ești. Ești atît de tristă, încît dacă ai mai rosti cîteva cuvinte, ți-ar da lacrimile.

Uite, ți s-au și umezit ochii : strălucesc și înoată în lacrimi. Dacă aș avea timp și nu m-aș teme ca nu cumva să treacă p-aici vreo servitoare flecară și curioasă, aș ști ce înseamnă toate astea. Ei, astă-seară te iert ; dar să știi că atîta timp cît or să fie oaspeți aici, aștept să vii în fiecare seară în salon. E dorința mea și te-aș ruga să n-o nesocotești. Acum pleacă și trimite pe Sophie s-o ia pe Adèle. Bună seara, dra...

Se opri brusc, își mușcă buzele și plecă imediat.

CAPITOLUL XVIII

Vesele erau zilele acelea la Thornfield Hall; aveam atîtea şi atîtea de făcut. Cîtă deosebire între zilele de-acum şi cele trei luni de linişte, de monotonie şi singurătate pe care le petrecusem înainte sub acelaşi acoperămînt! Toate gîndurile întunecate păreau acum alungate din casă, toate amintirile triste păreau uitate. Pretutindeni, cît era ziua de lungă numai viaţă şi mişcare. Nu puteai trece prin coridorul atît de tăcut altădată, nici să intri în odăile din faţă, pe-atunci nelocuite, fără să întîlneşti vreun fecior spilcuit sau camerista vreunei doamne cochete.

Bucătăria, cămara, sala servitorilor, sala cea mare a castelului erau la fel de însufleţite, iar saloanele nu rămîneau tăcute şi pustii decît atunci cînd cerul albastru şi soarele strălucitor de primăvară adevărată îi îmbia la plimbare pe musafirii castelului. Nici chiar cînd vremea se strică şi plouă zile de-a rîndul, veselia ce domnea la Thornfield nu conteni; singura urmare fu că nemaiputînd găsi petreceri în afară, cele din castel deveniră mai însufleţite şi mai variate.

În prima seară, cînd oaspeţii domnului Rochester propuseră să se treacă la noi distracţii, mă întrebai ce-ar mai putea născoci. Pomeniră de teatru în şarade, dar în neştiinţa mea nu înţelegeam ce voiau să spună. Fură chemaţi servitorii să scoată mesele din sufragerie; aşezară altfel sfeşnicele şi rînduiră scaunele în semicerc dinaintea bolţii care despărţea sufrageria de salon. Pe cînd domnul Rochester şi oaspeţii săi supravegheau pregătirile, doamnele urcau şi coborau scările, chemîndu-şi într-una cameristele. Doamna Fairfax fu şi ea chemată să spună dacă există în castel şaluri, rochii şi draperii de tot felul. Toate fustele de brocart, rochiile de atlaz, şalurile, dantelăriile şi perucile, închise în cîteva dulapuri de la catul al treilea, fură aduse cu grămada de către cameriste, iar cele care puteau fi de folos au fost alese şi duse în budoarul de lîngă salon.

În vremea asta domnul Rochester chemă doamnele în jurul său, spre a le alege pe acelea care urmau să facă parte din grupa lui.

— Domnişoara Ingram joacă, fireşte, alături de mine, spuse el. După asta numi pe cele două domnişoare Eshton şi pe doamna Dent.

Se întoarse spre mine. Mă aflam atunci aproape de el şi ajutam doamnei Dent să-şi prindă la loc brăţara care se desfăcuse.

— Vrei să joci? mă întrebă el.

Clătinai din cap. Mă temeam să nu stăruie, dar el nu mai adăugă nimic şi mă lăsă să mă întorc liniştită la locul meu obişnuit.

El şi cei din grupa lui se retraseră apoi după draperie; cealaltă echipă, condusă de colonelul Dent, se aşeză pe scaunele rînduite în semicerc. Domnul Eshton, observîndu-mă, păru că propune să fiu invitată să joc în grupa lor, dar *lady* Ingram se grăbi să respingă asemenea propunere:

— Nu ! Pare prea proastă ca să poată lua parte la un astfel de joc, o auzii eu spunînd.

După puţin timp, sună un clopoţel şi draperia fu trasă la o parte. Sub boltă apăru făptura masivă a lui *sir* George Lynn(pe care probabil domnul Rochester îl alesese în grupă sa), învăluită într-un cearşaf alb. În faţa lui, pe o masă, sta deschisă o carte mare : alături de el înfăşurată într-o mantie a domnului Rochester, se afla Amy Eshton, ţinînd în mînă o carte. Cineva care nu putea fi văzut făcu să sune vesel clopoţelul şi Adèle (ceruse şi ea să facă parte din echipa tutorelui său) se năspusti înspre cei aşezaţi pe scaune şi împrăştie în jurul ei florile dintr-un coş, pe care-l purta în braţe. Atunci apăru şi minunata siluetă a domnişoarei Ingram, îmbrăcată toată în alb, cu un văl lung pe cap şi fruntea împodobită cu o cunună de trandafiri. Altăuri de ea mergea domnul Rochester şi amîndoi se apropiară de masă. Îngenunchează. Doamna Dent şi Louise Eshton, şi ele îmbrăcate în alb, se aşezară în spatele lor. Începu astfel o ceremonie mută în care era uşor de recunoscut pantomima unei căsătorii. Cînd totul se sfîrşi, colonelul Dent, după ce se sfătui puţin cu vecinii săi, strigă :

— Mireasă !

Domnul Rochester făcu o plecăciune şi draperia căzu la loc.

Trecu destul de mult timp pînă se ridică iarăşi cortina. De data asta scena fusese rînduită cu mai multă grijă decît înainte. Salonul, după cum am spus, era cu două trepte mai sus decît sufrageria. Pe ultima treaptă, cam la doi metri în interiorul camerei, se aşezase un mare bazin de marmură, care stătea în mod obişnuit în seră înconjurat de plante rare şi plin de peşti aurii ; probabil că fusese adus acolo cu destulă anevoinţă, fiindcă era mare şi greu.

Domnul Rochester, înfăşurat în şaluri şi cu un turban pe cap, sta pe covor, lîngă bazin. Ochii săi negri şi pieliţa smeadă se potriveau de minune cu costumul : ai fi jurat că-i un emir oriental, mînuitor sau victimă a „laţului de mătase". Apăru după aceea domnişoara Ingram. Şi ea purta un veşmînt oriental : o eşarfă stacojie era înnodată în jurul taliei şi o batistă brodată îi înconjura tîmplele ; frumoasele ei braţe erau goale şi unul sprijinea un urcior purtat pe cap cu cea mai desăvîrşită graţie. Atitudinea, tenul, trăsăturile, în sfîrşit totul amintea o frumoasă principesă israelită din vremuri străvechi ; fără îndoială că chiar aceasta şi voia să înfăţişeze.

Se aplecă deasupra bazinului ca pentru a-şi umple urciorul ; şi-l puse apoi din nou pe cap. Bărbatul de lîngă fîntînă se ridică şi se apropie de ea părînd a-i cere ceva. Ea se grăbi să-i ofere urciorul să bea. Atunci, străinul scoase un sipet ascuns sub veşmînt, îl deschise şi înfăţişă fetei brăţări şi cercei minunaţi. Fata îşi arăta mirarea şi admiraţia. Străinul îngenunche şi puse lădiţa la picioarele ei ; chipul şi gesturile frumoasei evreice arătau neîncrederea şi încîntarea ; totuşi necunoscutul, întinzînd spre ea, îi prinse brăţările pe braţe şi cerceii în urechi. Erau Eliazar şi Rebecca ; numai cămilele lipseau acestui tablou.

Cei aşezaţi pe scaune şi care trebuiau să ghicească îşi apropiară din nou capetele pentru a se sfătui ; se părea însă că nu se pot înţelege asupra cuvîntului ce urma să caracterizeze tabloul, căci colonelul — purtătorul lor de cuvînt — ceru să vadă „în întregime tabloul". Cortina căzu iarăşi.

Cînd se ridică pentru a treia oară, nu se mai vedea decît o parte a salonului, restul fiind ascuns de un paravan alcătuit din draperii grosolane de culoare închisă. Bazinul de marmură fusese scos şi în locul lui sătea acum o masă şi un scaun de bucătărie. Totul era învăluit în lumina slabă a unui felinar, căci luminările de ceară fuseseră stinse.

În mijlocul acelui jalnic decor sta un om. Mîinile-i împreunate se sprijineau pe genunchi şi ochii priveau în pămînt. Recunoscui pe domnul Rochester, cu toate că faţa sulemenită,hainele în neorînduială (una din mîneci îi atîrna, aproape desprinsă, ca şi cum ar fi fost ruptă într-o luptă), înfăţişarea desperată şi amenințătoare, părul aspru şi zbîrlit alcătuiau o mască desăvîrşită. Cînd se mişcă se auzi un zgomot de fiare, căci mîinile-i erau în lanţuri.

— Bridewell ! [1] exclamă îndată colonelul Dent, dezlegînd în felul acesta şarada.

După ce actorii îşi îmbrăcară din nou costumele obişnuite, intrară în sufragerie. Domnul Rochester o conducea pe domnişoara Ingram care îl lăuda pentru felul cum jucase.

— Ştii, spuse ea, că din cele trei roluri, cel mai mult mi-ai plăcut în ultimul. Dacă te-i fi născut cu cîţiva ani mai înainte, ce brav bandit gentilom ai fi fost !

— Mi-am şters bine funinginea de pe faţă ? întrebă el, întorcîndu-se spre dînsa.

— Da. Dar vai, ce mare păcat ! Nimic nu ţi-ar putea sta mai bine decît fardul acela de tîlhar.

— Ţi-ar place chiar atît de mult un tîlhar de drumul mare ?

[1] Casă de corecţie. Cele două părţi ale şaradei sînt : *bride* (mireasă) şi *well* (fîntînă).

— Un asemenea tîlhar englez mi-ar place aproape tot atît cît un bandit italian, iar acesta din urmă n-ar putea fi întrecut decît de un pirat levantin.

— Ei bine, oricine aş fi, adu-ţi aminte că mi-eşti soţie. Am fost căsătoriţi acum un ceas în faţa tuturor acestor martori.

Ea chicoti şi obrajii i se-mpurpurară o clipă.

— Acum, domnule colonel, e rîndul dumitale, îi spuse domnul Rochester colonelului Dent.

Cînd acesta se retrase împreună cu grupul lui, domnul Rochester şi tovarăşii săi ocupară scaunele goale ; domnişoara Ingram se aşeză în dreapta sa, iar ceilalţi împrejurul lor. Dar acum nu-i mai urmăream pe actori ; nu mai aşteptam cu nerăbdare să se ridice cortina ; acum mă interesau spectatorii ; ochii mei, pironiţi pînă atunci asupra bolţii, erau de data asata atraşi în mod irezistibil către scaunele rînduite în semicerc. Nu-mi mai amintesc ce anume şaradă a jucat grupul colonelului Dent sau ce cuvînt a fost ales şi nici cum au făcut actorii faţă rolurilor ; dar mai am încă înaintea ochilor tot ce-a urmat după fiecare tablou. Îl văd încă pe domnul Rochester întorcîndu-se spre domnişoara Ingram şi pe domnişoara Ingram întorcîndu-se spre dînsul ; o văd aplecîndu-şi capul către el şi lăsînd buclele-i negre să-i atingă aproape umărul şi să-i mîngîie obrazul ; le aud şoaptele, îmi amintesc privirile pe care le schimbau şi — în această clipă — retrăiesc chiar şi ceva din simţămintele stîrnite în sufletul meu atunci.

Ţi-am spus, cititorule, că învăţasem să-l iubesc pe domnul Rochester. Nu puteam să-mi înăbuş acest sentiment numai pentru că el nu-mi mai dădea nici o atenţie, pentru că putea petrece ceasuri întregi în preajma mea, fără să întoarcă măcar o

dată ochii spre mine, pentru că vedeam cum pe gîndurile sale pusese stăpînire o fată din lumea mare, căreia nu i-ar fi plăcut nici măcar să mă atingă în trecere cu poala rochiei ei și care, atunci cînd ochii negri și poruncitori îi cădeau din întîmplare asupra mea, își întorcea repede privirea ca de la un lucru prea de rînd pentru a fi luat în seamă. Nu puteam să nu-l mai iubesc doar pentru că eram sigură că se va căsători în curînd cu fata aceea, pentru că citeam în fiecare zi în purtarea domnișoarei Ingram o încredere mîndră în ce privește intențiile lui față de dînsa ; pentru că în fiecare ceas descopeream la domnul Rochester un fel de curtenie care, deși foarte degajată și dînd impresia că mai mult se lasă așteptată decît așteaptă, era totuși fermecătoare prin însăși nepăsarea și irezistibilă prin chiar mîndria ei.

Toate aceste lucruri nu puteau nici izgoni, nici răci dragostea, deși multe ar fi putut aduce deznădejdea și — după cîte socotești tu, cititorule — cu atît mai mult naște gelozia, dacă o femeie ca mine ar putea totuși avea îndrăzneala să fie geloasă pe una ca domnișoara Ingram. Nu, nu eram geloasă, sau cel puțin nu eram decît foarte rar ; suferința mea nu putea fi tălmăcită prin acest cuvînt. Domnișoara Ingram era mai prejos de gelozia mea ; era prea inferioară spre a mi-o trezi. Iertați-mi acest aparent paradox, dar exact asta vreau să spun. Era foarte arătoasă, dar nu era naturală ; avea o înfățișare frumoasă, multe talente strălucite, dar sufletul îi era sărac și inima stearpă : nici o floare nu crescuse de la sine pe acest pămînt ; nici un rod liber, natural, nu-l desfăta prin frăgezimea lui. Nu era nici bună, nici originală ; repeta fraze frumoase, învățate din cărți, dar nu exprima niciodată, și nici nu avea, o părere a ei proprie. Se prefăcea

că are simțăminte profunde, dar nu cunoștea nici simpatia, nici mila ; nu știa să fie nici gingașă, nici sinceră. Firea ei se trăda prea adesea prin felul cum își manifesta antipatia disprețuitoare față de mica Adèle : cînd copila se apropia, ea o împingea la o parte cu un cuvînt de ocară, cîteodată îi poruncea chiar să plece din odaie și totdeauna se purta cu ea rece și aspru. Nu eram singura care lua aminte la aceste manifestări ale firii ei : domnul Rochester însuși, viitorul ei soț, o supraveghea neîncetat. Conștiința desăvîrșită, limpede, a defectelor femeii pe care o iubea, vădita lipsă de pasiune în sentimentele sale față de ea erau pentru mine un chin neîncetat.

Vedeam că o va lua în căsătorie pentru rațiuni familiale sau, poate, politice, pentru că rangul și relațiile familiei ei îi conveneau. Simțeam că nu-i dăruise dragostea sa și că însușirile ei nu erau în stare să cîștige această prețioasă comoară. Asta-mi era suferința, asta mă zgîndărea, asta-mi mărea înfrigurarea : *era cu neputință ca ea să-i placă.*

Dacă ea ar fi biruit pe dată și dacă domnul Rochester ar fi cedat și și-ar fi depus sincer inima la picioarele ei, mi-aș fi acoperit fața, m-aș fi întors spre perete și (ca să folosim o figură de stil) aș fi fost moartă pentru ei. Dacă domnișoara Ingram ar fi fost bună și nobilă, înzestrată cu forță, devotament, bunătate și pasiune, aș fi avut de înfruntat o luptă pe viață și pe moarte împotriva a doi tigri : gelozia și disperarea ; apoi, cu inima sfîșiată și mistuită aș fi admirat-o, i-aș fi recunoscut desăvîrșirea și aș fi rămas liniștită tot restul vieții. Cu cît superioritatea ei ar fi fost mai absolută, cu atît admirația mea ar fi fost mai adîncă, iar resemnarea și liniștea mai sincere. Dar așa cum stăteau de fapt lucrurile, însemna să fiu mereu întărîtată, să

fac într-una eforturi să mă stăpînesc, fiindcă vedeam cum se străduia domnişoara Ingram să-l robească pe domnul Rochester, vedeam că nu izbuteşte, dar crede, totuşi, cu tărie, că fiecare lovitură a ei merge la ţintă ; fiindcă băgam de seamă că se împăunează cu presupusa ei izbîndă, dar că această trufie o cobora şi mai jos în ochii celui pe care voia să-l cucerească.

Fiindcă de cîte ori nu izbutea, eu îmi dădeam bine seama prin ce mijloc ar fi reuşit ! Ştiam că fiecare din săgeţile aruncate domnului Rochester şi care cădeau nevătămătoare la picioarele lui, dacă ar fi fost îndreptate de o mînă mai sigură, ar fi putut pătrunde pînă în adîncul acelei inimi mîndre, ar fi adus dragostea în acei ochi întunecaţi şi ar fi îmblînzit acea faţă dispreţuitoare. Ba chiar fără arme s-ar fi putut cîştiga o izbîndă tăcută.

„De ce oare nu-l influenţează în nici un fel femeia asta care are privilegiul de a putea fi atît de aproape de el ? mă întrebam. Nu, nu ţine cu adevărat la dînsul, nu are pentru el o afecţiune sinceră. Altfel, n-ar simţi nevoia să-şi confecţioneze zîmbetele acelea languroase, să-i arunce neîncetat priviri seducătoare, n-ar avea nevoie de gesturi studiate, de toate acele nenumărate cochetării. Cred că pentru a ajunge mai aproape de inima lui ar fi fost de ajuns să stea liniştită lîngă el, să vorbească puţin şi să privească şi mai puţin. Am văzut pe faţa domnului Rochester o expresie cu totul deosebită de aceea pe care i-o provoacă acum avansurile domnişoarei Ingram, dar atunci acea înfăţişare era firească, iar nu provocată de vicleşuguri de curtezană şi de manevre calculate. Era de ajuns să-i răspunzi simplu la întrebări, să-i vorbeşti fără strîmbături, pentru ca el să devină mai bun, mai binevoitor şi să te încălzească asemenea razelor soarelui. Oare ce-o să poată face pentru a-i fi pe plac, după ce se vor căsători ? Nu cred că va reuşi să facă ceva, deşi n-ar fi de loc greu. Soţia lui ar putea fi cea mai fericită femeie sub soare."

Încă n-am spus nimic rău despre intenţia domnului Rochester de-a se însura din interes. Cînd i-am descoperit prima oară această intenţie am fost nespus de mirată. Îl socotisem un om care nu s-ar fi putut lăsa influenţat de asemenea consideraţii meschine în alegerea tovarăşei de viaţă. Dar cu cît mă gîndeam mai mult la educaţia şi poziţia viitorilor soţi, cu atît mă vedeam mai puţin îndreptăţită să-i hulesc pentru nişte idei şi principii ce le fuseseră desigur insuflate încă din copilărie. Cei din clasa lor aveau toţi aceleaşi principii şi presupuneam că au motive să le respecte, motive pe care eu nu le puteam înţelege. Eu socoteam că în locul lui n-aş fi luat alături de mine decît o soţie pe care s-o pot iubi. Dar — îmi ziceam eu — avantajele pe care le-ar avea soţul dintr-o asemenea căsătorie sînt atît de evidente, încît ar fi cu neputinţă ca vreun om să le nesocotească ; dacă deci nu toată lumea vede la fel cu mine, înseamnă că există şi alte principii de care eu habar n-am.

Dar şi în alte privinţe deveneam foarte îngăduitoare faţă de stăpînul meu : îi treceam cu vederea toate lipsurile, pe care odinioară le scrutasem cu atîta pătrundere. Pentru ca judecata mea să fie dreaptă, mai înainte mă străduisem să studiez toate laturile caracterului său, să cîntăresc ce era bun şi rău în firea lui. Acum nu mai observam nimic rău. Tonul de batjocură care la început mi se păruse respingător, asprimea ce mă înfuriase îmi apăreau acum ca nişte condimente picante într-o mîncare fină : prezenţa lor era înţepătoare, însă lipsa lor ar fi făcut mîncarea fadă. Cît despre expresia în-

fiorătoare, dureroasă, şireată sau descurajată, pe care un observator atent ar fi putut-o vedea lucind din cînd în cînd în ochii domnului Rochester, pierind însă înainte de a-i putea măsura ciudata adîncime, cît despre acea expresie nelămurită ce mă speria şi mă înfiora, ca şi cînd m-aş fi rătăcit prin nişte munţi vulcanici şi aş fi simţit pămîntul cutremurîndu-se şi prăpăstii deschizîndu-se sub paşii mei, în ce priveşte deci acea expresie pe care o contemplam uneori tăcută şi cu inima palpitînd, dar fără să-mi simt vreodată nervii paralizaţi, în loc să doresc a fugi din faţa ei, doream numai să dau ochi cu ea, s-o înfrunt. O socoteam pe domnişoara Ingram fericită, deoarece îmi spuneam că într-o zi va putea privi în voie în prăpastie, va putea să-i cerceteze tainele, să le analizeze.

În timpul acesta, pe cînd eu nu mă gîndeam decît la stăpînul meu şi la viitoarea lui soţie, nu-i vedeam decît pe ei, nu auzeam decît discuţiile şi nu dădeam atenţie decît mişcărilor lor — ceilalţi musafiri ai domnului Rochester îşi vedeau de interesele şi plăcerile proprii. Doamnele Lynn şi doamna Ingram îşi urmau consfătuirile solemne, aplecîndu-şi una spre alta turbanele şi mişcîndu-şi mîinile a mirare, a taină sau groază, după subiectul flecărelilor, ca o pereche de păpuşi uriaşe ; blînda doamnă Dent vorbea cu buna doamnă Eshton şi amîndouă îmi zîmbeau, din cînd în cînd, sau îmi aruncau cîte un cuvînt binevoitor. *Sir* George Lynn, colonelul Dent şi Doamna Eshton discutau politică sau vorbeau despre justiţie, ori despre afacerile comitatului ; lordul Ingram o curta pe Amy Eshton ; Louise cînta împreună cu unul dintre domnii Lynn, iar Mary Ingram asculta cu nepăsare cuvintele galante ale celuilalt. Cîteodată toţi, ca printr-o înţelegere, încetau convorbirile spre a

privi şi asculta pe principalii actori, căci, la urma urmelor, domnul Rochester şi domnişoara Ingram — ca una ce era foarte apropiată de dînsul — alcătuiau viaţa şi sufletul întregii societăţii. Dacă domnul Rochester lipsea numai un ceas, toropeala îi cuprindea pe toţi ; cînd se înapoia, conversaţia căpăta un nou avînt şi-şi recîştiga vioiciunea.

Cît de mare era rolul însufleţitor al prezenţei sale s-a văzut mai ales în ziua cînd a fost chemat de nişte afaceri la Millcote şi urma să se întoarcă de acolo de-abia seara tîrziu. Era o după-amiază ploioasă. Oaspeţii îşi propuseseră să se ducă să viziteze o şatră de ţigani, sosiţi de curînd într-o comună dincolo de Hay, dar ploaia îi sili să renunţe la acest proiect. Cîţiva bărbaţi se duseră să vadă grajdurile, cei mai tineri jucară biliard cu unele dintre doamne. *Lady* Ingram şi *lady* Lynn căutară uşurare într-o partidă liniştită de cărţi ; Blanche Ingram, după ce respinsese cu tăcerea ei dispreţuitoare unele încercări ale doamnelor Dent şi Eshton de a o atrage în discuţiile lor, începu să fredoneze o romanţă sentimentală, acompaniindu-se la pian ; pe urmă se duse să ia din bibliotecă un roman, se trînti cu nepăsare trufaşă pe canapea şi se pregăti să-şi înşele plictiseala cu vraja lecturii. Toată casa era tăcută ; doar din cînd în cînd răzbăteau hohote vesele de rîs din sala de biliard.

Se lăsase seara şi clopotul bătuse, vestind că a sosit timpul ca toată lumea să se îmbrace pentru cină, cînd mica Adèle, îngenuncheată la picioarele mele, în faţa ferestrei salonului, exclamă :

— *Voilà monsieur Rochester qui revient !* [1]

Mă întorsei : domnişoara Ingram sări de pe sofa şi toată lumea privi pe fereastră, părăsindu-şi di-

[1] Uite că se întoarce domnul Rochester ! (Fr.).

versele îndeletniciri ; în aceeaşi clipă se auzi tropot de cal şi un zgomot de roţi pe aleea umedă a castelului. Era o diligenţă.

— Ce i-o fi venit să se întoarcă cu diligenţa ? spuse domnişoara Ingram. Cînd a plecat, călărea pe Mesrour (calul său negru), nu-i aşa ? Şi Pilot îl însoţea. Ce-o fi făcut cu animalele ?

Spunînd aceste cuvinte veni, cu statura-i înaltă şi veşmintele-i bogate atît de aproape de fereastră, încît fui silită să mă trag repede înapoi. În graba ei nu mă observase, dar cînd mă văzu, strîmbă dispreţuitoare din nas şi se duse la altă fereastră. Diligenţa se opri. Surugiul sună şi un domn în costum de călătorie urcă treptele de la intrare. Dar nu era domnul Rochester, ci un străin înalt şi elegant.

— Ah, ce porcărie ! exclamă domnişoara Ingram. Cine te-a cocoţat la fereastră, maimuţă nesuferită — îi spuse ea Adèlei — ca să dai veşti mincinoase ? Spre mine aruncă o privire supărată, ca şi cum eu aş fi fost vinovată de greşeala fetiţei.

În sala cea mare se auziră glasuri şi fu introdus noul-venit. Se înclină înaintea doamnei Ingram, pentru că-i păru cea mai în vîrstă dintre doamnele prezente.

— Am impresia că am sosit într-un moment nepotrivit, doamnă, spuse el. Prietenul meu, domnul Rochester, lipseşte. Sosesc însă dintr-o călătorie foarte lungă şi cred că îmi pot îngădui, pe baza vechei şi strînsei noastre prietenii să rămîn aici pînă la întoarcerea sa.

Manierele lui erau distinse ; accentul însă avea ceva cu totul deosebit. Nu-mi părea tocmai străin, dar nici curat englezesc nu era. Părea să fie de aceeaşi vîrstă cu domnul Rochester, adică între

treizeci şi patruzeci de ani. Dacă chipul nu i-ar fi fost atît de palid, noul-venit ar fi putut trece drept frumos, mai ales la prima vedere. Privit însă mai de aproape, avea ceva neplăcut, sau mai curînd îi lipsea ceva ce l-ar fi făcut plăcut. Avea trăsături regulate, dar obosite ; ochii mari şi bine conturaţi, dar lipsiţi de viaţă. Asta fu cel puţin impresia pe care o făcu asupra mea.

Sunetul clopotului îi împrăştie pe oaspeţi şi nu revăzui pe străin decît după cină. Nu mai era stingherit, dar fizionomia lui îmi plăcu şi mai puţin. Îmi atrase atenţia fiindcă părea totodată dezechilibrată şi lipsită de viaţă ; ochii rătăceau fără nici un rost ; privirea îi era ciudată, aşa cum nu mai văzusem eu niciodată. Deşi era un bărbat frumos şi destul de plăcut ca înfăţişare, mi se păru respingător la culme. Obrazul oval, cu piele netedă, era lipsit de forţă ; nasul acvilin, gura-i rumenă şi mică trădau lipsă de energie, fruntea joasă şi otova nu ascundea nici un gînd. Ochii căprui şi tulburi nu exprimau nimic.

Stînd în ungherul meu obişnuit, l-am putut vedea bine, căci era luminat în plină faţă de candelabrele de pe cămin. Se aşezase într-un jilţ, lîngă cămin şi se trăgea mereu spre foc, ca şi cum i-ar fi fost frig. Îl comparai cu domnul Rochester. Cred că deosebirea nu era mai mare între un gîscan bleg şi un şoim sălbatic, între o oaie blîndă şi paznicul ei, dulăul cu blană aspră şi privirea ageră.

Vorbise de domnul Rochester ca de un vechi prieten. Curioasă prietenie ! Dovadă vădită a vechiului dicton : „extremele se ating“.

Doi sau trei bărbaţi îl înconjuraseră şi auzeam din cînd în cînd crîmpeie din discuţia lor. La început n-am priceput mai nimic. Louise Esthon şi Mary Ingram, care stăteau aproape de mine, mă

împiedicau să aud. Și ele vorbeau de străin, amîndouă găsindu-l „bărbat frumos". Louise spunea că e „o făptură încîntătoare" și „că-l adoră" ; Mary vorbea despre „nasul lui drăguț și gura mică", ce i se păreau de un farmec fără cusur.

— Ce frunte fină ! exclamă Louise ; o față drăgălașă, fără nici una din încruntările și neregularitățile pe care nu le pot suferi. Cîtă liniște în ochii și în zîmbetul lui !

Atunci, spre marea mea mulțumire, domnul Henry Lynn le chemă în celălalt capăt al odăii pentru a pune la punct amănuntele cu privire la excursia înspre Hay, pe care o amînaseră.

Îmi putui deci concentra atenția asupra grupului de lîngă foc. Am aflat că noul-venit se numea Mason, că debarcase de curînd în Anglia, și că venea dintr-o țară caldă. Înțelesei atunci culoarea feței lui și graba de a se apropia de foc ; înțelesei de ce purta o jachetă, chiar și în casă. Cuvintele Jamaica, Kingston, Spanish Town îmi indicară că locuise în Indiile Occidentale. Mare mi-a fost mirarea cînd am aflat că acolo îl întîlnise prima dată pe domnul Rochester. Spuse că prietenului său nu-i plăceau căldurile dogoritoare, uraganele și anotimpurile ploioase din acele țări. Știam de la doamna Fairfax că domnul Rochester călătorise dar credeam că se mărginise să cutreiere Europa. Pînă acum nimic nu m-ar fi putut face să bănuiesc că rătăcise prin țări atît de depărtate.

La asemenea lucruri cugetam, cînd ceva neașteptat rupse firul visării mele. Domnul Mason, care tremura de cîte ori se întîmpla să se deschidă o ușă, ceru să se pună alți cărbuni pe focul ce într-adevăr nu mai ardea cu vîlvătăi, dar lăsase un morman de jar ce-și răspîndea încă dogoarea în încăpere. Servitorul, după ce aduse cărbuni, se

opri lîngă domnul Eshton și-i șopti ceva. N-am auzit decît aceste cuvinte : „O bătrînă... foarte sîcîitoare".

— Spune-i c-o să-nfunde pușcăria, dacă nu o șterge imediat, răspunse magistratul.

— Nu, stai ! interveni colonelul Dent. N-o goni, Eshton. Poate-o, să ne fie de folos. Să cerem mai bine părerea doamnelor. Și urmă cu glas tare : Doamnelor, voiați să mergeți să vizitați șatra țigănească de la Hay ; Sam spune că una din bătrînele vrăjitoare se află în sala servitorilor și cere să fie prezentată înaltei societăți ca să ghicească. Doriți s-o vedeți ?

— Colonele, cred că n-o să încurajezi o asemenea înșelătorie ordinară ! exclamă *lady* Ingram. Alung-o cum știi, însă imediat !

— Dar n-o putem face să plece, doamnă, nici eu, nici ceilalți servitori, spuse Sam. Și doamna Fairfax e lîngă ea și o roagă să plece, numai că țiganca s-a instalat într-un jilț lîngă foc și spune că nimeni n-o s-o facă să plece, pînă nu i se dă voie să vină aici.

— Și ce vrea ? întrebă doamna Eshton.

— Să le ghicească înaltelor doamne și domni. A jurat că trebuie să facă asta și-o să izbutească.

— Dar cum arată ? întrebară doamnele Eshton, într-un glas.

— Oh ! E grozav de urîtă ; neagră ca un corb.

— Atunci e o adevărată vrăjitoare ! exclamă Frederick Lynn. Lăsați-o să intre !

— Firește, răspunse frate-său ; ar fi păcat să pierdem asemenea prilej.

— Dragii mei copii, ce vă trece prin cap ? exclamă doamna Lynn.

— Nu pot îngădui o purtare atît de nesocotită, adăugă doamna Ingram.

— Adevărat, mămico ? Și totuși trebuie să îngădui lucrul ăsta ! strigă Blanche cu glas poruncitor, întorcîndu-se cu scăunelul pianului, pe care stătuse pînă atunci tăcută, părînd că răsfoiește niște note. Sînt curioasă să-mi aflu norocul, Sam, spune te rog femeii să intre.

— Draga mea Blanche ! vino-ți în fire !

— Știu tot ce-ai putea să-mi spui, dar trebuie să-mi împlinesc dorința. Hai, grăbește-te, Sam !

— Da, da, da ! izbucniră tinerii și fetele ; lăsați-o să intre. Ne mai distrăm !

Servitorul șovăi încă o clipă.

— Pare o femeie așa de necioplită ! îngînă el.

— Pleacă ! îi strigă domnișoara Ingram și Sam ieși.

Salonul se însufleți numaidecît ; glumele și ironiile erau în toi cînd Sam intră din nou.

— Acum nu mai vrea să vină, zise el. Spune că rostul ei nu-i să se arate în fața unei „turme neștiutoare" (așa spune ea). Zice că s-o duc numai pe ea într-o odaie unde cei care vor să-și afle viitorul să intre unul cîte unul.

— Vezi, Blanche, domnița mea, începu *lady* Ingram, mai face și nazuri. Fii înțelegătoare, îngerașul meu scump.

— Du-o în bibliotecă ! i-o reteză scurt îngerașul. Nici eu nu sînt obligată s-o ascult în fața unei turme neștiutoare. Vreau să fiu singură cu ea. E foc în bibliotecă ?

— Da, domnișoară... dar e așa de gălăgioasă...

— Ține-ți gura, idiotule, și fă ce-ți poruncesc !

Sam ieși, după care atmosfera de taină, însuflețirea, așteptarea înfrigurată cuprinse din nou pe cei de față.

— E gata, anunță servitorul cînd intră din nou. Vrea să știe cu cine o să stea mai întîi de vorbă.

— Cred c-ar fi mai bine să arunc eu o privire pe acolo, înainte de-a le lăsa pe doamne să intre, opină colonelul Dent.

— Spune-i, Sam, că va veni un domn.

Sam ieși, dar reveni repede.

— Nu vrea să primească domni ; să nu se ostenească nici unul degeaba. Apoi adăugă, de-abia stăpînindu-și un zîmbet : Nu vrea să vorbească decît cu tinerele nemăritate.

— Să știi că are gust, pe cinstea mea ! exclamă Henry Lynn.

Domnișoara Ingram se ridică atunci, solemnă.

— Mă duc eu întîi, spuse ea cu tonul firesc unui general înfrînt care face o ultimă tentativă desperată de a-și strînge ostașii spre a încerca să iasă din încercuire.

— Dar, draga mea ! scumpa mea ! stai puțin ! gîndește-te bine ! exclamă doamna Ingram.

Blanche trecu însă, liniștită, prin fața *lady*-ei Ingram, ieși într-o tăcere solemnă pe ușa deschisă de colonelul Dent și o auzirăm intrînd în bibliotecă.

Urmă o oarecare tăcere. *Lady* Ingram crezu că e cazul să-și frîngă mîinile, ceea ce și făcu ; Amy spuse că ea n-ar îndrăzni niciodată așa ceva ; Amy și Louise rîdeau pe ascuns, dar păreau cam speriate.

Clipele treceau foarte încet. Se scurse un sfert de ceas, fără să se mai audă ușa bibliotecii deschizîndu-se ; în sfîrșit, domnișoara Ingram se întoarse, trecînd pe sub arcada sufrageriei.

Va rîde ? Va lua totul în glumă ? Toți ochii se ațintiră curioși asupra ei. Și ea răspunse tuturor printr-o privire tăioasă, rece. Nu era nici veselă, nici emoționată. Păși țeapănă spre locul ei și se așeză în tăcere.

— Ei, Blanche, ce-ai să ne spui ? întrebă lordul Ingram.

— Ce ți-a spus, surioară ? întrebă și Mary.

— Ce crezi despre ea ? Cum te simți ? Ghicește într-adevăr norocul ? se minunară domnișoarele Eshton.

— Ei, ei, oameni buni, răspunse domnișoara Ingram, nu mă luați așa repede. E drept că-i foarte simplu să vă trezească cineva curiozitatea și chiar și mai simplu să tragă foloase din credulitatea dumneavoastră. După importanța pe care-o dați toți, chiar și buna mea mamă, acestor lucruri, se vede limpede că sînteți absolut convinși c-avem în casă o vrăjitoare veritabilă, o prietenă intimă a diavolului. Eu n-am văzut însă decît o țigancă vagabondă, care a studiat chiromancia pe-apucate și care mi-a spus ce spun totdeauna oamenii din breasla asta. Acum mi-am împlinit un capriciu și cred că domnul Eshton ar face bine s-o ia pe cotoroanță și s-o arunce mîine la închisoare, așa după cum a amenințat-o.

Domnișoara Ingram luă o carte, se rezemă de speteaza fotoliului ei și puse astfel capăt oricărei discuții. O cercetai aproape o jumătate de ceas ; în tot timpul acesta nu întoarse nici o singură pagină ; fața i se întuneca, devenea din ce în ce mai încruntată și trăda tot mai mult o amară dezamăgire. Se vede că nu fusese încîntată de cele ce i se spuseseră ; tăcerea și proasta dispoziție prelungită îmi dovedeau, în ciuda nepăsării ei prefăcute, că dădea mare importanță spuselor ghicitoarei.

Între timp, Mary Ingram, Amy și Louise Eshton spuseră că n-ar îndrăzni să meargă singure, dar că voiau totuși s-o vadă pe ghicitoare ; începură negocieri prin intermediul ambasadorului Sam, care se duse și se întoarse de atîtea ori, încît cu siguranță că-l dureau picioarele. În cele din urmă, după

multe nazuri, neînduplecata sibilă le dădu voie celor trei fete să se prezinte împreună în fața ei.

Vizita lor nu fu așa de liniștită ca aceea a domnișoarei Ingram. Se auzeau din cînd în cînd chicotiri nervoase și țipete scurte. După vreo douăzeci de minute, deschiseră repede ușa și trecură în fugă prin sala cea mare, ca și cum și-ar fi ieșit din fire de spaimă.

— Nu e lucru curat cu dînsa ! exclamară toate împreună. Ne-a spus asemenea lucruri ! Știe tot despre noi !

Cu aceste cuvinte, căzură gîfîind pe scaunele aduse în grabă de domnii cei tineri.

Li se ceru să vorbească mai lămurit. Atunci spuseră că vrăjitoarea le-a adus aminte ce-au făcut și ce-au spus cînd erau copii, că le vorbise despre cărțile și bibelourile ce se aflau în budoarele lor și despre darurile primite de la diferite rude ; spuseră de asemenea că vrăjitoarea le cunoștea pînă și gîndurile și că șoptise la urechea fiecăreia ce lucru dorea mai mult pe lume și numele ființei pe care o iubea înainte de orice.

Tinerii domni cerură bineînțeles lămuriri mai ales asupra ultimelor două puncte ; drept răspuns la indiscreția lor, fetele nu putură însă decît să roșească, să strige, să se înfioare și să chicotească. În timpul ăsta mamele le ofereau săruri, le făceau vînt cu evantaiele și-și exprimau într-una regretul că ele, ca mame și mai bătrîne, nu fuseseră ascultate ; cei mai în vîrstă rîdeau, iar tinerii căutau să fie cît mai curtenitori cu frumoasele căzute în asemenea tulburare.

În mijlocul acestui tumult, pe cînd eram absorbită de cele ce se petreceau în jurul meu, cineva tuși ușor în apropiere. Mă întorsei și-l văzui pe Sam.

— Vrăjitoarea spune că în odaie mai e o fată căreia nu i-a vorbit încă şi a jurat că nu pleacă înainte de-a o vedea. Eu cred că de dumneata trebuie să fie vorba, căci altcineva nu mai e. Ce să-i spun ?

— O, mă duc la ea ! răspunsei.

Eram foarte mulţumită că mi se oferea pe neaşteptate prilejul de a-mi potoli curiozitatea atît de aţîţată. Am ieşit din odaie, fără să mă vadă nimeni, fiindcă toată lumea se ocupa de cele trei fete încă foarte emoţionate, şi-am închis încet uşa în urma mea.

— Dacă doreşti, domnişoară îmi spuse Sam, am să te aştept în sală ; dacă ţi-e cumva frică, mă chemi şi vin îndată.

— Nu, Sam, întoarce-te la bucătărie ; nu mi-e frică de loc.

Şi nici nu-mi era ; mă aflam însă tulburată şi împinsă de curiozitate.

CAPITOLUL XIX

Cînd am intrat, biblioteca părea destul de linişt tită şi ghicitoarea — dacă era cumva ghicitoare — stătea aşezată confortabil într-un jilţ, lîngă cămin Purta o mantie roşie şi o bonetă neagră, sau ma degrabă o pălărie cu borurile mari, cum au ţiganii, legată pe sub bărbie cu o batistă vărgată. Pe masă se vedea o lumînare stinsă. Ţiganca stătea aplecată spre foc şi părea că citeşte la lumina flăcărilor un mic volum negru, ca o carte de rugăciuni. Mormăia în timp ce citea, cum fac mai toate bătrînele. La intrarea mea n-a întrerupt imediat cititul, ca şi cum ar fi vrut să termine paragraful.

Înaintai spre foc şi-mi încălzii mîinile care-mi îngheţaseră în salon, unde nu îndrăznisem să mă apropii de cămin. Niciodată nu fusesem mai liniştită ; de altfel nici nu exista în înfăţişarea ţigăncii ceva care să te tulbure. Închise cartea şi-şi ridică încet privirile spre mine. Borul pălăriei îi umbrea în parte faţa, dar totuşi, cînd şi-a înălţat capul, am putut observa că avea o faţă ciudată, brună-neagră. De sub basmaua albă petrecută pe sub bărbie, răsăreau cîteva şuviţe de păr ce-i mîn-

giiau obrajii, sau mai curînd fălcile. Pironi deodată asupra mea o privire deschisă și îndrăzneață.

— Care va să zică vrei să-ți ghicesc norocul ? spuse cu un glas la fel de hotărît ca privirea și tot atît de aspru ca și trăsăturile.

— Nu țin prea mult, mătușico. Poți să-mi spui dacă-ți face plăcere ; dar vreau să știi că nu cred în vorbele dumitale.

— Iată o cutezanță care nu mă miră din partea unei fete ca dumneata. Mă așteptam la asta. Mi-au vestit-o pașii dumitale, cînd ai trecu pragul.

— Într-adevăr ? Ai un auz ager.

— Da, și privire ageră, și minte ageră.

— Sînt lucruri de mare trebuință în meseria dumitale.

— Mai ales cînd am de-a face cu mușterii ca dumneata. De ce nu tremuri ?

— Nu mi-e frig.

— De ce nu pălești ?

— Nu sînt bolnavă.

— De ce nu te-ncrezi în meșteșugul meu ?

— Nu sînt neghioabă.

Bătrîna își ascunse un zîmbet ; apoi scoase o pipă scurtă și neagră, o aprinse și începu să fumeze. După ce trase cîteva fumuri, își îndreptă trupul încovoiat, luă pipa din gură și, privind țintă spre foc, glăsui rar și răspicat :

— Ți-e frig, ești bolnavă și ești neghioabă.

— Dovedește-o ! i-am răspuns.

— O voi face foarte pe scurt : ți-e frig pentru că ești singură ; nimeni n-a făcut să țîșnească flacăra care mocnește în dumneata. Ești bolnavă, pentru că cel mai bun, cel mai nobil și cel mai gingaș simțămînt omenesc ți-a rămas necunoscut. Ești neghioabă pentru că oricît de mult suferi, nu-i faci acelui simțămînt semn să se apropie de

dumneata și nici nu te urnești măcar un pas pentru a-l întîlni acolo unde te așteaptă.

Își puse din nou în gură pipa neagră și trase cu putere din ea.

— Asta ai putea s-o spui aproape tuturor celor despre care știi că depind de alții și trăiesc singuratici într-o casă mare.

— Da, aș putea ; dar ar fi oare adevărat pentru toți ?

— Pentru toți cîți se află în situația mea.

— Da, în *situația* dumitale ; dar găsește-mi o singură altă ființă în exact aceeași situație cu dumneata.

— Ar fi ușor de găsit cu miile.

— Cu greu ai putea găsi chiar una singură. Dacă ai ști în ce situație te afli : ești foarte aproape de fericire ; da, aproape de tot. Toate elementele sînt pregătite ; nu trebuie decît o singură mișcare spre a le contopi. Întîmplarea le-a îndepărtat unele de altele ; apropie-le numai și din ele va ieși fericirea.

— Nu înțeleg enigmele. Nu m-am priceput niciodată să le dezleg.

— Vrei să vorbesc mai limpede ? Arată-mi palma.

— Cred că trebuie să-i fac cruce cu un ban.

— Bineînțeles.

Îi dădui un șiling. Îl puse într-un ciorap vechi, pe care-l scoase din buzunar și, după ce-l legă și-l băgă la loc, îmi spuse să întind palma. M-am supus. Își apropie fața de ea și o privi fără s-o atingă.

— E prea gingașă, spuse ea. Nu pot face nimic cu o mînă ca asta : aproape că n-are linii. Și ce poți vedea în palmă ? Soarta nu-i scrisă acolo.

— Cred şi eu.

— Nu, urmă ea. E scrisă pe chip : pe frunte, în jurul ochilor şi chiar în ochi, în liniile gurii ; îngenunchează şi ridică-ţi capul.

— A ! te apropii de adevăr, răspunsei eu supunîndu-mă ; o să-ncep să te cred.

Îngenuncheai aproape de ea. Bătrîna se aplecă şi scormoni jarul care aruncă pe dată o lumină vie. Aşa cum sta ea, strălucirea focului nu făcea decît să-i umbrească şi mai mult chipul, căci mi se revărsa toată în faţă.

— Mă întreb cu ce simţăminte ai venit la mine, îmi spuse ea după ce mă cercetă puţin. Aş vrea să ştiu la ce te gîndeşti în ceasurile pe care le petreci în odaia aceea, alături de oamenii eleganţi care se mişcă în faţa dumitale ca umbrele unei lanterne magice, căci legăturile de înţelegere şi simţire care există între dumneata şi ei sînt atît de firave, de parcă într-adevăr acei oameni n-ar fi decît nişte biete umbre şi nu fiinţe din carne şi sînge.

— Sînt adeseori obosită, uneori plictisită, dar rareori tristă.

— Atunci o nădejde tainică te susţine şi-ţi şopteşte la ureche frumoase făgăduieli pentru viitor ?

— Nu. Cea mai îndrăzneaţă speranţă a mea e să pun deoparte destui bani ca să pot înfiinţa într-o zi o şcoală într-o căsuţă închiriată de mine.

— Slabă hrană pentru suflet. Şi cînd stai în colţ lîngă fereastră (vezi că-ţi cunosc obiceiurile)...

— Le-ai aflat de la servitori.

— A ! Te crezi tare iscusită. Ei bine, ca să fiu sinceră, cunosc pe una dintre femei, pe doamna Poole...

Tresării la auzul acestui nume.

„Da ? o cunoaşte ? îmi zisei eu. Atunci cu adevărat există ceva drăcesc în toate astea !"

— Nu-ţi fie teamă, urmă ciudata ţigancă. Doamna Poole e o femeie sigură, discretă şi liniştită ; poţi avea toată încrederea în ea. Dar cum spuneam, cînd stai acolo lîngă fereastră nu te gîndeşti decît la viitoarea dumitale şcoală ? Nu te interesează nici una dintre persoanele care stau pe scaunele şi divanele din salon ? Nu cercetezi vreuna mai îndeaproape, nu-i nici una ale cărei mişcări să le urmăreşti, cel puţin din curiozitate ?

— Îmi place să observ toate chipurile şi toate persoanele.

— Şi nu observi pe nimeni în mod deosebit ?

— Ba da, foarte des ! Cînd privirile sau mişcările a două persoane par a povesti o istorioară, mă amuză să le privesc.

— Şi ce fel de poveşti îţi plac mai mult ?

— Oh ! nu prea am de ales. Au toate aceeaşi temă : dragostea şi prevestesc aceeaşi catastrofă finală : căsătoria.

— Şi-ţi place tema asta monotonă ?

— Sincer vorbind, mă interesează prea puţin ; îmi e chiar cu totul indiferentă.

— Ţi-e indiferentă ? Cînd o tînără plină de viaţă şi sănătate, încîntătoare, frumoasă şi înzestrată cu toate darurile rangului şi averii, zîmbeşte unui bărbat, dumneata...

— Ei bine, eu...

— Dumneata ştii — şi poate socoteşti că-i bine aşa !

— Nu-i cunosc pe bărbaţii de aici. De-abia dacă am schimbat un cuvînt cu cîte unul. Cît despre buna părere pe care aş avea-o despre ei, socotesc că cei între două vîrste sînt respectabili şi impunători, iar cei tineri strălucitori, frumoşi şi plini de

viață ; firește că toți sînt liberi să primească zîmbete de la cine le place, fără ca pentru asta să doresc a fi o singură clipă în locul fetelor curtate.

— Nu-i cunoști pe domnii care locuiesc la castel ? N-ai schimbat nici un cuvînt cu ei ? Îndrăznești să spui că n-ai vorbit niciodată cu stăpînul casei ?

— El nu-i aici.

— Adîncă observație ! Ingenioasă întorsătură. A plecat la Millcote azi dimineață și se va întoarce desearâ sau mîine. Oare împrejurarea asta îl exclude din lista cunoștințelor dumitale, ca și cum l-ai șterge de pe fața pămîntului ?

— Nu ; dar nu prea văd ce legătură ar putea fi între domnul Rochester și cele ce discutăm acum.

— Ți-am vorbit despre doamnele care zîmbesc bărbaților și în ultimul timp atîtea zîmbete i-au fost dăruite domnului Rochester, încît el nici nu mai e în stare să le dea atenție. N-ai băgat de seamă niciodată acest lucru ?

— Domnul Rochester are dreptul să se bucure de societatea oaspeților săi.

— Nu de drepturile lui e vorba ; dar n-ai observat că dintre toate poveștile care s-au spus aici despre căsătorie, aceea a domnului Rochester era cea mai viu și mai des pomenită ?

— Atenția ascultătorului îmboldește limba celui care vorbește.

Cu aceste cuvinte mă adresam mai mult mie decît țigăncii. Glasul ei ciudat, purtarea, cuvintele sale mă cufundaseră într-un fel de vis. Îmi azvîrlise una după alta fraze neașteptate, pînă ce mă zăpăcise cu totul. Mă întrebam ce duh nevăzut stătuse lîngă inima mea săptămîni de-a rîndul priveghindu-i agitația și luînd aminte la fiecare bătaie.

— Atenția ascultătorului ? repetă ea. Da, ceasuri întregi domnul Rochester și-a plecat urechea la șoaptele acelor buze fermecătoare, ce se arătau atît de încîntate de cele ce spuneau ; părea atît de mulțumit pentru cinstea ce i se făcea și atît de recunoscător pentru desfătarea ce i se oferea. Ai observat asta ?

— Recunoscător ? Nu-mi amintesc să fi citit vreodată recunoștință pe fața lui.

— L-ai cercetat deci ? Și ce-ai descoperit, dacă nu recunoștință ?

Am tăcut.

— Dragostea, nu-i așa ? Și privind în viitor, l-ai văzut pe domnul Rochester căsătorit și pe mireasa lui fericită.

— Hm ! Nu tocmai. Meșteșugul dumitale dă greș cîteodată.

— Atunci ce dracu ai văzut ?

— Nu interesează ; am venit să te întreb și nu să mă destăinuiesc. Se știe că domnul Rochester se va însura ?

— Da, cu frumoasa domnișoară Ingram.

— În curînd ?

— S-ar spune că toate aparențele îndreptățesc această încheiere și fără îndoială că vor fi o pereche pe deplin fericită (deși se pare că te îndoiești, dînd astfel dovadă de o îndrăzneală demnă de pedeapsă). E dator să iubească o fată atît de nobilă, frumoasă și spirituală — într-un cuvînt desăvîrșită. În ce o privește, cred că-l iubește, sau, dacă nu pe dînsul, cel puțin punga lui. Știu că după părerea ei moșiile domnului Rochester ar fi o partidă dintre cele mai strălucite, deși (Dumnezeu să mă ierte) i-am spus mai acum un ceas anumite lucruri în această privință. A devenit dintr-o dată foarte gravă : colțurile gurii i s-au lăsat în jos

cu o jumătate de deget. L-aş sfătui pe sărmanul ei adorator să bage de seamă: dacă apare cumva altul cu o avere mai mare şi cu treburile mai puţin încurcate, s-a sfîrşit cu el.

— Dar, măicuţă, eu n-am venit să aflu soarta domnului Rochester. Am venit să-mi ghiceşti mie şi pînă acum nu mi-ai spus nimic.

— Soarta dumitale este încă îndoielnică. Dacă-ţi privesc mai îndelung obrazul bag de seamă că o trăsătură o contrazice pe cealaltă. Destinul ţi-a păstrat totuşi partea dumitale de fericire. O ştiu, şi-am ştiut-o chiar înainte de-a veni aici în seara asta. Am văzut eu mîna destinului măsurîndu-ţi partea şi punîndu-ţi-o cu grijă deoparte. N-ai decît să întinzi mîna şi s-o iei. Acum îţi cercetez chipul să aflu dacă ai s-o faci. Mai îngenunchează o dată pe covor.

— Nu mă ţine mult aşa; mă dogoreşte focul prea tare.

Îngenuncheai. Nu se mai plecă spre mine, ci se mulţumi să mă privească, sprijinindu-se de speteaza jilţului. Începu să murmure:

— Flăcările pîlpîie în ochii ei; ochii scînteiază ca roua dimineţii, sînt plini de bunătate şi căldură; vorba mea îi face să zîmbească; sînt, deci, foarte simţitori. Impresiile se perindă una după alta prin globul lor limpede. Dacă nu mai zîmbesc se întristează, o oboseală ciudată şi aproape de neînţeles le îngreuiază pleoapele şi asta vădeşte melancolie izvorîtă din singurătate. Se ascund de mine şi nu se lasă mai îndelung cercetaţi; prin privirea lor batjocoritoare parcă tăgăduiesc adevărul descoperirilor mele de pînă acum, parcă resping învinuirea de sensibilitate şi melancolie; dar mîndria şi rezerva lor nu face decît să-mi întărească părerea.

Sînt bune prevestirile ochilor.

Cît despre gură ea cunoaşte uneori desfătarea rîsului. E dornică să împărtăşească tot ce a plăsmuit mintea, deşi aş îndrăzni să spun că rămîne tăcută cînd e vorba despre ce a simţit inima. Mobilă şi expresivă, n-a fost sortită veşnicei tăceri a singurătăţii; e o gură făcută să vorbească mult, să zîmbească des şi să spună vorbe dragi celui cu care vorbeşte.

Şi ea îţi prevesteşte binele.

Doar fruntea mi-arată un duşman al destinului fericit pe care l-am prezis. Fruntea aceea pare să spună: „Dacă demnitatea şi împrejurările mi-o cer, pot trăi şi singură. N-am nevoie să-mi vînd sufletul ca să-mi cumpăr fericirea. Am în făptura mea lăuntrică o comoară ce-a venit pe lume o dată cu mine şi ea va şti să mă ţină în viaţă chiar dacă toate celelalte bucurii mi-ar fi tăgăduite sau mi s-ar oferi la un preţ pe care nu l-aş putea plăti.“ Şi spune fruntea asta: „Raţiunea este statornică şi ea ţine frînele; nu va îngădui ca sentimentele să se dezlănţuie şi s-o zvîrle în străfunduri de prăpăstii întunecate. În zadar vor striga patimile cu furie, ca nişte adevărate păgîne ce sînt; în zadar dorinţele vor născoci o mulţime de deşertăciuni, căci judecata va avea totdeauna ultimul cuvînt şi ea va da votul decisiv în orice hotărîre. Vijelia, cutremurele şi focul vor putea trece pe lîngă mine, dar eu voi asculta numai glasul suav ce exprimă poruncile conştiinţei.“

Frunte, ai dreptate — urmă ţiganca — şi voia ta va fi împlinită; da, mi-am făcut planurile şi le socot bune; căci alcătuindu-le, am ascultat şi poruncile conştiinţei şi sfaturile minţii. Îmi dau seama cît de repede se va veşteji tinereţea şi ce iute i se va scutura floarea, dacă în ciuda bu-

curiei se va găsi vreo urmă din drojdia ruşinii sau un singur strop de remuşcare. Nu vreau jertfă, mîhnire, moarte — astea nu sînt pe gustul meu. Doresc să înalţ, nu să nimicesc; să cîştig recunoştinţă şi să nu storc sînge şi lacrimi. Răsplata mea vor fi zîmbetele, mîngîierile şi dulcile... Destul! Mi se pare că m-am pierdut într-un delir încîntător. Aş vrea să prelungesc *ad infinitum*[1] clipa de faţă, dar nu îndrăznesc. Pînă acum am izbutit pe deplin să mă stăpînesc. Mi-am jucat rolul aşa cum îmi jurasem că-l voi juca, dar dacă încercarea se prelungeşte, s-ar putea să-ntreacă puterile mele. Scoală-te, domnişoară Eyre, şi pleacă. Comedia s-a sfîrşit!

Unde mă aflam? Eram trează ori dormeam? Visasem? Continuam să visez? Glasul bătrînei se schimbase; accentul, mişcările, totul îmi erau atît de cunoscute, de parcă ar fi fost propriul meu chip văzut într-o oglindă. Cunoşteam glasul acela ca pe al meu. Mă ridicai dar nu plecai. O privii pe bătrînă. Aţiţai focul s-o văd mai bine, dar îşi trase basmaua mai pe ochi şi îmi făcu semn să plec. Flacăra îi lumina mîna întinsă către mine; cum eram foarte intrigată şi m-aşteptam să descopăr cine ştie ce, am observat numaidecît mîna aceea. Semăna tot atît de puţin cu mîna zbîrcită a unei bătrîne ca şi propria-mi mînă; era rotundă, mlădioasă, cu degete simetrice şi catifelate. Un inel lat scînteia în degetul cel mic. Mă aplecai spre a mă uita mai bine şi observai o piatră pe care o mai văzusem de sute de ori pînă atunci. Privii din nou faţa care nu se mai ascundea vederii mele, ci dimpotrivă, liberată de orice acoperămînt, era îndreptată spre mine.

[1] La nesfîrşit (lat.).

— Ei bine, Jane, mă recunoşti? întrebă glasul cel atît de cunoscut.

— Scoateţi-vă mantia, domnule, şi pe urmă...

— E înnodat şnurul, ajută-mă.

— Rupeţi-l, domnule.

— Bun, atunci la naiba cu voi, straie de împrumut! şi domnul Rochester se descotorosi de hainele în care se deghizase.

— O, domnule, ce gînd ciudat aţi avut!

— Dar mi-am jucat bine rolul? Ce zici?

— Cred că v-aţi achitat mai bine faţă de doamne.

— Şi faţă de dumneata nu?

— Cu mine n-aţi jucat rolul unei ţigănci.

— Dar ce rol am jucat? Pe-al meu propriu?

— Nu, aţi jucat un rol ciudat. Pe scurt, cred că aţi căutat să mă zăpăciţi: aţi spus lucruri fără sens, pentru a mă sili să vorbesc şi eu la fel. N-a fost prea frumos din partea dumneavoastră.

— Mă ierţi, Jane?

— Nu pot spune înainte de-a mă gîndi. Dacă, după ce voi chibzui, am să văd că n-am spus cine ştie ce nerozie, voi încerca să vă iert; dar n-ar fi trebuit s-o faceţi.

— Oh, ai fost foarte cuminte... foarte prevăzătoare şi foarte simţitoare.

M-am gîndit la tot ce se petrecuse şi m-am liniştit, căci chiar de la începutul întrevederii mă ferisem să scap vreo vorbă nelalocul ei. Bănuisem că se ascunde ceva în mascarada aceea. Ştiam că ţigăncile ghicitoare nu se puteau exprima în felul în care vorbise pretinsa bătrînă; afară de asta, observasem că glasul ei era prefăcut, şi că se străduia să-şi ascundă trăsăturile; mă gîndisem îndată la Grace Poole, acea enigmă vie, acea taină a tai-

nelor, cum o socoteam eu, dar nici prin gînd nu-mi trecuse că ar putea fi domnul Rochester.

— Ei, îmi zise el, la ce visezi ? Ce înseamnă zîmbetul ăsta grav ?

— Mă mir de cele ce s-au întîmplat și mă felicit pentru purtarea pe care am avut-o. Cred că acum îmi veți îngădui să plec.

— Nu, stai o clipă și spune-mi ce se petrece în salon.

— Cred că se vorbește despre țigancă.

— Stai jos. Povestește-mi ce au spus despre mine !

— Aș prefera să nu mai rămîn multă vreme, domnule ; trebuie să fie aproape unsprezece. A, dumneavoastră știți că azi dimineață, după ce-ați plecat, a sosit aici un străin ?

— Un străin ? Cine o fi ? Nu așteptam pe nimeni. A plecat ?

— Nu. Spune că vă cunoaște de foarte multă vreme și că-și poate îngădui să se instaleze aici chiar și înainte de întoarcerea dumneavoastră.

— Pe dracu ! A spus cum îl cheamă ?

— Mason, domnule, și vine din Indiile Occidentale, cred că de la Spanish Town, din Jamaica.

Domnul Rochester sta în picioare lîngă mine. Îmi luase mîna părînd că vrea să mă conducă spre un scaun. În timp ce eu vorbeam, îmi strînse deodată cu putere încheietura mîinii, zîmbetul îi îngheță pe buze și avui impresia că i s-a tăiat respirația.

— Mason ! Indiile Occidentale ! spuse domnul Rochester cu tonul unui automat care nu poate rosti decît aceste singure cuvinte. Mason ! Indiile Occidentale ! repetă el de trei ori. Devenea din ce în ce mai cenușiu la față și părea că nici nu mai știe ce face.

— Sînteți bolnav, domnule ? îl întrebai.

— Ce lovitură, Jane... Ce lovitură ! răspunse domnul Rochester clătinîndu-se pe picioare.

— Sprijiniți-vă de mine, domnule.

— Jane, mi-ai mai oferit odată umărul dumitale ; lasă-mă să mă sprijin acum de el.

— Da, da, domnule; vă rog.

Se așeză și mă pofti să stau lîngă dînsul. Îmi luă mîna într-ale lui și o mîngîie uitîndu-se la mine cu o privire nespus de mîhnită și tulburată.

— Mica mea prietenă ! zise el. Aș vrea să fiu singur cu dumneata într-o insulă liniștită, departe de orice tulburări, primejdii și amintiri groaznice.

— Pot să vă ajut cu ceva, domnule ? Mi-aș da viața ca să fiu de folos.

— Jane, dacă voi avea nevoie de ajutor, numai în dumneata îl voi căuta. Îți făgăduiesc.

— Vă mulțumesc, domnule. Spuneți-mi ce e de făcut, ca să pot încerca cel puțin.

— Jane, adu-mi un pahar de vin din sufragerie. Probabil sînt cu toții la masă ; să-mi spui dacă Mason e cu ei și ce face.

M-am dus și i-am găsit pe toți strînși în sufragerie pentru cină, așa cum spusese domnul Rochester. Dar nimeni nu se așezase la masă. Mîncarea fusese așezată pe bufet și oaspeții luaseră ce voiau și se adunaseră în grup, ținînd farfuriile și paharele în mînă. Toți păreau foarte veseli, discutau și rîdeau cu însuflețire. Domnul Mason, lîngă foc, vorbea cu colonelul și cu doamna Dent. Părea tot atît de vesel ca și ceilalți. Umplui un pahar de vin (doamna Ingram mă privi încruntată ; socotea pesemne că eram prea îndrăzneață), apoi mă întorsei în bibliotecă.

Paloarea cadaverică a domnului Rochester dispăruse. Arăta iarăşi hotărît şi încruntat. Luă paharul din mîinile mele şi exclamă :

— În sănătatea dumitale, duh binefăcător !

După ce bău vinul, îmi dădu paharul şi-mi zise :

— Ia spune, Jane, ce se întîmplă acolo ?

— Rîd şi vorbesc, domnule.

— Nu par gravi şi misterioşi, ca şi cum ar fi auzit ceva ciudat ?

— De loc ; dimpotrivă, sînt foarte veseli.

— Dar Mason ?

— Rîde ca şi ceilalţi.

— Şi dacă, atunci cînd aş intra în salon, toţi s-ar năpusti asupra mea şi m-ar scuipa, ce ai face, Jane ?

— I-aş alunga din odaie, dacă aş avea putere, domnule.

Pe buzele lui apăru umbra unui zîmbet :

— Dar, urmă el, dacă atunci cînd aş ajunge printre comeseni, ei m-ar privi cu răceală şi ar începe să vorbească între dînşii încet şi pe un ton batjocoritor, apoi m-ar părăsi toţi, unul după altul ? I-ai urma, Jane ?

— Nu cred, domnule ; mi-ar place şi mai mult să rămîn alături de dumneavoastră.

— Ca să-mi uşurezi suferinţa ?

— Da, domnule. Ca să alin suferinţa pe cît mi-ar sta în putinţă.

— Şi dacă te-ar trata ca pe o proscrisă, pentru că mi-ai rămas credincioasă ?

— Probabil că nici nu mi-aş da seama ; şi chiar dac-aş afla, nu mi-ar păsa.

— Atunci, ai îndrăzni să-i înfrunţi pe toţi, pentru mine ?

— Aş îndrăzni pentru orice prieten pe care l-aş socoti vrednic de sprijinul meu, cum sînt sigură că sînteţi dumneavoastră.

— Atunci, întoarce-te în salon : du-te la Mason şi spune-i încet că domnul Rochester a sosit şi doreşte să-l vadă ; apoi îl vei conduce aici şi ne vei lăsa singuri.

— Da, domnule.

Am făcut ceea ce mi se ceruse. Cînd am trecut prin mijlocul lor m-au privit lung cu toţii. L-am găsit pe domnul Mason, i-am transmis mesajul şi după ce l-am condus în bibliotecă am urcat în odaia mea.

Era tîrziu şi mă aflam de multă vreme în pat, cînd îi auzii pe oaspeţi retrăgîndu-se în odăile lor ; desluşii glasul domnului Rochester, care spunea :

— Pe aici, Mason, asta-i odaia ta.

Părea vesel; şi asta mă linişti pe deplin, aşa încît adormii curînd.

CAPITOLUL XX

Uitasem să las perdeaua și să trag jaluzelele cum aveam obiceiul. Așa se făcu deci că, atunci cînd luna maiestuoasă și strălucitoare (era o noapte splendidă) ajunse în dreptul camerei mele și se uită la mine pe fereastră, privirile ei de lumină mă treziră. Am deschis ochii și am privit globul alb-argintiu, limpede ca și cristalul. Noaptea era minunată, dar prea solemnă. Mă ridicai pe jumătate și întinsei brațul să trag perdeaua.

Dar, Dumnezeule mare ! Ce țipăt !

Un sunet ascuțit, sălbatic, pătrunzător, ce răsună dintr-un capăt la altul al castelului Thornfield, sfîșie tăcerea și liniștea nopții. Inima mi se opri ; brațul întins îmi înțepeni. Strigătul se stinse și nu se mai repetă. De altfel nici o vietate n-ar fi putut repeta curînd un asemenea strigăt. Nici uriașul condor al Anzilor n-ar fi putut trimite de două ori în văzduh un asemenea strigăt ; ar fi trebuit să se odihnească înainte de a-l repeta.

Țipătul venea de la catul al treilea, din odaia de deasupra mea. Da, acolo se desfășura lupta pe viață și pe moarte, o luptă îngrozitoare, după cîte arăta zgomotul. Un glas, pe jumătate înăbușit, strigă de trei ori la rînd :

— Ajutor ! Ajutor ! Ajutor ! Apoi : Nu vine nimeni ?

În vreme ce zgomotul încăierării continua la fel de sălbatic, au pătruns pînă la urechile mele — străbătînd tavanul — aceste cuvinte :

— Rochester, Rochester ! Vino odată, pentru numele lui Dumnezeu.

O ușă se deschise. Cineva alergă, sau mai bine zis se năpusti pe coridor. Auzii pașii unei alte persoane pătrunzînd în odaia unde se da lupta și ceva căzu jos. Apoi totul se liniști.

Mă îmbrăcasem în grabă, deși îmi tremurau de spaimă, toate mădularele. Am ieșit din odaie. Toată lumea se sculase ; prin odăi se auzeau exclamații și șoapte de spaimă ; ușile se deschiseră una după alta și coridorul se umplu repede de lume. Întrebări pline de nedumerire se-ncrucișau cu iuțeală ; „Oh ! ce este ?" „Cine a fost rănit ?" „Ce s-a întîmplat ?" „Aduceți o lumînare !" „E foc ?" „Ne-au călcat hoții ?" „Ce-i de făcut ?"

Dacă n-ar fi fost lumina lunii ar fi orbecăit cu toții într-o beznă adîncă. Alergau de colo pînă colo, se-nghesuiau unii într-alții, cîteva doamne plîngeau, într-un cuvînt era o harababură cumplită.

— Unde dracu-i Rochester ? strigă colonelul Dent. Nu l-am găsit în odaia lui.

— Aici ! Aici ! răspunse un glas. Liniștiți-vă, vin.

Ușa coridorulu se deschise și domnul Rochester, care tocmai coborîse de la etaj, pătrunse înăuntru cu o lumînare în mînă. Una dintre doamne alergă imediat spre dînsul și-l apucă de braț : era domnișoara Ingram.

— Ce lucru groaznic s-a întîmplat ? întrebă ea. Vorbește și nu ne ascunde nimic !

— Vedeți că mă dați jos! Mă sufocați! sună glasul domnului Rochester, căci domnișoarele Eshton se-nghesuiau în jurul lui și cele două respectabile doamne, cu veșmintele lor largi și albe, se-apropiau de el ca niște corăbii cu toate pînzele întinse.

— Nu-i nimic! Nu-i nimic! exclamă el. O simplă repetiție a acelei piese atît de bine cunoscută dumneavoastră. *Mult zgomot pentru nimic.*[1] Doamnelor, rămîneți deoparte, căci altminteri voi deveni primejdios.

Și într-adevăr, părea primejdios: ochii săi negri aruncau fulgere. Facînd un efort să se stăpînească, adăugă:

— O servitoare a avut un coșmar, asta-i totul. E o femeie foarte nervoasă; i s-a părut de bună seamă că vede o nălucă, sau cine știe ce altfel de arătare, și a avut un acces de spaimă. Acum însă vă rog stăruitor să vă-ntoarceți în camere. Nu mă pot duce să văd ce-i cu ea, pînă nu se liniștește totul în casă. Domnilor, fiți atît de buni și dați pildă doamnelor. Domnișoară Ingram, sînt deplin încredințat că veți reuși să vă biruiți teama deșartă. Amy și Louise, întoarceți-vă în cuiburile dumneavoastră, ca două mici turturele ce sînteți. *Mesdames*, se adresă el celor două doamne, sînt sigur că dacă veți mai rămîne mult în coridorul acesta rece, o să căpătați guturai.

Și astfel, cînd măgulind, cînd poruncind, izbuti să trimită pe fiecare în camera sa. Eu n-am așteptat porunca lui ca să mă retrag. Ieșisem fără ca nimeni să mă observe; tot așa m-am și întors în odaie.

Dar nu ca să mă culc; dimpotrivă: am pornit să mă îmbrac în toată legea. Zgomotele ce urmaseră țipătului și cuvintele ce se rostiseră fuseseră probabil auzite numai de mine, căci veneau din odaia de deasupra mea. Ele îmi arătau însă în chipul cel mai convingător că nu visul unei servitoare băgase în sperieți toată casa, și că explicația dată de domnul Rochester nu era decît o născocire menită să liniștească pe oaspeți. De aceea mă îmbrăcasem, ca să fiu pregătită pentru orice împrejurare. După ce am fost gata, am rămas mult timp lîngă fereastră, privind cîmpiile liniștite, scăldate în lumina de argint a lunii și așteptînd, fără să știu anume ce. Mi se părea însă că după țipătul acela ciudat și după luptă, trebuia să urmeze ceva.

Dar nu se întîmplă nimic și liniștea nu mai fu tulburată; șoaptele și forfota se stinseră încetul cu încetul, iar după un ceas castelul Thornfield era din nou tăcut ca un deșert. Părea că noaptea și somnul au devenit iarăși stăpînii castelului. Luna coborî, gata s-apună. Cum mă săturasem să stau în frig și în întuneric, m-am gîndit să mă-ntind în pat, așa îmbrăcată cum eram. Am părăsit atunci fereastra și-am pășit fără zgomot pe covor. Cînd mă pregăteam să-mi scot pantofii, cineva bătu încet la ușă.

— E nevoie de mine? întrebai.

— Te-ai sculat? îmi răspunse chiar glasul pe care-l așteptam: cel al domnului Rochester.

— Da, domnule.

— Și te-ai îmbrăcat?

— Da.

— Atunci, vino după mine.

M-am supus. Domnul Rochester era în coridor, cu o lumînare în mînă.

— Am nevoie de dumneata, spuse el. Vino cu mine, mergi încet și nu face zgomot.

[1] Comedie de Shakespeare.

Aveam papuci subțiri și pe covor puteam păși ușor ca o pisică. Domnul Rochester străbătu coridorul, urcă scara și se opri pe palierul întunecat și scund al catului al treilea, care mi se părea atît de lugubru. Îl urmasem și mă aflam acum lîngă el.

— Ai cumva un burete la dumneata în odaie ? mă întrebă el foarte încet.

— Da, domnule.

— Și săruri volatile ?

— Da.

— Du-te și le adă.

Mă întorsei în odaia mea. Căutai buretele pe lavoar și sărurile în sertar și urcai din nou scara. Mă aștepta și în mînă ținea o cheie. Apropiindu-se de una din uși, băgă cheia în broască, apoi se opri și îmi spuse :

— N-o să ți se facă rău dacă ai să vezi sînge ?

— Cred că nu ; încă n-am fost pusă la încercare.

La vorbele acestea am simțit un fior ; dar frică nu și nici slăbiciune.

— Dă-mi mîna, zise el ; nu vreau să risc să te văd leșinînd.

Am pus degetele mele într-ale lui.

— Sînt calde și puternice, spuse el. Pe urmă întoarse cheia în broască și deschise ușa.

Am văzut o odaie pe care mi-am adus aminte c-o mai văzusem atunci cînd doamna Fairfax îmi arătase casa. Era tapetată ; dar acum tapetul fusese tras la o parte într-un loc și lăsa să se vadă o ușă altădată ascunsă. Ușa aceea era deschisă și dădea într-o altă odaie luminată, de unde se auzeau sunete ce semănau cu mîrîitul cîinilor cînd sînt gata să se încaiere. Domnul Rochester puse sfeșnicul pe o măsuță, îmi spuse : „Așteaptă un minut" și pătrunse în odaie. Intrarea sa fu întîmpinată de un rîs zgomotos, ce se sfîrși prin acel ciudat „ah ! ah !" pe care-l mai auzisem la Grace Poole. Deci, *ea* era acolo. Domnul Rochester roboti un timp prin odaie fără să scoată nici o vorbă, deși auzeam un glas care-i vorbea. După cîtva timp ieși și închise ușa în urma sa.

— Aici, Jane ! îmi spuse el.

Am trecut atunci de cealaltă parte a unui pat imens ale cărui perdele ascundeau o mare porțiune din odaie. La capătul patului se afla un jilț, iar în jilț era întins un bărbat îmbrăcat complet, dar fără haină. Stătea nemișcat, ținea capul rezemat pe speteaza jilțului și ochii îi erau închiși. Domnul Rochester ridică lumînarea și, în acea față galbenă și parcă lipsită de viață, recunoscui pe domnul Mason. Văzui de asemenea că rufăria ce-i acoperea o parte a pieptului și unul din brațe era îmbibată de sînge.

— Ține sfeșnicul, îmi spuse domnul Rochester.

L-am ascultat. Aduse un lighean cu apă și mă rugă să-l țin. M-am supus. Atunci luă buretele, îl muie în apă și șterse fața cadaverică a celui leșinat. Îmi ceru sărurile și le puse sub nasul domnului Mason, care deschise după puțin timp ochii și gemu. Domnul Rochester descheie cămașa rănitului, ale cărui braț și umăr erau bandajate, și șterse sîngele ce continua să picure.

— E primejdios ? murmură domnul Mason.

— Aiurea ! O simplă zgîrietură ! Ce te pierzi așa, domnule ; fii bărbat ! Mă duc chiar eu să-ți aduc un chirurg și cred că ai să poți pleca mîine dimineață, Jane... urmă el.

— Da, domnule !

— Va trebui să te las aici cu acest domn un ceas sau două. Dacă mai curge sînge ai să ștergi așa cum ai văzut că am făcut eu, iar dacă îi vine iarăși rău, îi dai paharul ăsta cu apă și-i pui săru-

rile sub nas. Nu-i vorbi sub nici un cuvînt, iar dumneata, Richard, dacă rostești o singură silabă măcar, îți primejduiești viața. Deschide numai buzele, sau mișcă-te puțin, și eu nu mai răspund de nimic.

Nenorocitul gemu iar ; nu îndrăznea să se miște. Părea aproape paralizat de frica morții, sau poate de frica altor lucruri. Domnul Rochester îmi puse în mînă buretele însîngerat, iar eu începui să-l folosesc așa cum făcuse și el.

Mă privi puțin și-mi zise :

— Nu uita ce ți-am spus : să nu scoți nici un cuvînt !

Părăsi apoi odaia. Am încercat o senzație ciudată cînd cheia s-a întors în broască și n-am mai auzit zgomotul pașilor săi.

Mă aflam la catul al treilea, închisă, noaptea, într-o chilie misterioasă, și aveam în fața ochilor un om palid și însîngerat. Ucigașa era despărțită de mine doar printr-o ușă, și asta mi se păru lucrul cel mai îngrozitor. Toate celelalte le mai puteam îndura, dar mă treceau fiori la gîndul că aș putea-o vedea pe Grace Poole năpustindu-se asupra mea.

Și totuși, trebuia să rămîn la postul meu. Trebuia să privesc acea înfățișare fantomatică, buzele acelea vinete și tăcute, cărora li se interzisese să se deschidă — ochii aceia, cînd închiși, cînd deschiși, cînd cercetînd rătăciți odaia, cînd fixîndu-mă, dar mereu întunecați și sticloși, înnebuniți de spaimă. Trebuia să-mi moi mereu mîna în acea apă amestecată cu sînge și să spăl o rană din care într-una picura sîngele. Trebuia să văd cum flacăra luminării, căreia nimeni nu-i tăia mucul, pălește treptat. Umbrele se întunecau pe tapetul vechi, păreau bălți de smoală sub perdelele imensului pat străvechi și vibrau ciudat deasupra ușilor masivului dulap ce se găsea dinaintea mea. Partea din față a acelui dulap era împărțită în douăsprezece carouri și în fiecare din ele se găsea capul unui apostol închis în marginile caroului ca într-o ramă ; deasupra celor douăsprezece capete se zărea un crucifix de abanos și se distingea în umbră chipul lui Crist cel răstignit.

După jocul de umbre și lumini stîrnit de pîlpîirile luminării, ba tămăduitorul Luca își apleca fruntea și barba-i lungă, ba părul sfîntului Ion fîlfîia în vînt ; cîteodată fața drăcească a lui Iuda părea că se desprinde din cadră și se însuflețește, luînd forma trădătorului celui mai mare : Satan însuși.

Și, în mijlocul tuturor acestora, trebuia și să veghez și să trag cu urechea, să iau aminte dacă nu se aud cumva mișcările fiarei sau demonului încuiat în vizuina de alături. Ai fi zis însă că vizita domnului Rochester o vrăjise. În tot timpul nopții n-am mai auzit decît trei sunete la răstimpuri lungi : un trosnet ascuțit, un mîrîit ca de cîine și un geamăt adînc, omenesc.

De la o vreme începură să mă tulbure propriile mele gînduri. Ce nelegiuire trăia oare sub înfățișare omenească în acest castel singuratic și cum era cu putință ca stăpînul casei să nu izbutească nici s-o alunge, nici s-o țină sub ascultarea sa ? Ce taină era aceea care izbucnea cînd prin foc, cînd prin sînge, în ceasurile cele mai tîrzii ale nopții ? Cine are acea făptură care, travestită sub chip și înfățișare de femeie, lua glas de diavol batjocoritor, sau de pasăre de pradă ce se-aruncă asupra leșului ?

Apoi bărbatul acesta asupra căruia stam aplecată — acest om cu aspect atît de comun, atît de

liniştit — cum de-a fost el cuprins într-o asemenea ţesătură de grozăvii ? De ce se năpustise asupra lui fiara dezlănţuită ? Ce anume îl adusese în acea aripă a casei la o vreme atît de nepotrivită, cînd ar fi trebuit să se afle în pat ? Îl auzisem doar pe domnul Rochester cînd îi dăduse o odaie de jos ; atunci ce căutase aici ? Şi acum de ce îndura cu atîta resemnare o asemenea sălbăticie ? De ce accepta cu atîta uşurinţă tăcerea pe care i-o impusese domnul Rochester ? Şi de ce-i impunea domnul Rochester această tăcere ? Oaspetele său fusese grav rănit, cu cîtva timp mai înainte cineva încercase să-l ucidă chiar pe el, iar el încerca să ascundă aceste două fapte groaznice în taină şi să le cufunde în uitare. Văzusem pe domnul Mason supunîndu-se domnului Rochester. Puţinele cuvinte care se schimbaseră între ei îmi dovediseră că voinţa aprigă a acelui din urmă ţinea cu totul în stăpînirea ei fiinţa fără vlagă a celuilalt şi era vădit că în relaţiile lor de mai înainte lucrurile se petrecuseră tot la fel. Atunci de unde putea proveni tulburarea pe care-o vădise domnul Rochester în clipa cînd aflase de sosirea lui Mason ? De ce oare numele acestui individ lipsit de personalitate, pe care un singur cuvînt îl făcea să se supună ca un copil — de ce acest nume produsese asupra domnului Rochester, cu cîteva ceasuri mai înainte, efectul loviturii de trăsnet asupra unui stejar ?

Ah ! nu puteam uita privirea şi paloarea lui din clipa cînd şoptise : „Ce lovitură, Jane... Ce lovitură !" Nu puteam uita cum îi tremurase braţul cînd se sprijinise de umărul meu şi fără îndoială că numai ceva de mare însemnătate putea să înfioare astfel inima hotărîtă şi să încovoaie trupul viguros al unui Fairfax Rochester.

„Cînd o să se întoarcă oare ? Cînd o să se întoarcă ?" mă întrebam eu ; căci timpul parcă abia se tîra şi bolnavul pierdea mereu sînge, gemea şi slăbea din ce în ce mai mult. Nici un ajutor nu venea şi zorile nu se arătau. De multe ori dusesem paharul la buzele ca hîrtia ale lui Mason, îi dădusem să respire aroma sărurilor întăritoare, dar străduinţele mele păreau zadarnice : suferinţa fizică, suferinţa morală, pierderea sîngelui, sau toate trei laolaltă îi măcinau puterile clipă de clipă. Gemea atît de rău, părea atît de slab şi sfîrşit, încît mă temeam să nu-şi dea sufletul ; iar eu nu puteam nici măcar să-i vorbesc.

Luminarea se sfîrşi şi flacăra se stinse. Atunci pătrunseră pe fereastră fîşii de lumină cenuşie : se iveau zorile. În aceeaşi clipă l-am auzit pe Pilot lătrînd departe în curte, acolo unde se afla cuşca lui. Asta făcu să-mi renască speranţele. Şi n-am fost dezamăgită : peste cinci minute zgomotul cheii introduse în broască mă vesti că voi fi scutită de a mai sta de veghe. Totul nu durase mai mult de două ceasuri, dar mie mi se păruse că fuseseră săptămîni şi săptămîni în şir.

Domnul Rochester intră cu chirurgul pe care se dusese să-l aducă.

— Acum, Carter, grăbeşte-te, zise el doctorului. Nu-ţi pot da decît o jumătate de ceas să pansezi rana, să pui bandajele şi să cobori bolnavul.

— Dar e-n stare să plece, domnule ?

— Sigur că da ; nu-i nimic serios. E nervos ; va trebui să-i dau curaj. Hai, apucă-te de lucru.

Domnul Rochester trase perdeaua şi ridică jaluzelele să fie cît mai multă lumină. Fui mirată şi încîntată văzînd că se revărsase bine de ziuă. Raze trandafirii începeau să coloreze răsăritul. Domnul

Rochester se apropie de Mason, care se și afla în mîinile chirurgului.

— Cum te simți acum, amice ? întrebă el.

— Mă tem că m-a răpus, răspunse el cu glas stins.

— Nici gînd ! Haide, curaj ! Peste cincisprezece zile n-ai să mai simți nimic. Ai pierdut puțin sînge, asta-i tot ! Carter, asigură-l că nu-i nici o primejdie.

— Oh ! pot s-o fac cu cugetul deplin împăcat, spuse Carter care dezlegase bandajele. Dac-aș fi fost mai curînd aici, n-ar fi pierdut atîta sînge. Dar ce-i asta ? Carnea de pe umăr e sfîșiată, nu numai tăiată. Rana asta nu-i de cuțit, ci a fost făcută cu dinții !

— Da, m-a mușcat, murmură rănitul. Îmi rupea carnea ca o tigroaică, chiar înainte să-i fi smuls Rochester cuțitul din mînă.

— Nu trebuia să te lași, zise domnul Rochester ; trebuia să te lupți de la început cu ea.

— Dar ce puteam face în asemenea împrejurări ? răspunse Mason. Oh ! era îngrozitor ! adăugă el, înfiorîndu-se. Și-apoi nici nu mă așteptam ; la început părea atît de liniștită.

— Eu te vestisem, îi răspunse prietenul său. Îți spusesem să te păzești cînd vei fi împreună cu ea. De altfel, puteai să aștepți foarte bine pînă mîine și atunci aș fi fost alături de tine ; a fost o nebunie să încerci s-o vezi noaptea și încă singur.

— Credeam că fac bine.

— Credeai, credeai ! Mă scoți din sărite cînd te aud vorbind așa. Totuși, fiindcă nu mi-ai urmat sfatul, ai suferit destul și probabil ai să mai suferi, așa că nu mai spun nimic. Carter, dă-i zor. În curînd va răsări soarele și trebuie să plece.

— Îndată, domnule. La umăr am terminat, dar trebuie să văd și rana de la braț ; și acolo văd urme de dinți.

— Mi-a supt sîngele, răspunse Mason. Spunea că vrea să-mi stoarcă tot sîngele din inimă.

Văzui pe domnul Rochester înfiorîndu-se ; o expresie clară de dezgust, oroare și ură i se revărsară pe figură, schimonosindu-i-o aproape, dar se mulțumi să spună :

— Hai, taci, Richard. Uită de trăncăneala ei și nu mai pomeni niciodată de asta.

— Aș fi bucuros să pot uita, răspunse el.

— O să uiți cînd o să părăsești țara, cînd o să fii iar la Spanish Town. N-ai decît să-ți închipui că a murit și a fost îngropată ; sau ai face mult mai bine să nu te mai gîndești de loc la ea.

— E cu neputință să uit vreodată noaptea asta.

— Ba-i cu putință. Fii bărbat, omule. Acum două ceasuri te credeai mort și iată-te viu și discutînd. Carter și-a sfîrșit treaba, sau e gata s-o sfîrșească, și într-o clipă ai să cobori. Jane — îmi spuse el întorcîndu-se spre mine pentru întîia oară de cînd intrase din nou în odaie — uite cheia asta, du-te în odaia mea, deschide sertarul de sus al dulapului, ia de-acolo o cămașă curată și o cravată și adu-le încoace. Te rog, numai, grăbește-te.

Am plecat. Am căutat dulapul ; am găsit tot ce mi se ceruse și i le-am adus.

— Acum, treci de partea cealaltă a patului pînă ce-l îmbrăcăm, îmi spuse domnul Rochester. Dar nu părăsi odaia, fiindcă s-ar putea să mai avem nevoie de dumneata.

Am făcut precum mi se spusese.

— Ai auzit vreun zgomot cînd ai coborît, Jane? întrebă domnul Rochester.

— Nu, domnule, era liniște peste tot.

— În curînd va trebui să pleci, Dick. O să fie mai bine, atît pentru dumneata, cît și pentru sărmana ființă închisă acolo. Am luptat mult timp ca să nu se afle nimic și n-aș vrea ca toată truda să-mi fie zadarnică. Carter, ajută-i să-și pună haina. Unde ți-ai lăsat blana ? Știu că nu poți face nici măcar o milă fără ea în clima asta rece. În odaia dumitale ? Jane, coboară repede în odaia domnului Mason, e lîngă a mea, și adu paltonul pe care o să-l găsești acolo.

Am alergat din nou și m-am întors iute, aducînd un palton foarte mare, căptușit și tivit cu blană.

— Acum mai am o treabă pentru dumneata, mi spuse neobositul meu stăpîn. Trebuie să te duci la mine în odaie. Ce noroc, Jane, că ai pantofi de pîslă ! Un sol cu pas mai puțin tiptil n-ar sluji la nimic în împrejurările astea. Așadar, du-te în odaia mea, deschide sertarul din mijloc de la toaletă, și o să găsești o sticluță mică și un pahar. Adu-mi-le, te rog.

Zburai aproape pe scări și adusei ce mi se ceruse.

— Bine ! Acum, doctore, îmi voi îngădui să dau bolnavului o doctorie pentru care iau asupra mea toată răspunderea. Am leacul ăsta de la Roma, de la un șarlatan italian pe care desigur că dumneata l-ai fi snopit în bătăi. E ceva ce trebuie luat cu socoteală, dar foarte nimerit în împrejurări cum este cea de față. Jane, puțină apă.

Ridică paharul cel mic și eu îl umplui pe jumătate cu apă din sticla de pe lavoar.

— Ajunge ; acum desfă sticluța.

Făcui ce mi se ceruse și domnul Rochester turnă douăsprezece picături din licoarea roșie în paharul pe care îl întinse lui Mason.

— Bea, Richard, zise el. Asta o să-ți dea curaj, cel puțin un ceas, două.

— Dar n-o să-mi facă rău, nu-i o băutură iritantă ?

— Bea ! bea ! bea !

Domnul Mason ascultă, întrucît se vedea bine că ar fi fost zadarnic să se împotrivească. Îmbrăcat cum era, acum mi se păru și mai galben încă, dar nu mai era mînjit de sînge. Domnul Rochester îi mai lăsă cîteva minute după ce înghițise întăritorul, pe urmă îl luă de braț.

— Acum, zise el, sînt încredințat că vei putea sta în picioare. Încearcă !

Bolnavul se ridică în picioare.

— Carter, sprijină-l de cealaltă subsuoară. Hai, Richard, curaj. Încearcă să umbli. Așa !

— Mă simt chiar mai bine, spuse Mason.

— Eram sigur. Acum, Jane, coboară înaintea noastră pe scara din dos și deschide ușa lăturalnică. Spune vizitiului pe care-l vei găsi în curte sau afară, la poartă — fiindcă i-am dat poruncă să nu intre cu roțile care fac atîta zgomot pe caldarîm — spune-i să fie gata, că sosim. Dacă e cineva în drum, vino jos la scară și tușește puțin.

Era cinci jumătate și răsărea soarele ; totuși, bucătăria rămînea încă tăcută și cufundată în întuneric. Ușa lăturalnică era zăvorîtă ; o deschisei cît putui mai încet și ieșii în curte, pe care o aflai, de asemeni, liniștită ; porțile stăteau larg deschise și văzui afară o diligență cu caii gata înhămați și vizitiul pe capră. Mă apropiai de el și-i spusei că domnii vor veni îndată ; el dădu doar din cap. Pe urmă privii și ascultai cu atenție. Liniștea zorilor stăpînea toate împrejurimile ; în odaia servitorilor perdelele nu erau încă ridicate ; păsărelele înce-

peau să ciripească în pomii încărcați de flori ai livezii și ramurile lor se rînduiau în cununi albe pe zidurile curții ; din cînd în cînd caii sforăiau sau băteau din picior în grăjdar ; restul era liniștit.

Îi văzui atunci pe cei trei bărbați venind. Mason, sprijinit de domnul Rochester și de medic, părea că merge cu destulă ușurință. Îl ajutară să se urce în diligență, unde se sui și Carter.

— Ai grijă de el, spuse domnul Rochester chirurgului ; ține-l la dumneata pînă se întremează deplin. Peste o zi, două, am să vin să văd ce face. Cum te simți acum, Richard ?

— Aerul proaspăt îmi dă viață, Fairfax.

— Carter, lasă ferestra deschisă în partea lui, că nu bate vîntul. Adio, Dick.

— Fairfax !...

— Da, ce-i ?

— Ai grijă de ea ; poartă-te cu ea cît poți mai bine ; fă-o...

Se opri și izbucni în lacrimi.

— Fac tot ce-mi stă în putință ; așa am făcut pînă acum și-așa voi face de-acum încolo. Apoi închise ușa și trăsura porni.

— Numai de-ar da Dumnezeu să se sfîrșească odată, adăugă domnul Rochester, în timp ce închidea și zăvora porțile.

Pe urmă păși încet, cufundat în gînduri, spre o poartă din zidul împrejmuitor al livezii. Închipuindu-mi că nu mai are nevoie de mine, eram gata să plec, cînd îl auzii strigîndu-mă. Deschisese poarta și mă aștepta.

— Vino să respiri puțin aer curat, spuse el. Castelul ăsta e adevărată temniță ; nu ți se pare ?

— Mi se pare un castel încîntător, domnule.

— Vraja neștiinței îți acoperă ochii, răspunse el. Vezi totul ca într-o oglindă fermecată ; nu observi

că poleiala este noroi și draperiile de mătase sînt pînze de păianjen ; marmura e ardezie ordinară, lemnăriile lustruite sînt făcute din așchii murdare și scoarță putredă de copac. Doar *aici* — spuse el arătînd colțul umbros de care ne apropiam — doar aici totul e adevărat, gingaș și pur.

Călca agale pe o alee mărginită de merișori. De o parte se vedeau peri, meri și cireși, de cealaltă o mulțime de flori, așa cum creșteau în grădinile de altădată : garoafe, măceși, primule, pansele amestecate cu pelinițe, păducei și felurite ierburi aromate. Erau frumoase, așa cum le putea face doar o clară dimineață de primăvară, după lungile zile fără soare și după nesfîrșitele ploi de aprilie. Soarele se-nălțase la răsărit făcînd să strălucească roua pe arborii livezii și năpădind cu razele sale aleea singuratică pe care ne plimbam.

— Jane, vrei o floare ? mă întrebă domnul Rochester.

Culese un trandafir, cel dintîi din tufiș care îmbobocise pe jumătate, și mi-l dădu.

— Mulțumesc.

— Îți place răsăritul soarelui, Jane ? Îți place acest cer acoperit cu nori înalți și ușori care vor pieri înainte de-a ajunge să-nfrunte căldura zilei ? Îți place văzduhul acesta calm și înmiresmat ?

— Da, foarte mult.

— Ai petrecut o noapte ciudată, Jane.

— Da, domnule.

— Din pricina asta ești atît de palidă. Ți-a fost teamă, cînd te-am lăsat singură cu Mason ?

— Da. Mi-era frică să nu iasă cineva din odaia din fund.

— Doar încuiasem ușa și aveam cheia în buzunar. Aș fi fost un păstor foarte nesocotit dacă mi-aș fi lăsat mielul, mielul favorit, fără ocrotire,

atît de aproape de vizuina lupului. Erai în siguranță.

— Grace Poole va rămîne mai departe aici, domnule ?

— O, da ! Dar nu-ți bate capul cu ea. Alungă-ți-o din minte.

— Totuși mi se pare că viața dumneavoastră nu prea-i în siguranță, atîta vreme cît se află ea aici.

— Nu te teme. O să mă păzesc.

— Și primejdia de care vă temeați astă-noapte a trecut, domnule ?

— Nu pot garanta atîta timp cît Mason mai e încă în Anglia, nici chiar după ce va pleca. Viața înseamnă pentru mine a sta pe craterul unui vulcan ce poate oricînd izbucni și arunca foc.

— Dar domnul Mason pare un om ușor de condus. E evident că aveți mare influență asupra lui ; niciodată n-o să vă înfrunte sau n-o să vă facă vreun rău, cu voia lui.

— Oh ! nu ! Mason n-o să mă înfrunte și n-o să-mi facă rău din propria lui voință. Dar fără să vrea, printr-un cuvînt spus cu prea mare ușurință, îmi poate răpi, dacă nu viața, cel puțin fericirea.

— Recomandați-i să fie atent, domnule ; spuneți-i de ce vă temeți și arătați-i cum să înlăture primejdia.

Rîse cu o ironie amară. Îmi luă grăbit mîna, apoi la fel de grăbit o îndepărtă.

— Dacă s-ar putea, prostuțo, unde ar mai fi primejdia ? Ar dispărea într-o clipă. De cînd îl cunosc pe Mason, a fost de ajuns să-i spun : „Fă asta“ și el a făcut-o. Dar în cazul de față nu-i pot porunci : „Ferește-te să-mi faci rău, Richard !“, fiindcă el nici nu trebuie să știe că-mi poate face rău. Te miră ? Ai să te miri și mai mult. Ești mica mea prietenă, nu-i așa ?

— Doresc să vă fiu de folos, domnule, și să vă ascult în tot ce-i drept.

— Mi-am dat seama de asta. Am zărit o expresie de sinceră bucurie pe fața, în ochii și în toată făptura dumitale, cînd puteai să mă ajuți, să îndeplinești pentru mine un lucru care credeai că face parte din ceea ce atît de caracteristic ai numit : *„tot ce-i drept“*. Dacă ți-aș cere să faci ceva ce dumneata ai socoti că-i rău și nedrept, nu m-aș mai putea bizui pe sprinteneala picioarelor și pe mîinile dumitale îndemînatice, nu ți-aș mai vedea ochii strălucindu-ți și fața însuflețindu-se. Prietena s-ar întoarce atunci spre mine, liniștită și palidă, și mi-ar spune : „Nu, domnule, asta nu se poate ; n-o pot face, pentru că nu este drept“, și ai rămîne tot atît de neînduplecată ca și stelele neclintite de pe cer. Și dumneata ai puterea de a-mi face rău, dar nu îndrăznesc să-ți arăt locul vulnerabil de teamă să nu mă rănești numaidecît, cu tot sufletul dumitale credincios și prietenos.

— Dacă n-aveți a vă teme de domnul Mason mai mult ca de mine, atunci sînteți în foarte mare siguranță, domnule.

— Să dea Dumnezeu, Jane ! Iată un umbrar ; hai să ne așezăm.

Umbrarul era o boltă săpată în zid, îmbrăcată cu iederă ; se afla acolo și o bancă rustică. Domnul Rochester se așeză, lăsîndu-mi destul loc, dar eu rămăsei în fața lui, în picioare.

— Stai jos, îmi spuse el. Banca-i destul de încăpătoare să putem sta amîndoi. Sper că nu eziți să te așezi lîngă mine. E ceva rău în asta, Jane ?

I-am răspuns, așezîndu-mă ; simțeam că n-ar fi înțelept să refuz.

— Acum, mica mea prietenă, în timp ce soarele se-adapă cu rouă, florile din bătrîna grădină se

trezesc și înfloresc, păsările caută hrană pentru pui în lanurile de grîu și harnicele albine își culeg întîia recoltă, o să-ți expun o anumită situație, rugîndu-te să-ți închipui că e vorba de situația dumitale. Mai întîi, însă, uită-te la mine și spune-mi dacă te simți bine, dacă nu fac o greșeală reținîndu-te și dacă nu ți-e teamă că greșești stînd cu mine.

— Nu, domnule, mă simt bine.

— Atunci, Jane, cheamă-ți în ajutor imaginația ; închipuie-ți că nu ești o fată ordonată și binecrescută, ci un drac de băiat răsfățat încă din fragedă copilărie ; închipuie-ți că te afli într-o țară depărtată și acolo cazi într-o greșeală capitală, nu interesează care anume și de ce, o greșeală ale cărei urmăriri îți apasă pînă la capăt viața și-ți întunecă toată existența. Bagă de seamă, n-am spus o *crimă ;* nu vorbesc de sînge vărsat sau de lucruri ce aduc pe vinovat în fața tribunalului : cuvîntul propriu e *greșeală*. Urmările faptei săvîrșite demult devin cu timpul de-a dreptul insuportabile. Ca să te mai liniștești recurgi la anumite măsuri neobișnuite, dar nu vinovate și nici nelegale. Și totuși, continui să fii nefericit, pentru că speranța te-a părăsit chiar din pragul vieții. La amiază soarele ți-e întunecat de o eclipsă ce se prelungește pînă la vremea apusului. Memoria nu se poate hrăni decît cu amintiri triste și amare, rătăcești de ici-colo, căutînd liniștea în exil și fericirea în plăcere, vorbesc de plăceri senzuale și vulgare, de plăceri ce întunecă mintea și pîngăresc simțirea. Cu inima grea, cu sufletul veștejit, te întorci iar în patrie după ani de exil voluntar și cunoști pe cineva... cum și unde nu interesează ; găsești la acea persoană cele mai frumoase și alese însușiri pe care douăzeci de ani le-ai căutat și niciodată nu le-ai găsit, o fire sănătoasă și proaspătă pe care nimic n-a umbrit-o și nimic n-a pătat-o. Alături de ea revii la viață și te simți regenerat. Îți dai seama că se întorc zilele cele bune, că te-nsuflețesc dorințe mai nobile, sentimente mai curate ; dorești să reîncepi viața și să-ți petreci restul zilelor într-un mod mai vrednic de-o ființă nemuritoare. Ca să ajungi la această țintă, ai oare dreptul să treci peste piedicile ce ți le ridică în cale obiceiurile, peste acele piedici convenționale pe care nici conștiința ta nu le respectă, nici judecata nu le încuviințează ?

Domnul Rochester se opri așteptînd un răspuns. Ce trebuie oare să-i spun ? Oh, dacă vreun duh bun mi-ar fi arătat un răspuns drept și mulțumitor. Dorință zadarnică ! Vîntul de apus șoptea în iedera din jurul meu, dar Ariel[1] cel blînd nu-i împrumuta suflarea ca să-mi vorbească ; păsările cîntau în copaci, dar cîntecele lor nu-mi spuneau nimic.

Domnul Rochester întrebă din nou :

— Este oare rătăcitul și păcătosul acum pocăit, care-și caută liniștea, îndreptățit să înfrunte părerea lumii, ca să se unească pentru totdeauna cu acea ființă bună, blîndă și grațioasă și să-și asigure astfel liniștea cugetului și refacerea vieții ?

— Domnule, răspunsei eu, odihna rătăcitului și îndreptarea păcătosului nu trebuie să depindă niciodată de semenii săi. Bărbații și femeile mor, filozofii sînt lipsiți de înțelepciune și creștinii de bunătate. Dacă cineva pe care îl cunoști a suferit și a greșit, să caute tăria și mîngîierea mai presus de semenii săi.

[1] Divinitate a aerului în folclorul medieval.

— Dar unealta — unealta! Dumnezeu, care face lucrarea, a ales şi unealta. Eu însumi — şi nu o spun în chip de parabolă — am fost un om legat de cele lumeşti, risipitor şi fără de odihnă şi cred că am găsit unealta tămăduirii mele în...

Tăcu. Păsările ciripeau într-una şi frunzele foşneau lin. Mă miram aproape că nu-şi curmă cîntecul şi şopotul ca să poată prinde destăinuirea întreruptă; dar ar fi trebuit să aştepte mult şi bine, atît de lungă a fost tăcerea domnului Rochester. În cele din urmă ridicai ochii către vorbitorul care întîrzia să vorbească. Mă privea înfrigurat.

— Mica mea prietenă, îmi spuse el pe un ton cu totul schimbat în vreme ce chipul i se transfigura, pierzîndu-şi întreaga blîndeţe şi gravitate, devenind aspru şi batjocoritor. Ai observa sentimentele gingaşe pe care le nutresc pentru domnişoara Ingram. Nu crezi că dacă aş lua-o în căsătorie aş putea reveni la viaţă printr-un fel de răscumpărare?

S-a ridicat în aceeaşi clipă şi s-a dus pînă la celălalt capăt al aleii, iar cînd s-a întors fredona o melodie.

— Jane, Jane, zise el oprindu-se în faţa mea, vegherile acestea ţi-au accentuat paloarea; nu mă blestemi că ţi-am tulburat odihna?

— Să vă blestem? Nu, domnule.

— Strînge-mi prieteneşte mîna, ca să mi-o dovedeşti. Ce reci îţi sînt degetele! Erau mai calde noaptea trecută cînd le-am atins la uşa odăii misterioase. Jane, cînd ai să mai veghezi împreună cu mine?

— Oricînd vă voi putea fi de folos, domnule.

— De pildă în noaptea dinaintea nunţii mele, sînt sigur că nu voi putea dormi. Vrei să-mi făgăduieşti c-ai să stai cu mine şi-ai să-mi ţii tovărăşie? Dumitale îţi voi putea vorbi despre aceea pe care o iubesc, căci acum ai văzut-o şi o cunoşti.

— Da, domnule.

— Nu sînt multe care să-i semene, nu-i aşa, Jane?

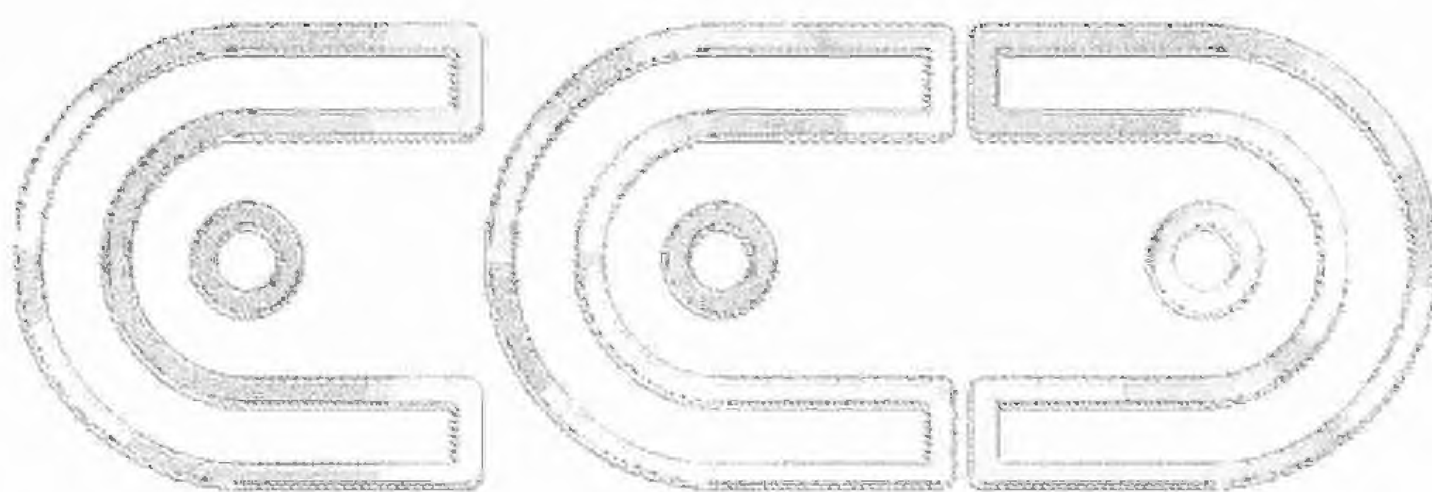
— Aşa-i, domnule.

— Înaltă, oacheşă şi frumoasă. Cartaginezele trebuie să fi avut păr ca al ei. Dar, Doamne, iată-i pe Dent şi pe Lynn la grajduri! Iute, ia-o pe portiţa aceea.

Plecai într-o parte şi el într-alta şi îl auzii vorbind vesel în curte.

— Mason — spunea — s-a sculat mai devreme decît dumneavoastră toţi. A plecat înainte de răsăritul soarelui. Sînt în picioare încă de la patru, căci a trebuit să-mi iau rămas bun de la el.

Scanare și prelucrare digitală

de

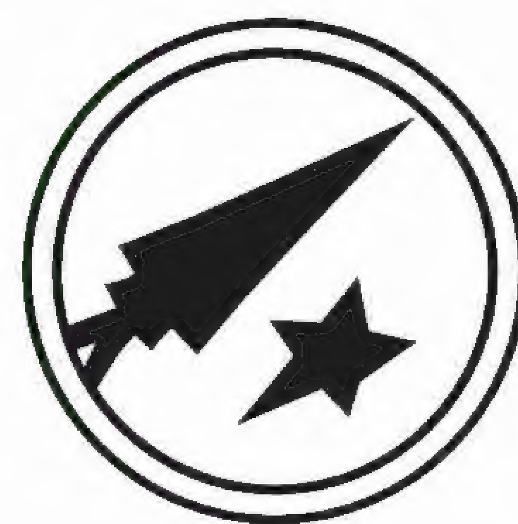

Anonim

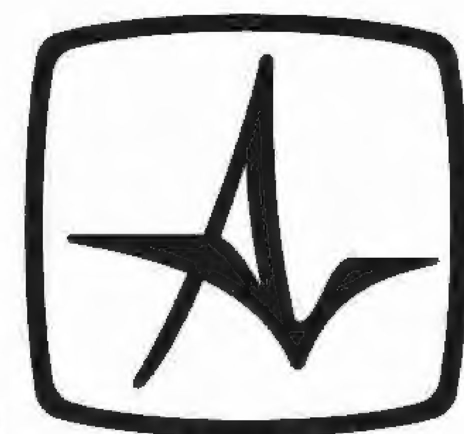

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

